

การต่อรองความหมายของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน
กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

Negotiation of Meanings of Non-formal Basic Education
A Case Study of Center for Non-formal and Informal Education,
Sathon sub-district, Na Thawi District, Songkhla Province

ปริญกร วิชัย

Pariyakorn Wichai

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นางสาวปริยกร วิชัย)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวปริญกร วิชัย)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การต่อรองความหมายของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นางสาวปริญกร วิชัย
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การต่อรองความหมายของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน 2. อัตลักษณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 20 คน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน และผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 5 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นำเสนอผลการวิจัย โดยการวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า แต่เดิมความหมายและคุณค่าของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้การครอบงำของอำนาจที่แฝงอยู่ในรูปของความรู้ที่รัฐสร้างขึ้นมา เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาให้กับระบบเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยสังคมมอบความหมายให้กับนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานว่าเป็นคนที่ด้อยความสามารถทางด้านวิชาการ เป็นที่รวมตัวของคนที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียน และเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพน้อยกว่านักเรียนในระบบโรงเรียน แต่นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาได้ต่อรองความหมายใหม่ที่แสดงให้เห็นว่าพวกเขา 1.เป็นผู้ไม่ด้อยความสามารถทางด้านวิชาการ 2.ไม่เป็นปัญหาต่อสังคม 3. เป็นผู้เสียสละต่อสังคม 4.เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านวิชาชีพ ซึ่งจากการต่อรองความหมายดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1. เป็นผู้ที่อยู่ในกฎระเบียบวินัย 2. นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต 3. เป็นผู้ประสบความสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพและเป็นที่ยอมรับในสังคม

Thesis Title	Negotiation on Definitions of Non-formal Basic Education Students: A Case Study of Na Thawi District Non-formal and Informal Education Center, Sathon Sub-district, Na Thawi District, Songkhla Province
Author	Miss Pariyakon Wichai
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2015

ABSTRACT

The objective of this study was to explore 1) negotiations on definitions of meanings of non-formal basic education students, and 2) identities of non-formal basic education students. Data for this qualitative study were collected from related documents and in-depth interviews with 20 informants consisting of 15 primary key informants and 5 secondary key informants. The data were analyzed by interpreting the meanings to meet the objectives, and the results of the study were presented in descriptive analysis.

The study found that formerly the meanings and values of non-formal basic education students were constructed under latent power in the form of knowledge created by the government to be mechanisms to mainly drive development of the economic system. The meanings given by society to non-formal basic education students were people with inferior academic ability; people who missed opportunities to study in the formal education system; and a group of people with less potential than students in the formal school system. However, non-formal basic education students at Na Thawi District Non-formal and Informal Education Center, Sathon Sub-district, Na Thawi District, Songkhla Province have negotiated the meanings by giving new meanings to show that 1) they are not inferior in academic ability; 2) they are not social problems; 3) they dedicate themselves to society; and 4) they have vocational abilities. The negotiation has led to identities of non-formal

basic education students as follows: 1) they are under rules and regulations; 2) they adopt the philosophy of sufficiency economy as guidelines for their way of living; and 3) they are vocationally successful and recognized by society.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยสมบูรณ์ด้วยความดูแล และทุ่มเทเอาใจใส่ พร้อมทั้งคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำอย่างละเอียดจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก เป็นคนวางกรอบแนวคิด ชี้แนวทางในการทำความเข้าใจถึงเนื้อหา ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆเพิ่มเติมจากแนวความคิดเดิมที่วางไว้ อีกทั้งยังได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งอาจารย์ได้คอยเอาใจใส่ ถามไถ่อยู่อย่างสม่ำเสมอ ใจ ผู้วิจัยจึงรู้สึกขอบพระคุณอย่างยิ่งจากอย่างใจจริงในการดูแล และการเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในการทำวิจัย วิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.อุทิศ สังข์รัตน์ ที่คอยชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คอยให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการแก้ไขเป็นอย่างดี ตลอดจนจนถึงช่วยแก้ไขปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ รับฟังปัญหาและให้คำปรึกษาในทุกช่วงเวลาของการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษๆ วิมล วัฒนา ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบ และให้คำแนะนำ ตลอดจนชี้แนะแนวทางทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน คณะครูประจักษ์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลา และที่ขาดไปไม่ได้ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และทำกิจกรรมร่วมกันตลอดระยะเวลาที่ลงพื้นที่ รวมไปถึงชาวบ้านในตำบล สะทอนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในทุกครั้งที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ ขอบพระคุณถึงน้ำใจที่ตีงามที่หยิบยื่นให้ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีข้อมูลมากพอจนสามารถสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์แบบเล่มนี้ขึ้นมาได้

ขอกราบขอบพระคุณบุคคลในครอบครัว คอยมอบกำลังใจที่แสนอบอุ่น คอยให้การสนับสนุนในทุกๆด้านของผู้วิจัย และผลักดันอยู่เบื้องหลังตลอดมาเชื่อมั่นในตัวผู้วิจัย และมอบคำว่า “ลูกทำได้แม่เชื่อ” เป็นคำพูดที่ได้ยินเสมอ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกำลังใจที่มีค่าที่สุดแก่ผู้วิจัยในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนที่คอยช่วยเหลือ พร้อมทั้งเป็นแรงกระตุ้น และยื่นเคียงข้างผู้วิจัย ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และหนังสือนอกเวลา ที่สร้างความผ่อนคลายในยามที่ผู้วิจัยรู้สึกเครียด ที่ขาดเสียไม่ได้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ตัวผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่เป็นแหล่งหาความรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในภาคหน้าต่อไป

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณา ความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อผู้วิจัย ทางผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และหากมีข้อผิดพลาดประการใด ก็ขอภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ปริญกร วิชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(5)
ABSTRACT.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญ.....	(9)
เนื้อหา	
บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ประโยชน์.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ.....	8
แนวคิดวาทกรรม.....	20
แนวคิดอัตลักษณ์.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย.....	36
ผู้ให้ข้อมูล.....	37
การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
การตรวจสอบข้อมูล.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
ผลและการวิเคราะห์ผล.....	42
การศึกษาในระบบโรงเรียนวาทกรรมการสร้างความหมายกระแสหลัก.....	42
การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน.....	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
อัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน.....	73
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	80
สรุป.....	80
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	92
บุคลากร.....	98
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก รายงานบทความประชุมวิชาการ.....	103
ภาคผนวก ข รายงานบทความประชุมวิชาการ.....	117
ภาคผนวก ค บทความตีพิมพ์ในวารสาร.....	128
ประวัติผู้วิจัย.....	147

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทุกประเทศทั่วโลกมีแนวคิดทางการศึกษาสอดคล้องกันว่า การศึกษาเป็นรากฐานที่จำเป็นของการพัฒนาประเทศ จึงพยายามจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนของตน เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาในด้านต่างๆ ตลอดจนแสวงหาระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการในโลกยุคปัจจุบัน (อุดม เขยกิจวงศ์, 2551) อีกทั้งนักการศึกษาทั่วไปให้ความหมายของการศึกษาว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ตลอดชีวิตไม่มีการหยุดนิ่งหรือตายตัว ดังนั้นรูปแบบการศึกษาจึงครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้การศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดช่วงชีวิตของบุคคลและช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในตัวบุคคล สังคมและอาชีพ การศึกษาครอบคลุมไปถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงาน รวมถึงการเรียนรู้จากสื่อมวลชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนามนุษย์ให้ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันอย่างทันสถานการณ์ (คิดนอกโรงเรียน, 2547)

สำหรับในประเทศไทยการศึกษาขั้นพื้นฐานมีด้วยกัน 2 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน ที่มีรูปแบบและระบบแบบแผนชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดผล การประเมินผลที่แน่นอนมีกฎเกณฑ์ข้อบังคับคุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษอย่างชัดเจนและสามารถการศึกษาในระบบ ตอบสนองความต้องการของบุคคลแค่เพียงบางกลุ่มเท่านั้น อีกรูปแบบหนึ่งคือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คือ การศึกษาที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนทุกเพศทุกวัย เปิดโอกาสให้กับผู้ที่สนใจสามารถเข้าเรียนได้ตามความต้องการของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง (คิดนอกโรงเรียน, 2547)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542) ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาว่า ต้องการให้กระบวนการเรียนรู้ในการศึกษานั้นทำให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคล โดยให้ความสำคัญที่ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักคิด พิจารณาและแสวงหาความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองเน้นตัวผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญในการเรียน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อที่จะตอบสนองตัวผู้เรียนโดยแท้จริง นอกจากนี้ยังมีที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียนรวมทั้งให้จัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ที่สามารถตอบสนองบุคคลทุกกลุ่มและที่สำคัญเพื่อเป็นแบบแผนหลักสูตรที่ได้มาตรฐานเป็นประโยชน์อันสูงสุดต่อตัวผู้เรียน (แนวทางการจัดการเรียนรู้, 2551)

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีจุดมุ่งหมายโดยรวมที่มุ่งเปิดโอกาสให้กับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสหรือพลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีการจัดการศึกษาโดยแยกออกจากกันเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรก คือ การศึกษานอกระบบพื้นฐานให้กับกลุ่มผู้พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนโดยไม่จำกัดวัย เพศ พื้นฐานการศึกษา การจัดกิจกรรมกิจกรรมทางการศึกษามีความยืดหยุ่นในเรื่องต่างๆ เช่น ระเบียบ กฎเกณฑ์ หลักสูตร ระยะเวลาของการทำกิจกรรมหรือการเข้าชั้นเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีความหลากหลาย อีกรูปแบบ คือ การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งหมายถึงการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตตามสถานการณ์ในชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การทำงานหรือเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ ไม่มีหลักสูตร ไม่จำกัดอายุผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการในการรับรู้ของบุคคลนั้นๆ มีหลักสูตรเสริมสร้างการประกอบอาชีพ เน้นหลักการสอนเรียนรู้และปฏิบัติได้จริงเพื่อนำไปสร้างองค์ประกอบในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้และพัฒนาชุมชน ไม่มีระเบียบแบบแผนตายตัว เป็นการเรียนเฉพาะกลุ่มที่สนใจและจัดขึ้นเมื่อมีกลุ่มที่สนใจเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ เช่น กลุ่มวิชาชีพแม่บ้าน เพื่อนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและต่อยอดในการดำรงชีวิตต่อไป (22 ปี กศน.สู่การศึกษาตลอดชีวิต,2544)

ในปัจจุบัน การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเปิดโอกาสให้กับกลุ่มคนที่พลาดโอกาสจากการศึกษาต่อในระบบโรงเรียน เนื่องจากการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นให้คนทุกๆ กลุ่มคนได้มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งหลักสูตรของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานยังมีเนื้อหาสาระที่เป็นระบบแบบแผนแต่เอื้ออำนวยต่อทุกกลุ่มคนที่เข้าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยแบ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ ออกเป็น 5 กลุ่มสาระ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคมซึ่งแต่ละสาระจะประกอบด้วยรายวิชาบังคับ และ รายวิชาเลือกตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในโครงสร้างรายวิชา มีการกำหนดชั่วโมงกิจกรรมแต่ละช่วงชั้นผู้เรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง เกณฑ์การเข้าเรียนของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนั้น เปิดรับบุคคลทุกเพศทุกวัยไม่จำกัดคุณวุฒิและวัยวุฒิ เนื่องจากการศึกษานอกระบบมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้มีความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทัวถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน (แนวทางการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2553) นั้นแสดงให้เห็นถึงระบบแบบแผนของการจัดการ การศึกษานอกระบบมีแบบแผนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานแต่ก็มีความยืดหยุ่นเข้ากับสภาพสังคมความต้องการของสภาพการปัจจุบัน

แม้ว่าการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน จะเป็นสถาบันที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนได้พัฒนาศักยภาพ แต่สังคมให้พื้นที่แก่ผู้ที่เข้ารับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานในการแสดงความสามารถทางความคิด และในด้านต่างๆ อย่างมีขีดจำกัด ไม่ได้เปิดกว้างและไม่ยอมรับความรู้ความสามารถของนักศึกษาในกลุ่มนี้ อันเนื่องมาจากปฏิบัติการทางวาทกรรมของการศึกษาในระบบที่กระทำให้ขึ้น เพื่อการสถาปนาตนเองขึ้นเป็นวาทกรรมหลัก โดยการเป็นอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัยที่สังคมไทยรับมาใช้เป็นแนวทาง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายสู่วาทกรรมการพัฒนา และต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนา การที่ประเทศจะก้าวเข้าสู่การพัฒนาตามความหมายดังกล่าวนี้ จุดยืนที่สำคัญคือต้องพัฒนาระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นตัวตั้ง สังคมต้องทันสมัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทุกหน่วยในสังคมต้องร่วมมือกัน เป็นผู้มีส่วนร่วมที่เปรียบเสมือนสายพานการผลิตในระบบเศรษฐกิจ และการที่จะเข้าสู่สายพานนั้นได้ก็ต่อเมื่อคนมีการศึกษาอย่างเป็นระบบเท่านั้น เนื่องจากระบบการศึกษาเป็นระบบหนึ่งที่สำคัญในการผลิตคนให้เข้าไปพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น กระทั่งได้เกิดการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5 พศ.2517-2520 เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เร่งให้คนไทยรับมือกับความทันสมัย จึงมีการรับเอารูปแบบและหลักสูตรการเรียนการสอนจากต่างประเทศ โดยไม่ได้คำนึงถึงลักษณะความจำเป็นของประชาชนภายในประเทศ มีลักษณะสร้างคนเพื่อเข้าระบบการศึกษาและดำเนินการให้ประชาชนเข้ารับการศึกษาระบบ โดยหลักสูตรการเรียนการสอนนั้น มีไว้เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศเพียงเท่านั้น รัฐพยายามที่จะสร้างอุดมการณ์หลักว่า บุคคลที่อยู่ภายใต้รัฐต้องเข้ารับการศึกษาระบบถึงจะเป็นบุคคลที่จะได้รับการพัฒนา และเท่าทันชาติตะวันตก (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2540)

การพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า โดยยึดโยงการศึกษาในระบบโรงเรียน เข้ากับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ตามแผนการพัฒนาที่ได้รับมาจากประเทศตะวันตก ถูกมองว่าเป็นสิ่งสำคัญหนึ่งเดียว ที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญมั่งคั่งในการนี้การศึกษาในระบบโรงเรียน ถูกกำหนดให้อยู่ในฐานะของการเป็นยุทธศาสตร์หลักทำหน้าที่ผลิตคนเพื่อเป็นแรงงานในระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการศึกษาในระบบถูกทำให้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ได้จัดระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนในการศึกษาในระบบโดยเสร็จสิ้นแล้ว และตั้งข้อกำหนดไว้ให้ประชาชนที่มีเกณฑ์ตามข้อกำหนด ต้องเข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามระเบียบแบบแผน เมื่อคุณค่าของคนถูกผูกติดกับการศึกษา บุคคลใดที่ได้รับการศึกษาที่รัฐได้จัดตั้งขึ้นเป็นขั้นแรกบุคคลนั้นย่อมเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่ดี แม้ว่าภายใต้ความจริงนั้น แท้จริงแล้วบุคคลที่เข้ารับการศึกษาระบบเป็นเพียงเครื่องมือที่สามารถไปพัฒนาระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมเท่านั้น บุคคลใดที่อยู่นอกเหนือเส้นทางการศึกษาในระบบจะถูกจัดให้อยู่นอกพื้นที่การมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ หรือจัดให้มีคุณค่าที่น้อยลงกว่า

ในการนี้การศึกษาในระบบโรงเรียน ถูกกำหนดให้อยู่ในฐานะของการเป็น ยุทธศาสตร์หลักทำหน้าที่ผลิตคนเพื่อเป็นแรงงานในระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม หรือกล่าวอีกนัย หนึ่งว่าการศึกษาในระบบถูกทำให้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ได้จัดระเบียบแบบแผน ที่ชัดเจนในการศึกษาในระบบโดยเสร็จสิ้นแล้ว และตั้งข้อกำหนดไว้ให้ประชาชนที่มีเกณฑ์ตาม ข้อกำหนด ต้องเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนตามระเบียบแบบแผน และการศึกษาถูกกำหนดให้ มีแบบแผนเฉพาะภายใต้ระบบโรงเรียน อันเป็นพื้นที่ที่รัฐมอบให้เป็นพื้นที่ทางด้านวิชาการที่ผู้มีความรู้ สามารถเข้าไปอยู่ในพื้นที่นี้ได้ ดังนั้นผู้ที่เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มีอำนาจและมี คุณค่ามากกว่า บุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน

เมื่อเป็นเช่นนี้ รัฐจึงมีอำนาจที่จะกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับขึ้นว่า ให้ประชาชน ทุกคนที่อายุถึงเกณฑ์เข้ารับการศึกษาตามที่รัฐกำหนด โดยสถาบันการศึกษานั้นก็เริ่มจากในระบบ โรงเรียน นับตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เป็นเสมือนกฎเกณฑ์ที่คนในสังคม รับรู้กันว่าเป็นสิ่งที่ดีและถูก ต้องการได้รับการศึกษาที่ถูกต้องนั้นต้องรับการศึกษาในระบบโรงเรียน เพียงเท่านั้น ผนวกกับว่ารัฐให้ การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาในระบบมากกว่าทำการยกย่องว่านักเรียนในระบบมีความรู้ ความสามารถ โดยการสนับสนุนเงินทุนและโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมให้การศึกษาในระบบมีอำนาจ มากยิ่งขึ้น และเมื่อการศึกษานอกระบบได้จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นการศึกษาทางเลือกแต่คนในสังคมกลับ ไม่ให้มุมมองเช่นนั้น เพราะการศึกษานอกระบบจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บุคคลที่พลาดโอกาสที่ไม่สามารถเข้า เรียนในระบบได้ ได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันตามหลักการของรัฐ การศึกษานอกระบบก็เป็นเสมือน การรองรับบุคคลที่สังคมมองว่าไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะเข้ารับการศึกษาในระบบ กลับ กลายเป็นการศึกษานอกระบบเป็นผู้ที่ด้อยกว่า เพราะสังคมได้ให้ความหมายต่อสถานศึกษาในระบบ ว่าเป็นสถาบันที่มีคุณภาพ เมื่อใดที่ไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าในระบบก็ต้องรับการศึกษานอกระบบ กลับกลายเป็นว่าการศึกษานอกระบบเป็นเพียงสถาบันการศึกษาที่มีไว้เพื่อรองรับเท่านั้น ไม่ได้มี สิทธิเท่าเทียมกับในระบบ เมื่อนักศึกษาเข้ามาเรียนในการศึกษานอกระบบจึงก่อให้เกิดให้สังคมมองว่า เป็นบุคคลที่ด้อยความสามารถไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะเข้ารับการศึกษาในระบบ และกลายเป็น กลุ่มนักศึกษาที่ด้อยความสามารถว่านักศึกษาในระบบ

เมื่อสังคมมองได้ให้มุมมองต่อนักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอกระบบขึ้นพื้นฐานเช่นนี้ เกิดการปฏิบัติต่อกลุ่มนักศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน การปฏิบัติของคนในสังคมกระทำขึ้นมาเพื่อที่จะกีด กันเบียดขับให้นักเรียนนอกระบบให้กลายเป็นอื่น พยายามมอบความรู้ความกระจงชัดหนึ่งที่ว่าพวกเขา เหล่านั้นแตกต่างและมีคุณภาพน้อยกว่ากลุ่มนักศึกษากลุ่มอื่น เกิดเป็นชุดความรู้ความกระจงชัดใหม่ขึ้น ในสังคมโดยที่ไร้ข้อกังขาใดใด ไม่มีบุคคลใดค้านกับความกระจงชัดนี้ ส่งผลให้นักเรียนในระบบมีเอกสิทธิ ต่างๆ มากมายที่เหนือกว่านักเรียนนอกระบบโดยเฉพาะคุณค่าภายในตนเองที่สังคมมอบให้นักศึกษา

นอกระบบมีคุณค่าอันน้อยกว่านักเรียนในระบบ ซึ่งนั่นเป็นเพียงปฏิบัติการทางวาทกรรมที่กลั่นกินความจริงไปชั่วขณะ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะเปิดเผยตัวตนของนักศึกษานอกระบบภาพลักษณ์ที่แท้จริงพวกเขาเหล่านั้นพยายามในการที่จะแสดงออกมาให้สังคมได้รับรู้ถึงตัวตนของกลุ่มนักศึกษานอกระบบ ว่าแท้จริงแล้วตัวตนของพวกเขาเป็นอย่างไร มีใช้สิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมาและมอบความหมายให้กับกลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้ นักศึกษานอกระบบก็จะได้ภาพลักษณ์ใหม่และมีคุณค่าเทียบเท่ากับกับนักศึกษากลุ่มอื่น ผลการศึกษาในครั้งนี้คาดว่าจะช่วยเปิดมุมมองให้ผู้คนได้เห็นถึงเรื่องราวอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคมในบางลักษณะนั้นอาจมิได้ใช้อำนาจแบบทางตรงที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหายที่เห็นได้ชัดเจนเท่านั้น หากแต่การใช้อำนาจนั้นยังมีอีกหลากหลายวิธี เช่น การใช้อำนาจอย่างแอบแฝงแยบยลผ่านชุดความรู้ความจริงเพื่อให้ผู้คนเชื่อตามและยอมรับจนการใช้อำนาจต่อผู้คนหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งกลับกลายเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ดังเช่นนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่ถูกกีดกันกดทับให้เป็นเสมือนผู้ที่ด้อยค่าและความสามารถมากกว่านักศึกษาในระบบ เพื่อให้เข้าใจถึงตัวตนที่แท้จริงของนักศึกษานอกระบบผ่านตัวตนมิใช่มองผ่านเพียงชุดวาทกรรมที่สังคมสร้างขึ้นมากลุมตัวพวกเขาเท่านั้น

คำถามการวิจัย

1. นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมีการต่อรองความหมายให้กับตนเองอย่างไร
2. นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมีการแสดงอัตลักษณ์ของตนเองอย่างไรให้สังคมได้รับรู้

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ของศูนย์การเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบล สะท้อน อำเภอ นาทวี จังหวัด สงขลา
2. ศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ของศูนย์การเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบล สะท้อน อำเภอ นาทวี จังหวัด สงขลา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึง การต่อรองความของนักศึกษาการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ในประเด็น การต่อรองความหมายของนักศึกษาการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน และอัตลักษณ์ของนักศึกษาที่ได้เข้ารับการเรียนการสอนในระดับชั้นพื้นฐานของการศึกษานอกระบบ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษา การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน โดยใช้แนวคิด วาทกรรมและแนวคิดอัตลักษณ์ เพื่อวิเคราะห์และตีความการต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทางสถานะภาพของนักศึกษาที่มาเข้ารับการศึกษาด้าน อายุ อาชีพและพื้นที่ รวมถึงศูนย์การเรียนรู้ ตำบลสะทอน มีผลงานของนักศึกษาที่ได้เข้าร่วมโครงการทางวิชาการเป็นจำนวนมาก นักศึกษามีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย จำนวนของนักศึกษาในตำบลมีจำนวนมากที่สุดในระดับ อำเภอ นาทวี นักศึกษามีอัตราการเข้าสอบคิดเป็น 97% เป็นอันดับสูงสุด ของอำเภอ นาทวี นักศึกษามีความรู้ความสามารถและศักยภาพที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและชุมชน โดยการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้มากเป็นอันดับหนึ่งของตำบล และมีโครงการพัฒนาสังคมที่ร่วมกับชุมชนมากเป็นอันดับหนึ่งเช่นกัน และ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ได้รับรางวัลครูดีเด่นจากกระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้เพื่อแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อที่ขยายพื้นที่ทางสังคมให้กับนักศึกษานอกระบบ
- 2.เพื่อให้สังคมได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ให้กับวงการการศึกษาที่จะมองตลอดความจริงและเห็นคุณค่าของนักศึกษานอกระบบในมิติใหม่ที่เปิดกว้างขึ้นโดยการมองลอดผ่านตัวตนของนักศึกษา เพื่อที่จะส่งผลให้สังคมไม่เลือกปฏิบัติและเปิดโอกาสให้กับนักศึกษานอกระบบได้อย่างเท่าเทียม

นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานหมายถึง กลุ่มศึกษาที่เข้ารับการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอ นาทวี จังหวัดสงขลา

2. การต่อรองความหมายหมายถึง การเปิดเผยให้เห็นตัวตนที่แท้จริงของนักศึกษานอกระบบให้สังคมได้รับรู้ในชุดความจริงชุดใหม่นี้เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้ความสามารถของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่พยายามแสดงออกให้สังคมได้รับรู้ถึงศักยภาพภายในตัวตนของพวกเขาเพื่อเปลี่ยนมุมมองของสังคมให้เห็นว่ากลุ่มพวกเขาที่มีคุณภาพและศักยภาพภายในตนเองอย่างไร

3. อัตลักษณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานหมายถึง คุณลักษณะของนักศึกษาที่แสดงออกมาให้สังคมได้รับรู้ถึงความเป็นจริงภายในตัวตนของพวกเขา ว่าพวกเขามีอัตลักษณ์ภายในตนเองมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิต มีความรู้ในเรื่องทักษะชีวิตเป็นอย่างดี เป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ในการอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างดี และเป็นกลุ่มนักศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การต่อรองความหมายของนักศึกษาการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลา โดยศึกษาในประเด็นการต่อรองความหมาย ของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานและศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาสู่ความรู้ความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังกล่าว ดังนี้

1. แนวคิดการศึกษานอกระบบ
2. แนวคิดวาทกรรม
3. แนวคิดอัตลักษณ์

1. แนวคิดการศึกษานอกระบบ

พัฒนาการของโลกในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากการค้นพบเทคโนโลยีใหม่ๆ การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันการ พัฒนาประเทศที่สำคัญ คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สังคมใดมีสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถ ฉลาด และขยันขันแข็งในการทำงานย่อมเป็นสังคมที่ได้เปรียบ การศึกษาจึงเป็น ยุทธศาสตร์และ เงื่อนไขหลัก ในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ประเทศต่างๆได้มีการปรับเปลี่ยน แนวความคิดในการจัดการศึกษาให้กว้างขวางทั่วถึงยิ่งขึ้น โดยดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อเตรียม ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความพร้อมสำหรับปรับตัวและเผชิญกับปัญหาได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทุกๆ ประเทศจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและพยายามพัฒนาให้ระบบการศึกษาสอดคล้องกับ ความ ต้องการของประชากรในประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่จัดรูปแบบการศึกษานอกระบบและตาม อัธยาศัยขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปของประชากรในประเทศ ด้วยเหตุผลหลักดังนี้ (22 ปี กศน. สู่อการศึกษาดลอดชีวิต, 2544)

1. ความต้องการทางการศึกษา ในปัจจุบันความต้องการทางการศึกษามีเพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้เพิ่มขึ้นไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นเงินเดือนของครูและเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่าย อื่นๆทางการศึกษาก็เพิ่มขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นปัญหาในการจัดการศึกษาของประเทศกำลัง พัฒนาทั้งหลาย จึงจำเป็นต้องหาทางจัดการศึกษาด้วยวิธีใหม่ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการ ทางการศึกษาที่ไม่เพียงพอ

2. ระบบการศึกษา การศึกษาในปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองความต้องการ และมีข้อจำกัดบางประการดังต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างของการศึกษาในระบบโรงเรียนมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ โดยต้องเรียนเต็มเวลาที่กำหนดไว้ในตารางเรียน และกำหนดให้เรียนอยู่ในสถานศึกษา ต้องอยู่ในวัยเรียนจึงจะเรียนได้ การศึกษาในระบบโรงเรียนยังปฏิเสธโอกาสการเข้าเรียนของประชากรอีกจำนวนมาก เช่นผู้ที่ลาออกกลางคัน ผู้ซึ่งมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพแต่ไม่สามารถเข้าเรียนได้ เนื่องจากระเบียบและข้อบังคับ

2.2 หลักสูตรของการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมนัก ผลผลิตจึงไม่ตรงกับที่สังคมต้องการ

2.3 การศึกษาในระบบโรงเรียน มีลักษณะเป็นรูปแบบ การแพ็คดอกและคัดเอาเฉพาะที่ชนะ หรือคนที่มีความรู้ความสามารถมาก ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยให้เขเข้าสู่ระบบการศึกษาในระบบต่อไป (ปฐม นิคมานนท์, 2528)

ด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้ส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญและพยายามที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อมุ่งหวังว่าการศึกษาที่ตอบโจทย์คนในสังคมจะช่วยพัฒนาได้อย่างเต็มรูปแบบ และนั้นก็ส่งผลให้ประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญและพัฒนากระบวนการศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อทุกกลุ่มคน ก่อเกิดเป็นการศึกษานอกระบบขึ้นมีความเป็นมาดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 เป็นกรมหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการโดยมีรากฐานที่มั่นคงจาก “การศึกษาผู้ใหญ่” มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษของปี 2473 เป็นต้น เมื่อรัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาในรูปแบบอื่นเพื่อยกระดับอัตราการรู้หนังสือ ซึ่งขณะนั้นอัตราการรู้หนังสือของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 32 ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2483 รัฐบาลจึงจัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในสำนักกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรับผิดชอบงานการศึกษาผู้ใหญ่โดยตรง และได้ริเริ่มโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือทั่วประเทศ พร้อมกับประกาศใช้กฎหมายบังคับให้ประชาชนผู้ไม่รู้หนังสือที่มีอายุระหว่าง 20-45 ปี เสียค่าเล่าเรียนเป็นรายปีจนกว่าจะผ่านการทดสอบว่าเป็นผู้รู้หนังสือแล้ว โครงการรณรงค์ดังกล่าวประสบความสำเร็จพอสมควรแต่ต้องหยุดชะงักไปเนื่องจากภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงระหว่าง 2513-2523 ภารกิจดำเนินงานของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ได้ขยายตัวและมีบทบาทหน้าที่เพิ่มมากขึ้น จนได้มีการตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ

ประชาชนทั่วไปที่พลาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน (22 ปี กศน. สู่การศึกษาตลอดชีวิต, 2544)

ความหมายของการศึกษานอกระบบ โดยมีการให้นิยามของคำนี้ว่า นิยามของการศึกษานอกระบบ บางทีเรียกว่า การศึกษานอกโรงเรียน หรือ การศึกษารูปนัย หรือบางประเทศใช้คำว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) นั้น เป็นกิจกรรมการศึกษาซึ่งจัดบริการให้แก่ผู้ที่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนโดยไม่จำกัดวัย เพศ พื้นฐานการศึกษา กิจกรรมการศึกษายืดหยุ่นในเรื่องต่างๆ เช่น ระเบียบ กฎเกณฑ์ หลักสูตร ระยะเวลาของกิจกรรมเพื่อสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีความหลากหลาย การศึกษานอกระบบเกิดขึ้นมาจากความเชื่อพื้นฐานหรือปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตที่ว่าบุคคลได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการต่อเนื่องตลอดชีวิต (ชัยยศ อิ่มสุวรรณ, 2547)

เช่นเดียวกับ อรรวรรณ กิมะพันธุ์ (2542) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มิใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงเพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้อย่างเดียว แต่เป็นการให้บริการและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต มีความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีเครื่องมือและรู้จักแสวงหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจเพื่อจะได้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามแก่ฐานะ เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ประชาชนรู้จักเสาะหาและเลือกสรรสิ่งที่ดีงาม นำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้น การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นวิธีการให้การศึกษาคือต้องการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนพึ่งตนเอง ทั้งนี้เพราะการศึกษามีใช้การให้ความรู้ ทักษะ หรือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เรียนให้เข้ากับแบบแผนที่ครูอาจารย์ได้เล่าเรียนมาจากตำราจนถือเป็นหลักปฏิบัติทั่วไปเท่านั้น แต่การศึกษาเป็นกระบวนการส่งเสริมคิดค้น และแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมแก่มนุษย์ ซึ่งทางเลือกนี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ของสังคมสิ่งแวดล้อม และกาลสมัย โดยตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่าประชาชนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจึงต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องกันนับตั้งแต่ให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และได้รับการฝึกทักษะรวมถึงฝึกวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ อันเป็นการช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนให้สูงขึ้น

สอดคล้องกับ โคล เอส เบรมเบ็คและทีโมธี เจ ธอมสัน (อ้างถึงใน กชกร สังขชาติ, 2533) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียน หากจะให้คำจำกัดความที่ดีที่สุด นั่นก็คือการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานของกิจกรรมต่างๆที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอน เป็นการศึกษาที่ทำการศึกษาได้ชั่วชีวิต การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ

เป็นการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่กลุ่มประชากรที่พลาดโอกาส หรือเป็นการศึกษาที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยปิดช่องว่างของประชากรจำนวนมากที่ไม่ได้รับการบริการจากการศึกษาในระบบ เนื่องจากมีเหตุจำเป็นอย่างหลากหลาย

เจมส์ อาร์ เซฟฟิลด์ และวิกเตอร์ พี ดีโจมา (อ้างถึงใน วิชชา อุตศาสตร์,อุตม เซยกี วงศ์ 2523) กล่าวตรงกันว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นบริการที่ตอบสนองความต้องการหลายอย่างเช่น

1. เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาในโรงเรียนแล้ว ได้มีโอกาสหาความรู้ และได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม โดยเฉพาะนำไปประกอบอาชีพ
3. ช่วยให้ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน

นเรศ ปิยพันธุ์ (2527) ซึ่งได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า การจัดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้รับทราบข่าวสาร ข้อมูล รวมถึงทักษะความรู้ต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะเป็นผลต่อการยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในที่สุด

และในทัศนะของ ดับเบิลยู สติน แมคคอลล์ (อ้างถึงในกชกร สังขชาติ, 2527) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลทุกประเทศ ที่จะต้องพยายามจัดการศึกษาให้ทั่วถึงประชาชนทุกท้องที่ ทุกชุมชนละในแต่ละท้องที่หรือชุมชนก็มักจะมีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป มีสภาพปัญหาปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การศึกษานอกโรงเรียนนี้เป็นตัวเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างสภาพแวดล้อมในการเรียนกับการศึกษานอกจากนี้แล้วการศึกษานอกระบบโรงเรียนยังมีรูปแบบในการให้บริการต่างๆ กัน ตามความเหมาะสมของสภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลที่สามารถรับการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นได้มากน้อยเพียงใด และกลุ่มบุคคลนั้นต้องการความรู้ความชำนาญในด้านใด

สอดคล้องกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2546) ให้ข้อสรุปว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมการศึกษาที่ไม่สามารถสรุปแบบแผนแน่นอนอน มีการจัดขั้นตอนตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน โดยยึดแนวคิดที่ว่า “การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา” มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนใช้แนวคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักเรียนรู้ด้วยตัวเอง ช่วยเหลือตัวเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

จากการให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดที่มุ่งให้คนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เพื่อปรับตัว นำความรู้มาใช้ประโยชน์และพัฒนาชีวิตของตนเอง ด้วยการจัดการศึกษาที่หลากหลายไม่มีรูปแบบแน่นอน ขณะเดียวกันก็เป็นการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพิ่มพูนทักษะ และให้รู้จักหาความรู้ที่ทำให้เป็นคนทันโลกทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน

ภารกิจหลักของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและตามอัธยาศัย (แนวทางการจัดการเรียนรู้, 2551)

ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมซึ่งเป็นสิทธิที่ทุกคนพึงได้รับ การรับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตพัฒนาชุมชนและสังคมในที่สุด การจัดการกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบจึงยึดหลัก 5 ประการ

1. หลักความเหมาะสมภาคทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่พลาดโอกาสและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคม อาชีพเศรษฐกิจ และข้อจำกัดต่างๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียนต้องไม่เลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักการพัฒนาตนเองและพึ่งพาตนเอง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้และเกิดความรู้สึกรู้สึกที่ตนเองจะพัฒนาตนเอง เป็นคนคิดเป็น สามารถปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต วางบนพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของบูรณาการ โดยบูรณาการสาระต่างๆ เพื่อการเรียนรู้และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม วิทยากรมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียน

ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เป็นกระบวนการเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนนับว่าเป็นหลักสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ชุมชนสามารถเข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ เพื่อผลิตผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไปทั้งหมดนี้คือหลักการของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่มีแนวทางในการเปิดโอกาสรวมทั้งขยายโอกาสให้กับคนทุกๆกลุ่ม ทุกชนชั้นภายในสังคมเท่าเทียมว่าการศึกษานอกโรงเรียนได้เป็นกลไกสำคัญช่วยในการพัฒนาประชากรของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าการศึกษานอกระบบเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นแนวความคิดที่ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาต้องจัดอย่างหลากหลายรูปแบบ ให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถเรียนได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ให้ผู้เรียนมีความสะดวก เลือกเรียนได้หลายวิธี ไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียนเหมือนในอดีต จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่จัดบริการแก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ ทุกสภาพความเป็นอยู่ ทุกถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาคโดยปราศจากข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา เช่น เวลา สถานที่ ค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ครอบคลุมทั้งผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้ที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม

การจัดการศึกษานอกระบบจะสนองความต้องการของบุคคล ชุมชนและประเทศชาติ โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต มีความรู้ไปประกอบอาชีพ ได้รับความรู้ข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้สิทธิหน้าที่พลเมือง สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญกับปัญหา รู้จักคิด วิเคราะห์สถานการณ์ สามารถแสวงหาความรู้และเลือกรับความรู้จากแหล่งต่างๆ มาใช้ใน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ปัญหาได้ ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ประชาชน ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งในลักษณะของการได้รับความรู้ตามธรรมชาติ เช่น การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการเลือกรับความรู้ตามความสนใจ ตามความต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ข้อมูล

ข่าวสารเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในการประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (คิดนอกโรงเรียน, 2547)

นอกจากนี้ (ทวีป อภิสสิทธิ์, 2522) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า

1. เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นโดยใช้เหตุผล และมีความคิดวิทยาศาสตร์ อันจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข
2. เพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ และมีนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้า จะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
3. เพื่อให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันของโลก ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อชุมชน
4. เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพ และเพิ่มเติมวิชาความรู้ในการประกอบอาชีพ ที่ตนปฏิบัติอยู่หรือใช้ความรู้ความสามารถนี้ปรับเปลี่ยนอาชีพใหม่ ตามความต้องการ อันจะเป็นประโยชน์ ในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตน ครอบครัว ของชุมชนละประเทศ
5. เพื่อให้ประชาชนที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในชั้นที่สูงขึ้น
6. เพื่อส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
7. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

และได้สอดคล้องกับ เกียรติชัย พงศ์พาณิชย์ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานอกระบบว่า

1. เพื่อสอนให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ
2. เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพเพิ่มเติมแก่ผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้ว และต้องการปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการสมัยใหม่เพื่อความก้าวหน้ายิ่งขึ้น
3. เพื่อสอนด้านอาชีวศึกษาให้สามารถนำไปปรับปรุงงานอาชีพของตนเอง หรือเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อการประกอบอาชีพต่อไป

4. เพื่อฝึกอบรมให้เป็นพลเมืองดี ให้มีความรับผิดชอบทางการเมือง เช่น ให้อ่านหน้าหนังสือของพลเมืองดี การรักษาสีงสารณประโยชน์ การใช้สิทธิทางการเมือง

5. ฝึกอบรมให้พร้อมรับกับการพัฒนาบ้านเมือง

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ได้มีการจัดรูปแบบการศึกษาขึ้น 3 รูปแบบด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อจะตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนที่มีความต้องการและมีความพร้อมที่แตกต่างกัน จึงมีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นเพื่อรองรับกลุ่มคนที่หลากหลายและ เอื้ออำนวยต่อกลุ่มคนพลาดโอกาสต่างๆกลุ่มได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม

1. การศึกษานอกระบบประเภทความรู้ขั้นพื้นฐาน กิจกรรมในกลุ่มนี้จัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการอ่าน เขียน มีความรู้ในการคำนวณรู้เรื่องราวที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม สังคมประเพณีและวัฒนธรรมอันจะเป็นความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตหรือสามารถพัฒนาความรู้ในระดับสูงขึ้นไปการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญนี้จะเทียบเท่าระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. การศึกษานอกระบบประเภทให้ความรู้และทักษะอาชีพกิจกรรมในกลุ่มนี้ได้แก่ การฝึกอาชีพระยะสั้น การจัดฝึกอาชีพตามกลุ่มที่สนใจ การจัดกลุ่มอบรมทางด้านวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาประเภทนี้นั้นคือคนในท้องถิ่นได้มีอาชีพเสริมและนำความรู้ความสามารถไปเพิ่มพูนรายได้ เช่นการจัดฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น การจัดกลุ่มสนใจทางวิชาชีพ เปิดการเรียนการสอนที่มีกลุ่มคนสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกทำขนม กลุ่มแม่บ้านตัดเย็บผ้า ฯลฯ ทั้งนี้กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นก็เพื่อตอบสนองให้คนในชุมชนได้มีทักษะอาชีพและนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันในการสร้างรายได้

3. การจัดการศึกษานอกระบบประเภทความรู้ทั่วไปและข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ความรู้ข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน เพื่อกระตุ้นให้ประชากรในท้องถิ่นทันต่อข่าวสารที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันส่งผลให้นำไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ และดำเนินชีวิตตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมไปถึงพัฒนาสังคม

ความหมายของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

โดยในงานวิจัยชิ้นนี้จะเลือกนำเอานักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเพียงอย่างเดียวเพื่อที่จะตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างชัดเจนที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะอธิบายถึงความหมายของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เข้าใจถึงความหมายเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงอย่างเดียว

เบรมเบค และทอมสัน (อ้างถึงใน อุ๋นตา นพคุณ, 2523) ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่ก่อเกิดทักษะ และความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานกันของกิจกรรมต่างๆ ที่มีเป้าประสงค์คือ การได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน

อุ๋นตา นพคุณ (2523) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่า กิจกรรม หรือโครงการใดใด ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมได้จัดตั้งขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับรู้เรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชากรทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดี หลักสูตรมีความยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และปัญหาของชุมชน

สุนทร โคตรบรรเทา (2524) ได้นำเสนอความหมายว่า การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนั้นคือการจัดการเรียนการสอนที่ สอดรับกับหลักสูตรของส่วนกลางที่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรมาเพื่อผู้พลาดโอกาสที่ต้องการเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปต่อยอดความรู้ หรือนำไปใช้เพื่อเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น เป็นการศึกษาออกชั้นเรียนที่มีหลักสูตรที่แน่นอนเป็นมาตรฐาน

สุนทร สุนันท์ชัย (2529) ได้ให้ความหมาย การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ว่าเป็น การศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน มีแบบแผนหลักสูตรที่ชัดเจน แต่หลักสูตรของการศึกษานั้นได้เอื้ออำนวยต่อกลุ่มคนทุกประเภท ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ ลักษณะที่สำคัญคือไม่เป็นการบังคับไม่มีกฎระเบียบในการศึกษาที่เคร่งครัดหรือตายตัว สามารถแปรเปลี่ยนไปได้ตามบริบทพื้นที่ และกลุ่มของนักศึกษาที่เข้าเรียนในช่วงเวลานั้น

สุมาลี สังข์ศรี (2544) ได้มีความเห็นเกี่ยวกับแนวคิดนี้เพิ่มเติมว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนปกติ เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เน้น กลุ่มประชากรที่ไม่สามารถเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนได้ อาทิเช่น ประชากรที่อยู่ในวัยเรียนแต่พลาดโอกาส ตลอดจนประชากรที่มีวุฒิภาวะพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้วจนถึง

ผู้สูงอายุ การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย หลักสูตรมีความยืดหยุ่นต่อตัวผู้เรียน เสมือนสร้างมวลความรู้ ประสบการณ์ ละครกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนทั้งสิ้น มุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้พื้นฐาน การอ่าน การเขียน การคิด คำนวณเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและต่อยอดความรู้ในระดับสูงต่อไป

จรรยาพร ธรณินทร์ (2550) การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติทักษะและความรู้ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไขความขัดแย้ง การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำการแก้ปัญหา ร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัยการศึกษานอกระบบยุคใหม่จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (learning and competency) ที่ทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความรู้มาพัฒนาตนเอง มีทักษะใหม่เกิดขึ้นทำให้ต้องฝึกจึงจะมีประสิทธิภาพ หากมีความรู้ดีพอจะทำให้สร้างสรรค์งานใหม่ ส่งผลให้มีรายได้รายได้มากขึ้น ในสังคมปัจจุบันต้องแข่งขันเปรียบเทียบกับคนอื่น จึงต้องมีความรู้สูงขึ้น

การจัดการศึกษานอกระบบ จึงมีความสำคัญและจำเป็นในการสร้างโอกาสและทางเลือกทางการศึกษาอย่างเสมอภาคให้คนทุกคนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม คุณภาพการศึกษาของประชากรทุกคนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยิ่ง

ฉะนั้น การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นโอกาสที่สองสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนอยู่ในระบบโรงเรียนได้ เป็นเสมือนทางเลือกใหม่สำหรับผู้ด้อยโอกาสรูปแบบการจัดการจึงมีลักษณะยืดหยุ่น เนื้อหาที่เรียนจะยืดหยุ่น ความต้องการและความสนใจของบุคคลและชุมชนเป็นหลัก โดยมี การศึกษานอกโรงเรียนรับผิดชอบโดยตรง รวมถึงหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนร่วมมือปรับปรุง การศึกษานอกระบบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (อรวรรณ กิมะพันธุ์, 2542)

จากความหมายต่างๆ สรุปได้ว่าการศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีระบบ แต่เป็นระบบที่อยู่นอกโรงเรียน เป็นการศึกษาที่มีแบบแผน มีกฎเกณฑ์ มีหลักสูตร และมีวัตถุประสงค์แน่นอน มีผู้จัด และบอกได้ว่าเรียนแล้วได้อะไร รู้อะไร จบเมื่อไหร่ มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้นได้อย่างไร เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชน เป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ได้ศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ ปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

การประกอบสัมมาอาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามการดำเนินชีวิตในแบบของตนเอง

รูปแบบการจัดการศึกษาของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน สามารถลงทะเบียนเรียนได้ 3 วิธีคือ วิธีเรียนในชั้นเรียน วิธีเรียนทางไกล และวิธีเรียนด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้มีการเทียบผลการเรียนวิชาสามัญระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้อีกด้วย นอกจากการเทียบโอนผลการเรียนวิชาสามัญแล้ว ผู้เรียนสามารถเทียบโอนวิชาซีพีที่ผู้เรียนเรียนมาจากสถาบันเดิม หรือสถานประกอบการที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง นำมาเทียบโอนได้เมื่อผ่านการเทียบโอน นักศึกษาก็ไม่ต้องลงเรียนวิชาที่สามารถเทียบโอนมาได้ ส่งผลดีให้กับตัวนักศึกษาที่จะช่วยลดระยะเวลาในการจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

การเรียนทั้ง 3 วิธีนี้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือเลือกเรียนทั้ง 3 วิธีในเวลาเดียวกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียน และความพร้อมของผู้เรียนในด้านเวลา ค่าใช้จ่าย และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน โดยจะอธิบายรูปแบบการเรียนดังนี้

1. วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (ขร.) คือวิธีที่ผู้เรียนต้องไปเข้าชั้นเรียนเหมือนการเรียนในระบบ แต่เวลาเรียนจะเป็นตอนเย็น หรือวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งการกำหนดเวลาเรียนจะขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้เรียน ความพร้อมของผู้เรียนในสถานที่นั้นๆ ไม่มีการกำหนดวัน เวลา ในการเข้าชั้นเรียนที่แน่นอน แต่ละพื้นที่กำหนดวันและเวลา แตกต่างกันไป แต่จะคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการกำหนดวันและเวลา

2. วิธีเรียนแบบทางไกล (ทก.) คือวิธีเรียนศึกษาเอกสาร ทำแบบฝึกหัดและฟังรายการวิทยุ เพื่อทำการศึกษาที่บ้านโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน แต่จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับ และเมื่อเรียนและทำกิจกรรมครบตามเงื่อนไขของการจบหลักสูตร นักศึกษาก็จะได้รับวุฒิปัตร์เพื่อแสดงถึงการจบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไป

3. วิธีเรียนด้วยตนเอง (ตอ.) คือวิธีเรียนที่คล้ายกับการเรียนแบบทางไกล คือผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง อาจจะฟังบทเรียนจากวิทยุ สื่อเทคโนโลยีต่างๆที่อยู่รอบด้านทุกช่องทาง แต่บังคับให้พบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการมีเจตคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกัน เมื่อเรียนครบหลักสูตรและเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนดแล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถสำเร็จการศึกษาในระบับนั้นได้ (อรรวรรณ กิมะพันธุ์, 2542)

จะเห็นได้ว่าการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนั้น ผู้เรียนที่พลาดโอกาสและขาดโอกาส สามารถที่จะเลือกเรียนแบบใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเอง ทำให้สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตามความสามารถ และความถนัดตลอดจนความต้องการของแต่ละบุคคล

โครงสร้างหลักสูตรของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

ผู้เรียนจะต้อง เรียนตามรายวิชาที่หลักสูตรกำหนด และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆตามที่หลักสูตรกำหนดซึ่งจะมีรายละเอียด ดังนี้

นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนประกอบกัน 5 สารการเรียนรู้ วิชาทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐานประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต การพัฒนาสังคม และต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ไม่น้อยไปกว่า 100 ชั่วโมง หากผู้เรียนสามารถเรียนได้ครบเนื้อหาวิชาที่หลักสูตรกำหนดก็จะผ่านเกณฑ์การประเมิน และได้รับวุฒิปัตร์ เพื่อแสดงว่านักศึกษาได้จบหลักสูตรขั้นพื้นฐานและสามารถนำวุฒิปัตร์นี้ไปใช้สมัครงาน หรือใช้เพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้เช่นกัน

กล่าวโดยสรุปว่า จุดมุ่งเน้นของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนั้น ต้องการให้ผู้พลาดโอกาสที่ต้องการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นได้มีโอกาสได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับบุคคลในกลุ่มอื่นๆ ที่มีโอกาสได้รับการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้เพียงแต่มุ่งเน้นเกี่ยวกับวิชาการเรียนเพียงเท่านั้น แต่ยังเล็งเห็นความสำคัญในทักษะการใช้ชีวิตที่ต้องฝึกฝนให้ประชากร คิดเป็นและนำความรู้ความสามารถไปปรับใช้ในชีวิตจริงส่งผลช่วยเหลือตัวเองและครอบครัวได้ มีความรู้ความสามารถที่ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อความอยู่รอดในสังคม และการศึกษา นอกระบบขั้นพื้นฐานยังให้ความสำคัญต่อตัวผู้เรียนเป็นหลักมองว่าตัวผู้เรียนสามารถกำหนดทิศทางในการเข้ารับการศึกษาเพื่อก่อเกิดประโยชน์สูงสุดให้กับตนเอง มิได้ยึดอยู่กับครูผู้สอนหรือเดินตามกฎระเบียบของโรงเรียนโดยที่ไม่ได้เกิดประโยชน์แก่ตนเองเท่าที่ควร

สอดคล้องกับแนวคิดของแฟร์ (อ้างถึงใน วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2531) ที่เขานั้นให้ความสนใจในเรื่องศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ความอิสระและเสรีภาพ เขามองว่ามนุษย์มิใช่เครื่องจักรกล แต่มีสติปัญญา มีจิตสำนึก สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับตนเองได้ สามารถทำความเข้าใจตนเองได้ มนุษย์มีมโนธรรมสำนึก แฟร์มีความเห็นว่า การศึกษาถูกใช้เป็นเครื่องมือกดขี่ ครอบงำและเอารัดเอาเปรียบจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง เพราะการศึกษาเป็นระบบย่อยของสังคมนั้น ผู้เรียนต้องการปลดปล่อยจากการเอนการสอนของครูแบบเก่าๆ ที่ยึดว่าความถูกต้อง ครูเท่านั้นเป็นคนตัดสิน แฟร์มองว่าการศึกษาคควรที่จะอธิบายให้ผู้เรียน มองภาพได้ว่าตัวผู้เรียนได้รับอะไรและเป็นประโยชน์มากน้อยแค่ไหนต่อตัวเขา และตัวผู้เรียนสามารถปฏิเสธระบบ

การเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้ของแต่ละบุคคลได้ เพื่อยุติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการนำไปพัฒนาตนเองของตัวผู้เรียน

ดังนั้นการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานจึงทวีความสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบัน สังคมเริ่มเล็งเห็นความสำคัญต่อการศึกษานอกระบบมากยิ่งขึ้น และพยายามที่จะพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อประชากรที่จะเข้าไปศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานให้ตอบเจตจำนงถึงความต้องการมากที่สุด

2. แนวคิดวาทกรรม

แนวคิดยุคหลังสมัยนิยมหรือหลังทันสมัยใหม่ (Postmodernism) เป็นแนวคิดที่เกิดจากการตั้งคำถามต่อภูมิปัญญาที่ตกทอดมาจากกลุ่มทฤษฎีทันสมัยนิยม มองภาพความจริงแบบใหม่ โดยนักคิดกลุ่มนี้จะปฏิเสธความเชื่อที่ว่า ความจริงนั้นไม่มีข้อโต้แย้งและในขณะเดียวกัน ยังมองเห็นความสำคัญ โดยการให้สิทธิ เสี่ยง บทบาททางสังคมของกลุ่มคนที่ถูกมองข้าม โดยให้ความสำคัญกับการเปิดเผยโฉมหน้าของอำนาจที่อยู่เบื้องหลังความจริงที่มีอยู่มากมายและยังเปิดโอกาสให้ประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นชุดความจริงขึ้นมาแล้วนั้น ได้มีโอกาสตอบโต้กันเพื่อเปิดเผยอำนาจบางอย่างที่ถูกกดทับอยู่ (พัฒนา กิตติอาษา, 2546)

สอดคล้องกับ มิเชล ฟูโก้(Michel Foucaul) ได้ให้ความหมายคำว่า”วาทกรรม” หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต อัตลักษณ์และสร้างความหมายให้กับสิ่งต่างๆที่ห่อหุ้มตัวเราอยู่ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจหรือตัวตนของเราเอง (Foucaul,1981อ้างถึงในไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร,2554) และยังให้แง่มุมเพิ่มเติมอีกว่า วาทกรรมนั้นทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้างในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เก็บกด/ปิดกั้นมิให้อัตลักษณ์ภายในตัวตนเปิดเผยออกสู่สังคมและบิดเบือนความหมายที่จริงแท้ของสิ่งที่ดำรงอยู่แล้วเลือนหายไป

กาญจนา แก้วเทพ (2544) ได้ให้ความหมายของวาทกรรมว่า วาทกรรมแต่ละชุดที่แสดงออกมามีลักษณะที่ แสดงถึงระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง วาทกรรมจึงเป็นผู้สร้าง/ผลิตสรรพสิ่งขึ้นมาในสังคมภายใต้กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนชุดหนึ่ง และกฎเกณฑ์นี้ก็จะเป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลงหรือเลือนหายไปของสรรพสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อเกิดขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ ก็ยังเป็นแรงสนับสนุนให้วาทกรรมชุดนั้นดำรงอยู่ได้ โดยไม่มีบุคคลใดเกิดคำถามในสิ่งที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

เช่นนี้ผู้วิจัยจะอธิบายให้เห็นถึง ชุดความจริงหลากหลายชุดที่ประกอบสร้างขึ้นมาจาก อำนาจ ความรู้ ความจริง ที่ประกอบกันเป็นชุดความจริงชุดหนึ่งที่มีอิทธิพล ในการควบคุมความจริงบางอย่างให้หายไป หรือบิดเบือนความจริงที่มีอยู่และนำเอาความจริงอีกชุดของผู้มีอำนาจได้สร้างขึ้นมาแทนที่ เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์บางประการให้กับ ผู้มีอำนาจเหล่านั้นได้ครอบครองความจริง โดยปราศจากข้อโต้แย้งใดใด

Foucault (อ้างถึงใน อมรรรัตน์ ชินสรพรเพชญ ,2553) ได้อธิบายว่าอำนาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากชีวิตทางสังคม (Social Life) ของมนุษย์ได้ เพราะขณะที่เราไม่ได้เป็นคนใช้อำนาจ เราก็ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกใช้อำนาจไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ ตามทัศนะของ Foucault อำนาจไม่ได้จำกัดเฉพาะในรูปของการกดขี่ แต่เป็นสิ่งที่สามารถแฝงตัวอยู่ได้ทุกที่ แม้แต่ท่ามกลางความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่นครอบครัว ร่างกาย เพศสภาพ เป็นต้น และนอกเหนือจากการกดขี่/ปิดกั้น (Repress) แล้ว อำนาจยังมีบทบาทในการสร้าง (Create) อีกด้วย ซึ่งอำนาจจะยิ่งแนบเนียนในการสร้างความเห็นพ้อง (Consensus) โดยปราศจากคำถามใดใดจากสังคมว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความจริงแท้ หรือเพียงแต่เกิดขึ้นผ่านอำนาจบางอย่าง

ตัวอย่างการสร้างความจริงดังกล่าวเช่น นับตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมาที่ร่างกายหรือคุณค่าของมนุษย์นั้นตกอยู่ภายใต้วาทกรรม ว่าด้วยเรื่องเพศสภาพในการถูกครอบงำโดยความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ว่าอะไรคือธรรมชาติทางเพศ และอะไรคือการประพฤติทางเพศที่เหมาะสม สำหรับผู้ชายแล้วเรื่องเพศ คือ สิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน กระทั่งเราพูดถึงมัน ซึ่งหมายความว่ามนุษย์เป็นผู้ประกอบสร้างเรื่องเพศนี้ขึ้นมา และถ้ากลุ่มคนที่มีอาจพูดถึงเรื่องเพศ ให้ออกมาอย่างไร เรื่องเพศก็จะออกมาเป็นเช่นนั้น หากเป็นอย่างอื่นก็จะถือว่าผิด

เจมส์คัตตี ปันทอง (2547) จึงกล่าวว่าความจริงในสังคมนั้น จึงไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก ดังภาพสะท้อนในกระจก เพราะอย่างน้อยที่สุด ความจริง นั้นจะมี อำนาจ ของผู้ประกาศตนว่าเป็นผู้ค้นพบด้วย และความจริงใดๆ หากมีความถูกต้องในตัวมันเองไม่ เพราะขึ้นอยู่กับว่า ใครพูด ที่ไหน และเมื่อไหร่ มากกว่า ซึ่งจะส่งผ่านความจริงเหล่านั้นภายใต้เครื่องมือ ที่มีอยู่ เช่น มหาวิทยาลัย สื่อสารมวลชน งานเขียน และกองทัพ และเมื่อนั้นวาทกรรมดังกล่าวก็จะอยู่ในรูปของการสร้างสิทธิความชอบธรรมที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสามารถควบคุมให้อีกฝ่ายทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ ไม่ว่าจะโดยเต็มใจหรือไม่ อันเป็นนัยยะของอำนาจที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกัน

และสำหรับสิ่งที่สังคมเรียกกันว่า ความรู้ (Knowledge) ฟูโก้ก็เชื่อว่าเป็นเพียงรูปแบบของวาทกรรมที่คนเราใช้เพื่อควบคุมคนอื่นและตนเอง ความรู้เป็นปฏิบัติการที่ชี้้นำในการ

ตัดสินความถูก-ผิด ความจริง-ปลอม ควรทำ-ไม่ควรทำ และอะไรเป็นอะไร แต่ทั้งนี้คนส่วนใหญ่มักมองว่าอำนาจกับความรู้เป็นเรื่องที่แทบจะไม่เกี่ยวข้องกันเลย เนื่องจากคนส่วนใหญ่ได้รับการกล่อมเกลาทางความคิดมาว่า ความรู้เป็นเรื่องของข้อเท็จจริงที่ปลอดจากคุณค่า อคติและความลำเอียงใดใด แต่พอไถ่กลับเห็นว่า ความรู้เป็นรูปแบบของอำนาจและการใช้อำนาจแฝงเร้นที่ได้รับการฟอกขาวจนดูสะอาด ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดความสัมพันธ์ต่างๆ ในสังคมได้ เช่น การที่ผู้มีความรู้ด้านการแพทย์เท่านั้น จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพแพทย์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เกณฑ์ดังกล่าวก็ถือเป็นชุดวาทกรรมที่คนส่วนใหญ่ของสังคมยอมรับโดยปริยาย ไม่มีความรู้สึกต่อต้าน และไม่มีการตั้งคำถามว่าทำไมต้องเป็นเช่นนั้น ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการสร้างอำนาจแฝงเร้นที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่องมาทุกยุค (จันทิมา ปัทมธรรมกุล, 2550)

อีกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนนของอำนาจวาทกรรมที่มีต่อวิถีคิดของผู้คนในสังคม คืออำนาจของวาทกรรมการพัฒนา ซึ่งเป็นตัวกำหนดความหมายให้กับสิ่งที่เรียกว่า การพัฒนา และได้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาของหลายประเทศ ดังที่(ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ,2543) กล่าวว่าสิ่งใดจะถือเป็นการพัฒนาหรือด้อยพัฒนาก็ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์หนึ่งที่ว่าวาทกรรมว่าด้วยการพัฒนาหรือประเทศโลกที่สามก็เป็นผลผลิตโดยตรงจากการสร้างขึ้นของวาทกรรมว่าด้วยการพัฒนาด้วยทั้งสิ้น

กล่าวได้ว่าฟูโก้ใช้การวิเคราะห์วาทกรรมเป็นเครื่องมือในการศึกษา อำนาจ โดยเฉพาะอำนาจที่ถูกสร้างเพื่อสร้างความรู้ (knowledge) ความจริง (Truth) ซึ่งในทัศนะของฟูโก้สถานะของสองสิ่งนี้ไม่ต่างจากวัตถุอื่นๆ ที่ถูกสร้างขึ้น การตระหนักว่าอำนาจมีหน้าที่ผลิตความจริงจึงเป็นสิ่งจำเป็น และกล่าวสรุปได้ว่าความรู้และความจริงที่ปรากฏขึ้นนั้นเป็นเรื่องเดียวกับอำนาจ

วาทกรรมเป็นเครื่องมือของการสร้างและรักษาอำนาจ ที่สามารถแฝงตัวอยู่ได้ในทุกๆอย่างรอบตัวของมนุษย์ สำหรับฟูโก้วาทกรรมได้กลายเป็น กฎเกณฑ์ ความคิด ความเชื่อ คุณค่าที่สถาบันต่างๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ใช้เป็นตัวกำหนดเอกลักษณ์และความหมายให้เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้างความเห็นชอบไปในทิศทางเดียว ทุกๆอย่างในชีวิตประจำวันของมนุษย์สามารถมองเป็นวาทกรรมได้ทั้งสิ้น หากว่าสิ่งเหล่านั้นกำลังเป็นการสร้างความหมาย หรือตีตราเสมือนป้ายที่ติดกับตัวบุคคลนั้น และสร้างความหมายให้สิ่งทีนอกเหนือจากชุดวาทกรรมนั้น กลายเป็นสิ่งที่ถูกกดทับ ด้อยกว่า เป็นอื่น และสุดท้ายสิ่งเหล่านั้นก็ถูกเลื่อนหายไปจากสังคม โดยที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ลุ่มคิดตั้งข้อสงสัยถึงที่มาที่ไป แต่ส่วนใหญ่แล้วมักยอมรับอย่างสนิทใจและปฏิบัติตามวาทกรรมชุดนั้นอย่างสมัครใจ โดยเฉพาะวาทกรรมชุดนั้นเกิดขึ้นโดยผ่านผู้มีอำนาจทางชอบธรรม ในสังคม เช่นองค์กรต่างๆที่มีความน่าเชื่อถือ หรือสถาบันต่างๆที่มีอำนาจสร้างชุดวาทกรรมขึ้นมาครอบงำได้ (จันทิมา ปัทมธรรมกุล, 2550)

และอานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้อธิบายว่า วาทกรรมแปลมาจาก discourse ซึ่งเป็นของมิเชล ฟูโกต์ ที่พยายามโยงเรื่องสำคัญ 2 เรื่องเข้าด้วยกัน นั่นคือ ความรู้ อำนาจและความจริง กล่าวโดยรวมๆ ได้ว่าวาทกรรมเป็นการสร้างความรู้ การผลิตความความรู้ หรือการนิยามความรู้ บางอย่างขึ้นมาเพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดความจริง ที่มาของแนวคิดเรื่อง วาทกรรมในงานของฟูโกต์ เกิดจากความพยายามที่จะอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งฟูโกต์มองว่าการสร้างหลักเหตุผลต่างๆ นานาขึ้นนั้น แท้จริงแล้วมีลักษณะของ การครอบงำความคิด เพราะความคิดเหล่านี้มาควบคุมตัวเรา และแนวทางปฏิบัติของเรา เช่นการปลูกฝังให้เราขยันมีวินัย โดยอ้างว่าเป็นการสร้างนิสัยที่ดี จริงๆ แล้วนั่นก็คือ การที่เตรียมเราเป็นคนงานที่ดีเพื่อให้ระทุนนิยมดำรงอยู่ได้ ฟูโกต์จึงพยายามขุดลงไปเบื้องลึกถึงสิ่งที่เรากำลังเชื่อหรือถูกครอบงำอยู่เพื่อให้เห็นว่ามันไม่ใช่ความจริง แต่เป็นการนิยามหรือสร้างความจริงขึ้นมาเพื่อรับใช้หรือเพื่อส่งประโยชน์บางอย่างให้กับกลุ่มคนเพียงเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปว่า วาทกรรมนั้นเป็นชุดความจริงบางอย่าง ที่มีผู้ถูกสร้างขึ้น ผ่านความรู้ ความจริง และอำนาจ หากเรามองเหตุการณ์หรือความจริงต่างๆที่เกิดขึ้น นำเอาวาทกรรมเข้ามาวิเคราะห์ก็จะเห็นได้ว่าความจริงที่เกิดขึ้นนั้น มาจากการก่อรูปของวาทกรรมทั้งสิ้น ที่มีอำนาจได้สรรสร้างขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง ต่อตนเองหรือกลุ่มบุคคล หากเราไม่ได้ทำการศึกษาเรื่องวาทกรรมให้เห็นความจริงที่ประจักษ์ก็คงมีหลากหลายความเชื่อที่เรายึดถือและปฏิบัติ โดยไม่มีข้อกังขาใดใดทั้งที่ความจริงเหล่านั้นมิได้ส่งผลดีกับบุคคลในบางกลุ่ม

ฉะนั้นการนำแนวคิดวาทกรรมมาวิเคราะห์งานวิจัยชิ้นนี้ ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่ารัฐได้สถาปนา การการศึกษาในระบบขึ้นเพื่อที่จะรองรับ บุคคลที่ไม่มีสิทธิเข้ารับการศึกษาในระบบได้ โดยกล่าวว่ารองรับผู้ด้อยโอกาส พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบ แต่ที่จริงแล้วสิ่งที่สังคมรับรู้ขึ้น คือ การศึกษาในระบบรองรับผู้ที่ไม่มีสิทธิเข้ารับการศึกษาในระบบ เหมือนเป็นเครื่องตอกย้ำว่า บุคคลที่เข้ารับการศึกษาในระบบย่อมเป็นบุคคลที่พร้อมทั้งด้านความรู้และ ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าบุคคลที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้ ชี้ให้เห็นว่ามีอำนาจบางอย่างแอบแฝงอยู่ส่งผลให้ผู้เรียนในระบบมีอำนาจมากกว่า ผู้ที่เรียนนอกระบบ และนักเรียนกลุ่มนั้นเองก็ยอมรับความด้อยกว่าโดยที่ไม่มีข้อกังขาใดใด เนื่องจากถูกวาทกรรมชุดนี้กดทับอยู่มาช้านาน ว่าคนที่เข้าเรียน นอกระบบก็คือบุคคลที่ไม่มีโอกาสไม่มีความสามารถเข้าศึกษาต่อในระบบ ตามแบบแผนที่ควรจะเป็น อำนาจของการศึกษาในระบบมีมาช้านาน สังคมมอบอำนาจให้การศึกษาในระบบมีคุณค่ามากกว่าการศึกษานอกระบบ และยึดว่าตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง บุคคลที่อยู่ในช่วงวัยเรียนนั้นต้องเข้าศึกษาในระบบเท่านั้นถึงจะเดินตามแบบแผนของสังคม หากบุคคลใดไม่สามารถเข้าเรียนในระดับได้นั้น บุคคลนั้นถือว่าไม่ได้เดินตามแบบแผนที่ถูกต้องและเป็นบุคคลเสมือนพลาดโอกาสหรือด้อยความสามารถไม่ทัดเทียมในระบบ

3. แนวคิดอัตลักษณ์

3.1 แนวคิดอัตลักษณ์ในยุคสมัยใหม่

คำว่า “อัตลักษณ์” แผลมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “identity” จากเดิมภาษาไทย ได้ให้ความหมายว่าเอกลักษณ์ หมายถึงสิ่งที่เป็นคุณสมบัติของคนหรือของสิ่งอื่น (วิทย์ เทียงบุญธรรม, 2527) การให้ความหมายของคำว่า “identity” ดังกล่าวจึงค่อนข้างมีความหมายที่หยุดนิ่งตายตัว และโดยทั่วไปจะตีความหมายไปในเชิงศิลปวัฒนธรรมประการเดียว เช่น เอกลักษณ์ในการแต่งกายของชาวเขา เอกลักษณ์รูปทรงของบ้านเรือน ภาษา อาหาร เป็นต้น

มุมมองเกี่ยวกับความเป็นปัจเจกชนตามแนวคิดแบบสมัยใหม่ (Modern) มีความเชื่อสิ่งที่มนุษย์เป็นนั่น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสามารถค้นคว้าความจริงที่เป็นสากลได้ และมีลักษณะเป็นสารัตถะนิยมเป็นแก่นกลางที่ชัดเจนตายตัว ความเป็นอิสระจากเงื่อนไขทั้งปวง ความเป็นเอกภาพและเป็นหนึ่งเดียวในตัวตนเป็นผู้รู้และเป็นผู้สร้างความรู้ ผู้มีเหตุและผล ผู้กำหนดศีลธรรม ผู้มีสำนึกและเป็นผู้กระทำอย่างมีสำนึก

นอกจากนี้ แนวคิดอัตลักษณ์ในยุคดังกล่าวยังคงอยู่ในวังวนที่ให้ค่าในฐานะที่เป็นหนึ่งเดียวมีรหัสร่วมทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ คือ ตัวตนที่แท้จริงเพียงหนึ่งเดียว (One True Self) มีแก่นแกน มีรากเหง้าแท้จริง อัตลักษณ์ดำรงอยู่ก่อนและดำรงอยู่เพื่อรอเวลาการค้นพบ อัตลักษณ์ในช่วงนั้นสามารถดำรงอยู่แบบหนึ่งเดียวหรืออย่างเป็นเอกภาพ เกิดขึ้นเองและเป็นความจริงแท้ตายตัว เป็นเอกภาพไม่สามารถแปรเปลี่ยนไปได้ (ฐิรุฒิ เสนาคำ, 2547)

ดังนั้น แนวคิดอัตลักษณ์แบบสมัยใหม่นิยมจึงเป็นสิ่งที่มิมุมมองภาพลักษณ์ของปัจเจก ในลักษณะที่มีแก่นแกนเฉพาะตายตัว เชื่อว่าอัตลักษณ์มีความเป็นเอกภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลงตลอดจนมองว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้น โดยตามธรรมชาติอย่างไม่มีข้อสงสัยใดใด และกล่าวว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของการกระทำ มีความเชื่อมั่นในศักยภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ว่าสามารถเข้าถึงความจริงที่เป็นสากล อัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นแล้วนั้นไม่แปรเปลี่ยนไปจะยังดำรงอยู่รูปแบบเดิมไม่เลื่อนไหลตามการณ์เวลาหรือ บริบทสังคม

3.2 แนวคิดอัตลักษณ์ยุคหลังสมัยใหม่

อัตลักษณ์ในยุคหลังสมัยใหม่ได้ก่อเกิดข้อถกเถียงในทางวิชาการในวงกว้าง โดยเฉพาะนักคิดหลังโครงสร้างนิยมได้มีการรื้อถอนแนวคิดอัตลักษณ์และแนวทางการศึกษาอัตลักษณ์ ซึ่งในงานของประสิทธิ์ ลีปรีชา (2547) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละกลุ่ม แต่ละยุคสร้าง ขึ้นและสามารถสร้างใหม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้สร้างอัตลักษณ์ในขนาดนั้นเลือกที่จะนิยามตนเองว่าอย่างไร นอกจากนี้ ยังมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เวลา สภาพแวดล้อมและบริบทต่างๆ ทางสังคม นักคิดยังชี้ให้เห็นอีกว่า อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นโดย กระบวนการทางสังคมครั้งเมื่อตกผลึกแล้วอาจจะมี ความคงที่ ปรับเปลี่ยน หรือแม้กระทั่งเปลี่ยน รูปแบบไป ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก อีกนัยหนึ่งอัตลักษณ์มิใช่เป็นสิ่งที่มียู่แล้ว ในตัวของมันเองหรือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของ แต่อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นและมีลักษณะเป็น พลวัตอยู่ตลอดเวลา

สอดคล้องกับมุมมองของอภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2546) ชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์คือสิ่ง ที่ไม่ตายตัวและหยุดนิ่ง อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่สามารถเลื่อนไหลไปได้ตามกาลเวลาและ เลื่อนไหลไปตามความหมายที่สังคมมอบให้ กล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มบุคคลส่วนหนึ่งเกิดขึ้น จากการให้ความหมายของสังคมในช่วงเวลานั้นๆ มิได้เกิดขึ้นเองภายใต้ตัวบุคคลทั้งสิ้น และเมื่อเป็น เช่นนี้บางกลุ่มบุคคลจึงเลือกที่จะปฏิเสธอัตลักษณ์ที่ถูกมอบให้ การปฏิเสธนั้นอาจไม่จำเป็นต้องเป็น การต่อต้าน โดยตรง หรือสร้างอัตลักษณ์ตรงข้ามขึ้นมาบางที่เป็นการเล่น กับขีดจำกัดที่ถูกตีกรอบไว้ ให้ โดยพลิกสร้างนัยยะของความหมายใหม่ขึ้นมาแทนความหมายเดิมเพื่อปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ ของตนเอง

เช่นเดียวกับนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550) ให้แง่คิดว่า อัตลักษณ์หรือตัวตน คือการนิยาม ว่าเราเป็นใคร มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร นั่นแสดงว่า เมื่อมีการนิยามตนเอง ก็จะต้อง นิยามคนอื่นไปด้วยในตัว เพราะอัตลักษณ์เป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ทั้งในสังคม หนึ่งๆและในโลกกว้างตอบโต้กันไปมาระหว่างการนิยามความอัตลักษณ์ของแต่ละฝ่าย ต้องมีการ ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ความหมายของอัตลักษณ์จึงไม่หยุดนิ่ง เพราะความสัมพันธ์ของคนมีอยู่เสมออยู่ ตลอดเวลา ดังนั้นการนิยามอัตลักษณ์จึงมีความลื่นไหลอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับในขนาดนั้น บริบทใด กระทำให้อัตลักษณ์นั้นๆเปลี่ยนแปลงไป หรือมอบความหมายให้กับสิ่งนั้นเป็นในรูปแบบใด

3.3 ประเภทของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์มีได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล (individual identity)) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (collective identity) ในระดับปัจเจกบุคคล บุคคลหนึ่งอาจจะมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศชาติ ช่วงชั้นทางสังคม อาชีพ เป็นต้น ส่วนอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มนั้นถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งบนพื้นฐานของความเหมือนของกลุ่มย่อมมีความแตกต่างกับกลุ่มอื่นมาเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน ทำให้เกิดการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์โดยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ ทางสังคมที่มีต่อคนและกลุ่มคนอื่นๆในสังคม อัตลักษณ์จึงมีขอบเขตที่เลื่อนไหล ยืดหยุ่น เป็นเวทีการต่อรอง หยิบยืม ตีความและต่อสู้ในกระบวนการของการนิยามและความหมาย โดยนัยนี้อัตลักษณ์จึงเป็นกระบวนการและพื้นที่ทางสังคมที่มีการปฏิบัติการอย่างหลากหลาย เพื่อช่วงชิงและสร้างตำแหน่งแห่งที่ของคนหรือกลุ่มคนในสังคม (ประสิทธิ์ ลีปรีชา , 2547)

สอดรับกับนันทา วีรวิทยากุล , 2544 ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลตั้งคำถามกับตัวเองว่าฉันคือใคร เขาจะได้รับคำตอบจากสองทาง คือ จากตัวเองและสาธารณชน มิติของอัตลักษณ์จึงแบ่งได้เป็นสองระดับคือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) เป็นคำตอบจากตัวเอง คือ ลักษณะที่บุคคลนิยามตัวเองว่าคือใคร ส่วนคำตอบจากสาธารณะชนเป็นภาพลักษณ์ที่บุคคลอื่นมีต่อบุคคลหนึ่งนั่นคือ อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) ดังนั้น การศึกษาจึงต้องทำการศึกษาทั้ง 2 สองที่ซ้อนทับกัน อัตลักษณ์คือสิ่งที่ทำให้เราได้รับรู้ตนเองว่าเราเป็นใคร และเราจะดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร อัตลักษณ์คือสิ่งที่กำหนดทางเดินให้กับเรา เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าใครเป็นพวกเดียวกับเรา และใครที่แตกต่างจากเรา

พิศิษฐ์ คุณวโรตม์ , 2545 ให้ความหมายว่าอัตลักษณ์ คือความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า ฉันคือใคร ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับบุคคลอื่น ผ่านการมองเห็นตนเองและคนอื่นมองเราในขณะนั้น อัตลักษณ์ต้องการความตระหนักรู้ (awareness) และพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง คือมีการแสดงตัวตนกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก โดยที่ความสำคัญของการแสดงตัวตนนั้นคือสามารถบอกระบุได้ว่าตนเองมีอัตลักษณ์เหมือนกับกลุ่มหนึ่งอย่างไร และแตกต่างกับกลุ่มอื่นอย่างไร

ทำนองเดียวกับพัฒนา กิตติอาษา 2546 ที่อธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ว่าอัตลักษณ์เป็นเรื่องราวการตั้งคำถามและให้นิยามตนเองว่า “ตัวเราคือใคร” เป็นเรื่องของการค้นหา ยืนยันท้าทาย หรือตรวจสอบความเป็นตัวตนทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม เมื่อบุคคลตั้งคำถามกับตนเองว่า “ฉันคือใคร” คำตอบที่ได้รับนั้น จะมีที่มาจาก 2 ทาง คือ คำตอบจากตัวเอง (private) และจาก

สาธารณะ (public) กล่าวคือ คำตอบจากตัวเองนั่นคือลักษณะที่บุคคลนิยามตัวเองว่าเป็นใคร ซึ่งเป็นรูปแบบของอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) ขณะที่คำตอบจากสาธารณะหรือสังคมนั้น คือภาพลักษณ์ที่คนอื่นมีต่อบุคคลหนึ่งเรียกว่าเป็นรูปแบบของอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) ของบุคคลผู้นั้น ที่ได้มาจากการมองของผู้อื่นอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคลนั้น ในบางกรณีก็อาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป เนื่องจากการตัดสินใจตามสายตาของผู้มองที่แตกต่างกัน และหากบุคคลผู้นั้นเห็นว่าอัตลักษณ์ที่นิยามให้กับตนเองเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้รับความเชื่อถือ ก็อาจสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้สังคมได้รับรู้ในอัตลักษณ์ของตนเองที่ถูกต้องและดีงาม เพื่อสร้างให้กับสังคมได้เปลี่ยนมุมมองที่มองตนในทางที่ดีขึ้น

จากนิยามต่างๆ เกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่มีผู้ได้กล่าวข้างต้นเมื่อพิจารณาจะเห็นว่ามีความหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ อัตลักษณ์ไม่ว่าในระดับปัจเจกบุคคลหรืออัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม ต่างก็เป็นเรื่องของ การพิจารณาตนเอง ที่เกิดขึ้น จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับผู้อื่น เป็นมุมมองที่เกิดขึ้น จากการมองตัวเราเองและผู้อื่นมองเรา เป็นการพิจารณาเพื่อตั้งคำถามและให้นิยามตนเองว่าฉันหรือกลุ่มเราเป็นใคร แสดงออกมาให้เห็นในด้านใด และเหมือนหรือแตกต่างกับผู้อื่นหรือกลุ่มอื่นอย่างไร เมื่อเรารู้สึกว่า อัตลักษณ์ที่กลุ่มอื่นได้มองตลอดมาอย่างเรานั้น ไม่จริงแท้ ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของการแสดงออกของกลุ่ม บุคคล/กลุ่มนั้นก็พยายามแสดงออกอัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดของกลุ่มอื่นที่มองตลอดมาอย่างตัวเราให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ที่ตัวเรา/กลุ่มเราพยายามแสดงออกมา

ดังที่ สจ๊วต ฮอลล์ (อ้างถึงใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์ ,2552) กล่าวว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่ตายตัวมันคง และมีได้ดำเนินควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตโดยไม่เปลี่ยนแปลง แต่อัตลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอและเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อัตลักษณ์เป็นเพียงชิ้นส่วนหลายๆชิ้นที่ถูกประกอบรวมขึ้นมาในบริบทต่างๆ เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับบริบทเวลาและสถานที่ เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์รอบข้างและแง่มุมที่หลากหลาย อาทิ ฐานะทางสังคม เพศ อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น

เช่นนี้อัตลักษณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ ช่วยให้เราเห็นว่าความเป็นตัวตนถูกสร้างขึ้นและสามารถเคลื่อนไหวไปได้ในหลายทิศทาง ขึ้นอยู่กับบทบาทในขนาดนั้นที่ตีตราให้กลุ่มบุคคลเหล่านั้นกลายเป็นอื่น และในขนาดที่กลุ่มบุคคลถูกตีตราก็พยายามที่จะ มีตัวตนในสังคมเช่นกัน จึงพยายามสร้างความหมายใหม่โดยผ่านอัตลักษณ์แห่งตัวตนให้สังคมได้รับรู้และ เข้าใจถึงอัตลักษณ์ใหม่ที่กลุ่มคนกลุ่มนั้นพยายามสร้างขึ้นเพื่อมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ,2543)

กล่าวได้ว่า อัตลักษณ์จึงไม่ได้ดำรงอยู่ถาวรตายตัว หากแต่เป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นสถานะที่ไม่แน่นอน คงที่ ดังนั้น ในการศึกษาอัตลักษณ์ความสำคัญจึงอาจไม่ได้อยู่ที่การตั้งคำถามว่า “เราคือใคร” อีกต่อไป หากแต่อยู่ที่การตั้งคำถามว่า “เราอาจจะเป็นอะไร” “เราถูกนำเสนออย่างไร” หรือ “เรานำเสนอตัวเราเองอย่างไร” มากกว่าและการนำเสนอของตัวเรานั้นก็เพื่อที่จะแสดงอัตลักษณ์ในด้านที่ตัวเราต้องการให้สังคมเห็น ไปในทิศทางเดียวกับที่ตัวเราเป็น มิได้ให้ความหมายจากสิ่งอื่น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะสังเกตเห็นได้ว่า อัตลักษณ์นั้นเป็นเรื่องราวของการตั้งคำถามและนิยามตนเอง ว่าตัวเราเป็นใครแสดงออกมาในด้านใดและบุคคลอื่นได้มองเราอย่างไร อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เลื่อนไหล ไม่ตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้และที่สำคัญ อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่สามารถประกอบสร้างและนำเสนอออกมาให้สังคมอื่นได้เห็นว่าตัวตนของเราเป็นอย่างไร หากตัวเรารู้สึกว่าสังคมมองกับความเป็นอัตลักษณ์ของเรานั้น ปฏิเสธกันไม่ไปในทิศทางเดียวกันกับสิ่งที่ตัวเราอยากให้เป็น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วบุคคลก็สามารถประกอบสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ใหม่ ซึ่งเป็นความตั้งใจเปิดเผยอัตลักษณ์ที่ตนเองต้องการยึดโยงขึ้นมาได้ เพื่อให้ส่งผลหรือเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ในงานวิจัยชิ้นผู้วิจัยหยิบยกเอา แนวคิดอัตลักษณ์หลังสมัยใหม่มาทำการวิเคราะห์งานวิจัย โดยมองว่าอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบมิได้เกิดขึ้นเองภายในตัวตนของพวกเขา เป็นเพียงสิ่งที่สังคมได้สร้างความหมายแก่ตัวพวกเขาเพียงเท่านั้น ความหมายของนักศึกษานอกระบบ จึงเกิดขึ้นจากการมองของสังคมมองผ่านบริบทและปัจจัยอื่นๆโดยรอบ หรืออำนาจบางอย่างได้สร้างอัตลักษณ์เช่นนี้ให้กับนักศึกษา โดย มิได้มองจากตัวตนของนักศึกษา เมื่อตัวของนักศึกษาได้รับรู้ว่าสิ่งที่สังคมให้ความหมาย กับสิ่งที่พวกเขาเหล่านั้นให้ความหมายกับตนเองไม่สอดคล้องและไม่ไปในทิศทางเดียวกัน พวกเขาจึงพยายามต่อรอง นิยามความหมายให้สังคมได้รับรู้ ว่าสิ่งที่พวกเขานิยามให้กับตนเองเป็นเช่นไร เพื่อปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ใหม่ให้กับตนเอง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

งานวิจัยของ สนิท กาญจนประดิษฐ์ (2543) การออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนงานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหยุดเรียนก่อนครบหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนของนักศึกษานอกระบบ พบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาที่จะแสดงออกก่อนการตัดสินใจหยุดเรียนและออกกลางคัน นักศึกษาจะไม่รับการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เข้ามาเรียนในช่วงเวลาหนึ่งแล้วหายไป ขาดเรียนบ่อยครั้ง ไม่รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน ไม่สนใจในการเรียน และปัจจัยที่ส่งให้นักศึกษาออกกลางคัมนั้นส่งผลมาจาก วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของนักศึกษาและฐานะเศรษฐกิจครอบครัว ความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อ

การเรียนที่เล็งเห็นว่าการศึกษามีได้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร สื่อการสอน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นส่วนให้นักศึกษาไม่ยอมเข้ารับการเรียนนอกระบบ

และในงานวิจัยของ สุภาวดี เหมือนใจ (2547) ความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของพนักงานแบกถุงไม้กอล์ฟสตรี งานขึ้นนี้อธิบายที่จะรับการศึกษาระดับพื้นฐานของพนักงานแบกถุงกอล์ฟว่าพวกเขาต้องการได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ เพื่อที่จะประกอบในการเปลี่ยนอาชีพ เพื่อให้มีความรู้ทัดเทียมกับผู้อื่น ระบุว่าการศึกษาที่ต้องการเข้าเรียนมากที่สุดคือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยต้องการที่จะเลือกเรียนแบบทางไกล หรือแบบใช้สื่อในการเรียนรู้พวกเขา คาดหวังว่าเมื่อได้รับความรู้ก็จะนำไปพัฒนาความสามารถของตนเองหรือนำไปประกอบกับวิชาชีพที่ตนเองมีอยู่เป็นเสมือนใบเบิกทางให้กับความเจริญก้าวหน้าของการดำเนินชีวิตต่อไป

เช่นเดียวกับงานของวิชัย กองอุดม (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องแรงจูงใจการเข้าศึกษาสายสามัญของนักศึกษา ศูนย์การบริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจของนักศึกษาที่ต้องการเข้ารับการศึกษานอกระบบอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจด้านที่ 1 นั้นคือนักศึกษาต้องการได้รับความรู้ความสามารถเพื่อไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน แรงจูงใจด้านที่ 2 นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนน้อยเมื่อเทียบกับการศึกษาในระบบ เพราะนักศึกษาโดยส่วนใหญ่ที่เข้ารับการศึกษานอกระบบมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่สูงนัก แรงจูงใจด้านที่ 3 หลักสูตรของศูนย์การศึกษานอกระบบเอื้ออำนวยต่อนักศึกษาที่ส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพไปพร้อมกับการศึกษาเล่าเรียน และเมื่อจบการศึกษามีสิทธิเท่าเทียมกับการศึกษาในระบบและสามารถนำวุฒิการศึกษาไปประกอบในการสมัครงานหรือเรียนในระดับสูงได้

สอดคล้องกับงานของวิไล ปัญญา (2533) ศึกษาเรื่องความต้องการของครู ต่อการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มโซน 3 จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปว่า ครูในศูนย์การเรียน ต้องการให้มีการตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพหลักสูตร และต้องการให้มีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบัน และต้องการให้มีการประเมินการทำงานอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนตรงตามความต้องการของหลักสูตรสถานศึกษา และนำข้อแก้ไขปรับปรุง นำไปปรับปรุงการทำงานให้ระบบการเรียนการสอนส่งผลดีต่อการจัดการเรียนรู้สูงสุด

และในงานของอัจฉรา พรหมตาใกล้ (2539) ศึกษาแนวโน้มของการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศไทยปี พุทธศักราช 2539 ผลการวิจัยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ การศึกษานอกระบบจะเน้นให้คนคิดเน้นให้คนคิดเป็นและรู้จักพึ่งตนเอง สอดคล้องกับสภาพปัญหาและวิถีชีวิตของแต่ละ

บุคคล โดยยึดความต้องการและการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาของประชาชน ทุกคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และต่อมาการศึกษาจากระบบโรงเรียนจะมีบทบาทต่อการเตรียมคนเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง และสังคมให้มีความเข้มแข็งตอบสนองความต้องการ ด้านการศึกษาของแต่ละบุคคล และเน้นหนักในการพัฒนาจิตใจให้มี คุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และที่สำคัญให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายทุกเพศทุกวัย ตามความจำเป็นในแต่ละช่วงวัยของชีวิต เน้นการจัดกิจกรรมการศึกษาโดยปวงชนเพื่อปวงชน ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นเนื้อหากิจกรรมก่อให้เกิดทักษะทางอาชีพและแสวงหาความรู้ ได้ด้วยตนเองเพื่อให้มีความรู้เท่าทันวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงไป และเนื่องจากสภาพของศูนย์การเรียนรู้การศึกษานอกระบบของหน่วยงานนั้นๆ มีสภาพพื้นฐานเป็นของตัวเอง จึงสามารถปรับปรุงกระเปาะบางอย่างให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ได้ ทั้งหมดนี้เป็นการศึกษาแนวโน้มของการจัดการเรียนการสอนว่าควรออกมาในรูปแบบใดเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด

จากงานวิจัยดังกล่าว ได้ข้อสรุปว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเป็นสถาบันที่เปิดโอกาสให้กับบุคคลที่พลาดและขาดโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาในระบบ ไม่ว่าจะมาจากปัจจัยแวดล้อมใดใด ที่ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มนี้ต้องเข้ารับการศึกษานอกระบบ งานวิจัยที่วิเคราะห์ให้เห็นว่าเหตุผลใดที่ส่งผลให้ ประชาชนในสังคมในปัจจุบันเริ่มที่จะเลือกการศึกษานอกระบบเป็นทางเลือกในการศึกษา และการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ และเพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวผู้เรียน แต่ยังไม่มียานวิจัยชิ้นใดที่ มองจากบุคคลภายนอกว่ามองภาพลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มนี้อย่างไร หรือมองว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นแค่ สถาบันหนึ่งที่เป็นทางเลือกให้แก่บางกลุ่มบุคคล งานวิจัยชิ้นนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อให้เห็นมุมมองอีกมุมมองหนึ่งที่ นักศึกษาถูกมอง เมื่อพวกเขาเข้ารับการศึกษา เปิดเผยให้เห็นอีกมุมมองหนึ่ง ไม่ใช่เห็นเพียงมุมมองเดียวว่าการศึกษานอกระบบนั้นเปิดโอกาสให้กับประชาชนทั่วไป แต่แสดงให้เห็นว่าการที่เปิดโอกาสให้กับบุคคลซึ่งพลาดโอกาสนั้น ทำให้สังคมไปตีความหมายของการศึกษานอกระบบว่าเป็นเพียงหน่วยงานที่รับเฉพาะคนพลาดโอกาสเข้ามารับการศึกษาบุคคลที่มีความสามารถไม่นิยมเข้ารับการศึกษานอกระบบเป็นแน่นอน

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม

งานวิจัยของ จุฬากุล เรขาวิภาค (2552) การศึกษานอกโรงเรียนของสตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ การศึกษาในครั้งนี้ได้เปิดเผยมุมมองของความไม่เท่าเทียมกันของสิทธิสตรีในสังคมไทยในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประการแรกคือการการได้รับความไม่เสมอภาคทางเพศในการเข้ารับการศึกษาการที่ผู้เป็นสตรีถูกเลือกให้ออกจากโรงเรียนมากกว่าผู้ชาย ไม่ว่าจะเกิดปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวรวมถึงการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วผู้เป็นสตรีต้องเป็นฝ่ายลาออกจากการศึกษาในระบบ เนื่องจากถูกกดขี่อยู่ภายใต้ อาณัติของผู้ชายและผู้ใหญ่ ทำให้สตรีต้องยอมจำนนเป็นผู้เสียสละออกจากโรงเรียนเพื่อหารายได้ จุนเจือครอบครัว และหลุดพ้นจากความยากจนและความอาย เนื่องจากสังคมได้มอบคุณค่าให้แก่สตรีว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ และยอมเป็นเพศที่ต้องเสียสละมากกว่า ฉะนั้นจึงเป็นเหตุก่อกวนให้เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของผู้เป็นสตรีที่ต้องลาออกมาจากการศึกษาในระบบ และเมื่อลาออกจากโรงเรียน ก่อให้เกิดผลกระทบในการดำเนินชีวิตมากมาย เนื่องจากรายได้จากวุฒิการศึกษาระดับชั้นประถม ไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่ต้องรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการหาการทำงาน ผู้เป็นสตรีถูกเลือกปฏิบัติและเอาเปรียบจากผู้ว่าจ้าง เนื่องจากสังคมมองว่าสตรีมีความสามารถที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ชายสามารถกดขี่ ช่มเห่งได้อย่างง่ายดาย เมื่อกลุ่มสตรีตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวทั้งความลำบากและการถูกเอาเปรียบจากสังคมพวกเขาก็ หาวีธีการสร้างความรู้ความสามารถให้กับตนเองเพื่อที่จะใช้ในการต่อรองกับการเข้ารับทำงานและต่อรองกับสังคม ให้สังคมมองว่ากลุ่มสตรีเหล่านี้ที่ออกมาจากในระบบมีความรู้และความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างดี กลุ่มสตรีเหล่านี้จึงเลือกที่จะเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน เนื่องจากศึกษานอกโรงเรียนมีการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ มีวิชาที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้กับสตรีที่สนใจ อย่างเช่น การเย็บเสื้อผ้า ทำอาหาร นวดแผนไทย เมื่อกลุ่มสตรีเหล่านี้ได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถจากการศึกษานอกระบบก็ส่งผลให้พวกเขาอยู่ในสังคมอย่างมีตัวตนและเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับและเห็นคุณค่ามากยิ่งขึ้น

งานวิจัยของ กมลวรรณ คงยก (2553) ตะกายดาว: ชีวิตต้องสู้ของผู้หญิงออฟฟิศ ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้อธิบาย การดำเนินชีวิตของสาวออฟฟิศ ที่ต้องต่อสู้ต่อรองกับอำนาจของ วาทกรรมที่ว่าด้วยเรื่องการค้ารองอยู่ของอำนาจชายเป็นใหญ่ในสังคมการทำงาน โดยถูกสร้างและผลิตออกมาในรูปแบบการกำหนดคุณลักษณะของความเป็นเพศ ซึ่งนำมาเป็นกฎเกณฑ์ประเมินค่าการทำงานของผู้หญิงออฟฟิศให้ตกเป็นรองจากผู้ชาย นั้นเป็นผลมาจากวาทกรรมทั้งสิ้นที่นำมากดขี่ กดทับเบียดขับให้ผู้หญิงต้องมีความสารถน้อยกว่าผู้ชาย ส่งผลให้ผู้ชายมีอิทธิพลมากกว่าผู้หญิง ได้รับสิทธิประโยชน์มากกว่า ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งหรือการได้รับมอบหมายในการ

ปฏิบัติงานที่สำคัญ เสมือนการถูกกดทับด้วยวาทกรรมโดยทางอ้อม เหตุนี้ส่งผลให้สาวออฟฟิศเกิดการต่อรองความหมายกับผู้ชาย แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถที่ดีและเทียบเท่ากับผู้ชายเพื่อไม่ให้ถูกกดขี่และเบียดขี่ ผู้หญิงออฟฟิศพยายามก้าวข้าม เส้นแบ่งงานระหว่างเพศ โดยแสดงความสามารถในการทำงานที่ทัดเทียมและมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ชาย เพื่อเปิดโอกาสให้กับสาวออฟฟิศได้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับฝ่ายชาย พยายามที่จะแสดงออกถึงความรู้ความสามารถภายใต้ตัวตนงานวิจัยในเรื่องจึงแสดงออกถึงความพยายามที่จะแสวงหาหนทางเพื่อให้สังคมยอมรับในตัวตน

งานวิจัยของ เพ็ญทิพย์ สิมเชื้อ (2553) ตัวตนของดาวยั่วในพื้นที่ออนไลน์ งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาตัวตนของดาวยั่ว ในพื้นที่ออนไลน์ ในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับตัวตนของดาวยั่วผู้วิจัยได้พบว่า ตัวตนของดาวยั่วได้ถูกตราให้เป็นผู้หญิงที่ไม่ดี เป็นลักษณะของการไม่ยอมรับจากสังคม ถูกคนในสังคมนิยามความหมายให้เป็นผู้หญิงที่ไม่ถูกต้องตามจารีตประเพณี ไม่ดีงามไม่คู่ควรที่จะได้รับการให้เกียรติหรือได้รับคุณค่าภายในตนเอง โดยสิ่งเหล่านี้เป็นการนิยามความหมายจากสังคมที่มอบให้กลุ่มดาวยั่วออนไลน์ ถูกสร้างขึ้นและผลิตซ้ำมาโดยซ้ำนาน โดยที่ไม่มีผู้ใดคัดค้านหรือมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือรับความจริงนี้โดยปราศจากข้อกังขาใดใด ทำให้กลุ่มผู้หญิงดาวยั่วถูกสังคมเบียดขี่และถูกมองว่าด้อยคุณค่าไม่เท่าเทียมกับคนอื่นๆ ในสังคม กลุ่มดาวยั่วออนไลน์จึงพยายามที่จะสร้างภาพลักษณ์ของตนเองขึ้นมาใหม่ โดยการสร้างความหมายให้กับตนเองแสดงตัวตน สร้างภาพลักษณ์ใหม่นั้นคือพยายามบอกให้กับสังคมได้รับรู้ว่ากลุ่มของตนเป็นผู้หญิงที่สวยงาม กล้าแสดงออกเป็นผู้หญิงที่มีความเช่กซี่ กระทั่งสร้างความหมายให้คำว่า ดาวยั่วกลับกลายเป็นคำเรียกที่สื่อความหมายไปในมิติของการชื่นชม ยกย่องในมุมมอง คติ ความเชื่อ ค่านิยมที่หลุดไปจากกรอบเดิมๆ เพื่อให้สังคมยอมรับและเห็นคุณค่าของ ดาวยั่วกลุ่มนี้

จากงานวิจัยกล่าวโดยสรุปว่าในปัจจุบันนี้กลุ่มสตรีต่างๆกำลังลุกขึ้นมาต่อสู้ต่อรองกับอำนาจความเป็นชายให้กับสังคมได้รับรู้เพื่อ เกิดประโยชน์ให้แก่ตนเอง โดยการเปิดเผยมุมมองเกี่ยวกับสตรีก็ได้ใช้หลักการของแนวคิดวาทกรรมเข้ามาช่วยอธิบายให้สังคมได้รับรู้ว่า เหตุใดความเป็นหญิงถึงถูกกดขี่ข่มเหงมาแต่ในอดีต และเหตุใดผู้เป็นหญิงจึงต้องเป็นผู้ที่อยู่ใต้อำนาจของความเป็นชายมาในทุกยุคทุกสมัย เมื่อเปิดเผยมุมมองนี้ผ่านวาทกรรมให้สังคมได้รับรู้ก็ทำให้สังคมได้มองภาพลักษณ์ของผู้หญิงเปลี่ยนแปลงไป และคุณค่าที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงงานวิจัยที่พยายามเปิดเผยความจริงบางอย่างที่ยึดติดกับคนไทยมาช้านาน ในเรื่องโรคเอสดี เพื่อทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยึดหลักของ วาทกรรมนำไปวิเคราะห์ให้สังคมได้เข้าใจ แต่ทั้งสินนั้น ก็ยังไม่มีงานวิจัยชิ้นใด หยิบยกเอา เรื่องของการศึกษาในปัจจุบันนี้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศนำมาวิเคราะห์ให้เห็นในรูปของวาทกรรม แต่อย่างไร ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษา ถอดรหัส ของความจริง

บางอย่างที่ยังไม่มีใครได้ทำการศึกษา ว่าด้วยเรื่อง วาทกรรมที่มอบให้กับนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าความหมายของตัวตนพวกเขานั้น แท้จริงแล้วก็ผ่านกระบวนการทาง วาทกรรมมาเช่นกัน

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์

งานวิจัยของอรุณญา ศิริผล ผีนกับคนม้ง:พลวัตความหลากหลายและความทับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชายขอบ ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้อธิบายถึงกระบวนการที่กักขังตัวตนของชาวม้ง ซึ่งชาวม้งเปรียบเสมือนกลุ่มด้อยอำนาจในรัฐทำให้รัฐใช้อำนาจนี้สร้างภาพตัวแทนขึ้นโดยนำอัตลักษณ์ของชาวม้งคือผีนนำมาสร้างให้เป็นอัตลักษณ์ในด้านลบให้มองว่าผีนเป็นสิ่งผิดกฎหมายเพื่อที่รัฐจะเข้ามาปราบปรามและกำจัดผีนได้อย่างไม่มีความผิดใดใดและกระทำต่อชาวม้งเสมือนเป็นกลุ่มบุคคลที่ด้อยคุณค่าไม่มีคุณค่าใดใดในสังคมมองว่าชาวม้งเป็นคนกลุ่มอื่นที่ค้ายาเสพติดไม่เป็นที่ต้องการของสังคม เมื่อรัฐมอบอัตลักษณ์ให้แก่ชาวม้งเช่นนี้ ชาวม้งจึงเกิดการตอบโต้ต่อกระบวนการกักขังอัตลักษณ์ที่รัฐเป็นคนสร้างขึ้นมาให้พวกเขาชาวม้งได้ทำการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตนเองโดยการสร้างภาพชุมชนปลอดภัยยาเสพติด เช่นนี้ขึ้นเพื่อนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่เพื่อนำไปต่อรองกับรัฐ นอกจากนี้ชาวม้งยังปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ทางสังคม-ชุมชน ด้วยการจำแนกวัตถุประสงค์ของการใช้ผีนอย่างชัดเจนว่าสามารถทำเป็นยารักษาโรคและยังจำแนกผีนออกจากยาบ้าอย่างชัดเจนอีกด้วยให้มองว่า ผีนไม่ได้เป็นสารเสพติดเหมือนยาบ้า นั่นคือกระบวนการที่ชาวม้งได้กระทำขึ้นเพื่อหลุดพ้นจากอัตลักษณ์ที่รัฐมอบให้

เช่นเดียวกับงานของ วดี พรหมพักพิง (2547) เรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนแออัดในจังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัย ให้มุมมองอัตลักษณ์เป็นเรื่องของอำนาจในการนิยามตัวตน โดยพบว่าอัตลักษณ์ของชาวมุมชนรักษ์รถไฟมีการเคลื่อนไหวไปมาและซ้อนทับกันอยู่หลากหลาย ชาวมุมชนรักษ์รถไฟมียุทธวิธีนำเสนอ ต่อสู้ ต่อรอง ต่อการเลือกแสดงอัตลักษณ์ในแต่ละเหตุการณ์ขึ้นอยู่กับว่า ในขณะนั้นตัวของคนในชุมชนปฏิสัมพันธ์อยู่กับใครเงื่อนไขใด อัตลักษณ์ที่ชาวมุมชนต้องการให้ผู้ที่เขาปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้น เกิดความรู้สึกนึกคิดต่อตัวพวกเขาอย่างไร ก็จะแสดงออกถึงตัวตนของพวกเขา เช่นนั้น เท่ากับว่าอัตลักษณ์ของชาวมุมชนรักษ์รถไฟจึงมีการเคลื่อนไหว ไปตามบริบทตามความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับกลุ่มต่างๆในสังคม

ในงานของพิศิษฐ์ คุณวโรตม์(2545)ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องอัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV ผู้ติดเชื้อเอดส์ในส่วนใหญ่แล้วนั้นจะมีร่างกายอ่อนแอและไม่ใช่ที่ต้องการของสังคมเนื่องจากโรคดังกล่าวนี้สังคมมองว่าน่ารังเกียจและสังคมไม่ยอมรับผู้ที่ติดเชื้อ HIV โดยสังคมนำเอาความหมายของความผิดปกติทางเพศมองว่าโรคนี้เป็นโรคของคนสำส่อนทางเพศ โรคติดต่อที่ร้ายแรงสิ่งเหล่านี้นำไปรวมไว้ในโรคเอดส์ ส่งผลให้ผู้ติดเชื้อถูกเกิดการเบียดขับออกจากสังคมและไม่

เป็นที่ต้องการตนเองต้องกลายเป็นอื่นไม่สามารถเข้าร่วมกับสังคมได้ผู้ติดเชื้อจึงเลือกที่จะแสดงอัตลักษณ์ของตนเองที่แท้จริงให้สังคมได้รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะปฏิบัติดำรงชีวิตได้เหมือนบุคคลทั่วไปและที่สำคัญโรคของตนนั้นไม่ได้ติดต่อกันโดยง่ายตายเพียงการปฏิสัมพันธ์กันในสังคมหรือติดต่อสื่อสารกันเพียงเท่านั้นผู้ติดเชื้อเลือกที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมโดยการเข้าไปช่วยงานบุญ งานบวชงานกระทั่งงานศพทำให้เกิดการยอมรับจากชุมชนและสังคมว่าเพิ่มมากขึ้นทำให้สังคมได้รับรู้ว่าผู้ติดเชื้อมีจิตสาธารณะช่วยเหลืองานสังคมแม้ว่าตนเองจะมีร่างกายไม่แข็งแรงเท่าเทียมกับผู้อื่นก็ตาม ผู้ติดเชื้อใช้วิธีนี้ในการต่อรองว่าตนเองนั้นยังอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติและยังคงมีความหมายมีคุณค่าต่อชุมชนและสังคมต่อไป

เช่นเดียวกับงานวิจัยการถอดทอนความเป็นมนุษย์และตอบโต้โดยการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของสาวคาราโอเกะ(ขวัญฤทัย จ่างจำรัส,2543) จากการศึกษาพบว่า เมื่อสาวคาราโอเกะได้ทำงานกลางคืน สิ่งหนึ่งที่พวกเธอต้องเผชิญในขณะนั้นคือ ความรู้สึกที่แตกต่างไปจากผู้หญิงในโลกปกติ เนื่องจากสังคมมองว่าผู้หญิงเหล่านั้นไร้ยางอายเกิดการปฏิบัติบางอย่างที่เรียกว่า การประทุษร้าย ซึ่งพวกเธอถูกให้ความหมายของความเป็นหญิงในรูปแบบใหม่ที่คนภายในสังคมนั้นต่างตราหน้าพวกเธอว่า หญิงคนชั่วไร้ยางอายปฏิบัติต่อพวกเธอราวกับว่าพวกเธอเป็นคนนอกคอกของสังคมไม่แตกต่างจากวัตถุชนิดหนึ่ง ตราประทับที่สร้างขึ้นเปรียบเสมือนรอยมลทิน(stigma) ที่ฝังรากลึกลงไปในจิตใจของสาวคาราโอเกะที่ยากจะลบเลือนหรือลบล้างออกไปได้ รอยมลทินจากตราประทับดังกล่าวได้ก่อเกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เรียกว่า การลดคุณค่าลงของความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากรับรู้ และการตอบสนองจากคนในสังคมที่มีต่อพวกเธอและในงานวิจัยชิ้นนี้ยังอธิบายอีกว่าสังคมมักเลือกปฏิบัติกับเธอจะไม่มองเห็นคุณค่าภายในตัวของเธอมองเพียงว่าพวกเธอเป็นเครื่องตอบสนองความต้องการ เป็นเพียงโสเภณีซึ่งไม่มีความจำเป็นใดใดที่ต้องปฏิบัติต่อพวกเธอในฐานะของความเป็นมนุษย์ เพราะพวกเขามักจะเข้าใจว่าผู้หญิงที่ตัดสินใจทำงานกลางคืนนั้น ต้องยอมว่าสังคมภายนอกจะเบียดขับให้เป็นรองไม่มีคุณค่าทัดเทียมกับคนทั่วไปและสังคมก็พยายามออกกฎต่างๆเพื่อมาลดทอนความเป็นมนุษย์ของพวกเธอโดยไม่ผิดแต่ประการใด สังคมกลับเห็นสมควรที่มองว่าพวกเธอด้อยคุณค่าไม่ควรที่จะมอบศักดิ์ศรีให้แก่พวกเธอเมื่อพวกเธอ ถูกประทุษร้ายเช่นนี้และถูกเบียดขับออกจากความเป็นมนุษย์พวกเธอเองได้พยายามสร้างกลไกบางอย่างเพื่อตอบโต้กับอำนาจที่กดทับพวกเธอไว้ โดยที่สร้างอัตลักษณ์ใหม่เป็นเสมือนเกราะป้องกันให้พวกเธอสามารถดำรงอยู่ได้ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอัตลักษณ์ที่ผู้หญิงคาราโอเกะได้สร้างขึ้นนั้น พวกเธอพยายามแสดงตัวเป็นผู้หญิงใจกล้า เป็นผู้ควบคุมงานกระทำบนเตียงแทนฝ่ายชายเพราะพวกเธอได้รู้สึกว่าพวกเธอได้มีอำนาจและเป็นฝ่ายควบคุมแทนที่ผู้ชายมาควบคุมและสร้างให้สังคมได้รับรู้ว่านั่นก็เป็นเพียงหนึ่งอาชีพที่สร้างเงินสร้างรายได้เลี้ยงชีพเพียงเท่านั้นพวกเธอเองสามารถนำเงินไปดูแล

ครอบครัวได้เป็นผู้นำครอบครัวไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้สังคม มีเกียรติและศักดิ์ศรีไม่ได้ต่างจากบุคคลทั่วไป

ซึ่งจะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตัวของกลุ่มคนเหล่านั้นเพียงอย่างเดียว แต่อัตลักษณ์ของกลุ่มบุคคลที่นำเสนอไปนั้น คืออัตลักษณ์ที่สังคมมอบให้ทั้งสิ้น และโดยส่วนใหญ่แล้วอัตลักษณ์ที่สังคมมอบให้เพียงเพราะมองจากภายนอกหรือมองผ่านแค่ภาพรวม มิได้พิจารณาไปถึงตัวตนของกลุ่มบุคคลเหล่านั้นและส่วนใหญ่อัตลักษณ์ที่สังคมมอบให้จะเป็นในทางด้านลบ กลุ่มคนเหล่านี้ที่ได้รับอัตลักษณ์จากสังคมจึง พยายามที่จะต่อรองกับสังคม โดยเปิดเผยบางมุมมอง ในตัวตนของบุคคลเพื่อที่จะให้สังคมเปลี่ยนทัศนคติ และเมื่อสังคมเปลี่ยนทัศนคติ บุคคลเหล่านั้นก็คาดหวังให้สังคมปฏิบัติต่อพวกเขาในทิศทางที่ดีขึ้น แต่จะเห็นได้ว่างานวิจัยดังกล่าวนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่ม บุคคลที่เป็นชายขอบ ไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติ ศาสนา กลุ่มบุคคลที่สังคมมองว่ามีปัญหาต่อสังคมอย่างชัดเจน หากแต่มิได้มีผู้เล็งเห็นถึงบุคคลที่อยู่ระบบการศึกษา ไม่มีผู้ใดกล่าวถึงอัตลักษณ์ของนักเรียนนอกกระบบ ที่สังคมมอบให้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอัตลักษณ์ในด้านลบ ส่งผลให้สังคมและปฏิบัติต่อพวกเขาเหล่านั้นไม่เท่าเทียม ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและศึกษาวิจัยเพื่อเปิดเผยอัตลักษณ์ของนักเรียนนอกกระบบ เพื่อตีแผ่ให้สังคมได้รับรู้และปรับเปลี่ยนมุมมองทัศนคติ และเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่สังคมปฏิบัติต่อกลุ่มนักเรียนเหล่านี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง การต่อรองความหมายของนักศึกษา การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานกรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา โดยจะทำการศึกษา การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าพวกเขามีการต่อรองความหมายกับสังคมอย่างไรและมีอัตลักษณ์ของตนเองอย่างไร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการใช้วิธีการศึกษาข้อมูลภาคสนาม การนำเสนอวิธีการวิจัย โดยให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลซึ่งมาจากทัศนะของผู้ให้ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาให้ ความสำคัญกับข้อมูลภาคสนามและสัมภาษณ์เชิงลึก(in depth interview) โดยมีวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้การศึกษานอกระบบตำบล สะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เนื่องจาก ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบลสะทอน มีความหลากหลายของผู้ที่เข้ามาศึกษา อาทิเช่น กลุ่มอายุ ของนักศึกษา ศาสนา ภูมิลำเนาและนักศึกษาของกลุ่มนี้มีความหลากหลายทางปัจจัยที่เข้ามาเรียน การศึกษานอกโรงเรียน รวมไปถึงนักศึกษาในตำบลมีผลงานทางด้านวิชาการในการนำเสนอผลงานที่ และผลงานของครูประจำศูนย์ที่ได้รับ ครูดีเด่นจากกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการเรียนการสอน และผลงานทางด้านสถิติว่านักศึกษาประจำตำบลสะทอน จบการศึกษาตรงตามหลักสูตรเป็นอันดับหนึ่งของอำเภอ นาหวี

ผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัย การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบล สะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้วิจัยทราบถึงการต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูล (Key information) แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ นักศึกษานอกระบบที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์การเรียนประจำตำบลสะท้อน โดยนักศึกษาดังกล่าวนี้อธิบายคำตอบคำถามในประเด็นเรื่องการต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานว่ามี การต่อรองความหมายให้กับตนเองในรูปลักษณะใด และศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานว่าภายในตัวตนของนักศึกษานั้น ได้มีอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ความจริงที่ตนเองมีอย่างไรโดยจะทำการสัมภาษณ์นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมปลายและคัดเลือกนักศึกษาที่ออกมาจากการศึกษาในระบบซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้เป็นบุคคลสำคัญที่จะตอบโจทย์วัตถุประสงค์การวิจัยได้เป็นอย่างดี กำหนดกลุ่มอายุในมัธยมศึกษาตอนต้นตั้งแต่ 13-15 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่อายุ 15-18 ปี เพราะนักศึกษาในช่วงอายุดังกล่าวอยู่ตามเกณฑ์ของการเข้ารับการศึกษาระบบ การทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่มีข้อมูลในประเด็นใหม่ หรือได้ข้อมูลมาในรูปแบบ “ข้อมูลอิ่มตัว” (data saturation) ผู้วิจัยจึงหยุดการสัมภาษณ์ นอกจากนี้หากข้อมูลยังไม่อิ่มตัวผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลอิ่มตัวจนสามารถนำไปตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้

ผู้ให้ข้อมูลรอง

ครูประจำศูนย์การเรียน การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตำบล สะท้อน จำนวน 2 คน ได้ข้อมูลบริบทพื้นที่โดยรวมและการได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชาเรียนของนักศึกษา ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนที่เกิดประโยชน์แก่นักศึกษานอกระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งข้อมูลส่วนนี้จะประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูล และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ตำบล สะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาเรื่อง การต่อรองความหมายของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ชั้นพื้นฐานสัมภาษณ์ในประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานและความเป็นส่วนตัว รวมถึงความรู้สึกลดท้อของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงมารยาทและจรรยาบรรณของนักวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล ซึ่งจะทำให้การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และความคิดเห็นต่อตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ และทัศนคติของบุคคลภายนอกที่มอบความหมายให้กับนักศึกษาการศึกษานอกระโรงเรียน

2. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์ในการศึกษาและสอบถามความสมัครใจในการให้ข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูล พร้อมอธิบายให้ทราบว่า ขณะสัมภาษณ์จะขอบันทึกเสียงเพื่อความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูล ซึ่งเสียงบันทึกที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ อนึ่ง ข้อมูลที่ได้นั้นจะถูกนำเสนอโดยให้นามสมมติทั้งหมด ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ให้ข้อมูลด้วยว่ายินดีหรือประสงค์จะเปิดเผยนามจริงหรือไม่

3. หากผู้ให้ข้อมูล สมัครใจหรือยินดีที่จะให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะส่งประเด็นคำถามไปให้ผู้ให้ข้อมูลโดยแจ้งทางโทรศัพท์มือถือหรือทาง e-mail พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ ที่จะทำการสัมภาษณ์ต่อไป โดยผู้วิจัยจะแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบถึงระยะเวลาที่จะใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ทั้งนี้อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

4. ผู้วิจัยแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบว่า ผู้ให้ข้อมูลสามารถที่จะไม่ตอบคำถามหากคำถามนั้นมีลักษณะที่ก่อให้เกิดความอึดอัด ไม่สะดวกใจ ไม่สบายใจหรือไม่สามารถที่จะให้คำตอบได้และสามารถยุติการบันทึกเสียง ในประเด็นที่เสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบในทางลบ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงประกอบด้วย

1.แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้คิดแบบสัมภาษณ์โดยตั้งคำถามให้ครอบคลุมและตอบใจทฤษฎีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยแนวคำถามจะเป็นเพียงแนวทางเท่านั้น แต่การสัมภาษณ์จะเน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความคุ้นเคยไม่ได้เป็นการตอบคำถามเป็นข้อๆเหมือนการตอบแบบสอบถาม โดยแนวคำถามของผู้วิจัยแบ่งโดยสังเขปดังนี้

ประเด็นที่ 1

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอายุ สถานภาพ อาชีพของนักศึกษา

ประเด็นที่ 2

- เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาจากระบบชั้นพื้นฐาน
- หลักสูตรการศึกษาจากระบบมีระเบียบแบบแผนอย่างไร
- การศึกษาจากระบบเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาอย่างไร
- การได้วุฒิการศึกษาเพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในการทำงาน
- เพื่อไปประกอบอาชีพในอนาคตหรือที่ต่อยอดการประกอบอาชีพที่มีอยู่
- เพื่อศักดิ์ศรีของตัวเอง
- นักศึกษามีความรู้ความสามารถด้านใดบ้าง
- นักศึกษาเปิดเผยศักยภาพของตนเองให้สังคมได้ยอมรับอย่างไร

ประเด็นที่ 3 วิธีการต่อรองความหมายและการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษา

นักศึกษาใช้ความรู้ความสามารถในส่วนใดที่จะต่อรองความหมายกับสังคม พยายามเปิดเผยมุมมองใดให้สังคมได้รับรู้เพื่อที่สร้างความหมายของตนเองขึ้นมาใหม่เพื่อให้สังคมเปลี่ยนทัศนคติในแนวทางที่ดีขึ้น และเผยอัตลักษณ์แห่งตัวตนของตนเองให้สังคมได้รับรู้อย่างไร

เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์โดยผู้วิจัยพยายามที่จะเป็นผู้สังเกต ระวัง และ ถ่ายทอดข้อมูลที่ได้รับทุกข้อมูลและทุกแง่มุมตามที่คุณวิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลอยู่ในพื้นที่ ณ ทุกช่วงเวลาที่ได้อยู่กับกลุ่มนักศึกษาการสังเกตการกระทำที่นักเรียนนอกกระบบกลุ่มนี้ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นบทสัมภาษณ์นั้นคือส่วนสำคัญในการวิเคราะห์และถอดรหัสอันจะนำไปสู่การตีความต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาผ่านเอกสาร บทความ งานวิจัย รายงานวิชาการ ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี ในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงเอกสารของสำนักงานการศึกษานอกกระบบและตามอัธยาศัยของจังหวัดสงขลาหรือเอกสารข่าวของระบบการศึกษานอกกระบบและตามอัธยาศัยครอบคลุมถึงตารางการเรียนหรือกิจกรรมของนักศึกษา เช่น มีกิจกรรมที่ต้องไปร่วมกับบุคคลอื่น หรือมีกิจกรรมนอกสถานที่ที่เป็นกิจกรรมที่เกิดคุณประโยชน์แก่นักศึกษา เป็นต้น

2. เก็บข้อมูลภาคสนาม

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In -Depth Interview) ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยใช้คำถามให้ครอบคลุมเจาะลึกในประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ภายใต้กรอบแนวทางคำถามการสัมภาษณ์ ได้แก่ เหตุและผลในการเข้ารับการศึกษานอกกระบบและตามอัธยาศัยของนักศึกษา นักศึกษาใช้วิธีการใดในการต่อรองความหมายกับสังคมให้สังคมมองนักศึกษาในความหมายที่แตกต่างจากเดิม นักศึกษาให้คุณค่ากับตนเองอย่างไรในการเข้ามาศึกษาการศึกษานอกกระบบ นักศึกษานิยามความหมายใหม่ให้กับตนเองเพื่อให้สังคมได้รับรู้อย่างไร

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ผู้วิจัยลงพื้นที่ศูนย์การเรียนการศึกษานอกกระบบและตามอัธยาศัย ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้วิธีการนี้ในการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะเริ่มแรกเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่รู้สึกอึดอัดกับผู้วิจัยเพียงลำพังเพื่อทำความเข้าใจของวัตถุประสงค์ในการเข้ามาสัมภาษณ์ในครั้งนี้พูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนถึงเรื่องบริบทแวดล้อมทั่วไปเพื่อให้เข้าใจสภาพแวดล้อมได้ชัดเจนมากขึ้นและการสนทนากลุ่มนั้นอาจจะได้ประเด็นที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นเพราะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่มสนทนา ทำให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทางภาคสนามผู้วิจัยทำการถอดเทปสัมภาษณ์คู่กับการบันทึกข้อมูลจากการสังเกต และการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง หากตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวแล้วพบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มายังขาดความชัดเจนหรือไม่ครบถ้วนผู้วิจัยจะกลับไปเพื่อสัมภาษณ์ซ้ำในประเด็นเดิม เพื่อให้ได้ความสมบูรณ์ของข้อมูล

เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) 3 ด้าน ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2557)

1. แหล่งเวลา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ประเด็นเดียวกันกับบุคคลคนเดียวกัน แต่ต่างเวลากัน เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่
2. แหล่งสถานที่ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ประเด็นเดียวกันกับบุคคลคนเดียวกัน แต่ต่างสถานที่กัน เช่น ที่สำนักงาน ที่ตลาด ที่บ้าน หรือสถานที่อื่น เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจะเหมือนกันหรือไม่
3. แหล่งบุคคล ผู้วิจัยซักถามข้อมูลประเด็นเดียวกัน แต่บุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป สัมภาษณ์หลายๆ คน เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับเหมือนเดิมหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่ออธิบายความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการต่อรองของนักเรียนนอกระบบโรงเรียนว่าพวกเขามีการต่อรองอย่างไรที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นอัตลักษณ์ใหม่ที่ให้สังคมได้รับรู้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ถอดรหัสตีความ แล้วนำข้อมูลหาข้อสรุปและนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลและการวิเคราะห์

งานวิจัยเรื่องการต่อรองความหมายของนักศึกษาการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน
กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ผู้วิจัย
นำเสนอผลการวิจัย 3 ประเด็น

1. การศึกษาในระบบโรงเรียนวาทกรรมการสร้างความหมายการศึกษากระแสหลัก
2. การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน
3. อัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

1. การศึกษาในระบบโรงเรียนวาทกรรมการสร้างความหมายกระแสหลัก

กระบวนการเรียนรู้ในประเทศไทย ดำเนินสู่เป้าหมายการพัฒนาตามนโยบายการ
พัฒนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศซึ่งกำหนดไว้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ในแผนพัฒนาได้
กำหนดว่าการศึกษาระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่เป็นประตูลู่การพัฒนาคอน เพื่อให้เป็นไปตาม
ทิศทางที่สังคมและเศรษฐกิจต้องการเพื่อนำบุคคลที่สำเร็จจากการศึกษาในระบบโรงเรียนไปช่วย
พัฒนาภาคอุตสาหกรรม ในแผนพัฒนาระบุให้การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นสถาบันที่ช่วยพัฒนา
บุคคลและหากได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนก็เท่ากับว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนาอย่างมี
ประสิทธิภาพ ฉะนั้นแล้วการศึกษาในระบบได้สร้างขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของภาคเศรษฐกิจและ
พัฒนาให้เท่าทันสังคมตะวันตก ผู้ใดที่เข้ารับการศึกษาระบบนี้ก็ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาและ
ได้รับศักยภาพที่ดี อย่างที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจได้กำหนดขึ้น

หากจะกล่าวให้เห็นชัดว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนถูกทำให้มีความสำคัญเหนือ
การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน โดยมีความเป็นมาดังนี้ การเป็นอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ยาวนาน
พอสมควรกับการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัยที่สังคมไทยรับมาใช้เป็นแนวทาง เพื่อให้บรรลุ
จุดมุ่งหมายสู่วาทกรรมการพัฒนา และต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนา การที่
ประเทศจะก้าวเข้าสู่การพัฒนาตามความหมายดังกล่าวนี้ จุดยืนที่สำคัญคือต้องพัฒนาระบบ
เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นตัวตั้ง สังคมต้องทันสมัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทุกหน่วยใน
สังคมต้องร่วมมือกัน เป็นผู้มีส่วนร่วมที่เปรียบเสมือนสายพานการผลิตในระบบเศรษฐกิจ และการที่
จะเข้าสู่สายพานนั้นได้ก็ต่อเมื่อคนมีการศึกษาอย่างเป็นระบบเท่านั้น เนื่องจากระบบการศึกษาเป็น
ระบบหนึ่งที่สำคัญในการผลิตคนให้เข้าไปพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้าน
เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นต้น กระทั่งได้เกิดการปฏิรูปการศึกษาครั้ง
สำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5 พศ.2517-2520 เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เร่งให้คนไทยรับมือกับความ

ทันสมัย จึงมีการรับเอารูปแบบและหลักสูตรการเรียนการสอนจากต่างประเทศ โดยไม่ได้คำนึงถึงลักษณะความจำเป็นของประชาชนภายในประเทศ มีลักษณะสร้างคนเพื่อเข้าระบบการศึกษาและดำเนินการให้ประชาชนเข้ารับการศึกษาระบบ โดยหลักสูตรการเรียนการสอนนั้น มีไว้เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศเพียงเท่านั้น รัฐพยายามที่จะสร้างอุดมการณ์หลักว่า บุคคลที่อยู่ภายใต้รัฐต้องเข้ารับการศึกษาระบบถึงจะเป็นบุคคลที่จะได้รับการพัฒนา และเท่าทันชาติตะวันตก (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2540)

“...รัฐประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2504 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม จากนั้นระบบการศึกษาจึงได้ปรับเปลี่ยนอุดมการณ์ไปสู่การผลิตคนให้มีทักษะ ความรู้ ความชำนาญการที่เหมาะสมกับการเป็นแรงงานในภาคเศรษฐกิจใหม่ เมื่อเป็นเช่นนี้ระบบการศึกษาจึงได้ปรับเปลี่ยนให้รองรับการพัฒนาและเริ่มกำหนดจากการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นตัวริเริ่มแบบแผน และเนื่องจากการศึกษาในระยะของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจได้ถูกกำหนดให้เป็นกฎเกณฑ์ที่คนในสังคมต้องยึดถือปฏิบัติภายใต้การบังคับใช้ของ พระราชบัญญัติการศึกษาอย่างเคร่งครัด และได้มีการกำหนดระดับการศึกษาให้สามารถเข้ารับการศึกษาร้อยต่อร้อยกันในแบบแผนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้รัฐเริ่มกำหนดให้โรงเรียนในระบบเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา...” (แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ 2509)

การพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า โดยยึดโยงการศึกษาในระบบโรงเรียน เข้ากับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ตามแผนการพัฒนาที่ได้รับมาจากประเทศตะวันตก ถูกมองว่าเป็นสิ่งสำคัญหนึ่งเดียว ที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญมั่งคั่ง โดยการปรากฏของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2504 อันเป็นแผนพัฒนาฯ ระยะ 6 ปี ซึ่งสิ้นสุดในปีพุทธศักราช 2509 ซึ่งถูกสร้างโดย ผู้เชี่ยวชาญจากสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นเครื่องชี้ชัดให้เห็นว่า ประเทศได้จัดตั้งสถาบันการศึกษาในระบบ เป็นเครื่องมือในการผลิตคนเข้าสู่ความต้องการของประเทศ จึงยกการศึกษาในระบบให้เป็นสถาบันที่จะผลิตทรัพยากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเข้าสู่ประเทศ อันเป็นสถาบันหนึ่งเดียวที่รัฐยกย่องให้เป็นผู้ผลิตกำลังคนอย่างชอบธรรม

การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นการเรียนรู้ที่ดำรงอยู่ภายใต้ฐานคิดและอุดมการณ์ของการพัฒนาประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นหลักฐานคิดและอุดมการณ์ของการพัฒนาประเทศเป็นสิ่งสำคัญที่กำกับเป้าหมายของการจัดการของจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เนื่องจากการศึกษาในระบบถูกใช้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศ

ที่มีกำลังคนที่เพียงพอต่อระบบอุตสาหกรรม ดังนั้นการกำหนดสถาบันการศึกษาให้แก่ทรัพยากรบุคคลจึงตอบสนองแนวทางในการพัฒนาประเทศเท่านั้น พยายามกำหนดและแบ่งแยกผู้ที่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียน สร้างกฎเกณฑ์ผู้ที่เข้ารับการศึกษาระบบ เสมือนเครื่องมือในการคัดกรองเข้าสู่ในระบบโรงเรียนเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบอุตสาหกรรม ผู้ที่ถูกคัดออกก็ต้องเข้ารับการศึกษาระบบที่รองลงมา นั่นคือการศึกษาในระบบและบุคคลเหล่านั้นก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศลดน้อยลง เสมือนตัวพวกเขาที่มีศักยภาพภายในตนเองน้อยกว่าผู้ที่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2530)

เจตจำนงของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนถูกสร้างขึ้นเพื่อผลิตคนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์และทิศทางในการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาจึงกลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยรัฐผลิตหรือกำหนดนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา และกำหนดให้สถาบันการศึกษาในระบบโรงเรียนเปรียบเสมือนพื้นที่พิเศษในการที่จะจัดฝึกอบรม ขัดเกลาหรือผลิตกำลังคนออกสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีคุณภาพสูงสุด กำหนดให้เป็นสถาบันหนึ่งเดียวที่ได้รับเอกสิทธิ์จะผลิตทรัพยากรบุคคลเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2531)

ในการนี้การศึกษาในระบบโรงเรียน ถูกกำหนดให้อยู่ในฐานะของการเป็น ยุทธศาสตร์หลัก ทำหน้าที่ผลิตคนเพื่อเป็นแรงงานในระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการศึกษาระบบถูกทำให้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ได้จัดระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนในการศึกษาในระบบโดยเสร็จสิ้นแล้ว และตั้งข้อกำหนดไว้ให้ประชาชนที่มีเกณฑ์ตามข้อกำหนด ต้องเข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามระเบียบแบบแผน การศึกษาในระบบโรงเรียนปรากฏชัดขึ้นเมื่อรัฐประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 เจตจำนงของแผนพัฒนา ซึ่งมุ่งผลิตกำลังคนสำหรับการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการศึกษาถูกกำหนดให้มีแบบแผนเฉพาะภายใต้ระบบโรงเรียน อันเป็นพื้นที่ที่รัฐมอบให้เป็นพื้นที่ทางด้านวิชาการที่ผู้มีความรู้สามารถเข้าไปอยู่ในพื้นที่นี้ได้ ดังนั้นผู้ที่เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มีอำนาจและมีคุณค่ามากกว่า บุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน

รัฐให้คุณค่าของการศึกษาในระบบ เกี่ยวโยงโดยตรงกับความก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษาในระบบจึงถูกดำเนินอย่างเข้มข้น ด้วยการนำหลักวิชาการเศรษฐศาสตร์ การศึกษา มาใช้เพื่อจัดระเบียบ และวางแผนหลักสูตรการศึกษาในระบบ การศึกษาในระบบจึงถูกทำให้ความหมายเหมือนเป็นการผลิตคนเพื่อทำประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรม จากฐานการมองเช่นนี้ คุณค่าของคนจึงมีได้อยู่ภายในตนเอง แต่บุคคลนั้นจะมีความหมายหรือมีคุณค่าก็ต่อเมื่อบุคคลเหล่านั้นถูกสร้างหรือหล่อหลอมให้ได้รับความรู้ในระบบโรงเรียน เนื่องจากรัฐได้สร้างองค์ความรู้อย่างเป็นทางการ

ระเบียบแบบแผนไว้เพื่อให้บุคคลที่เข้าไปได้รับความรู้ความสามารถที่รับต้องการให้ไปในทิศทางใด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

“... เพื่อให้การจัดการศึกษาในระบบขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ จึงต้องสร้างกลยุทธ์ใหม่ๆ ในการจัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของ การพัฒนาประเทศ โดยสร้างสร้างหลักสูตรที่เป็นแบบแผนที่รัดกุมและมีเนื้อหาสาระที่ แยกส่วนในรายวิชาต่างๆ และกำหนดกลุ่มผู้เรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบโรงเรียน...”

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

เป้าหมายหลักของการศึกษาจึงส่งผลกระทบต่อระบบการการเรียนการสอน โดยสอนตามเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ค่านิยมการสอนที่ผ่าน มาของไทยจนกระทั่งปัจจุบัน ยังบ่งบอกถึงการเรียนรู้ที่แยกส่วน มีตารางเรียน วิธีการเรียนการสอนที่ หนีไม่พ้นการท่องจำ และมีเกรดเฉลี่ยเป็นเครื่องหมายการันตีความสามารถ นอกเหนือไปกว่านั้นยังมี ชื่อสถาบันเป็นเครื่องหมายบอกศักยภาพว่าใครเหนือกว่าใคร ทั้งหมดนี้เป็นสายพานการผลิตบนฐาน คิดของตะวันตก ที่สร้างคนในลักษณะที่แบ่งประเภทของผู้เรียนตามความสามารถที่ใช้เครื่องหมาย ของสถาบันมาเป็นเครื่องแบ่งกัน หากผู้เรียนเรียนในระบบโรงเรียน ก็จะเป็นผู้มีศักยภาพมากกว่า ผู้เรียนนอกระบบ (สายใจ เบ็ญโสภา, 2556)

ระเบียบกฎเกณฑ์ของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนถูกผลิตและสร้างขึ้น เพื่อส่ง ให้รัฐใช้ประโยชน์ต่อร่างกายในระบบเศรษฐกิจ ระบบอุตสาหกรรมและได้ง่ายต่อการควบคุม ทรัพยากรบุคคลเหล่านั้น โดยกำหนดกฎเกณฑ์ลงในระเบียบแบบแผนของการศึกษาในระบบโรงเรียน กำหนดตารางเรียนและกฎระเบียบในการเข้าศึกษา ควบคุมไปถึงคุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษาใน ระบบโรงเรียนต้องมีคุณลักษณะตรงตามที่การศึกษาในระบบต้องการ จึงจะเป็นผู้ที่ถูกเลือกให้เข้ารับ การศึกษาในระบบโรงเรียนได้ หากผู้ใดมีคุณสมบัติไม่เพียงพอก็ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาในระบบ วิทยาลัย และถือเป็นบุคคลที่อยู่นอกเหนือจากการได้รับการพัฒนาที่มีคุณภาพ เนื่องจากรัฐกำหนดให้ สถาบันการศึกษาในระบบโรงเรียนให้เป็นสถาบันหนึ่งเดียวที่จะพัฒนาคุณภาพทรัพยากรบุคคลได้ ระเบียบกฎเกณฑ์เหล่านี้ถูกปฏิบัติซ้ำจนกลายเป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้ใดที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์จึงเกิด การยอมรับถึงความปกติธรรมดาของกฎเกณฑ์เหล่านี้ จึงถูกรัฐใช้อำนาจบางอย่างกำหนดให้ผู้ที่เข้ารับ การศึกษาในระบบเป็นผู้ที่มีศักยภาพที่เหนือกว่า (ประเวศ วะสี, 2554)

ระบบการสร้างอำนาจดังกล่าวถูกผูกขาดกับความคิดของคนในสังคมมาเป็นเวลา ช้านานบนฐานคิดที่รัฐเป็นคนสร้างขึ้น ทุกคนในสังคมต่างเข้าใจตรงกันว่าเมื่อมีบุตรต้องให้บุตรหลาน

เข้ารับการศึกษาในระบบเป็นอันดับแรก นั้นเพื่อให้บุตรหลานมีความรู้ความสามารถที่ดีและมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งบุตรหลานจะได้รับอาชีพที่มั่นคง หากส่งบุตรหลานเข้าเรียนในแขนงวิชาการเฉพาะด้านเช่น วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ยิ่งส่งผลให้ทรัพยากรบุคคลเหล่านั้นได้รับการยกย่องและมอบหมายให้ทำงานที่ดี เนื่องจากรัฐกำหนดให้ความสามารถเฉพาะด้านเหล่านี้มีบทบาทมากในการพัฒนาประเทศ เมื่อมีบทบาทสูงบุคคลที่มีความสามารถในเรื่องดังกล่าวจึงได้รับความสำคัญมากตามมา บุคคลใดที่มีได้อยู่ในความสามารถที่เป็นเครื่องจักรต่อการพัฒนาประเทศจึงมีความสำคัญลดทอนลงมาตามลำดับ

เมื่อเป็นเช่นนี้ หลักสูตรและแบบแผนการศึกษาในระบบ ก็มีได้เกิดขึ้นภายใต้ความต้องการของผู้เรียนโดยตรง หากแต่เกิดขึ้นภายใต้ความต้องการของรัฐที่ต้องการกำลังคนในลักษณะใดไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ต้องการให้ไปในทิศทางใดก็ตั้งข้อกำหนดขึ้น และพัฒนาแผนการศึกษาไปในทิศทางนั้น ตั้งข้อกำหนดว่าการศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพสูงสุด ประชากรทุกคนควรได้รับการศึกษาในระบบหากต้องการพัฒนาศักยภาพได้ดีที่สุด

ฉะนั้นแล้วการเข้ารับการศึกษาในสถาบันการศึกษาในระบบโรงเรียน จึงเป็นสถาบันหนึ่งเดียวที่รัฐให้ความหมายว่าและเป็นสถาบันที่จะพัฒนาศักยภาพได้ดีที่สุด เพราะการศึกษาในระบบเป็นสถาบันแรกที่รัฐเข้าไปควบคุมและสร้างแผนการสอน ให้ตอบสนองความต้องการของรัฐที่จะผลิตกำลังคนเพื่อใช้ในการพัฒนา รัฐพยายามที่จะส่งเสริมการศึกษาในระบบ ไม่ว่าจะเป็นแผนการสอนและหลักสูตรต่างๆ เพื่อที่สอดรับความต้องการของตน และสถาปนาการศึกษาในระบบว่าเป็นสถาบันหลักที่จะช่วยให้คนมีความรู้ความสามารถ หากบุคคลใดต้องการมีความรู้ความสามารถก็ให้เข้าสู่การศึกษาในระบบ หากแท้ที่จริงแล้วนั้นเป็นเพียงเครื่องมือที่ทำให้รัฐมีอำนาจควบคุมความสามารถของประชากรได้อย่างไร้ข้อกังขาใดใด

ดังนั้นการศึกษาในระบบถือได้ว่าเป็นสถาบันหลักที่ให้การศึกษาแก่บุคคลที่ต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถ หากบุคคลใดที่เข้ารับการศึกษานอกระบบจึงกลายเป็นบุคคลที่ด้อยความรู้ความสามารถมากกว่าบุคคลคนที่สามารถเข้าในระบบได้ เนื่องมาจากการศึกษานอกระบบไม่ใช่เครื่องมืออันดับแรกที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาประเทศ แต่กำหนดขึ้นเพื่อมารองรับบุคคลซึ่งไม่สามารถเข้ารับการศึกษาในระบบได้ เนื่องจากเหตุและปัจจัยต่างๆ การศึกษานอกระบบจึงตกอยู่ในสถานะที่รองจากการศึกษาในระบบ

เมื่อคุณค่าของคนถูกผูกติดกับการศึกษา บุคคลใดที่ได้รับการศึกษาที่รัฐได้จัดตั้งขึ้นเป็นขั้นแรกบุคคลนั้นย่อมเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่ดี แม้ว่าภายใต้ความจริงนั้น แท้จริงแล้วบุคคลที่เข้ารับการศึกษาในระบบเป็นเพียงเครื่องมือที่สามารถไปพัฒนาระบบเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมเท่านั้น บุคคลใดที่อยู่นอกเหนือเส้นทางการศึกษาในระบบจะถูกจัดให้อยู่นอกพื้นที่การมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ หรือจัดให้มีค่าน้อยลงกว่า เช่นเดียวกับผู้ที่เข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ถูกจัดให้อยู่ในชั่วตรงข้ามกับการศึกษาในระบบ ทั้งนี้เพราะระบบการเรียนการสอนและอุดมการณ์การศึกษานอกระบบก็ได้มุ่งเน้นเพียงเพราะจะจัดคนเข้าสู่ระบบการผลิตเพียงเท่านั้น แต่เสริมสร้างให้คนนำความรู้ ความสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง โดยไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อผลิตคนเข้าสู่กระบวนการที่รัฐต้องการ กล่าวได้ว่าการศึกษาในระบบจึงเป็นการศึกษาลำดับรองและมีคุณค่าภายในตนเองน้อยกว่าการศึกษาในระบบ เนื่องจากรัฐได้สถาปนาการศึกษาในระบบให้มีความหมายที่เหนือกว่า เพื่อเอื้ออำนวยผลประโยชน์ต่อตนเอง ทั้งนี้เมื่อกลุ่มบุคคลที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ ถูกจัดกลุ่มว่าเป็นบุคคลที่ด้อยความสามารถว่านักเรียนในระบบ โดยสังคมก็รับเอาความจริงชุดนี้ และยึดโยงความจริงชุดนี้โดยปราศจากข้อกังขาใดใด และส่งผลให้ปฏิบัติต่อนักศึกษานอกระบบแตกต่างจากนักเรียนในระบบโรงเรียน

ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงสาเหตุการเข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ที่ตัวของนักศึกษานั้น มองว่าการศึกษานอกระบบเป็นพื้นที่ทางการศึกษาที่เปิดกว้างให้กับบุคคลทั่วไปอย่างเท่าเทียมกัน มิได้มองว่าการศึกษานอกระบบเป็นพื้นที่รองรับบุคคลที่ไร้ความสามารถ เพราะตัวของพวกเขาเองได้ตระหนักเสมอว่า ตนเองมีความสามารถเทียบเท่ากับบุคคลอื่นแต่เพียงเพราะมีความจำเป็นหลากหลายประการจึงต้องเข้ารับการศึกษานอกระบบ

การเข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีเหตุและปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับสภาพความจำเป็นของนักศึกษาแต่นักศึกษาทุกคนล้วนมีความมุ่งหวังเดียว นั่นคือ การเข้ามาเพื่อได้รับความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการศึกษาของผู้วิจัยในกลุ่มนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานได้ข้อสรุปในการเข้ารับการศึกษานอกระบบ 2 ประเด็น นั่นคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาส่วนตัว ซึ่งมีส่วนทำให้นักศึกษากลุ่มนี้เลือกเรียนการศึกษานอกระบบเพราะไม่มีข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต

1. สาเหตุที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

1.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ด้วยสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสังคมไทยในปัจจุบันที่ก้าวเข้าสู่สังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตในหลาย ๆ ด้าน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกันเศรษฐกิจมีแนวโน้มต่ำลง ภาระหน้าที่ของแต่ละครอบครัวจึงเพิ่มขึ้น ด้วยในปัจจุบันการศึกษาที่มีการแข่งขันสูง ต้องมีความพร้อมในด้านทุนทรัพย์ในการส่งบุตร

หลานเข้าเรียนในระบบโรงเรียน นักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมในด้านทุนทรัพย์ จึงพลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ นักศึกษากลุ่มนี้จึงเลือกที่จะเข้ารับการศึกษานอกระบบ เพราะมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง และเอื้ออำนวยต่อกลุ่มนักศึกษาที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ

“...ไ้อัยยยยที่เศรษฐกิจแบบนี้เรียนในระบบไม่ไหวหรอก ค่าเทอมก็แพง ค่าใช้จ่ายต่างๆ อีกมากมาย แค่ต้องไปโรงเรียนทุกวันก็ต้องมีค่ากินแล้ว ที่บ้านผมส่งเสียไม่ไหวหรอก ราคายางดำมากแบบนี้ กคน.เป็นทางเลือกที่ผมชอบมาก เพราะมีเวลาให้ทำงาน แถมค่าเทอมถูก ไม่มีค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ให้สิ้นเปลือง...”

ดาราวรรณ ศรีใส (สัมภาษณ์ 7 ธันวาคม 2558)

มองว่าการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเป็นส่วนช่วยให้พวกเขาได้รับการศึกษาที่ดีและไม่ส่งผลกระทบต่อตัวของนักศึกษาและครอบครัวที่จะต้องใช้จ่ายเงินสูงในการเข้ารับการศึกษาก็ยังช่วยลดภาระของครอบครัวให้น้อยลงเนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง และตัวของนักศึกษาเองยังประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเข้ารับการศึกษาก็ได้อย่างไม่มีข้อจำกัดใดๆ เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ารับการศึกษานั้น มีภาระหน้าที่ประกอบอาชีพของตนเองในครอบครัว ทำให้เวลาในการเรียนลดน้อยลง ไม่สามารถไปเรียนตามกฎของการศึกษาในระบบที่ต้องเรียน จันทร์-ศุกร์ เมื่อพวกเขาต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อแบ่งเบาภาระในครอบครัวจึงไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ตามปกติ ทั้งที่เขาเองก็มีความสามารถทางด้านวิชาการที่มีคุณภาพ

“...ตอนก็เรียนในโรงเรียนที่ ก็เป็นตัวแทนแข่งขันวิชาการทุกๆปีเลยแต่ก็ต้องช่วยที่บ้านทำงานไม่สามารถไปเรียนจันทร์-ศุกร์ได้ ก็ถูกหักคะแนนการเข้าเรียนผู้ปกครองต้องเข้าประชุม หากขาดต้องโดนตัดคะแนน ทางบ้านไม่สะดวกจึงจำเป็นต้องลาออก และเลือก (กคน.) เพราะไม่กระทบต่ออาชีพในชีวิตประจำวัน...”

พชรา ทับทิมทอง (สัมภาษณ์ 7 ธันวาคม 2558)

จากข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของนักศึกษากลุ่มนี้ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ ที่ทำให้ครอบครัวไม่สามารถส่งเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้และนักศึกษาต้องหารายได้ด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้รับการศึกษา นักศึกษากลุ่มนี้จึงไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของการศึกษาในระบบที่กำหนดให้เข้าเรียน จันทร์-ศุกร์ และมีค่าใช้จ่ายอาทิ ชื้อชุดยูนิฟอร์ม แบบเรียนและอีกหลากหลายประการที่กำหนดขึ้นเมื่อนักศึกษาเข้าเรียนในระบบ จึงเป็นเหตุผลกดดันให้นักศึกษาต้องออกจากการศึกษาในระบบที่มากไปด้วยข้อจำกัดในด้านเวลาเข้าเรียน ด้วยกฎระเบียบข้อบังคับของการศึกษาในระบบนานับประการ ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มนี้ต้องเลือกรับ

การศึกษานอกระบบ เพราะการศึกษานอกระบบนั้น มีระบบการเรียนการสอนเพียง 1 วันต่อสัปดาห์ ส่งผลให้นักศึกษาที่มีความจำเป็นสามารถเลือกที่จะเรียนได้โดยไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพและภาระของตนเอง

1.2 ปัญหาส่วนตัว

การเข้ารับการศึกษาในระบบมีกฎข้อบังคับหลากหลายประการที่กำหนดขึ้น เพื่อที่จะจัดระเบียบของนักเรียนที่เข้ารับการศึกษาในระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่เพียงแต่กฎข้อบังคับที่ต้องเข้าเรียน จันทร์-ศุกร์เท่านั้น ยังมีกฎอีกประการที่ส่งผลให้นักเรียนหลายคนต้องออกจากโรงเรียนในระบบโรงเรียน คือ หากนักเรียนตั้งครรภ์ในขณะที่เข้ารับการศึกษา ต้องพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน เหตุนี้จึงส่งผลให้นักศึกษาต้องออกจากโรงเรียนในระบบ และมาศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีหลักสูตรที่เทียบเคียงกับการศึกษาในระบบและสามารถนำวุฒิการศึกษาไปต่อในระบบที่สูงกว่าได้ เหมือนกับการจบการศึกษาในระบบเช่นกัน

“...หนูท้องตอนเรียนพี ครูจับได้ก็ไล่ออกเลย เพราะถือว่าผิดกฎระเบียบของทางโรงเรียน หนูไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียนต่อในโรงเรียนได้ ทั้งๆที่ผลการเรียนดี และไม่เคยโดนหักคะแนนด้านอื่นๆเลย หนูก็ต้องออกกลางคัน ทั้งๆที่ยังไม่จบการศึกษา หยุดเรียนไปอายุก็เกินเข้ารับการศึกษาในระบบด้วย เพื่อนเลยแนะนำมาเรียน กศน. เพราะรับนักศึกษาทุกประเภทไม่จำกัด ท้องก็มาเรียนได้นะพีแถมไม่ต้องเรียนทุกวันได้มีเวลาดูแลตัวเองด้วย...”

รัตนภรณ์ ชัยทอง (สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558)

และเหตุผลส่วนตัวในด้านนี้สืบเนื่องมาจากการศึกษาในระบบ มีการกำหนดกฎเกณฑ์อายุของผู้เข้ารับการศึกษาจึงทำให้นักศึกษาในบางคนที่หยุดเรียนและอายุเกินเกณฑ์ไม่สามารถเข้าเรียนต่อได้ และอีกปัจจัยหนึ่งนักศึกษามีบุตรและสังคมการศึกษาในระบบนั้นไม่ยอมรับ แม้ว่าอายุจะไม่เกินเกณฑ์การศึกษาก็ตาม แต่นักศึกษาเหล่านั้นไม่กล้าเข้าไปเรียน การศึกษาในระบบมองว่าคนเหล่านี้ทำผิด เกิดการดูถูกก็ยังส่งผลให้ไม่กล้าที่จะกลับเข้าไปในระบบโรงเรียน และที่สำคัญการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเปิดกว้างและผู้เรียนรู้สึกว่ามีคนกลุ่มเดียวกัน นักศึกษาที่เคยมีบุตรมาก่อนทำให้ไม่รู้สึกอายและกล้าที่จะมาเรียน มีความสุขในการเข้ามาเรียนและตัวของผู้เรียนไม่รู้สึกว่าตนเองผิดแปลกไปจากคนอื่น เพราะในสังคมของการศึกษานอกระบบนั้น มีนักศึกษาที่ประสบกับปัญหาหลากหลายรูปแบบ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันไม่มีใครมองหรือดูถูกกัน

จากข้อมูลข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาที่ต้องออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียน เพราะความจำเป็นบางประการที่ต้องออกมากลางคันแต่พวกเขาไม่ได้ตั้งใจหรือมองว่าการศึกษาไม่สำคัญ นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาและล้วนแต่มีความต้องการที่จะทำการศึกษาต่อทั้งสิ้น นักศึกษามองว่า การศึกษาสามารถเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่นได้ จึงเลือกการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานเป็นทางเลือกให้กับกลุ่มพวกเขา และอีกประการที่ปรากฏให้เห็นจากคำสัมภาษณ์ข้างต้น นั่นคือ นักศึกษาที่เข้ามาเรียนต่างก็มีความรู้ความสามารถเฉกเช่นเดียวกันกับนักศึกษาในระบบโรงเรียน มีความพยายาม มีความตั้งใจในการที่จะศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และนักศึกษากลุ่มนี้ยินดีที่จะทำตามกฎระเบียบของการศึกษานอกระบบ เพราะเป็นกฎระเบียบเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแต่ก็ยังเอื้ออำนวยให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง กฎระเบียบเหล่านี้จึงไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของพวกเขา อย่างไรก็ตามแม้ว่ามีหลากหลายสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเรียนต่อในระบบโรงเรียนได้ แต่การเข้ามาเรียนการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานพวกเขาทุกคนต่างล้วนมีจุดหมายเดียวกัน คือ เพื่อให้ตนเองมีวิชาความรู้อันเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป ซึ่งให้เห็นว่าตัวของนักศึกษาได้ให้ความหมายแก่การศึกษานอกระบบ เป็นสถาบันหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ทุกๆกลุ่มคนได้รับความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง พวกเขาไม่ได้มองว่าการศึกษานอกระบบเป็นพื้นที่ที่รองรับ ผู้ที่มีความสามารถไม่เพียงพอที่จะเข้าในระบบ เพราะนักศึกษาเชื่อว่าความสามารถของพวกเขานั้นเพียงพอและเทียบเท่า แต่ด้วยเหตุจำเป็นหลากหลายประการแตกต่างกัน จึงทำให้พวกเขาต้องเลือกรับการศึกษานอกระบบ แต่สังคมก็ยังให้มุมมองแก่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานกลุ่มนี้ ว่าต่อคุณค่าและมีความรู้ความสามารถไม่เทียบเท่านักเรียนในระบบ เพราะสังคมยึดโยงความจริงที่รัฐมอบให้กับการศึกษานอกระบบว่าเป็นสถาบันที่รองจากการศึกษาในระบบ และตีตราให้พวกเขาผ่านความจริงที่รัฐสร้างขึ้นมาช้านาน โดยมีได้มองผ่านตัวตน ความรู้ ความสามารถภายใต้ตัวของพวกเขาที่แท้จริง เมื่อพวกเขาเรียนรู้ได้ถึงการปฏิบัติของสังคมที่มอบความหมายให้อย่างไม่เท่าเทียม พวกเขาจึงต่อรองความหมาย เพื่อให้สังคมนั้นมอบความหมายให้พวกเขาโดยเท่าเทียม ผู้วิจัยจึงทำการเปิดเผยการต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานให้สังคมได้รับรู้ในลำดับถัดไป เพื่อให้สังคมได้เข้าใจถึงตัวตนที่แท้จริงของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

2. การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

เมื่อสังคมมองนักศึกษาผ่านวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยอำนาจรัฐ ที่สร้างความหมายให้กับนักศึกษากการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานเป็นบุคคลที่อยู่นอกเหนือกฎที่รัฐได้ตั้งขึ้น ว่ากลุ่มบุคคลที่เข้ารับการศึกษาในขั้นต้นนั้นต้องเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก และเมื่อพลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบก็ให้เข้ารับการศึกษานอกระบบฯ การศึกษาในระบบเป็นเครื่องมือ

ผลิตคนให้เข้าสู่กระบวนการภาคอุตสาหกรรมที่รัฐต้องการ เช่นนี้การศึกษานอกระบบเป็นเพียงสถาบันที่รองรับนักศึกษาที่พลาดโอกาส มิได้เป็นสถาบันหลักที่รัฐบัญญัติขึ้นในระบบการศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้สังคมจึงตีตราให้นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นบุคคลที่ด้อยความสามารถทางด้านวิชาการ มีการพัฒนาตนเองน้อยกว่านักเรียนที่สามารถเข้าเรียนการศึกษาในระบบโรงเรียนได้ ส่งผลให้สังคมเลือกปฏิบัติต่อนักศึกษานอกระบบอย่างไม่เท่าเทียมกับนักเรียนในระบบโรงเรียน อย่างไรก็ตามนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ก็ไม่ยอมตกเป็นผู้ถูกให้ความหมายจากสังคมแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานกลับมีความพยายามที่จะต่อรองความหมายที่สังคมมอบให้ เพื่อนำเสนอความหมายและคุณค่าของตัวเองจึงทำการต่อสู้ต่อรอง กับความหมายที่สังคมมอบให้ โดยผ่านความจริงที่พวกเขานำมาเผยให้สังคมได้รับรู้ในอีกมุมมองหนึ่ง เพื่อนำเสนอให้เห็นว่าตัวตนของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานนั้นมีคุณค่า ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม และมีวิธีการต่อรองความหมาย

2.1 นักศึกษาการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานไม่ด้อยความสามารถทางด้านวิชาการ

โดยแสดงให้เห็นสังคมได้รับรู้ว่าตนมีความสามารถทางด้านความรู้วิชาการไม่ได้ด้อยไปกว่านักเรียนในระบบถึงแม้เวลาเรียนของนักศึกษาจะมีชั่วโมงเรียน เพียง 1 วันในหนึ่งสัปดาห์แต่นักศึกษาก็แสดงให้เห็นว่าตนมีความสามารถโดยการสอบเข้าสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

นักศึกษาพยายามที่จะดึงเอาความสามารถของตนเองออกมาเผยให้กับสังคมได้รับรู้ถึงตัวตนของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เพื่อให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวของพวกเขานั้นยังมีความสามารถของตนเองอีกหลากหลายด้าน ที่สังคมอาจจะมองข้ามหรือยังไม่ได้รับรู้ความสามารถของพวกเขาและการสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็ถือได้ว่าเป็นความสามารถของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ที่เผยให้สังคมได้เห็นความสามารถทางด้านวิชาการของพวกเขาเพราะการสอบเข้ามหาวิทยาลัยถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่ง ที่จะวัดศักยภาพของตัวบุคคลว่าตัวบุคคลนั้นมีศักยภาพภายในตนเองมากน้อยเพียงใด และนักศึกษานอกระบบก็ได้ใช้การสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อชี้วัดให้สังคมได้รับรู้ว่ากลุ่มพวกเขามีศักยภาพภายในตนเองมากเพียงใด นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้บอกให้สังคมได้รับรู้ว่ากลุ่มของพวกเขาได้ตั้งเป้าหมายในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยตามคณะที่พวกเขาอยากเรียน และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ได้จริง มิได้เรียนไปเพื่อนำไปอวดว่าตนเองมีวิชาความรู้ที่เหนือกว่าและในมุมมองของนักศึกษานั้น การเข้ารับการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบช่วยให้นักศึกษาประหยัดค่าใช้จ่ายและได้รับความรู้ ความสามารถไม่แตกต่างจากการศึกษาในระบบ (กรกนก ตีบทองสัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558) อีกทั้งนักศึกษาพยายามที่จะแสดงให้เห็นว่าการเข้ารับการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบนั้น มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อย หนังสือจะเป็นแบบยืมเรียนไม่ต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ และการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานไม่มีการเสียค่าใช้จ่าย

ในการเรียนแต่ละภาคเรียน สื่อการเรียนการสอนนักเรียนนอกกระบบชั้นพื้นฐานใช้สื่อจากชุมชนเป็นสื่อในการเรียนการสอนจริง โดยที่ไม่ต้องมีการจัดจ้างวิทยากรและได้ความรู้ทางตรงจากการปฏิบัติจริง ใช้เวลาในการเรียนน้อย โดยเข้าเรียน 1 วันต่อสัปดาห์ แต่ทั้งนี้ นักศึกษาก็สามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้เช่นเดียวกับนักเรียนในระบบโรงเรียน (เกสร ไซยา สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558)

“...ในปีที่ผ่านมา มีรุ่นพี่หลายๆ คนเลยคะที่เขาเข้าไปเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยตามความชอบหรือความถนัดของตัวเอง บ้างก็สอบตรง บางส่วนก็เอ็นทรานแบบนักเรียนในระบบเลยคะ เพราะตอนนี้การศึกษานอกโรงเรียนนั้นมีการสอบ o-net แบบในระบบด้วยคะ รุ่นพี่บอกว่าพวกเขา ก็ต้องอ่านหนังสือเพื่อที่จะทำคะแนนสอบให้ได้ เพื่อนำไปเข้ามหาลัยที่เขาต้องการคะ...”

มนัสชนก รัตน์แก้ว (สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2558)

การสอบเข้ามหาวิทยาลัยนั้น เป็นเรื่องที่ทำหาคความสามารถของนักศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยในเรื่องความพร้อมของเวลาที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบไม่ได้มีเวลาเท่ากับกลุ่มนักเรียนในระบบ นักศึกษานอกกระบบชั้นพื้นฐานจึงพยายามที่จะหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อไร้พรมแดน ทางอินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหามากมายให้ค้นคว้า พยายามฝึกฝนตนเองให้มีความรู้เพียงพอที่จะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ เพื่อพิสูจน์ความสามารถของตนเองและเพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงความสามารถของพวกเขา และกลุ่มนักศึกษาที่มีทุนทรัพย์เพียงพอจากครอบครัวหรือจากการหารายได้ด้วยตนเองก็ได้ลงเรียนในโรงเรียนกวดวิชา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเองและสอบสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่ตนเองปรารถนาได้ และนักศึกษาเชื่อว่าหากลงเรียนโรงเรียนกวดวิชา ก็จะเป็นผู้มีความรู้ทางด้านวิชาเท่าเทียมกับนักเรียนในระบบ อีกทั้งตนเองยังมีความรู้ในส่วนอื่นที่นักศึกษาในระบบไม่ได้มีโอกาสได้เรียนรู้อีกด้วย

“...หนูเก็บตังจากการทำงานไปลงเรียนพิเศษในที่ที่นักเรียนในระบบเรียนกันคะพี่ หนูคิดว่า เป็นวิธีที่สามารถทำให้หนูได้รับความรู้เท่ากับพวกเขาเพราะได้รับความรู้จากที่เดียวกันเมื่อก่อนตอนเรียนในระบบนั้นไม่มีโอกาสได้เรียนพิเศษหรอกคะเพราะจนเมื่อมาเรียน กคน.หาเงินเองได้ก็เลยมีตังไปเรียนเพื่อที่จะได้รับความรู้ไปแข่งขันกับนักเรียนในระบบได้เพราะหนูเชื่อว่าสมองหนูกับเค้าเราก็เท่ากัน...”

รลิตา มาลาทอง (สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2558)

จากข้อความข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่านักศึกษานอกกระบบชั้นพื้นฐาน พยายามที่เปิดเผยตนเองให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวของพวกเขาเองนั้นก็มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการไม่ได้

น้อยไปกว่านักเรียนที่เรียนในระบบ พวกเขาแสดงความสามารถให้สังคมได้รับรู้ว่าในขณะที่นักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานก็สามารถที่สอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับนักเรียนในระบบมีความสามารถเทียบพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โดยความพยายามของพวกเขาและความสามารถของพวกเขา แม้ว่าพวกเขาจะเรียนการศึกษานอกระบบก็ตาม แต่มีได้ทำให้พวกเขานั้นมีความรู้ที่แตกต่างกับนักเรียนในระบบโรงเรียนแต่อย่างใดเลย นั่นคือสิ่งที่พวกเขาพยายามแสดงออกและถ่ายทอดให้เห็นถึงความสามารถของพวกเขาที่แท้จริง

นอกจากการลงเรียนโรงเรียนกวดวิชา และใช้เวลาในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาความรู้ในการเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยแล้วนั้น นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานยังเผยให้ทราบอีกว่ารุ่นพี่ที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์การศึกษานอกระบบฯ แห่งนี้ที่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือสอบเข้าทำงาน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ก็ได้กลับมาช่วยสอนในรายวิชาที่ใช้เพื่อเข้าสอบมหาวิทยาลัยให้กับรุ่นน้องและสร้างแรงบันดาลใจในการเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้รุ่นน้องมีแรงบันดาลใจและมุ่งมั่นตั้งใจในการอ่านหนังสือสอบ

“...มีรุ่นพี่ที่จบกลับมา เมื่อวันก่อนพี่นัทที่เรียนอยู่ วค.(มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) พี่เค้าเรียนคณะศึกษาศาสตร์ ตอนเรียนพี่เค้าเรียนเก่งคับ เค้ากลับมาติวการสอบ o-net ให้พวกเรา...”

(ปณชัย พุดเรือง (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559)

“...ในช่วงใกล้สอบ o-net ครูจะนัดนักศึกษามาในวันอาทิตย์เวลา บ่ายๆเพราะจะตัดยาง(กรีดยาง) เสร็จกันหรือหยุดงานกันส่วนใหญ่เพื่อให้รุ่นพี่ที่จบมาช่วยสอนคะ...”

อภิกร แยมรัตน์ (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559)

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีความสนใจและพร้อมที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมในความรู้ทางด้านวิชาการอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าจะไม่ได้รับโอกาสเท่ากับนักเรียนในระบบที่มีจำนวนครูผู้สอนที่พร้อมในเรื่องของบุคลากรในการสอนและมีการแยกย่อยในหลากหลายสาขาวิชา แต่นั่นมิใช่อุปสรรคที่จะส่งผลให้นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานจะด้อยความสามารถทางด้านวิชาแต่อย่างใด นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้หาความรู้เพิ่มเติมให้กับตนเองตลอดเวลาที่มีโอกาสและไม่ปล่อยโอกาสแห่งการได้เรียนรู้ให้เสียไป นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้รับการช่วยเหลือจากรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่งที่ดีให้กับรุ่นน้อง พวกเขาพยายามแสดงประสิทธิภาพให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวของพวกเขาเป็นกลุ่มคนที่พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนามากเพียงใด นอกจากนั้นทางศูนย์การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ได้เชิญอาจารย์เพื่อเข้ามาสอนเสริมในรายวิชาที่จะใช้สอบ o-net เพื่อเพิ่มเติม

ความรู้ให้กับนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานให้มีความรู้ที่สามารถใช้ในการสอบ o-net ได้เป็นอย่างดี และในการจัดชั่วโมงสอนเสริมในทุกปี นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่กำลังเรียนอยู่มัธยมศึกษาตอนปลายในภาคเรียนสุดท้ายที่ต้องเข้าสอบ o-net นักศึกษาทุกคนจะเข้ารับการสอนเสริม 100 % เต็มใน 2 ปีที่ผ่านมา เพราะนักศึกษาให้ความสนใจในการสอบ o-net เป็นอย่างมากเพราะทราบดีว่าผล o-net ก็มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยเช่นกัน และในถึงแม้บางคนที่จะไม่ได้จะศึกษาต่อในระบบมหาวิทยาลัยก็เข้ารับฟังและเรียนรู้กับการจัดสอนเสริมใน เพื่อที่จะนำไปพัฒนาศักยภาพของของตนเองในอนาคต การเปิดชั่วโมงแห่งการเรียนรู้เพิ่มมาใหม่ เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่ศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ในการจ้างคุณครูจากภายนอกเพื่อมาติว o-net ให้กับนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้เริ่มมาเป็นระยะเวลา 3 ปี อย่างต่อเนื่อง นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานทุกคนให้ความสนใจและพร้อมใจกันมาลงเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ (นายศราวุธ เพ็งทอง สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2559)

“...ครูคนนั้นทรอยหนัก(เก่งมาก) สอนดีมากคะพี่ เข้าใจทุกเรื่องครูยังชมว่าพวกเรา เรียนรู้เร็วกว่านักเรียนในระบบบางคนเสียอีก พวกเราดีใจมากคะ ทุกคนต่างพากัน ตั้งใจเรียนและไม่ปล่อยโอกาสนี้ให้หลุดไป หาม้าย(ไม่มี) ใครขาดเรียนเลยพี่...”

ธัญญากร ปานสีทอง (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2559)

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานให้ความสนใจเป็นอย่างมากต่อรายวิชาเสริมที่จัดติวให้แก่ นักศึกษา เพราะไม่มีค่าใช้จ่ายใดใดในการเข้ารับการเรียนการสอน นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานเผยให้เห็นว่าในขนาดที่พวกเขาเรียนในระบบโรงเรียน เมื่อมีการติวเตอร์หรือสอนเสริมต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และกลุ่มนักศึกษาที่ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะพลาดโอกาสไม่ได้เข้ารับการสอนเสริม และเมื่อพวกเขาได้รับโอกาสเช่นนี้ ทุกทุกคนจึงพร้อมกันเข้ามาเข้าเรียนและถือว่าเป็นโอกาสที่สำคัญในการนำไปพัฒนาตนเอง (วรวิทย์ หนูแก้ว สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2559) เห็นถึงความพร้อมในการตั้งใจใน เรียนรู้ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ที่มีความตั้งใจและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งเปิดโอกาสให้กับตนเองที่จะเรียนรู้ในทุกทุกสถานการณ์ ใช่ว่าการเรียนนอกระบบจะเป็นการเรียนการสอนที่ง่ายและจบโดยไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ แต่นักศึกษากลับพิสูจน์และเผยให้สังคมได้เห็น ว่า นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานนั้น เป็นกลุ่มนักศึกษาที่ขวนขวายในการเรียนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน โดยนักศึกษาเผยให้สังคมได้เห็น ว่า นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้เข้าสู่มหาวิทยาลัยมีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกปีการศึกษา ตามตารางการเข้ารับการศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอนอำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลา

ตารางแสดงผลการเข้ารับการศึกษาคือต่อในมหาวิทยาลัยของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน
ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา

ปีการศึกษา	ชื่อมหาวิทยาลัย	จำนวน นักศึกษา
2555	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	1
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	2
	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	2
2556	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	2
	มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง	1
	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	1
2557	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	1
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	3
	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	1
	มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง	2
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	2
2558	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	1
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	3
	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	2
	มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง	2
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	3
	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	2

ที่มา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี
จังหวัดสงขลา

จากตารางดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า 4 ปีการศึกษาที่ผ่านมา มีจำนวนนักศึกษาที่เข้ารับการรับการศึกษาอกระบบชั้นพื้นฐาน ของตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลาปีการศึกษา 2555 จำนวนนักศึกษาที่เข้ารับการศึกษาคือจำนวน เข้ามหาวิทยาลัยเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่านักศึกษากการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถและแข่งขันเข้าระดับมหาวิทยาลัยได้ และไม่เพียงแต่การสอบเข้ามหาวิทยาลัยเพียงเท่านั้นความรู้ความสามารถของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมิได้หยุดนิ่งเพียงเท่านั้น นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานยังต่อรองความหมายให้สังคมได้เห็นอีกว่าตัวของเขานั้นมีศักยภาพที่สังคมให้การยอมรับอีกประการหนึ่ง ในทุก

ทุกปีการศึกษาทางอำเภอนาหวีได้จัดประกวดโครงงานของนักศึกษาแต่ละตำบล ทุกตำบลต้องมีการส่งนักศึกษาไปทำการประกวดโครงงาน เพื่อให้คณะกรรมการมาจากหลากหลายพื้นที่ได้เข้ามาร่วมประเมินโครงงานของนักศึกษา นักศึกษาทุกคนจะมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการประกวดโครงงานในแต่ละปีการศึกษาเป็นอย่างมาก ทุกคนจะมีความตั้งใจและหวังที่จะได้รับรางวัล ทางศูนย์จะมีการจัดประกวดโครงงานภายในตำบลของตนเองก่อน แล้วหากกลุ่มที่ชนะแล้วนำไปประกวดระดับอำเภอ และปีการศึกษาที่ผ่านมาทางตำบลสะท้อน ก็ได้รับรางวัลการประกวดโครงงานดีเด่น ระดับอำเภอได้เป็นตัวแทนไปแข่งชัยระดับจังหวัด (รัตนภรณ์ ชัยทอง สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558) อีกทั้งยังทำข้อมูลทางสถิติของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะท้อน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เป็นข้อมูลจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ให้สังคมได้รับรู้ว่า นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ทุกคนที่เข้ามาเรียนล้วนมีความตั้งใจ และมุ่งมั่นที่จะมาพัฒนาตนเอง และเรียนให้จบตรงตามหลักสูตร

ตารางแสดงจำนวนเข้ารับการศึกษาของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบลสะท้อน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา

ปีการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น (จำนวน)	มัธยมศึกษาตอนปลาย (จำนวน)	นักศึกษาจบตรงตาม หลักสูตร(เปอร์เซ็นต์)
2555	53	56	90%
2556	61	57	93%
2557	72	61	94%
2558	63	77	96%

ที่มา:ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะท้อน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา

จากตารางแสดงจำนวนการเข้ารับการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ของตำบลสะท้อน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เฉลี่ยแต่ละปีการศึกษามีนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นมีจำนวน 100 คนขึ้นไปโดยแบ่งเป็นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และจากตารางแสดงอัตราการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานในแต่ละปีการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 90 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปในทุกปีการศึกษา นั่นแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมีความมุ่งมั่นและตั้งใจเข้ามาศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง และปฏิบัติตรงตามกฎเกณฑ์ของหลักสูตรและข้อบังคับจนตนเองสำเร็จการศึกษาตรงตามเวลาที่กำหนด แสดงให้เห็นศักยภาพของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานของตำบลสะท้อนเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพภายใน

ตนเองอย่างแท้จริง เช่นนี้การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานของตำบลสะท้อน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา จึงได้รับรางวัลศูนย์การเรียนรู้ดีเด่นที่มีอัตราการจบของนักศึกษามากที่สุดประจำอำเภอนาหวี

2.2. นักศึกษาต่อรองความหมาย โดยแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่ไม่เป็นปัญหาต่อสังคม

ถึงแม้ว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน จะไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้ หากแต่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานก็พยายามแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเหล่านั้น มิได้เป็นปัญหาของสังคมพวกเขาได้แสดงออกให้สังคมได้รับรู้ว่า นักศึกษาทุกคนที่เข้ารับการศึกษาล้วนมีความต้องการที่จะได้รับความรู้ความสามารถ เพื่อนำไปพัฒนาตนเองและสังคม นักศึกษาล้วนมีจุดประสงค์เดียวกัน นั่นคือสำเร็จการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาตนเอง แม้ว่านักศึกษาที่เข้าเรียนการศึกษานอกระบบจะมาจากการพลาดโอกาสหรือมีเหตุจำเป็นบางประการที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ แต่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานก็แสดงให้เห็นว่าพวกเขามีความมุ่งมั่นและตั้งใจเข้ามาศึกษา เพื่อให้ได้รับความรู้และนำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานถูกสังคมมอบความหมายว่าเป็นกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อสังคมและไม่ได้รับการยอมรับในด้านผลงานทางด้านวิชาการให้เทียบเท่ากับผลงานด้านวิชาการของนักศึกษาในระบบ นักศึกษาจึงพยายามแสดงออกให้สังคมได้รับรู้ว่าแท้จริงกลุ่มของตนนั้นเป็นสามารถทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมและมีความรู้ความสามารถไม่ด้อยไปกว่านักเรียนในระบบ การศึกษานอกระบบมีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาในปัจจุบัน เพื่อสามารถนำไปปรับใช้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถรอบด้าน โดยเน้นทั้งเนื้อหาวิชาการและการประกอบอาชีพ ทั้งนี้เพราะการศึกษานอกระบบให้ความสำคัญกับการมอบองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต แบบแผนของการศึกษานอกระบบนั้น เป็นระบบแบบแผนที่ดี ที่จัดทำขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยต่อกลุ่มนักศึกษาที่อาจจะไม่พร้อมในเรื่องของเวลาเรียน และมีความจำเป็นที่หลากหลาย และหลักสูตรก็ได้รับการพัฒนา โดยที่มิได้แตกต่างจากการศึกษาในระบบอย่างสิ้นเชิง โดยกล่าวว่าหลักสูตรนั้นมีหลักการเป็นรูปแบบที่มีเนื้อหาสาระ ที่กำหนดขึ้นเพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษานอกระบบ มีความยืดหยุ่นแต่เนื้อหาสาระครอบคลุมในทุกส่วนการเรียนรู้นี้ มีสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อนักศึกษานอกระบบ ทั้งนี้มีรายวิชาที่กระชับเสริมสร้างความรู้เพื่อไปประกอบอาชีพ มีการกำหนดให้ทำงานส่งเพื่อวัดผลคะแนน และสอบวัดความรู้กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน เพื่อนำไปประเมินผลการศึกษา ระบบการประเมินผลมีเกณฑ์มาตรฐานสามารถตรวจสอบได้และวัดความรู้ความสามารถได้จริง (บุษยา แก้วนาโย สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2559)

“...วิชาที่เรียนก็คล้ายกับในระบบและมีวิชาเสริมทักษะเพิ่มเติมมาในเรื่องของการ ประกอบวิชาชีพ มีการกำหนดชั่วโมงกิจกรรมเป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 100 ชั่วโมง จะจัดกิจกรรมขึ้นตามความเหมาะสม เช่นไปสอนวิชาชีพให้กับชุมชน เข้าร่วม กิจกรรมของชุมชนค่ะ หนูต้องปฏิบัติตามแบบแผนถึงจะจบ ครูบอกตั้งแต่แรกเลย...”

ปริตเร บรรณบดี (สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2559)

นักศึกษาพยายามที่จะแสดงให้เห็นว่า ตัวของพวกเขาที่มีความรู้ทางด้านวิชาการไม่น้อยไปกว่านักเรียนในระบบแต่อย่างไร เนื่องจากหลักสูตรของการศึกษานอกระบบมีความรัดกุมและมีระบบระเบียบที่ส่งผลให้นักศึกษาได้รับความรู้อย่างครอบคลุมและไม่ได้ด้อยไปกว่าการศึกษาในระบบ ทางด้านความรู้ทางวิชาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานต่างได้รับความรู้รอบด้านและสามารถนำไปต่อยอดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดหลักสูตรที่เป็นระบบสอดคล้องกับความจำเป็นของนักศึกษาและทางกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของนักศึกษา มีการกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระได้แก่ วิชา ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐานประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต การพัฒนาสังคม และต้องทำ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และยังได้รับความรู้เพิ่มเติมในส่วนของวิชาชีพเสริมสร้างความรู้ นอกเหนือจากการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ และนั่นแสดงให้เห็นว่านักศึกษานอกระบบมีทั้งความรู้และความสามารถ จากหลักสูตรแบบแผนที่ดี ที่ช่วยพัฒนาให้พวกเขาเป็นผู้มีศักยภาพ และสำเร็จ การศึกษาออกไปพัฒนาตนเอง และครอบครัวได้อย่างประสบความสำเร็จ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา จากการศึกษาอกระบบต่างก็เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการไม่ด้อยไปกว่าการศึกษาในระบบ

นอกจากนี้ทางศูนย์การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานยังเล็งเห็นความสำคัญของการ เสริมสร้างภาษาและมีแนวคิดที่ควรส่งเสริมศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานให้เรียนรู้ภาษาที่สามารถ ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และนั่นคือภาษามาลายูถิ่น เนื่องจากในชุมชนมีความเป็นพหุวัฒนธรรมมี ชาวมาลาญอยู่เป็นจำนวนมากและต้องมีการสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ทางศูนย์การเรียนนอกระบบ ขั้นพื้นฐานจึงจัดรายวิชาสอนเสริมในด้านภาษา ซึ่งสอนภาษามาลายูถิ่นให้กับนักศึกษา โดยให้ นักศึกษาที่เป็นชาวมาลาญมาสอนด้วยตนเองเป็นการแลกเปลี่ยนภาษาที่ดีและได้แสดงศักยภาพของ ตนเองให้กลุ่มเพื่อนได้เห็นอีกด้วย

“...ในหมู่บ้านผม มีคนแขกลุยพี (มีชาวมาลาญจำนวนมาก) ฟังไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร เพราะเค้าพูดแขก (มาลาญ) พอได้เรียนในชั้นเรียนก็ฟังเข้าใจขึ้น...”

ธรรรัตน์ ฤทธิณี (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

นักศึกษาได้เผยให้สังคมได้เห็น ว่า ความรู้ที่พวกเขาได้รับจากการศึกษานอกระบบ เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประกอบใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในด้านการประกอบอาชีพและการปฏิสัมพันธ์กันในสังคม ความรู้ด้านภาษามาลายูถิ่นได้ส่งผลให้นักศึกษานำไปใช้ชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี (พลีภาดา ไชยชนะ สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559) ตำบลสะท้อน มีประชากรเป็นชาวมลายูอาศัยอยู่ปะปนกับชาวพุทธจึงจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน และทางศูนย์การเรียนรู้นอกระบบได้เล็งเห็นความสำคัญในด้านการสื่อสารจึงจัดชั่วโมงเรียนรู้ภาษามาลายูให้กับนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานได้มีความรู้เพิ่มเติมเพื่อไปใช้ชีวิตประจำวัน และจัดให้นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานมาเป็นครูผู้สอน เพื่อดึงศักยภาพของตนเองออกมาใช้ นักศึกษาที่มีความรู้เรื่องภาษามาลายูถิ่น ได้ถูกยกมาเป็นครูผู้สอนให้กับนักศึกษาคนอื่นๆ เพื่อนำความรู้ภายในตนเองของนักศึกษามาต่อยอดและทำประโยชน์ให้กับสังคม นักศึกษาได้เห็นคุณค่าภายในตนเอง ว่าตนเองนั้นก็มีความสามารถเช่นกัน ความรู้ที่นักศึกษาได้รับสามารถนำไปสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิมในชุมชนได้ดีขึ้น นักศึกษาทุกคนจึงให้ความสำคัญกับรายวิชาดังกล่าวเป็นอย่างดีเพื่อพัฒนาให้กลุ่มของตนเองอยู่กับสังคมได้ โดยที่สังคมตราว่าเป็นกลุ่มนักศึกษาที่เป็นปัญหาต่อสังคมแท้จริงนั้นเป็นกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข (ปริมาตร บรรณบตี สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2559)

“...วันก่อนไปพูดกับ ก๊ะ (พี่ ในภาษามาลายู) ที่ขายผ้าในตลาด แก่ก็ตกใจและชมใหญ่ ว่าเด็ก กคน.นี้เก่งหลายอย่างจริงๆ เก่งพั้นนี้ (แบบนี้) ก๊ะจะส่งลูกไปเรียนบ้างดีกว่า...”

นางสาวบุษยา แก้วนาโย (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

จากบทสัมภาษณ์ ชี้ให้เห็นว่านักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน นำความรู้ความสามารถภายในตนเองและถูกส่งเสริม โดยครูภายในศูนย์การเรียนรู้นอกระบบฯ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น และเกิดการยอมรับของคนภายนอก ยอมรับในความสามารถในตัวของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน พวกเขาพยายามบอกให้สังคมได้รับรู้ว่าความสามารถที่พวกเขามีนั้นสามารถนำไปใช้และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ได้จริง การที่ต้องเรียนภาษามาลายูของนักเรียนในระบอบอาจจะต้องใช้ทุนทรัพย์ในการจ้างครูมาสอน แต่การเรียนการสอนของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนั้นไม่จำเป็นต้องจ้างครูมาสอนเสริม เพียงแค่ใช้ความสามารถของนักศึกษาที่มีอยู่แล้วในตัวของนักศึกษามาต่อยอดให้เกิดประโยชน์เพิ่มมากขึ้นเพียงเท่านั้น และเมื่อนักศึกษาได้เห็นศักยภาพภายในตนเองก็กล้าที่จะนำไปพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

และไม่เพียงแต่ 5 กลุ่มสาระของรายวิชาหลัก และเพิ่มเติมด้วยการส่งเสริมด้านภาษาให้กับนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน นักศึกษามีได้หยุดพัฒนาเพียงเท่านั้น หากแต่นักศึกษา

การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ยังคงมีความสามารถอีกหลากหลายด้านที่พวกเขาจะได้แสดงความสามารถ ผ่านการทำ กพข (โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต) การเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าว ในคาบแรกนั้น ครูจะให้นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเขียนบรรยายถึงความรู้ความสามารถในตนเองว่าตนเองนั้นมีความรู้ความสามารถในด้านใดบ้าง ไม่เพียงแต่ด้านวิชาการเพียงเท่านั้น แต่บรรยายถึงความสามารถในทุกๆด้านในตัวนักศึกษาและการทำงานโยชนให้กับชุมชนนักศึกษาได้เป็นส่วนร่วมในส่วนใดบ้างต่อชุมชน เพื่อให้นักศึกษาเล็งเห็นคุณค่าและความสามารถของตนเอง ในคาบแรกของการเข้าเรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบฯ นักศึกษาได้เขียนบรรยายถึงความสามารถของตนเองทั้งด้านการประกอบอาชีพและความรู้ด้านวิชาการ นักศึกษามีความสามารถที่หลากหลายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของนักศึกษา รายวิชานี้เป็นรายวิชาที่สร้างความประทับใจและแรงผลักดันในการเรียนให้กับนักศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะนักศึกษาได้นำเสนอศักยภาพของตนเองออกมาให้บุคคลอื่นได้รับรู้ นักศึกษาหลายคนมีความสามารถที่ดี แต่กลับถูกสังคมมองข้ามไป เช่น การเป็นช่างไฟ ช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ และอีกหลากหลายทักษะความสามารถที่ล้วนมาจากการฝึกฝนในชีวิตประจำวันของนักศึกษาทั้งสิ้น (กรรณก ตีบทอง สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558)

“...ผมได้กระตาศขมาก็เขียนคับ ผมเป็นลูกช่างคับพี่ ช่างก่อสร้าง พ่อผมรับเหมารสร้างบ้าน ผมมีความรู้เรื่องการสร้างบ้านสามารถสร้างได้ก่ออิฐขึ้นปูนอะไรได้หมดครับ ผมคิดว่านี่เป็นความสามารถของผม ผมเคยไปสร้างลูกหมา (กระท่อม) ให้เป็นที่อยู่กับคนในบ้านด้วย...”

วรวิทย์ หนูแก้ว (สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2559)

ในรายวิชาดังกล่าว เป็นจุดเผยความรู้ความสามารถของนักศึกษาที่ไม่ใช่เพียงแต่ความรู้ความสามารถในด้านวิชาการ แต่กลับเป็นความสามารถนอกห้องเรียนของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานที่ได้รับมาและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ไม่เพียงเท่านั้นการที่นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานไม่ต้องถูกกำหนดว่าต้องเรียนในระบบที่มีเวลาเป็นตัวจำกัด และต้องแข่งขันในทางด้านวิชาการสูง เมื่อนักศึกษาไม่ถูกจำกัดในเรื่องของเวลาไม่ต้องแข่งขันแต่เพียงด้านวิชาการ นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานกลับมองว่าสิ่งนี้ทำให้เขาได้ฝึกพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่และผลที่ออกมาคือความสามารถที่เต็มไปด้วยความรู้และทักษะการดำเนินชีวิตรอบด้าน ที่เชื่อว่านักเรียนในระบบเองไม่สามารถทำได้และยังเสนออีกว่ามีนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานมีความสามารถศักยภาพที่สังคมอาจจะคาดไม่ถึงว่าอายุเพียงเท่านี้จะสามารถมีความสามารถได้ โดยกล่าวว่า

“...หนูเป็นผู้หญิงนะพี่ แต่ลุงซ่อมรถหนูอยู่ช่วยลุงมาตั้งแต่เด็กๆ ตอนนี่หนูซ่อมรถเป็น
 ธรรมดาเตอร์ไซ เครื่องตัดหญ้า มอเตอร์ ซ่อมได้หมด เป็นความสามารถที่หนูภูมิใจ
 มากคะ ภูมิใจกว่าเรียนได้เกรด 4 อีก เกรดไม่รู้เอาไปทำอะไร แต่ความสามารถใช้ได้
 จริงเลยพี่...”

นัทธิดา มนต์ (สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2558)

ในรายวิชาดังกล่าวนั้นไม่ใช่เป็นตัวเสริมสร้างความรู้ความสามารถของนักเรียนนอก
 ระบบชั้นพื้นฐาน แต่เป็นรายวิชาที่ดึงเอาความสามารถของนักเรียนออกมา เมื่อครูได้ทราบถึงความรู้
 ความสามารถของแต่ละคนแล้วจึงจัดรายวิชาเสริม นักเรียนบางคนสนใจความรู้ในเรื่องใดก็แลกเปลี่ยน
 เรียนรู้ โดยให้นักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานได้ถ่ายทอดความสามารถของตนเอง ส่งต่อให้นักศึกษา
 คนอื่นๆ นั้นแสดงให้เห็นถึงพลังความสามารถของนักศึกษาที่มีอยู่ภายในตนเองและสามารถนำมา
 สारต่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไม่สิ้นสุด และทางศูนย์การเรียนรู้ก็ได้ประกาศให้ชาวบ้านได้ทราบและ
 อนุญาตให้ชาวบ้านเข้ามาเข้าร่วมกิจกรรมได้ หากนักเรียนกลุ่มนี้เรียนในระบบโรงเรียนและต้องการ
 ได้รับความรู้ความสามารถเพิ่มเติมที่หลากหลายเช่นนี้ คงต้องใช้ทุนสูงในการเชิญวิทยากรเข้ามาสอน
 เสริม และจัดให้มีกิจกรรมเหล่านี้ แต่การเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบเพียงดึงเอาศักยภาพ
 ของนักเรียนออกมาใช้เพียงเท่านั้นก็สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด เพราะภายในตัว
 ของนักเรียนเองที่ต่างก็มาจากหลากหลายพื้นฐานครอบครัว ก็ต่างมีความรู้ความสามารถในตนเองที่
 แตกต่างกัน และนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ต่างมีความรู้ในการประกอบอาชีพและ
 สามารถนำไปพึ่งพาตนเองได้ทั้งสิ้น เพราะนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานต้องประกอบอาชีพไปพร้อม
 กับการรับการศึกษา และนอกจากความสามารถที่กล่าวมาแล้วยังมีความสามารถอีกหลายด้าน เช่น
 นักเรียนสามารถเพาะพันธุ์ปลาและนำไปขาย หรือการทำสวนผักแบบผสมผสานที่ต้องจัดระบบแปลง
 ผักและจัดการดินและน้ำเพื่อให้ผักเติบโตและออกผลดี นั้นล้วนเป็นความรู้และศักยภาพของนักเรียน
 นอกแบบชั้นพื้นฐานทั้งสิ้นที่สังคมควรจะได้รับรู้ในว่าตัวของพวกเขามีความสามารถมากเพียงใด
 ก่อนที่จะตัดสินว่าพวกเขาเป็นคนด้อยความสามารถเป็นปัญหาของสังคม

อีกทั้งนักเรียนนอกแบบชั้นพื้นฐานยังเผยให้เห็นอีกว่าพวกเขาไม่ได้เลือกเรียน
 การศึกษานอกแบบเพราะเป็นเพียงทางเลือกสุดท้ายหรือเพราะพวกเขาพลาดโอกาสไม่สามารถเข้า
 เรียนในระบบโรงเรียนได้ แต่นักเรียนนอกแบบชั้นพื้นฐานบางส่วนกลับเปิดเผยให้เห็นว่ากลุ่มของ
 พวกเขา มีความตั้งใจที่จะเข้ามาทำการศึกษาในการศึกษานอกแบบชั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มพวกเขานั้น
 เล็งเห็นว่าการศึกษานอกแบบสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพให้กับพวก
 เขาได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตจริง โดยที่การเรียนการสอนในลักษณะนี้ไม่
 สามารถได้รับจากการศึกษาในระบบ พวกเขามีได้มองการศึกษานอกแบบว่าเป็นสถานศึกษาที่ด้อย

กว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนและไม่ได้มองว่าบุคคลที่เข้ามาเรียนการศึกษานอกระบบจะมีศักยภาพที่ดีกว่าการศึกษาในระบบ แต่กลับอธิบายว่าการศึกษานอกระบบเป็นสถานศึกษาหนึ่งที่มอบความรู้ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านวิชาชีพให้กับนักศึกษาได้อย่างตรงจุดและนำไปใช้ได้จริง การเรียนนอกระบบช่วยให้นักศึกษาประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเรียน สามารถนำทุนทรัพย์ที่เหลือเก็บไว้เพื่อต่อยอดในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เช่น ในระดับมหาวิทยาลัยหรือในระดับอุดมศึกษา

และนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพของตนเองตอบสนองความต้องการในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก (วรวิทย์ หนูแก้ว สัมภาษณ์ 31 มกราคม 2559) เนื่องจากค่าใช้จ่ายในปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น คนในสังคมมีอัตราเสี่ยงในการตกงานเพิ่มมากขึ้น การที่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมีการประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเรียนก็เป็นทางเลือกในการรองรับงานของนักศึกษาได้อีกทางหนึ่งว่านักศึกษาจะมีงานทำหลังจากสำเร็จการศึกษา และประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ไปในจำนวนไม่น้อย

“...ก่อนหน้านี้อันไม่เคยเรียน กคน. ได้ยินว่าซื้อใบจบได้ เรียนง่าย ไม่ต้องทำอะไรมาก มาเรียนจริงๆไม่ง่ายเลย มีระบบแบบแผนหลักสูตร ต้องทำโครงการเก็บ ชม. กิจกรรมด้วย ถึงจะมีความยืดหยุ่นแต่ได้รับความรู้ นำไปใช้ได้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ หนูชอบจริงๆ...”

เกสร ไชยา (สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558)

นั้นแสดงให้เห็นถึง นักศึกษากลุ่มนี้ไม่ได้มองการศึกษานอกระบบเป็นเพียงทางเลือกของคนพลาดโอกาสเพียงเท่านั้น แต่พวกเขา กลับมองการศึกษานอกระบบ เป็นสถาบันการศึกษาทางเลือกหนึ่งที่ดีและมีคุณภาพช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อมั่นในหลักสูตรของการศึกษานอกระบบว่ามีระเบียบแบบแผนที่ดี และสามารถพัฒนาศักยภาพให้ดีมีคุณภาพ และพวกเขาสะท้อนให้สังคมรับรู้ว่ากลุ่มคนที่เข้ามาเรียนในการศึกษานอกระบบ ล้วนมีความรู้ความสามารถภายในตนเองทั้งสิ้น นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานพยายามที่จะเปิดเผยให้สังคมได้รับรู้ว่ากลุ่มพวกเขามีความรู้ความสามารถ และมีความคิดในการจัดระบบการศึกษาของตนเอง เพื่อที่จะนำไปใช้จริงในการประกอบอาชีพ พวกเขามองว่าการได้รับการศึกษานั้นก็เพื่อไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตและนำไปพัฒนาให้การดำรงชีวิตไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ถึงนักศึกษาให้ข้อคิดที่ว่าการศึกษาไม่จำเป็นต้องอยู่ภายในห้องเรียนเพียงเท่านั้น แต่แสดงให้เห็นว่าการศึกษานอกห้องเรียนคือบันไดที่สำคัญในการต่อยอดและเพิ่มพูนความรู้ได้เช่นกัน

“... เมื่อก่อนก็คิดว่า การเรียนก็ต้องเรียนในห้อง ฟังครูสอน ครูสอนอะไรก็จดก็จำ ห้องทำการบ้าน แล้วไปสอบให้ได้คะแนนเยอะๆ ถึงจะดีและเก่งแต่พอหนูมาเรียน กคน. ได้เรียนรู้ว่าการเรียนนอกห้องสำคัญเช่นกัน ต้องหัดเป็นคนเรียนรู้ตลอดเวลา และต้องเรียนรู้นอกตำราเรียนให้เป็นพี่...”

ปวีณกร บุญรัตน์ (สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559)

นักศึกษาส่วนหนึ่งก้าวเข้ามาเรียนในการศึกษานอกระบบ เพียงเพราะพวกเขาคิดนอกกรอบจากการศึกษาในระบบโรงเรียน พวกเขาไม่ชอบเรียนในห้องสี่เหลี่ยม และเชื่อฟังคุณครูผู้ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่เขาต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และปฏิบัติจริงในวิชาที่ได้เรียน พวกเขามีความคิดที่ว่าการเรียนรู้สิ่งต่างๆ นั้นต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ไม่เพียงแต่เรียนไปเพื่อต่อยอดในระดับที่สูงขึ้น หากต่อยอดได้แล้วจะมีประโยชน์มากน้อยแค่ไหน ถ้าสุดท้ายความรู้ที่ได้รับไม่ได้นำมาใช้จริงในการดำรงชีวิตของตนเอง (อภิกร แย้มรัตน์ สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559) การเรียนรู้ไม่เป็นเพียงแต่การเรียนรู้ภายในห้องเรียนมีกระดานสี่เหลี่ยมหน้าห้องเป็นเครื่องถ่ายทอดหรือหนังสือที่ทางโรงเรียนให้มา เพื่อเป็นคู่มือในการศึกษาในแต่ละเทอมเป็นเครื่องกำหนดความรู้ว่าในแต่ละชั้นปีของนักเรียนต้องเรียนเนื้อหาเพียงใดและคุณครูเป็นผู้ที่ต้องถูกเสมอในการให้ความรู้ แต่เขาได้ถ่ายทอดให้รู้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงและความรู้ต่าง ๆ ที่อาจจะไม่สามารถได้รับจากในห้องเรียน หรือกล่าวว่าการเรียนในระบบไม่มีทางที่จะได้รับความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้เท่ากับพวกเขาเพราะการศึกษานอกระบบ เปิดกว้างทางการเรียนรู้ให้กับพวกเขาเป็นอย่างดี การศึกษานอกระบบฝึกฝนให้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติจริง ซึ่งจะมีวิชาเรียนที่เป็นวิชาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงในตำบลหรือหมู่บ้านของตนเอง นักศึกษาบางคนก็มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นพื้นฐานอยู่แล้วเพราะส่วนใหญ่ศึกษานอกระบบจะประกอบอาชีพไปพร้อมๆ กับการเรียน เหตุนี้ส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถจริงไม่เพียงแต่อ่านในตำราและสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในห้องเรียน พวกเขาพยายามเสนอให้เห็นในอีกมิติหนึ่งว่า แท้ที่จริงแล้วการศึกษานอกระบบนั้นเป็นทางเลือกที่ดีและสามารถสร้างคนให้มีศักยภาพไม่ได้ต่างไปจากการศึกษาในระบบ แต่เพียงเพราะสังคมยังยึดติดกับความหมายแบบเดิมที่ถูกสร้างขึ้นมาให้พวกเขานั้นด้อยกว่าการศึกษาในระบบ เพื่อที่จะมีอำนาจกดทับพวกเขาเท่านั้นเอง

นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานพยายามที่จะแสดงออกให้สังคมได้รับรู้ว่า การเข้าเรียนในการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ต้องใช้ความขยัน อดทนและพากเพียรต่อการเรียนมากเพียงใด นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้ต้องเข้ารับการเรียนการสอนนอกระบบขั้นพื้นฐาน โดยออกจากการเรียนในระบบ เนื่องจากไม่มี

ทุนทรัพย์ และเหตุนี้ทำให้นักศึกษาต้องประกอบอาชีพไปพร้อมกับการศึกษาเล่าเรียน ฉะนั้นนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเรียน พวกเขาแสดงให้เห็นว่าพวกเขามีความสามารถพอที่จะปฏิบัติได้ เขามีความขยันและอดทนต่อการเรียนและประกอบอาชีพไปพร้อมกันนักศึกษาจะจัดสรรเวลาในการประกอบอาชีพและการเข้าเรียนได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าหลายคนจะประกอบอาชีพแต่อัตราการเข้าเรียนของนักศึกษา ก็มีเปอร์เซ็นต์การเข้าเรียนร้อยละ 98 เปอร์เซ็นต์ เป็นเครื่องยืนยันว่าถึงแม้นักศึกษาต้องมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบแต่ทุกคนก็ให้ความสำคัญต่อการเรียนไม่ละเลยต่อการเข้ามาพบกลุ่มและทำกิจกรรม (ดารารวรรณ ศรีใส สัมภาษณ์ 7 ธันวาคม 2558) นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่แล้วต่างมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานจึงเป็นผู้ที่ต้องมีความรับผิดชอบ ทั้งภาระหน้าที่ และการเรียนที่ต้องปฏิบัติไปพร้อมๆกัน แสดงให้เห็นถึงความขยันและอดทนของนักศึกษาที่มีต่อความรับผิดชอบนี้ มิใช่เป็นกลุ่มนักศึกษาที่ขาดความรับผิดชอบจึงต้องออกจากการเรียนในระบบแต่อย่างใด และมีค่าใช้จ่ายต้องรับผิดชอบต่อการประกอบอาชีพเพียงเท่านั้นนักศึกษบางกลุ่มยังต้องรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในครอบครัวเช่นเดียวกัน

“... อย่างหนูมีครอบครัวแล้วคะ ลูกอ่อน ก็เลี้ยงลูกด้วยเรียนไปด้วยทำการบ้านตอนลูกหลับคะ พยายามและอดทนมาก เพื่อที่เรียนให้จบให้ได้คะ ไม่ให้ใครมาว่าได้ว่ามีครอบครัวแล้วไม่มีความรู้ ความสามารถ หนูจะพยายามมากขึ้นกว่าเก่าอีกคะ เพราะจะพิสูจน์ให้คนอื่นเห็นว่าหนูมีความรับผิดชอบและทำได้...”

กลอนงค์ เรืองสุข (สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559)

คำสัมภาษณ์ข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความขยันและอดทน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และให้ความสำคัญต่อการศึกษา ไม่ได้เข้ามาเรียนเพียงเพราะถูกบังคับหรือต้องเรียนตามการศึกษาภาคบังคับ นักศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะขวนขวายหาความรู้ให้กับตนเอง แม้จะมีเวลาน้อยกว่านักเรียนในระบบก็ตาม แต่ความขยันและอดทนต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจไม่เอื้ออำนวย และภาระหน้าที่ แสดงให้เห็นว่านักศึกษานอกระบบ มีความรับผิดชอบสูงและมุ่งมั่นในการเข้ารับการศึกษเป็นอย่างดี และสามารถจัดสรรเวลา ให้กับตนเองเพื่อที่ใช้เวลาให้คุ้มค่าต่อการเรียนและการประกอบอาชีพ อีกทั้งนักศึกษายังใช้ความรู้ความสามารถของตนเองสร้างคุณค่าให้กับสังคมและชุมชนของตนเอง นักศึกษาพยายามเผยตัวตนในด้านความรู้และการเห็นคุณค่าของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนยอมรับกลุ่มของพวกเขาและไม่นิยามว่าพวกเขานั้นเป็นปัญหาต่อสังคมหรือต่อชุมชน แต่กลับสร้างประโยชน์และยังมีคุณค่าต่อชุมชนนักศึกษาได้จัดให้มีโครงการสอนหนังสือผู้ไม่รู้หนังสือในชุมชนและมีการวางแผนงาน โดยกำหนดผู้สอนว่านักศึกษากลุ่มไหนมีความรู้ในด้านใดบ้าง กำหนดวิชาที่สอน จะมีวิชาภาษาไทยสอนให้ชาวบ้านผู้ไม่รู้หนังสือให้อ่านออกเขียนได้ รวมไปถึง

วิชาคณิตศาสตร์ได้ทำการสอนพื้นฐานการคิดเลขในชีวิตประจำวัน และวิชาการงานอาชีพ เป็นวิชาชีพที่สามารถนำไปสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนได้ นักศึกษาที่ลงพื้นที่ไปสอนจะเป็นกลุ่มนักศึกษา ระดับชั้นมัธยมปลาย เนื่องจากเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านวิชาการระดับหนึ่ง

“...ในแต่ละเทอมจะมีการเข้าไปสอนผู้ไม่รู้หนังสือ ภายในตำบลของตนเองและกลุ่ม พวกเราก็ได้ถูกคิดให้ไปสอนผู้ไม่รู้หนังสือในชุมชนด้วยคะ ชาวบ้านให้การต้อนรับและ ยกให้พวกหนูเป็นครู พวกหนูภูมิใจมากที่ได้ถ่ายทอดความรู้คะ...”

มนัสชนก รัตน์แก้ว (สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2558)

สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาพยายามที่จะสร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน โดยการอาสาลงพื้นที่ไปสอนผู้ไม่รู้หนังสือในชุมชน เพื่อที่จะให้คนในชุมชนยอมรับในความสามารถของ นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานว่ากลุ่มของพวกเขามีความสามารถและใช้ความสามารถนั้นให้เกิด ประโยชน์ ไม่ได้เป็นปัญหาต่อสังคมหรือต่อชุมชน พวกเขากลับสร้างคุณค่าให้กับตนเองและมอบคุณค่า ให้กับชุมชน แม้ว่าพวกเขาจะเรียนการศึกษานอกระบบก็ตาม ส่งผลให้คนในชุมชนยอมรับใน ความสามารถของพวกเขาไม่ได้มองนักศึกษานอกระบบเป็นปัญหาต่อสังคม และเข้าร่วมกิจกรรมที่ นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานจัดขึ้น โดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเพราะชาวบ้านเชื่อว่ากิจกรรม เหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

2.3 นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เป็นบุคคลที่เสียสละต่อสังคม

เนื่องจากระบบการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบนั้น เน้นให้นักศึกษามี ปฏิสัมพันธ์กับชุมชน เรียนรู้จากชุมชนและเข้าไปศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ จากปราชญ์ชาวบ้าน มอบให้ชุมชนเป็นหนึ่งแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ จัดให้มีวิชาทักษะการเรียนรู้ ทางศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้ นักศึกษาเสนอแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเองว่ามีอะไรบ้าง จุดเด่นในชุมชนของตนเอง ทำให้นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานได้เห็นสำคัญของชุมชนมากยิ่งขึ้น ในทุกภาคเรียนจะมีกิจกรรมนี้ที่ กลับมาทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เรียกได้ว่าการศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่อยู่คู่กับชุมชนเสมอ มา การศึกษานอกระบบส่งเสริมให้นักศึกษาได้เห็นความสำคัญของชุมชนของตนเอง มีแนวนโยบาย หลักที่ต้องกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดี (กุลอนงค์ เรื่องสุข สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559) โดยคุณครูของศูนย์การศึกษาจะมอบหมายให้นักศึกษาได้เขียนบรรยาย ถึงชุมชนของตนเองว่าต้องพัฒนาด้านใดบ้าง และส่วนไหนที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในขณะนี้ ต้องการ ฟันฟู ส่วนไหนภายในชุมชนของตนเองและเล็งเห็นว่าปัญหาใดสำคัญที่สุดในขณะนี้ (พลีภาดา ไชย ชนะ สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559) นักศึกษาทุกคนต่างพร้อมใจกันบรรยายปัญหาในชุมชนของตนเอง เพราะมีความมุ่งหวังเดียวกันว่าอยากให้ชุมชนของเราเป็นชุมชนที่น่าอยู่ พวกเขาเองก็จะมีภาระเป็นอยู่

ที่ดีตามมาด้วย และรุ่นพี่ทุกๆ รุ่นก็ได้ทำเป็นแบบอย่างให้กับรุ่นต่อมาได้สานต่อ มีบางโครงการที่ยังต้องการการต่อยอดให้สำเร็จ เช่น โครงการสร้างศาลาประชาคม ที่ในขณะนี้สร้างมาได้ 80 เปอร์เซ็นต์ นักศึกษารุ่นนี้ก็พร้อมใจจะสานต่อและทำให้กับชุมชน (ธรรรัตน์ ฤทธิฉิม สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

“...บางที่ชาวบ้านก็มาแจ้งครูเลยที่ วันก่อนกรรมการวัดมาบอกครูว่า วานให้นักศึกษาไปช่วยซ่อมหลังคาโบสถ์ช่วงนี้ฝนตกน้ำรั่วเพราะชาวบ้านจะรู้ว่าทางศูนย์เรามีภารกิจที่เข้าไปพัฒนาชุมชนอยู่ในทุกปี...”

ธัญยากร ปานสีทอง (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2559)

แสดงให้เห็นว่า นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้มีกิจกรรมที่เข้าไปช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน กิจกรรมที่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานในการใช้ความสามารถของตนเองเพื่อพัฒนาชุมชนในแต่ละปีการศึกษานั้น ก็มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของชุมชนในปัจจุบันและความรู้ความสามารถของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน แต่สิ่งที่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานตระหนักอยู่ตลอดเวลา คือ พวกเขาต้องไม่ละเลยที่จะช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน สานต่อกิจกรรมรุ่นพี่ที่ผ่านๆ มาไม่มองข้ามปัญหาของชุมชน อาสาช่วยเหลือเท่าที่ความสามารถของนักศึกษาจะทำได้ กิจกรรมที่นักศึกษาได้ลงพื้นที่ไปพัฒนาชุมชน ในช่วงภาคเรียนที่ผ่านมา มีโครงการขุดบ่อน้ำให้กับโรงเรียนบ้านป้อม ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่ของตำบลสะทอนและเป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการพัฒนาโรงเรียน นักศึกษาจึงจัดโครงการลงไปขุดบ่อน้ำและขุดเจาะบาดาลให้กับทางโรงเรียน เนื่องจากมีนักศึกษาที่มีความรู้ในการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลทางโรงเรียนจึงออกเพียงส่วนของค่าใช้จ่ายในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ แต่ค่าแรงไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย จึงทำให้งบประมาณของโรงเรียนที่มีเพียงพอ และได้ทำการขุดเจาะจนสำเร็จทางโรงเรียนได้มีน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค (นันทิยา มนัส สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2558) นอกจากโครงการดังกล่าวแล้วในภาคเรียนที่ผ่านมานักศึกษาได้จัดโครงการขุดลอกคลองระบายน้ำ เนื่องจากเมื่อถึงฤดูฝนจะมีฝนตกปริมาณมากและระบายไม่ทัน เพราะลำคลองมีเศษขยะหรือวัชพืชติดตามลำคลอง จึงส่งผลให้น้ำท่วมในพื้นที่ใกล้เคียง นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงจัดโครงการขุดลอกคลองให้กับหมู่บ้าน เพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องของน้ำท่วมเมื่อถึงฤดูฝน (อภิกร ไยมรัตน์ สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559)

“... ผมสร้างบ้านเป็นครบ เลยเข้าไปช่วยสร้างห้องน้ำให้วัดในชุมชนทางวัดเตรียมเครื่องมือไว้ให้พวกเราไปช่วยลงแรงกันทำ ผมเต็มใจและดีใจมากครับที่ได้ทำ ปีก่อนนี้ผมก็เห็นรุ่นพี่มาสร้างศาลาให้คนนั่งครับ...”

สามารถ มณีโรจน์ สัมภาษณ์ (3 มีนาคม 2559)

แสดงให้เห็นถึงการเสียสละต่อสังคมของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ที่เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ได้จัดให้มีกิจกรรมที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองอยู่ตลอดเวลา นักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานตระหนักเป็นอย่างดีว่าพวกเขาเองได้นำความรู้จากชุมชนมาใช้ในการพัฒนาตนเองและพวกเขาที่ยินดีที่จะตอบแทนชุมชนโดยการพัฒนาชุมชน

“...เป็นเรื่องปกติเลยหนู ที่จะเห็นเด็ก กศน.มาช่วยพัฒนานู่นนี้ ในหมู่บ้านนี้ได้เด็กๆ เข้ามาช่วยในหลายๆ ด้าน แม้กระทั่งเวลาจัดกิจกรรมของชุมชนที่ต้องใช้ความรู้เด็กก็อาสามาช่วยตลอด จะเห็นเด็กพวกนี้อยู่กับชุมชนทุกรุ่นทุกสมัย...”

เชียว ปานทอง (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559)

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างเห็นถึงการเสียสละ ต่อชุมชนของนักเรียนนอกระบบ พวกเขาให้การต้อนรับนักศึกษาเป็นอย่างดี และให้การสนับสนุนโครงการต่างที่นักศึกษาเข้ามาจัดให้กับชุมชน เพราะเล็งเห็นว่านักศึกษามีความรักและเห็นคุณค่าต่อชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ได้เข้ามาเพียงเพื่อรับประโยชน์รับความรู้จากชุมชนเพื่อพัฒนาตนเอง แต่นักศึกษากลับมอบประโยชน์และความรู้สู่การพัฒนาชุมชน อีกทั้งนักศึกษายังให้แง่คิดที่ว่า หากพวกเขาร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นชุมชนที่น่าอยู่แล้ว ก็เท่ากับว่าตัวของพวกเขาเองก็ได้รับการพัฒนาไปด้วยในเวลาเดียวกัน เพราะพวกเขาเมื่อออกจากการศึกษาจากระบบแล้วก็กลายเป็นชาวบ้านคนหนึ่งของชุมชนนี้เช่นกัน ต้องใช้ทรัพยากรในชุมชนในการดำรงชีวิตของตนเอง เช่นเดียวกับชาวบ้านคนอื่น (ปวีณกร บุณรัตน์ สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559) สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ได้นำความรู้ความสามารถของตนเองที่มีเปลี่ยนเป็นประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน พวกเขาเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนและพร้อมที่จะเข้าไปช่วยพัฒนาชุมชน นำศักยภาพภายในตนเองที่มีแสดงให้ชุมชนเห็นว่าพวกเขาใช้ความสามารถที่หลากหลายภายในตัวของเขาพัฒนาชุมชน

นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ารับการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ของตนเองแทบทั้งสิ้น และอยู่ในถิ่นกำเนิดมาเป็นเวลาช้านาน ต่างได้ประกอบอาชีพในถิ่นกำเนิดของตนเอง มิได้ออกไปรับการศึกษาที่ไกลจากบ้าน นักศึกษาจึงมีความรักความผูกพันต่อพื้นที่ของตนเอง เมื่อได้รับความรู้ก็จะนำไปปรับใช้กับชุมชนให้เกิดประโยชน์ ดังคำกล่าวดังนี้

“... ผมอยู่กับชุมชนที่ ทำงานเป็นอาสาสมัครในชุมชนไปด้วย เรียนไปด้วย ทำหน้าที่ดูแลชุมชน ผมอยู่ที่นี้มานานไม่เคยไปไหนเรียนไกลๆ ผมรักชุมชนของผมมาก เมื่อได้รับความรู้มา เช่นการทำแปลงผักสวนผสม ผมก็นำไปสอนในชุมชนเพราะครูปอกว่าการทำแปลงผักสวนผสมจะทำให้มีรายได้ตลอดปี...”

อนุรักษ์ โปคำ (สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559)

แสดงให้เห็นว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานให้ความสำคัญต่อการที่จะนำความรู้กลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง เมื่อนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานเป็นคนในท้องถิ่นที่มีความผูกพันกับชุมชนมาเป็นเวลานาน จึงเห็นความสำคัญต่อชุมชนและไม่ละเลยที่จะนำความรู้ที่ได้รับกลับไปใช้พัฒนาชุมชนของตนเองให้ได้รับการพัฒนา ส่งผลให้คนในชุมชนได้รับการพัฒนาตามไปด้วยเช่นกัน และอีกส่วนหนึ่งตัวของนักศึกษาที่เข้ามาเรียนนอกระบบนั้นต่างมีภาระหน้าที่ที่ต่างกัน และส่วนหนึ่งก็มีหน้าที่ในการดูแลชุมชนเป็นทุนอยู่แล้วจึงง่ายที่จะนำกลับไปปรับใช้ และเนื่องจากการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานไม่มีข้อจำกัดในการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในการศึกษานอกระบบ จึงมีความหลากหลายของบุคคลที่เข้ามาศึกษารวมถึง ผู้นำของชุมชน (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ที่เข้ามาศึกษาในการศึกษานอกระบบและนำความรู้ความสามารถที่เป็นประโยชน์กลับไปพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างตรงจุดและเห็นปัญหาของชุมชน แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกวิธี โดยการศึกษานอกระบบฝึกฝนให้บุคคลที่เข้ามาเรียนนั้น มองแก้ไข้ปัญหาเป็นและเห็นคุณค่าต่อทรัพยากรในท้องถิ่น (เกรียงศักดิ์ นวลศรี สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2559)

คำกล่าวข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เห็นความสามารถของตนเองและสามารถนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองได้ มีจุดมุ่งหมายในการเข้ามาเรียนเพื่อนำความรู้ที่รับกลับไปใช้ในชุมชนของตนเอง ไม่มีความต้องการที่จะออกไปจากชุมชน แต่กลับพยายามกลับมาพัฒนาชุมชนเพื่อให้ชุมชนก้าวหน้าและเท่าทันการพัฒนาในสังคมปัจจุบัน

“... การที่เราไม่ออกไปเรียนไกลๆ ตามโรงเรียนต่างๆ ในตัวจังหวัดทำให้เวลาว่าง ประเพณีสำคัญเราก็สามารถเข้าร่วมได้เสมอ เมื่อก่อนมีงานทอดกฐิน ครูก็ร่วมกันพานักศึกษาไปวัดเพื่อที่เรียนรู้ประเพณี หนูไปก็เจอลุง ป้า น้า อา เพราะเป็นคนในชุมชนเดียวกันทั้งนั้น พอจบไปพวกเราก็เห็นความสำคัญต่อประเพณี กลายเป็นรักในการเข้าร่วมประเพณีต่างๆ ไปคะ...”

มนัสชนก รัตน์แก้ว (สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2558)

บทบาทที่นักศึกษาได้รับนั้น ไม่เป็นเพียงแต่เป็นนักศึกษา มีหน้าที่เพียงเข้าเรียนเพียงเท่านั้น แต่การที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ทำให้นักศึกษารักและเห็นความสำคัญของประเพณีบ้านเกิดที่มีอยู่ในชุมชน นักศึกษาจึงเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญต่อประเพณีและไม่ละเลยที่จะสืบสานประเพณีในชุมชนของตนเอง สืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านของตนเองให้คงอยู่เพื่อให้รุ่นลูกหลานได้มีวัฒนธรรมที่ดีงามอยู่คู่กับชุมชน นักศึกษาจึงจัดโครงการที่ลงพื้นที่ไปช่วยฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชนคือโครงการร่วมสืบสานวงมโนราห์พื้นบ้าน ของบ้านสะพานเคียน ตำบลสะท้อนอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ในชุมชนดังกล่าวมีคณะมโนราห์พื้นบ้านมีครูผู้สอนที่เป็นคนเก่าแก่ของหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันนี้เยาวชนในหมู่บ้านได้ออกไปเรียนในตัวจังหวัดและไม่ให้ความสนใจต่อวงมโนราห์แห่งนี้ นักศึกษาในชุมชนจึงเห็นความสำคัญและตนเองก็อยู่กับชุมชนมาโดยตลอดจึงจัดกลุ่มเข้าไปฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านของหมู่บ้าน เพื่อให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านสืบต่อไป (รติมา มาลาทอง สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2559) เมื่อเป็นเช่นนี้ส่งผลให้คนในชุมชนหันมาสนใจวัฒนธรรมพื้นบ้านวงมโนราห์ที่ครั้งและเข้ามาร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาและมองเห็นคุณค่าสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ทำให้ชาวบ้านในชุมชนรักและหวงแหนชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้นและพร้อมใจจะทำการพัฒนาในด้านต่างๆ สืบต่อไปเช่นกัน

สิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ย่อมเป็นตัวบ่งบอกได้เป็นอย่างดีว่า ที่ผ่านมาการให้ความหมายและคุณค่าของนักศึกษาการศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานล้วนเกิดขึ้นจากการครอบงำของอำนาจที่แฝงอยู่ในรูปของความรู้ต่างๆ อันเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องราวของคนในสังคม จนส่งผลให้ความหมายและคุณค่าของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานต้องถูกบิดเบือนไปจากความจริง สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานก็ไม่ยอมตกเป็นผู้ถูกให้ความหมายจากสังคมเพียงฝ่ายเดียว แต่กลับมีความพยายามที่จะสร้างความรู้เพื่อการนำเสนอความหมายและคุณค่าของตนเอง อันเป็นการแสดงตัวตนที่แท้จริงของตนเองให้สังคมได้รับรู้ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเสมือนคนอื่นๆ ในสังคม

2.4 นักศึกษาต่อรองความหมาย โดยแสดงให้สังคมเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านวิชาชีพ

การศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานไม่เพียงต่อ มีหลักสูตรที่ส่งเสริมทางด้านวิชาการเพียงเท่านั้นแต่ยังมีหลักสูตรที่ส่งเสริมทางด้านอาชีพ เพื่อให้ นักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนำความรู้ความสามารถนั้นไปประกอบอาชีพได้จริง ในชีวิตประจำวัน และมีการส่งเสริมในการทำโครงการที่เกี่ยวกับวิชาชีพ เพื่อเสริมทักษะในการประกอบอาชีพของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานความรู้และความสามารถทางด้านวิชาการของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ที่ถึงแม้ว่าในหนึ่ง

สัปดาห์จะมีการเรียนการสอนเพียงหนึ่งวัน แต่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานก็เผยให้เห็นว่าพวกเขามีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และศักยภาพของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานไม่เพียงแต่แสดงออกให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวตนของพวกเขามีความสามารถทางด้านวิชาการเพียงเท่านั้น อีกทั้งนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานยังแสดงออกให้สังคมได้เห็นว่าคุณค่าของตัวเองมีความรู้ในด้านการประกอบอาชีพอย่างเชี่ยวชาญ เพราะได้มีรายวิชาการประกอบอาชีพสอนเพิ่มเติมให้กับนักศึกษาและยิ่งไปกว่านั้นนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริงในชีวิตประจำวัน

“...กคน.ไม่ได้มุ่งเน้นแต่วิชาการนะพี่ ยังให้ความสำคัญกับรายวิชาเสริมด้วย เช่น รายวิชาในการสอนประกอบอาชีพ จะมีทั้งสอนทำขนม ทำอาหาร ทำกรอบรูป ทำผ้า มัดย้อมแล้วแต่ว่าเทอมนั้นจะได้เรียนอะไร สนุกพี่เอาไปใช้ได้จริง...”

มนัสชนก รัตน์แก้ว (สัมภาษณ์ 27 ธันวาคม 2558)

การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานของตำบลสะท้อน เน้นความรู้คู่ชุมชน นักศึกษานำความรู้กลับไปสู่ชุมชนและขณะเดียวกัน ทางศูนย์การศึกษาก็นำความรู้จากชุมชนมาเพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับนักศึกษาเช่นกัน โดยมีการเชิญชาวบ้านในชุมชนมาสอนวิชาชีพการทำขนมให้กับนักศึกษามีการสอนทำขนมไทยที่สามารถนำไปเป็นอาชีพเสริมได้เช่น ทำขนมทองหยิบ ทองหยอด ขนมปั้นสิบ กระจับปี่และขนมเบี้องโบราณ มีวิธีทำที่ไม่ซับซ้อนและใช้ทุนในการทำไม่สูงนัก นักศึกษาจึงมีความรู้ความสามารถนี้ไปใช้ในการประกอบอาชีพของตนเองได้ นักศึกษามีความสนใจที่จะเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพื่อตนเองเป็นผู้มีความชำนาญในการประกอบอาชีพ (ปวีณ์กร บุญรัตน์ สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559) และไม่เพียงเท่านั้น นักศึกษายังนำความรู้ทางด้านวิชาชีพที่ได้รับกลับไปเผยแพร่ให้กับชาวบ้านในชุมชนของตนเอง ให้ได้รับความรู้ทางด้านวิชาชีพเช่นกัน จนนักศึกษาบางคนก็กลายเป็นครูผู้ถ่ายทอดวิชาทางด้านวิชาการประกอบอาชีพสู่ชุมชน

“...ตอนนี้อยู่บ้านหนูกลายเป็น ผู้เชี่ยวชาญในการทำผ้ามัดย้อมไปแล้วพี่ ลุง ป้า น้า อา หนูสอนทำไปหมด ป้านำไปทำผ้าเช็ดขยตามงาน เกิดเป็นอาชีพใหม่ คนในหมู่บ้าน ก็ยอมรับ ชมว่าเด็ก กคน.เดี๋ยวนี้อาจมีความสามารถ...”

รัตนภรณ์ ชัยทอง (สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558)

สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษากการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานนั้น เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถรอบด้านไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการและด้านการประกอบอาชีพ ตัวตนของพวกเขานั้นเป็นกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้มีศักยภาพภายในตนเองที่สามารถพัฒนาตนเองและสามารถนำไปพัฒนาชุมชน

ได้เป็นอย่างดี และไม่เพียงแต่นำความรู้ความสามารถในด้านการประกอบอาชีพไปสู่ชุมชนเพียงเท่านั้น ศักยภาพของนักศึกษายังมีอีกในหลากหลายด้านที่จะช่วยนำไปพัฒนาชุมชน นั่นก็เพื่อแสดงให้เห็นสังคมได้เล็งเห็นความสามารถของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

การศึกษานอกระบบเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กับกลุ่มนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานในการที่จะแสดงศักยภาพของตนเอง และนำศักยภาพของตนเองเองออกมาเพื่อต่อยอดและพัฒนาสังคม เพราะเนื่องจากการศึกษานอกระบบได้เห็นความสำคัญต่อความสามารถภายในตัวนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่ความสามารถทางด้านวิชาการเพียงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ทำให้เมื่อนักศึกษาได้อยู่ในพื้นที่ของการศึกษานอกระบบพวกเขาจึงแสดงออกทางความสามารถในหลากหลายด้านเพื่อให้สังคมที่ยังให้มุมมองแก่นักศึกษานอกระบบเพียงมุมเดียว ได้เห็นในหลากหลายมุมมองนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานกล่าวว่า กลุ่มของพวกเขานั้นเกือบทุกคนจะมีความสามารถทางด้านวิชาชีพติดตัวมาแทบทุกคน เพราะนักศึกษาล้วนแต่ประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเข้ารับการศึกษา นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานของ ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลามีความสามารถในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ในพื้นที่ตำบลสะทอนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรทำสวน เกษตรกรทำประมง นักศึกษาจึงมีอาชีพเหล่านี้ติดตัวมาเพราะนักศึกษาได้ช่วยทางบ้านประกอบอาชีพ และในขณะนี้ได้จัดการอบรมทำปุ๋ยหมัก จากนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้ มีนักศึกษาให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะสามารถนำไปใช้กับสวนตนเองได้ (สมมารณ มณีโรจน์ สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2558)

“...นอกจากผมจะเรียนดีแล้ว ผมเชื่อมเหล็กเป็นคับ และผมชอบมากอยากจะเรียนต่อในระดับ ปวส.เพื่อต่อช่างเชื่อมเก็บตังในตอนนั้นที่เรียนและทำงานได้มาเปิดร้านคับ และในเทอมนี้ครูให้ผมสอนเพื่อนในเรื่องเชื่อมเหล็กคับ...”

ปณชัย พุดเรือง (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานนั้น ล้วนมีศักยภาพภายในตนเองและความสามารถเหล่านั้นล้วนต้องการพื้นที่ในการแสดงออก และเมื่อนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมีพื้นที่ในการแสดงออก ก็ได้แสดงศักยภาพของตนเองออกมาให้สังคมได้รับรู้ ว่าตนเองนั้นมีความสามารถรอบด้านมากเพียงใด และไม่เพียงแต่ความสามารถที่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ในทางด้านความรู้วิชาการ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานก็ยังคงแสดงให้เห็นว่าตัวของพวกเขาพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา ไม่เพียงเท่านั้นพวกเขาแสดงออกในอีกแง่มุมหนึ่งว่าพวกเขามีความรู้มีความรู้ไว้เพื่อยกกรับให้ตนเองเป็นคนมีองค์ความรู้และให้สังคมยอมรับแต่พวกเขานำความรู้

เหล่านั้นไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ดังตารางภาพที่แสดงให้เห็นความสามารถของนักเรียน
นอกระบบชั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558

ตารางแสดงการประกอบอาชีพของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบลสะท้อน
อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ประจำปีการศึกษา 2558

อาชีพของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน	จำนวน
คหกรรมการทอผ้า	15
ช่างเชื่อมเหล็ก	8
รับเหมาก่อสร้าง	3
เกษตรกรทำสวน	17
เกษตรกรทำประมง	5
เกษตรกรเลี้ยงสัตว์	6
ข้าราชการท้องถิ่น	3
ค้าขาย	15

ที่มา: ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะท้อน
อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

จากตารางแสดงให้ถึงอาชีพอาชีพของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ในปี
พ.ศ. 2558 นักเรียนมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทุกคนล้วนมีความสามารถในการประกอบ
อาชีพเป็นอย่างดีและความสามารถเหล่านั้นเป็นสิ่งที่นักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานนำมาแสดงให้
สังคมได้เห็นถึงความสามารถภายในตัวตนของพวกเขาที่สามารถนำไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อตัว
ของพวกเขาและสังคมได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้นักศึกษาของการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ของ
ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ได้กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเผยแพร่ความรู้ในด้านการ
ประกอบอาชีพให้กับชุมชน คนในชุมชนยอมรับในความสามารถของนักศึกษาและยกให้เป็นครูประจำ
ชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ครูผู้สอนในเรื่องของการทำปุ๋ยหมัก ครูผู้สอนในการทำขนมไทย และ
ครูผู้สอนในด้านของคหกรรมการทอผ้า มีการจัดสถานที่ศาลากลางหมู่บ้านให้กับนักศึกษาได้เป็น
วิทยากรในการสอนคนในชุมชน และผู้นำชุมชนก็ให้ความสนใจและร่วมมือประกาศให้กับชุมชนได้
ทราบว่าจะมี กลุ่มของนักศึกษามาสอนวิชาชีพให้กับชุมชน ชาวบ้านในชุมชนให้ความสนใจเข้ามารับ
การถ่ายทอดความรู้จากนักศึกษา เพื่อนำกลับไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้เกิดความก้าวหน้า (ธรา
รัตน์ ฤทธิฉิม สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

3. อัตลักษณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

ท่ามกลางสิ่งที่สังคมได้เข้าใจถึงอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ผ่านความรู้ความเข้าใจของสังคม ไปในทิศทางที่ตัวของนักศึกษาเอง มิได้ยอมรับลักษณะดังกล่าวที่สังคมมอบให้ นักศึกษาจึงแสดงอัตลักษณ์ภายในตนเอง เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงอัตลักษณ์ที่แท้จริง ผ่านตัวตนของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมทำให้ตัวตนของเราได้รับรู้ว่าเราเป็นใคร และสังคมมองเราอย่างไร เช่นเดียวกับกลุ่มนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานกลุ่มนี้ ที่มีการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเองว่าเป็นกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม ฉายภาพให้สังคมได้เห็นถึงการปฏิบัติตนที่มีระเบียบวินัยและการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบแผนไม่ก่อเกิดปัญหาแก่ปัญหาแก่สังคมรอบด้าน อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมได้นำไปปฏิบัติตาม นักศึกษาพยายามเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนเองให้สังคมได้เข้าใจตัวตนที่แท้จริงของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

3.1 นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานอยู่ในระเบียบวินัยและแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

ทางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการกำหนดชุดยูนิฟอร์มขั้น เพื่อให้ให้นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานใส่ในการเข้าชั้นเรียนและร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อความเป็นอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกำหนดให้นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานผู้ชายใส่เสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาวกับกางเกงสแล็ค สวมรองเท้าผ้าใบ นักศึกษานอกระบบผู้หญิง ใส่เสื้อเชิ้ตสีขาว กระโปรงสีดำ รองเท้าหุ้มส้น แสดงให้เห็นถึงยูนิฟอร์มของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานทุกคนก็พร้อมเพียงกันที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่ตั้งขึ้น โดยนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับการแต่งกายให้ถูกระเบียบเป็นอย่างยิ่ง เพราะนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานมีฐานคิดที่ว่าหากกลุ่มพวกเขาแต่งกายให้ถูกระเบียบ จะส่งผลให้พวกเขามีภาพลักษณ์ที่ดี ต่อสังคม นักศึกษามีความพร้อมในการร่วมกันแต่งกายให้ถูกถูกระเบียบเป็นอย่างมาก พวกเขาจะพึงพอใจเมื่อมีคนชมว่าแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และมองบุคคลที่ใส่ชุดยูนิฟอร์มที่แต่งกายไม่ถูกระเบียบว่าเป็นบุคคลที่ไม่เคารพสถาบันที่ตนเองเรียน นักศึกษากล่าวว่าแม้พวกเขาจะได้ใส่ชุดยูนิฟอร์มแค่เพียง 1 วันต่อสัปดาห์ แต่พวกเขาก็ภาคภูมิใจและรอคอยที่จะได้แต่งชุดนักศึกษาออกจากบ้านและมาเรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่ากลุ่มของพวกเขาเป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดแม้จะเป็นเพียงนักศึกษานอกระบบ ทำให้สังคมได้เห็นตัวตนของพวกเขาเมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษาก็เคารพสถาบันและให้เกียรติโดยการแต่งกายที่ถูกระเบียบตามสถานศึกษา (ปณชัย พุดเรือง สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559)

“...วันก่อนเดินออกมาขึ้นรถโดยสารมาเรียน มีคนทักเลยว่าเด็ก กคน.รีป่าวลูก ป้าเห็น หลานป้าก็แต่งตัวแบบนี้ ดูเรียบร้อยกว่าเด็กในโรงเรียนอีกลูก...”

ธรรัตน์ ฤทธิฉิม (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

“...ส่วนใหญ่แล้วทุกคนจะให้ความสำคัญกับการแต่งกายมากคะ เพราะทุกคนจะแต่ง เรียบร้อยเหมือนกัน หากใครแต่งไม่เรียบร้อยก็จะผิดแปลกไปเพื่อนๆ ก็จะมองไม่ดี ด้วยเลยไม่มีใครกล้าแต่งไม่เรียบร้อย...”

ธันยากร ปานสีทอง (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2559)

คำสัมภาษณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับกายแต่งกายที่ถูกระเบียบตรงตามข้อบังคับในเรื่องการแต่งกายของศูนย์การเรียนเป็นอย่างมาก นักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานให้ข้อคิดว่าการแต่งกายให้ถูกต้องเป็นระเบียบแบบแผนนั้นจะดูเหมาะสมแก่การเป็น “ปัญญาชน” ทำให้คนในสังคมยอมรับว่าเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีระเบียบแบบแผนที่ดีควรนำไปเป็นแบบอย่างที่ดี ถึงแม้ว่านักศึกษาเหล่านี้จะไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน ก็ได้ละเลยที่จะให้ความสำคัญต่อการแต่งกายให้ถูกระเบียบ เนื่องจากนักศึกษามองว่าสิ่งนี้เป็นการทำเพื่อเคารพสถาบัน และเพื่อแสดงอัตลักษณ์ ให้สังคมเห็นตัวตนของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานว่ากลุ่มของพวกเขาให้ความสำคัญกับการแต่งกายที่ถูกระเบียบ มียูนิฟอร์มที่เป็นอัตลักษณ์เป็นของตนเอง เพื่อแสดงศักยภาพให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวตนของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นบุคคลที่มีการแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย นอกจากนั้นแล้วการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอยู่ในหลากหลายกิจกรรม และนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ก็ได้จัดตั้งชุดยูนิฟอร์มขึ้นเพื่อใช้สำหรับการลงพื้นที่ แสดงเป็นอัตลักษณ์ของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน เมื่อผู้ใดที่เห็นนักศึกษาแต่งชุดยูนิฟอร์มนี้ หมายถึงว่านักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานลงพื้นที่เพื่อพัฒนาชุมชน โดยการจัดทำชุดยูนิฟอร์ม จัดทำขึ้นโดยนักศึกษาในแต่ละภาคเรียนที่เสนอกันว่าในภาคเรียนนี้จะออกแบบชุดเป็นเสื้อโปโลสีอะไร และกางเกงแบบไหน มีการสกรีนคำเพื่อเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นชัดว่าพวกเราคือนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานของ ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา (อภิกร ไย้มรัตน์ สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559) และในภาคเรียนนี้ชุดยูนิฟอร์มในการลงพื้นที่ นักศึกษาออกแบบเป็น 2 ชุดคือ เสื้อโปโลสีเหลือง กางเกงกีฬา และเสื้อโปโลสีฟ้า กางเกงกีฬา โดยสกรีนที่เสื้อว่ศูนย์การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน “เรียนรู้คู่ชุมชน นำตนพัฒนาท้องถิ่น” เป็นการออกแบบโดยนักศึกษาเพื่อให้คนในชุมชนได้รู้ว่าบุคคลใดที่สวมใส่เสื้อดังกล่าว นั่นคือนักเรียน การศึกษานอกระบบ ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา และเมื่อเห็นนักศึกษาแต่งชุดนี้

หมายถึงนักศึกษากำลังลงพื้นที่เพื่อพัฒนาชุมชน เพราะนักศึกษาจะสวมชุดนี้ในวันที่ลงพื้นที่พัฒนาชุมชนเพียงเท่านั้น (ผกาภาศ แก้วหาญ สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559)

“...พอลงพื้นที่ที่ชาวบ้านจะรู้ว่า นักศึกษา กคน.แน่นอน เพราะทั้งตำบลชุดแบบนี้จะมีแค่
ครช.เราเท่านั้น...”

ปณชัย พุดเรือง (สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2559)

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานพยายามสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเองในด้านการแต่งกาย เพื่อให้สังคมได้เห็นว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีชุดยูนิฟอร์มเป็นของตัวเองเป็นเสมือนอัตลักษณ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นทางอำเภอนาหวี ได้จัดประกวดการแต่งกายของนักศึกษาประจำปี เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 และศูนย์การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบลสะทอน ก็ได้รับรางวัลการแต่งกายดีเด่นประจำปี ตลอดระยะเวลา 3 ปีซ้อน ซึ่งเป็นเสมือนใบประกาศเกียรติคุณให้กับนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบลสะทอน เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมีการแต่งกายที่ถูกระเบียบและเรียบร้อย นักศึกษาจะให้ความสนใจกับการประกวด บุคลิกภาพดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ของทางอำเภอนาหวีเป็นอย่างมากเนื่องด้วยศูนย์การเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบลสะทอนได้รับรางวัลนี้มาตั้งแต่ปีแรกที่มีการจัดเข้าประกวด นักศึกษาจะให้ความสำคัญและปฏิบัติตนเองให้มีระเบียบวินัยเป็นอย่างดี เมื่อเข้ารับการศึกษารุ่นพี่ในศูนย์การเรียนจะมาชี้แจงนักศึกษาที่เข้าใหม่และบอกถึงจุดประสงค์ของการประกวดนี้ และปรับเปลี่ยนการปฏิบัติของน้องๆ ที่เข้าใหม่เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับรางวัลจากทางอำเภอ นักศึกษาทุกคนที่เข้าใหม่ต่างให้ความสนใจและร่วมมือกันปรับเปลี่ยนและปฏิบัติตนให้ไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้สังคมได้เห็นในว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีกรอบและระเบียบแบบแผนพร้อมทั้งแต่งกายสุภาพเรียบร้อย แม้ไม่ได้อยู่ในการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่พวกเขาก็เชิดชูในสถาบันเช่นกัน (ปริมาตร บรรณบดี สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2559) การตรวจสอบของคณะกรรมการจากทางส่วนกลาง ทางอำเภอนาหวี นักศึกษาไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะใครจะมาตรวจ ฉะนั้นการตรวจสอบในเรื่องนี้จะดำเนินไปอย่างเที่ยงตรงและเป็นจริงที่สุด

“...เราไม่รู้หรอกที่ว่ากรรมการเป็นใคร เพราะฉะนั้นเราจะเตรียมตัวไม่ได้เลยทุกอย่าง
ต้องตามจริงหมด แต่ ครช.สะท้อนของเรายึดหลักการแต่งกายที่เรียบร้อยอยู่แล้ว เรา
ไม่กลัว...”

ฉันทกร ปานสีทอง (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2559)

สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มนักศึกษามีอัตลักษณ์ในเรื่องการแต่งกายที่สุภาพถูกต้องตามกฎระเบียบของสถานศึกษา แม้ว่าพวกเขาจะเข้ารับการศึกษา นอกระบบก็ตาม หากแต่นักศึกษากลับให้ความสำคัญกับการแต่งกายให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ เพื่อสร้างเป็นอัตลักษณ์ให้กับกลุ่มของตนเอง เพื่อให้บุคคลภายนอกได้มองกลุ่มนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีระเบียบแบบแผนการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อยและได้รับรางวัลการแต่งกายดีเด่น จากอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เป็นเครื่องหมายการันตริว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีอัตลักษณ์ในการแต่งกายดีเด่น

3.2 อัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน นักศึกษามุ่งเน้นนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีการนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ได้นำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในหลักสูตรของการศึกษานอกระบบอย่างจริงจัง เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อให้การดำเนินชีวิตของนักศึกษามีหลักในการดำเนินชีวิต และมีแนวทางที่ดีในการดำเนินชีวิตของตนเอง นักศึกษาได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างเต็มรูปแบบ โดยเริ่มจากการปรับใช้หลักการการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองนักศึกษาปลูกผักสวนครัวไว้รอบบ้าน เพื่อใช้บริโภคกันภายในครัวเรือน (รัตนภรณ์ ชัยทอง สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2558)

“...เราใช้ของที่มีอยู่ในชุมชน แปรมาเป็นรายได้ ชอบไปตกปลาในคลอง ยัง (มี) ปลาตุ๊ก ปลาสวายมาขายวันหลายนัด (ตลาดนัด)...”

ธรรรัตน์ ฤทธิฉิม (สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2559)

จากบทสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้ปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักศึกษาได้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาแปรเปลี่ยนเป็นคุณค่า เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้เห็นคุณค่าต่อทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น และพยายามนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นของตัวเอง นอกจากนั้นนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานยังมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายตรงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินชีวิตและให้แง่คิดว่าการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้พวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม มีเงินเหลือเป็นค่าเทอมลูก และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นตามลำดับ (กุลอนงค์ เรืองสุข สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559)

“...บ้านอยู่ใกล้โรงเรียนที่ น้องปั่นจักรยานไปเรียน ปั่นไปกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 10 คน ชาวบ้านเห็นก็จะรู้เลยว่าเราเป็นเด็ก กศน. เพราะในหมู่บ้านนี้มีกลุ่มเรากลุ่มเดียวที่ปั่นจักรยานไปเรียน...”

สมมารธ มณีโรจน์ (สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2558)

นักศึกษาปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ส่งต่อกันมาจากรุ่นพี่ที่ทำเป็นแบบอย่างให้กับนักศึกษา เมื่อนักศึกษาเข้ามาเรียนก็จะเห็นแบบอย่างที่ดีจากรุ่นพี่ที่ปฏิบัติอยู่ก่อนและน้องๆ ก็เห็นถึงผลสำเร็จที่ตามมาว่าจะช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเลยเลือกที่จะปฏิบัติตามและทำไว้เป็นแบบอย่างในรุ่นต่อๆ ไปอีกเช่นกัน นักศึกษาบางคนทางบ้านมีรถมอเตอร์ไซด์ ที่สามารถเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษา แต่นักศึกษากลับใช้จักรยานเป็นยานพาหนะมาเรียน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย และประหยัดพลังงานเชื้อเพลิง นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญต่อส่วนรวมไม่เพียงแต่ตนเองที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายแต่ยังช่วยประหยัดพลังงานที่ขณะนี้ได้มีน้อยขึ้นทุกวัน พวกเขาให้ความสนใจกับทุกอย่างรอบตัวไม่เพียงแต่คิดถึงผลได้ผลเสียแค่ตนเอง

“...รถที่บ้านก็มีหลายคันที่ มอไซค์(มอเตอร์ไซด์) แต่ไม่ใช้ เพราะอยากประหยัดเลยถีบรถ (ปั่นจักรยาน) ไปกับเพื่อนๆ 5-6 คน คนเห็นก็รู้เลยเราเด็ก กศน. เพราะเมื่อรุ่นพี่เค้าก็ปั่นไปเรียนกันแบบนี้...”

เกรียงศักดิ์ นวลศรี สัมภาษณ์ (5 กุมภาพันธ์ 2559)

สะท้อนให้เห็นภาพของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานของกลุ่มนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่ดำเนินวิถีชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้ใช้จักรยานเป็นยานพาหนะในการไปเรียน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเรียน และเป็นอีกแนวทางที่จะสร้างแบบอย่างให้กับคนอื่นในชุมชนให้เห็นความสำคัญ และเห็นคุณค่าต่อทรัพยากรมากยิ่งขึ้น และจากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเมื่อนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานมีวิถีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชาวบ้านในหมู่บ้านก็เริ่มหันมายึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่นกัน เหตุนี้จึงเกิดเป็นเป็นการจัดฝึกอบรม การนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาจัดฝึกอบรมให้กับชาวบ้าน เพื่อที่จะนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

“...ทางคุณย์มีการจัดอบรมให้ชาวบ้านในชุมชน ได้เข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ นักศึกษานำมาใช้เป็นอย่างไร เพื่อให้คนในชุมชนได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ในชีวิตประจำวัน...”

ปวีณ์กร บุญรัตน์ (สัมภาษณ์ 3 มีนาคม 2559)

สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา ปรับใช้ของนักศึกษานอกระบบ ไม่เพียงแต่ปรับใช้กับนักศึกษาเพียงเท่านั้นแต่ยังเล็งเห็นความสำคัญ และนำไปปรับใช้เผยแพร่ให้คนในชุมชนได้รับรู้และเข้าใจถึง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ พัฒนาคคนในชุมชน และนักศึกษาจะปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมั่นคง จากรุ่นสู่ รุ่นไม่ให้เลือนหายไป และจะยิ่งพัฒนาให้ครอบคลุมรอบด้านกว่าในปัจจุบัน เพื่อเป็นอัตลักษณ์ที่ดึงดูด ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เมื่อให้สังคมเห็นภาพ ของนักศึกษากลุ่มนี้ว่า พวกเขาคือกลุ่มบุคคลที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และประสบ ผลสำเร็จอย่างแท้จริง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมได้

3.3 อัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ประสบความสำเร็จใน อาชีพและสังคมยอมรับ

จากแผนการเรียนการสอนของนักศึกษานอกระบบ มีรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถ ตองสนองความต้องการของนักศึกษาได้ มีรูปแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ ลักษณะของ เนื้อหาที่มีความครอบคลุมและเน้นเนื้อหาวิชาการที่สามารถนำไปต่อยอดได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมีรายวิชาเสริมทักษะ เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในด้านการประกอบอาชีพ เท่ากับว่านักศึกษา ที่จบการศึกษานอกระบบ ตำบลสะท้อน จะได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ และทักษะในการประกอบ อาชีพ รวมไปถึงทักษะแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้นักศึกษาที่จบจาก การศึกษานอกระบบ ได้นำความรู้ความสามารถเหล่านี้ไปปรับใช้และต่อยอดในการดำเนินชีวิตของ ตนเองให้มีจุดมุ่งหมาย และเกิดเป็นบุคคลที่มีความสามารถเข้าสู่สังคม เช่นเดียวกับนักศึกษาหลาย ท่านที่จบออกศูนย์การศึกษาแห่งนี้ ได้ไปประกอบอาชีพที่ดีก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ให้แก่ศึกษานอก ระบบว่าเป็นกลุ่มคนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี

“...จบ ม.6 จากที่นี่แหละ ไปสอบเป็นพยาบาลชุดม่วง (ผู้ช่วยคนไข้) ก็นำความรู้ที่เรียนไป สอบ ผ่านตั้งแต่รอบแรกเลย...”

นาศ (สัมภาษณ์ 12 ธันวาคม 2558)

เผยให้เห็นว่า นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบล สะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีความรู้ความสามารถที่พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในการ ประกอบอาชีพ เมื่อนักศึกษาสอบผู้ช่วยคนไข้ได้ ก็ทำการฝึก โดยใช้เวลา 6 เดือน ในขณะที่ทำการฝึก นั้น ต้องใช้ความอดทนในการเรียนเป็นอย่างสูงในการเรียนเพราะต้องฝึกฝนอย่างหนักในการเป็น วิชาชีพผู้ช่วยคนไข้ แต่นักศึกษาก็สามารถปฏิบัติได้จนบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากก่อนหน้านั้นที่นักศึกษาได้ เรียนอยู่ในการศึกษานอกระบบ นักศึกษาเองก็ต้องประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเรียน และนั่นถือเป็น บททดสอบขั้นแรกของนักศึกษา ที่ฝึกความอดทนและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อนักศึกษาก้าวเข้า สู่ความสำเร็จในอีกขั้นนักศึกษาจึงก้าวผ่านไปได้โดยไม่ส่งผลกระทบใดใด และนักศึกษากล่าวว่าเมื่อได้ ก้าวเป็นผู้ช่วยคนไข้ ก็มีความมุ่งมั่นที่จะสอบเป็นผู้ช่วยพยาบาล และนักศึกษาก็สอบผ่านเช่นกัน ในขณะนี้ได้ทำงานเป็นผู้ช่วยพยาบาลอยู่ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง นับเป็นความสำเร็จอีกขั้นที่น่า ภาคภูมิใจ และเป็นข้อสรุปได้ว่านักศึกษานอกระบบเป็นผู้มีความสำเร็จทางด้านวิชาชีพ และเป็น แบบอย่างที่ดีต่อเยาวชนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนเห็นถึงความสามารถของนักศึกษาจึงยึดเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติ เยาวชนในหมู่บ้านให้ความสนใจกับการเข้าเรียนการศึกษานอกระบบมากยิ่งขึ้น บาง รายได้ออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียนและเลือกที่จะศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ เพื่อจำกัด ค่าใช้จ่าย คนในชุมชนเกิดการยอมรับนักศึกษาและปรับเปลี่ยนระบบความคิดที่ว่ากลุ่มนักศึกษานอก ระบบเป็นกลุ่มคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในด้านวิชาชีพ แต่ชุมชนกลับให้ความสำคัญและให้มุมมองว่า นักศึกษานอกระบบเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เหล่านี้ล้วนเป็นอัต ลักษณ์ของนักศึกษาที่แสดงออกให้สังคมได้รับรู้และเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของตนเองจากเดิมที่สังคม มอบให้พวกเขา

หากจะกล่าวถึงอัตลักษณ์ในความสำเร็จของนักศึกษานอกระบบบุคคลที่ควรนำมา เผยให้กับสังคมได้รับรู้คือ ท่านกำนันผู้ใหญ่บ้าน ของตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา นายสมักร กุลกนก ซึ่งเข้ารับการศึกษาในศูนย์การศึกษานอกระบบ ประจำตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ได้เข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในขณะที่เข้าเรียนท่านกำนันได้ดำรง ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ของตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ในขณะที่กำนันได้รับการศึกษา ภายในศูนย์การศึกษานั้น ก็ได้เข้าร่วมพัฒนาชุมชน ลงพื้นที่พัฒนาชุมชน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ ของศูนย์การเรียนเป็นการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนแทบทั้งสิ้น คนในหมู่บ้านจะรู้จักกันในนาม “กำนัน เขียดเจ้าพ่อนักพัฒนา” เพราะในทุกๆกิจกรรมของชุมชนจะมีท่านกำนันอยู่เสมอ และเมื่อสำเร็จ การศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากศูนย์การศึกษานอกระบบ ตำบลสะท้อน ก็ได้ลงสมัครรับ เลือกตั้งเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านของ ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

“...พอผมจบ กคน. ก็ลงสมัครกำนันเลยคับ มันถึงวาระพอดี ก็ใช้ผลงานระหว่างการเป็น นายบ้าน(ผู้ใหญ่บ้าน) ที่ลงพื้นที่กับ ครช.สะท้อน เพื่อพิสูจน์ให้ชาวบ้านเห็นว่าผมรักชุมชนจริง...”

สมัคร กุลกนก (สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2559)

การลงสมัครในครั้งนั้น ผลการเลือกตั้ง กำนันเขียนเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง ได้รับ ตำแหน่งเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ประจำตำบลสะท้อน อำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลา เป็นที่น่าพอใจของ ชาวบ้านในตำบล หลังจากได้รับตำแหน่งท่านกำนันก็ได้ลงพื้นที่เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างรวดเร็ว เพราะ เมื่อครั้งยังเรียนอยู่ในสถานศึกษาอบรม ท่านกำนันก็ได้ทราบถึงปัญหาภายในตำบลอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกกระบวน ตำบลสะท้อน มีรายวิชาที่ต้องรับรู้ถึงปัญหาในชุมชน และร่วมกันแก้ให้กับชุมชน และนั่นทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงานของท่านกำนัน ท่านกำนันได้ลงไปแก้ไข ระบบน้ำประปา ที่หมู่บ้านหัวควน รวมไปถึงการฟื้นฟูกลุ่มแม่บ้าน o - top ในหมู่บ้านที่แต่เดิมกลุ่ม ดังกล่าวขาดคนดูแลและกำลังจะยุบกลุ่มเพราะขาดคนดูแลและประสานงาน แต่กำนันสังเกตเห็นถึง ความสำคัญของกลุ่มดังกล่าวจึงเข้าไปฟื้นฟูสร้างระบบการจัดการใหม่ เกิดเป็นกลุ่มแม่บ้านที่ผลิตน้ำยา ล้างจานที่ส่งขายภายในตำบลสะท้อน จากผลงานการทำงานของท่านกำนันทำส่งผลให้ท่านกำนันเป็นที่รักจกของคนในชุมชน ว่าเป็นนักพัฒนาที่ดี เป็นศิษย์เก่าการศึกษานอกกระบวน ตำบลสะท้อนที่มีความสามารถ และท่านเองก็มอบความดีนี้ให้กับศูนย์การศึกษานอกกระบวนขั้นพื้นฐาน ตำบลสะท้อน ทุกครั้งที่ท่านได้มีโอกาสได้ขึ้นเวทีในอบรมโครงการต่างๆ ท่านจะกล่าวเสมอว่า การศึกษานอกกระบวน ขั้นพื้นฐาน เป็นสถาบันที่พัฒนาให้ตัวของท่านกำนันมีความรู้ความสามารถและศักยภาพและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าตัวตนของกลุ่มนักศึกษานอกกระบวนแท้จริงแล้ว เป็น บุคคลที่มีความคิด และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนได้ จะมีที่สถาบันที่เห็นความสำคัญของชุมชนและ ลงพื้นที่พัฒนาชุมชนแบบนักศึกษานอกกระบวน ในชุมชนก็มีหลากหลายส่วนที่นักศึกษา ร่วมกันพัฒนาให้มีความก้าวหน้า(วชิรวิทย์ พรหมเพ็ชร สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2559)

สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องหมายที่ยืนยันตัวตนของนักศึกษานอกกระบวน ว่า เป็นกลุ่มคนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม แสดงถึง อัตลักษณ์ภายในตัวตนของนักศึกษา ให้สังคมประทับใจได้ว่าบุคคลที่เก่งและมีคุณภาพ

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกกระบวนขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาการต่อรองความหมายของนักศึกษานอกกระบวนขั้นพื้นฐาน และ ประการที่สองศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกกระบวนขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาในวิธีงานวิจัยเชิง คุณภาพ (qualitative research) โดยการทบทวนวรรณกรรม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วน

ร่วม และผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลได้แก่ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน และ คณะครูประจำศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2 คน รวมไปถึง ผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตำบลสะท้อน จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดว่าทฤษฎี แนวคิดอัตลักษณ์ และแนวคิดการศึกษานอกระบบ นำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ ถอดรหัส ตีความ แล้วนำข้อมูลมาหาข้อสรุป และนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

นักศึกษาทำการต่อรองความหมายกับสังคม โดยเสนอผ่านความรู้ความสามารถภายในตัวของนักศึกษาเปิดเผยความจริงอีกชุดหนึ่งเพื่อให้สังคมได้รับรู้ ว่าสิ่งที่สังคมมองนั้นเป็นเพียงวาทกรรมที่รัฐได้สร้างขึ้นเพื่อตรึงอำนาจไว้ให้ตนเองเพียงเท่านั้น โดยแบ่งเป็น 4 ประการ

1. โดยแสดงให้เห็นสังคมได้รับรู้ว่าตนมีความสามารถและสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้

โดยการสอบเข้ามหาวิทยาลัย นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานแสดงศักยภาพภายในตนเองให้สังคมได้เห็นว่า กลุ่มของพวกเขานั้นมีความรู้ความสามารถและศักยภาพในด้านวิชาการเช่นกัน โดยชี้ให้เห็นว่าหลายปีที่ผ่านมา มีรุ่นพี่สอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐได้จำนวนหนึ่ง หรือสามารถนำความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพไปต่อยอดในระดับ ปวส. ที่สามารถให้ความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพได้โดยตรงและจบออกมาประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสำเร็จ และในตัวของพวกเขาเองนั้นก็ได้พยายามค้นคว้าหาความรู้และฝึกทำข้อสอบเพื่อที่จะเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยตามความตั้งใจของตนเอง และเดินตามรอยรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ ไว้เป็นแบบอย่างที่ดีเช่นกัน ตัวพวกเขาเองมีแนวคิดที่ว่าหากพวกเขาสร้างชื่อเสียงและสร้างแบบอย่างที่ดีไว้ให้กับ ศูนย์การเรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแห่งนี้ นอกจากจะเป็นแบบอย่างให้นักศึกษารุ่นต่อไป ได้ตระหนักในการที่จะศึกษาต่อแล้วนั้น อีกประการหนึ่งก็เพื่อเปิดเผยให้สังคมได้รับรู้ว่า การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานสร้างคนให้มีศักยภาพและความสามารถเช่นกัน ผลิตนักศึกษาออกไปอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำความรู้ที่ได้นั้นไปพัฒนาตนเองได้จริง

2. นักศึกษาต่อรองความหมาย โดยแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่ไม่เป็นปัญหาต่อสังคม

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานพยายามที่จะต่อรองความหมายกับสังคม โดยเผยให้เห็นว่ากลุ่มของตนนั้นมีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการ ไม่ยึดโยงอยู่แค่การเรียนรู้ภายในห้องสี่เหลี่ยมเพียงเท่านั้น แต่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มของพวกเขาสามารถหาความรู้จากนอกห้องเรียนได้เป็น

อย่างดี และมีความรู้เพิ่มเติมที่ส่งเสริมให้พวกเขาที่มีความชำนาญในด้านต่างๆ นอกเหนือจากด้านวิชาการ และแสดงให้เห็นถึงหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี ที่ส่งเสริมให้พวกเขามีประสิทธิภาพในตนเอง โดยกล่าวว่าหลักสูตรของการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนั้นมีความเป็นระเบียบแบบแผนที่ดี ทั้งในด้านวิชาการที่ช่วยเสริมสร้างความรู้นักศึกษา และในด้านกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถรอบด้าน อีกทั้งมีรายวิชาเสริมของการประกอบอาชีพพร้อมด้วย เพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษามีวิชาชีพเพื่อนำไปเสริมสร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว หลักสูตรของการศึกษานอกระบบนั้นมีความเที่ยงตรงและตรวจสอบได้ นักศึกษาต้องได้รับการวัดผลประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานของกฎระเบียบของสถานศึกษา มีการสอบเก็บคะแนนกลางภาคและปลายภาคเช่นเดียวกับการศึกษาในระบบ และมีผลการเรียนเป็นตัววัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน และหากใครไม่ผ่านการประเมินก็ต้องเข้ารับการเรียนใหม่ในเทอมถัดไปเช่นกัน เช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาย่อมเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่ดี เนื่องจากหลักสูตรของการศึกษานอกระบบมีระเบียบแบบแผนที่มีคุณภาพ สามารถผลิตคนออกมาให้เป็นผู้มีความสามารถและนำความรู้ความสามารถไปประกอบใช้ได้จริง และถึงแม้ว่าพวกเขาจะออกมาจากการศึกษาในระบบแต่ก็ได้เป็นปัญหาต่อสังคม แต่กลับแสดงให้เห็นว่า กลุ่มของพวกเขานั้นเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีความตั้งใจและอดทนต่อการเรียน นักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเป็นบุคคลที่ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และรับผิดชอบต่อการเรียนเป็นอย่างดี พยายามที่จะแสดงให้เห็นถึงสังคมได้รับรู้และเข้าใจว่า การเข้าเรียนของนักศึกษากลุ่มนี้นั้น ต้องมีความตั้งใจและอดทนต่อการศึกษาเหล่าเรียน มากกว่านักเรียนในระบบ เนื่องด้วยนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีภาระหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ และต้องทำการศึกษาไปพร้อมๆ กัน สิ่งเหล่านี้นักศึกษาแสดงให้เห็นถึง ความรับผิดชอบและความขยันอดทนต่อตนเองให้สังคมได้รับรู้ถึงตัวตนของนักศึกษากลุ่มนี้ว่าแท้จริงแล้วนั้น เป็นกลุ่มนักศึกษาที่เป็นคนดีมีความรับผิดชอบมิได้ก่อปัญหาให้แก่สังคม

3. นักศึกษาเป็นบุคคลที่เสียสละต่อสังคม

นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานพยายามที่จะ แสดงให้เห็นถึงสังคมได้รับรู้แล้วว่าแท้จริงแล้วกลุ่มของพวกเขาคือกลุ่มนักศึกษาที่มีจิตสาธารณะ เสียสละต่อสังคมและชุมชนของตนเอง โดยอธิบายให้เห็นว่านักศึกษา ได้นำความรู้ความสามารถกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในชุมชนและมีภาระหน้าที่ ที่ต้องดูแลชุมชนจึงส่งผลให้นักศึกษาใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับนั้น นำกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ประสงค์จะให้ชุมชนของตนเองมีการพัฒนาและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญต่อชุมชนไม่เพียงแต่หาความรู้ให้กับตนเองเพียงเท่านั้น แต่กลับมีจิตสำนึกตอบแทนชุมชน โดยการกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง อีกประการหนึ่งนักศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อประเพณีประจำท้องถิ่น และทางศูนย์การเรียน

นอกระบบฯ ก็ส่งเสริมให้นักศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของประเพณีประจำท้องถิ่น โดยพานักศึกษาเข้าร่วมงานประเพณีเพื่อสืบสานประเพณีให้คงอยู่ไว้ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน พยายามเสนอให้สังคมได้เห็นตัวตนของพวกเขาว่า ภายในตัวของพวกเขานั้นมีความรู้ความสามารถรอบด้าน ไม่เพียงแต่ด้านวิชาการ พวกเขาได้หาความรู้เสริมสร้างและพัฒนาการให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีความรู้ความสามารถในด้านอื่นๆ ที่อยู่ภายในตัวของนักศึกษา และศักยภาพเหล่านั้น นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้แปรเปลี่ยนมาเป็นประโยชน์สู่ชุมชนและส่วนรวม มิได้มีไว้เพื่อพัฒนาตนเองเพียงเท่านั้น นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ไม่ละเลยที่จะพัฒนาชุมชนไปพร้อมกับตัวเขา เนื่องจากนักศึกษาเห็นความสำคัญของชุมชนทั้งนี้ เพราะการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบได้อยู่คู่กับชุมชนมาเป็นเวลาช้านาน นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานจึงผูกพันและรักชุมชน นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานจึงมีจิตสาธารณะที่สมัครใจจะช่วยส่วนกลาง นั่นคือชุมชนโดยไม่คิดว่าเป็นไม่ใช่หน้าที่แต่อย่างใด

4. นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านวิชาชีพ

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน พยายามแสดงออกให้สังคมได้รับรู้ว่า กลุ่มของพวกเขาก็ไม่ได้มีแต่ความสามารถทางด้านวิชาที่สามารถไปประกวดในเวทีต่างๆ และได้รับรางวัลมาเพียงเท่านั้น แต่ศักยภาพอีกด้านหนึ่งที่นักศึกษาทุกคนมีคือ ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเอง นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเข้าเรียน การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน นักศึกษาทุกคนจึงมีวิชาชีพติดตัวมาและเชี่ยวชาญในวิชาชีพเหล่านั้นแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม นักศึกษาได้นำศักยภาพเหล่านั้นมาส่งต่อและแลกเปลี่ยนกันภายในศูนย์การศึกษา ก่อเกิดเป็นวิชาชีพใหม่เพื่อให้นักศึกษาคนอื่นๆ นำไปปรับใช้หาเลี้ยงตนเอง สิ่งนี้ถือเป็นความสามารถที่อยู่ภายในตัวของนักศึกษา ซึ่งหากมิได้เรียนการศึกษานอกระบบก็จะได้ไม่ได้พัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพของตนเองเพราะแผนการสอนของการศึกษานอกระบบมีความยืดหยุ่น เข้าชั้นเรียนเพียง 1 วันต่อสัปดาห์ นักศึกษาจึงมีเวลาที่จะไปพัฒนาอาชีพของตนเอง และยังนำความรู้ในด้านการประกอบอาชีพไปจัดฝึกอบรมให้กับชาวบ้านในชุมชนเป็นการต่อยอดความรู้ได้อย่างเป็นประโยชน์

อัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ภายในตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่แท้จริงของนักศึกษา มิใช่สิ่งที่สังคมประกอบสร้างขึ้นมาให้กับนักศึกษา นักศึกษาจึงพยายามที่จะเปิดเผยตัวตนของตนเองและแสดงออกเป็นอัตลักษณ์ให้สังคมได้รับรู้ นักศึกษาแสดงอัตลักษณ์ของตนเองประกอบกัน 3 ประการ นั่นคือ

1. นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่อยู่ในภาวะเป็ยวินัย

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานพยายามแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มของพวกเขาให้สังคมได้รับรู้ว่ แท้จริงแล้วกลุ่มของพวกเขา มีอัตลักษณ์เป็นผู้ที่อยู่ในภาวะเป็ยวินัย โดยนักศึกษาแสดงอัตลักษณ์ ผ่านรูปแบบการแต่งกายและการมีชุดยูนิฟอร์มของตนเองในการใช้ลงพื้นที่พัฒนาชุมชน นั่นคือนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในวันที่เข้าเรียนในศูนย์การศึกษานอกระบบ มียูนิฟอร์มที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มตนเอง การแต่งกายด้วยเสื้อเชิ้ตสีขาว กระโปรงสีดำ นักศึกษาชาย เสื้อเชิ้ตสีขาว กางเกงสแลคสีดำ และมียูนิฟอร์มใส่ลงพื้นที่ในการพัฒนาชุมชนจะสวมเสื้อโปโลสีเหลือง กางเกงกีฬา และเสื้อโปโลสีฟ้า กางเกงกีฬา มีการสกรีนลงบนเสื้อเพื่อแสดงให้สังคมได้เห็นอย่างชัดเจนว่าพวกเขาคือ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่ากลุ่มของพวกเขาเป็นนักศึกษาที่อยู่ภายใต้ระเบียบวินัยอย่างดีงาม ไม่ได้ละเลยการเคารพสถาบัน และไม่เห็นความสำคัญของภาวะเป็ยวินัยที่ต้งขึ้นแสดงถึงอัตลักษณ์ที่กลุ่มของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานโดยอัตลักษณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นภายใต้ตัวตนของพวกเขาอย่างแท้จริง

2. อัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน นักศึกษามุ่งเน้นนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ได้เห็นความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีอยู่ในแผนการศึกษาที่ครูประจำศูนย์ได้นำมาเป็นแนวทางในการสอนนักศึกษา นักศึกษาจึงน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษา นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานเน้นการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาเปลี่ยนเป็นมูลค่า เช่น การจับปลาในคลองมาเพื่อบริโภคและนำไปขายเพื่อเสริมสร้างรายได้ มีการใช้พื้นที่รอบบ้านปลูกผักเพื่อบริโภค ใช้ยานพาหนะในการมาเรียน โดยปั่นจักรยานมาเป็นกลุ่ม นักศึกษาเผยอัตลักษณ์ให้สังคมได้เห็นว่ากลุ่มพวกเขาเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนในสังคมได้ อัตลักษณ์ในส่วนนี้ของนักศึกษาไม่เพียงแต่จะพัฒนาให้ตนเองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากแต่สามารถนำมาพัฒนาชุมชนได้เช่นกัน แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางและนักศึกษายังเผยแพร่ให้กับชาวบ้านได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้อีกด้วย

3. อัตลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ และสังคมยอมรับ

นักศึกษานอกระบบได้เผยอัตลักษณ์อีกประการหนึ่ง ให้สังคมได้เห็นเป็นอัตลักษณ์ที่กลุ่มของ พวกเขาพยายามเสนอให้สังคมได้เห็นอัตลักษณ์รูปแบบใหม่ หากแต่ในอดีตสังคมอาจมิได้มองเห็นถึง ตัวตนของนักศึกษาในลักษณะนี้ นักศึกษาเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพ นักศึกษาพยายามฉายภาพให้เห็นถึงผู้ที่จบจากการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน จากตำบลสะท้อน และได้ไปประกอบอาชีพตามที่ตนมุ่งหวัง กลุ่มของนักศึกษาที่จบจากการศึกษานอกระบบได้ ล้วนเป็น ผู้ที่มีความสำเร็จทั้งสิ้น เนื่องจากทางศูนย์การศึกษาได้บ่มเพาะวิชาชีพและความรู้ความสามารถเพื่อให้ นักศึกษามีศักยภาพที่เต็มรูปแบบ เหตุนี้ทำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาออกจากศูนย์การศึกษา กลายเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เกิดเป็นอัตลักษณ์อีกด้านที่สังคมต้องรับรู้ และ ส่งผลให้สังคมยอมรับตัวตนของพวกเขาว่าเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ควรยึดถือเป็น แบบอย่าง

อภิปรายผลการวิจัย

การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สังคมได้มอบความหมายให้การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นเพียงสถาบันที่รองรับคนด้อยความสามารถทางการศึกษาหรือพื้นที่ที่คนมีปัญหาได้ก้าวเข้าไปเรียน เป็นที่รวมตัวของคนที่พลาดโอกาสและไม่มีความสามารถพอที่จะเข้าเรียนในระบบได้ เนื่องจากรัฐได้ สถาปนาการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นสถาบันหลักในการศึกษา ผู้ใดที่ต้องการที่จะศึกษาต้องเข้ารับ การศึกษาในระบบเป็นอันดับต้น เหตุนี้เมื่อกำหนดการศึกษานอกระบบชั้น สังคมมองว่าการศึกษานอกระบบเป็นเพียงสถาบันที่รองรับนักศึกษาที่พลาดโอกาสและไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้เพียง เท่านั้น เนื่องจากรัฐใช้สถาบันการศึกษาในระบบเป็นเครื่องมือผลิตคนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม เพื่อผลิต คนให้เป็นไปตามที่รัฐต้องการการศึกษาในระบบจึงได้เป็นสถาบันหลักและมีคุณค่ากว่า การศึกษานอกระบบ ที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อให้รองรับบุคคลที่พลาดโอกาสมิได้เป็นสถาบันหลักที่รัฐ ต้องการผลิตกำลังคนเพื่อเข้าสู่ภาคการผลิตของรัฐ เมื่อเป็นเช่นนั้นนักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอก ระบบจึงถูกวางทรรคมชุดนี้เข้าครอบงำ ส่งผลให้สังคมแบ่งแยกพวกเขาออกจากนักเรียนในระบบมอง ว่าพวกเขานั้นด้อยคุณค่า มีความสามารถทางด้านวิชาการน้อยกว่า ไม่เทียบเท่ากับการศึกษาในระบบ แต่ในทางกลับกันผู้ที่เข้าไปรับการศึกษานอกระบบนั้นก็กลับมองว่าการศึกษานอกระบบ เปิดโอกาสให้ พวกเขาได้พัฒนาศักยภาพความสามารถของพวกเขาให้พัฒนายิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้โอกาส คนที่พลาด โอกาสในการเรียนในระบบที่อาจจะมีความจำเป็นหลากหลายประการส่งผลให้เขาไม่สามารถ

ทำการศึกษาภายในระบบได้และยังเพิ่มพูนโลกทัศน์ใหม่ให้พวกเขาได้มีวิชาความรู้ติดตัวไปประกอบอาชีพหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ หรือมีความสามารถมากหรือน้อยอย่างใดก็สามารถเข้าเรียนในการศึกษานอกระบบได้ทั้งสิ้น

นักศึกษาจึงทำการต่อรองความหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงความหมายที่สังคมได้มอบให้ โดยแสดงให้เห็นสังคมได้รับรู้ว่าตนมีความสามารถและสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานแสดงศักยภาพภายในตนเองให้สังคมได้เห็นว่ กลุ่มของพวกเขานั้นมีความรู้ความสามารถและศักยภาพในด้านวิชาการเช่นกัน โดยชี้ให้เห็นว่าหลายปีที่ผ่านมา นั้น มีรุ่นพี่สอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐได้จำนวนหนึ่ง หรือสามารถนำความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพไปต่อยอดในระดับ ปวส. ที่สามารถให้ความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพได้โดยตรงและจบออกมาประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสำเร็จ และในตัวของพวกเขาเองนั้นก็ได้พยายามค้นคว้าหาความรู้และฝึกทำข้อสอบเพื่อที่จะเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยตามความตั้งใจของตนเอง และอีกประการหนึ่ง นักศึกษาต่อรองความหมาย โดยชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรการศึกษานอกระบบมีระเบียบแบบแผนที่ดี นักศึกษานอกระบบและครูประจำศูนย์การศึกษานอกระบบฯชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรของการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานนั้นมีความเป็นระเบียบแบบแผนที่ดี ทั้งในด้านวิชาการที่ช่วยเสริมสร้างความรู้นักศึกษา และในด้านกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถรอบด้าน อีกทั้งมีรายวิชาเสริมของการประกอบอาชีพพร้อมด้วย เพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษามีวิชาชีพเพื่อนำไปเสริมสร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว

หลักสูตรของการศึกษานอกระบบนั้นมีความเที่ยงตรงและตรวจสอบได้ นักศึกษาทำหน้าที่เพื่อตอบแทนชุมชนและสังคม นำความรู้ความสามารถที่ได้กลับไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง ไม่ละเลยปัญหาในชุมชนและมุ่งหวังให้ชุมชนมีความเจริญและพัฒนาไปด้วยความสามารถของตัวเอง เพราะนักศึกษาอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานจึงรู้สึกรักและผูกพันและเชื่อว่าหากเขาเข้าไปพัฒนาชุมชนก็จะมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น และมีเศรษฐกิจที่ดีไม่เกิดปัญหาเหมือนในปัจจุบันนี้ที่หลายครัวเรือนกระทบกับปัญหาเศรษฐกิจทำให้ต้องหยุดเรียน หรือไปหางานทำในเมือง เมื่อพวกเขาเองได้เคยกระทบกับปัญหานี้ จึงมีความพยายามที่จะนำความรู้ที่ได้กลับไปพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น และนั่นคือสิ่งที่นักศึกษานำมาเปิดเผยให้สังคมได้รับรู้เพื่อต่อรองความหมายกับสังคมได้เข้าใจถึงกลุ่มของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เพื่อให้สังคมได้เปลี่ยนความคิดและมุมมองที่สังคมมอบให้นักศึกษา การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของการต่อรองความหมายของนักร้องหญิงกลางคืนของ นวลปราง อรุณจิต (2556) กล่าวว่า นักร้องหญิงก็เช่นเดียวกัน ที่ต่างก็ตกอยู่ในค่านิยมบางประการของสังคมค่านิยมที่สังคมไทยมองว่า หากเป็นผู้หญิงแล้วต้องทำงานกลางคืนก็จะกลายเป็นคนที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องตามจารีตประเพณี ติความผู้หญิงเหล่านั้นในเชิงลบและกดทับกดขี่พวกเขาด้วยการที่มองว่า เขาดีด้อยกว่าจึงกดทับต่าง ๆ นา ๆ และการกดทับดังกล่าวนี้ภายใต้วาทกรรมท

สังคมมอบให้ ทำให้นักรื่องหญิงต้องลุกขึ้นพลิกมุมมองของสังคมและนักรื่องหญิงได้นำเสนอด้านดีของกลุ่มนักรื่องว่า การดำเนินชีวิตของพวกเขานั้นเป็นอย่างไรและเปิดเผยตัวตนของพวกเขาว่าแท้จริงแล้วตัวตนของพวกเขามีความรู้ความสามารถเช่นกัน ไม่ได้ด้อยคุณค่าเหมือนกับที่สังคมมอบความหมายให้ พวกเขาพยายามที่จะตอบโต้ต่อรอง โดยนำปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบริบทของพื้นที่ เวลา ความเป็นหญิงที่ในสังคมยังมารู้ ซึ่งนั่นถ่ายทอดทัศนคติมุมมองใหม่ให้สังคมได้รับรู้สิ่งต่างๆ เหล่านั้นล้วนออกมาจากตัวตนของเขาเช่นเดียวกับที่นักศึกษาได้ถ่ายทอดด้านดีต่างๆ ออกมาให้สังคมได้รับรู้ผ่านตัวตนของพวกเรา และการต่อรองความหมายใหม่ก็เกิดขึ้นมาจากการสร้างความหมายใหม่ที่มองจากคุณค่าภายในตัวตนของเขา เพื่อปกคลุมความหมายเดิมที่กดทับตัวเขามาเป็นเวลาช้านานเพื่อให้นักรื่องหญิงได้มีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

ดังคำกล่าวของ จันทิมา ปัทมธรรมกุล (2550) วาทกรรมเป็นเครื่องมือของการสร้างและรักษาอำนาจ ที่สามารถแฝงตัวอยู่ได้ในทุกๆ อย่างรอบตัวของมนุษย์ สำหรับฟุโก้วาทกรรมได้กลายเป็น กฎเกณฑ์ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ใช้เป็นตัวกำหนดเอกลักษณ์และความหมายให้เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้างความเห็นชอบไปในทิศทางเดียว ทุกๆ อย่างในชีวิตประจำวันของมนุษย์สามารถมองเป็นวาทกรรมได้ทั้งสิ้น หากว่าสิ่งเหล่านั้นกำลังเป็นการสร้างความหมาย หรือตีตราเสมือนป้ายที่ติดกับตัวบุคคลนั้น และสร้างความหมายให้สิ่งทีนอกเหนือจากชุดวาทกรรมนั้น กลายเป็นสิ่งที่ถูกกดทับ ด้อยกว่า เป็นอื่น และสุดท้ายสิ่งเหล่านั้นก็ถูกเลื่อนหายไปจากสังคม โดยที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ดูคิด ตั้งข้อสงสัยถึงที่มาที่ไป แต่ส่วนใหญ่แล้วมักยอมรับอย่างสนิทใจและปฏิบัติตามวาทกรรมชุดนั้นอย่างสมัครใจ โดยเฉพาะวาทกรรมชุดนั้นเกิดขึ้นโดยผ่านผู้มีอำนาจทางชอบธรรม ในสังคม เช่นองค์กรต่างๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ หรือสถาบันต่างๆ ที่มีอำนาจสร้างชุดวาทกรรมขึ้นมาครอบงำได้ นั่นชี้ให้เห็นว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้ถูกวาทกรรมชุดหนึ่งครอบงำอยู่ ทำให้สังคมเชื่อว่าที่ที่ปรากฏขึ้นนั้นคือหลักความจริงที่ถูกต้องเที่ยงแท้ปราศจากข้อกังขาใด ที่สังคมอาจจะไม่ทราบว่ามันเป็นเพียงความจริงที่ถูกสร้างขึ้นเพียงเท่านั้น การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบ จึงเป็นการสร้างตัวตนขึ้นมาเพื่อต่อสู้เบียดขับว่าด้วยวาทกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนนั่นเอง

ฉะนั้นแล้วความหมายที่เกิดขึ้นกับนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นเพียงปฏิบัติการทางวาทกรรมที่รัฐได้สร้างขึ้นเพียงเท่านั้น มิได้เกิดขึ้นภายใต้ตัวตนของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานแต่อย่างใด เกิดเป็นการต่อรองความหมายของนักศึกษาขึ้นเพื่อให้สังคมเข้าใจตัวตนของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน และไม่เบียดขับกลุ่มพวกเขาให้ด้อยคุณค่ากว่านักศึกษาในระบบ

อัตลักษณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาในประเด็นนี้พบว่า อัตลักษณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น จากสังคมที่มีชุดความเชื่อชุดหนึ่งครอบงำอยู่ และชุดความเชื่อดังนั้น มีอำนาจของรัฐที่แฝงอยู่ ทำให้สังคมประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ไปในทิศทางที่ตัวของพวกเขาเองไม่ได้เกิดการยอมรับและตัวของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานก็พยายามเสนออัตลักษณ์ใหม่เพื่อให้สังคมได้รับรู้อัตลักษณ์ผ่านตัวตนของพวกเขาที่พวกเขาได้แสดงออกมา ดังที่พัฒนา กิติอาษา 2546 อธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ว่า อัตลักษณ์เป็นเรื่องราวการตั้งคำถามและให้นิยามตนเองว่า “ตัวเราคือใคร” เป็นเรื่องของการค้นหา ยืนยันท้าทาย หรือตรวจสอบความเป็นตัวตน ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม เมื่อบุคคลตั้งคำถามกับตนเองว่า “ฉันคือใคร” คำตอบที่ได้รับนั้น จะมีที่มาจาก 2 ทาง คือ คำตอบจากตัวเอง (private) และจากสาธารณะ (public) กล่าวคือ คำตอบจากตัวเองนั้นคือลักษณะที่บุคคลนิยามตัวเองว่าเป็นใคร ซึ่งเป็นรูปแบบของอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) ขณะที่คำตอบจากสาธารณะหรือสังคมนั้น คือภาพลักษณ์ที่คนอื่นมีต่อบุคคลหนึ่งเรียกว่าเป็นรูปแบบของอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) ของบุคคลผู้นั้น ที่ได้มาจากการมองของผู้อื่นอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคลนั้น ในบางกรณีก็อาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป เนื่องจากเป็นการตัดสินใจตามสายตาของผู้มองที่แตกต่างกัน และหากบุคคลผู้นั้นเห็นว่าอัตลักษณ์ที่นิยามให้กับตนเองเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้รับความเชื่อถือ ก็อาจสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้สังคมได้รับรู้ในอัตลักษณ์ของตนเองที่ถูกต้องและดีงาม เพื่อให้สังคมได้เปลี่ยนมุมมองที่มองตนในทางที่ดีขึ้น และในทิศทางที่กลุ่มบุคคลหรือตัวบุคคลนั้นยอมรับ

เช่นเดียวกับบอริญญา เฟืองฟูสกุล (2546) ซึ่งให้เห็นว่า อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่ไม่ตายตัว และหยุดนิ่ง อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่สามารถเลื่อนไหลไปได้ตามกาลเวลาและเลื่อนไหลไปตามความหมายที่สังคมมอบให้ กล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มบุคคลส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการให้ความหมายของสังคมในช่วงเวลานั้นๆ มิได้เกิดขึ้นเองภายใต้ตัวบุคคลทั้งสิ้น และเมื่อเป็นเช่นนี้บางกลุ่มบุคคลจึงเลือกที่จะปฏิเสธอัตลักษณ์ที่ถูกมอบให้ การปฏิเสธนั้นอาจไม่จำเป็นต้องเป็นการต่อต้านโดยตรง หรือสร้างอัตลักษณ์ตรงข้ามขึ้นมาบางทีเป็นการเล่นกับขีดจำกัดที่ถูกตีกรอบไว้ให้ โดยพลิกสร้างนัยยะของความหมายใหม่ขึ้นมาแทนความหมายเดิมเพื่อปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเอง อัตลักษณ์เป็นการให้ความหมายของตนเองว่า “ฉันเป็นใคร” และอัตลักษณ์ใหม่ที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานได้ประกอบสร้างขึ้นผ่านตัวตนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานนั่นคือ นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานพยายามแสดงออกให้สังคมได้เห็นในอีกมุมหนึ่งว่าตัวของพวกเขานั้นเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะเปราะบาง ซึ่งแสดงออกโดยการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เปลี่ยนภาพลักษณ์ที่ว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบต้องเป็นกลุ่มนักศึกษาที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎได้ แต่นักศึกษากลับเผยให้สังคมเห็นว่ากลุ่มของพวกเขามีระเบียบวินัยในตนเอง นักศึกษาพยายามสร้างอัตลักษณ์ให้สังคมได้รับรู้ว่าแม้กลุ่มพวก

เขาจะอยู่นอกระบบโรงเรียน แต่กลับให้ความสำคัญกับกฎระเบียบภายในสถาบันที่ตนได้ศึกษาอยู่ เพราะถือว่าสิ่งนี้เป็นเครื่องยึดมั่นว่าตัวบุคคลนั้นเคารพสถาบัน สร้างอัตลักษณ์ที่ดึงามให้กับกลุ่มของตน มิให้สังคมได้เห็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีตามเจตจำนงเดิมที่มีอยู่ และอัตลักษณ์อีกประการหนึ่งที่นักศึกษาพยายามเผยให้สังคมได้รับรู้ นั่นคือ นักศึกษาได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวตนของพวกเขาเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแผนในการดำเนินชีวิตที่ดี และส่งผลให้วิถีชีวิตของพวกเขาพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ปัญหาทางการเงินในครอบครัวลดลง และมีชีวิตที่พัฒนาขึ้นกว่าเดิม ส่งผลให้คนในชุมชนนำไปเป็นแบบอย่าง และมอบอัตลักษณ์ใหม่ให้กับนักศึกษา คือบุคคลที่เป็นแบบอย่างในด้านเศรษฐกิจพอเพียง การนำเสนออัตลักษณ์ของนักศึกษาประเด็นสุดท้ายคือเป็นผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพและสังคมยอมรับ นักศึกษาเสนออัตลักษณ์ในด้านดังกล่าวว่า กลุ่มของพวกเขาที่สำเร็จการศึกษาจากการศึกษานอกระบบ ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพโดยนำความรู้และศักยภาพที่ได้รับจากการศึกษานอกระบบไปปรับใช้ในการพัฒนาอาชีพ เช่น ได้รับตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน รับอาชีพเป็นนางพยาบาล สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการนำเสนอของนักศึกษาเพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงว่ากลุ่มพวกเขาเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จเช่นไร เนื่องจากสิ่งที่สังคมมองลอดผ่านชุดความจริงที่ถูกสร้างขึ้นนั้นสังคมส่วนใหญ่แล้วกลับมองว่านักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มนักศึกษาที่ไร้ความรับผิดชอบและไม่มุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน จึงทำให้ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ เพราะไม่มีความอดทนต่อการเรียนหรือการปฏิบัติงาน แต่นักศึกษากลับสะท้อนให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ว่า แท้จริงแล้วพวกเขานั้นมีความขยัน อดทน และมุ่งมั่นต่อการเรียนเป็นอย่างมาก เพราะการเข้ามาเรียนการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานนี้ ตัวของพวกเขาเองต้องรับผิดชอบตัวเองและการประกอบอาชีพ เนื่องด้วยนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ามาศึกษาในการศึกษานอกระบบ ต่างมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวแทบทั้งสิ้น ส่วนใหญ่จะทำงานไปพร้อมกับเรียนหรือไม่ก็ต้องดูแลครอบครัวนั้นแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบ ขยันและอดทนในการศึกษาอย่างมากเพื่อที่จะเรียนได้สำเร็จ แสดงถึงตัวของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่แท้จริงแล้ว เป็นกลุ่มของนักศึกษาที่มุ่งมั่นและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพในตนเองเป็นอัตลักษณ์ผ่านตัวตนของพวกเขาที่แท้จริง มิใช่สิ่งที่สังคมพยายามประกอบสร้างขึ้นและมอบให้กับนักศึกษากลุ่มนี้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา ศิริผล (2554) ผื่นกับคนมั่ง:พลวัตความหลากหลายและความทับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชายขอบ ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้อธิบายถึงกระบวนการที่กักขังตัวตนของชาวม้ง ซึ่งชาวม้งเปรียบเสมือนกลุ่มด้อยอำนาจต่อรัฐ ทำให้รัฐใช้อำนาจนี้สร้างภาพตัวแทนขึ้น โดยนำอัตลักษณ์ของชาวม้งคือ ผื่นนำมาสร้างให้เป็นอัตลักษณ์ในด้านลบให้มองว่าผื่นเป็นสิ่งผิดกฎหมายเพื่อที่รัฐจะเข้ามาปราบปรามและกำจัดผื่นได้อย่างไม่มีความผิดใดใด

และกระทำต่อชาวม้งเสมือนเป็นกลุ่มบุคคลที่ด้อยคุณค่าไม่มีคุณค่าใดใดในสังคมมองว่าชาวม้งเป็นคนกลุ่มอื่นที่ค้าขายเสพติดไม้เป็นที่ต้องการของสังคม เมื่อรัฐมอบอัตลักษณ์ให้แก่ชาวม้งเช่นนี้ ชาวม้งจึงเกิดการตอบโต้ต่อกระบวนการกักขังอัตลักษณ์ที่รัฐเป็นคนสร้างขึ้นมาให้พวกเขา ชาวม้งได้ทำการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตนเอง โดยการสร้างภาพชุมชนปลอดภัยเสพติดสร้างคณะกรรมการและสร้างกฎเกณฑ์ ในเรื่องของการปราบยาเสพติดขึ้นอย่างจริงจัง มีการตรวจสอบและให้รางวัลชุมชนที่ปลอดภัยเสพติดอย่างเป็นจริงเป็นจัง เพื่อนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่และนำไปต่อรองกับรัฐ นอกจากนี้ ชาวม้งยังปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ทางสังคมชุมชน ด้วยการจำแนกวัตถุประสงค์ของการใช้ฝิ่นอย่างชัดเจนว่าสามารถทำเป็นยารักษาโรคและยังจำแนกฝิ่นออกจากยาบ้าอย่างชัดเจนอีกด้วยให้มองว่าฝิ่นไม่ได้เป็นสารเสพติดเหมือนยาบ้านั้นคือกระบวนการที่ชาวม้งได้กระทำขึ้นเพื่อหลุดพ้นจากอัตลักษณ์ที่รัฐมอบให้

นั่นแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์ของกลุ่มบุคคลหรือตัวบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนได้ หากตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ไม่ยอมรับต่ออัตลักษณ์ที่สังคมได้มอบให้ เพื่อให้กลุ่มของตนเองมีคุณค่าและมีสิทธิและศักดิ์ศรีเทียบเท่ากับกลุ่มบุคคลอื่นในสังคม

นอกจากนี้ผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าว ยังค้นพบอีกว่า กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานที่ได้ดำเนินการผ่านตัวตนของพวกเขา นั้น เป็นการรื้อฟื้นคุณค่าให้กับตัวของพวกเขาเอง เพื่อให้สังคมมองภาพลักษณ์ของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานผ่านตัวตนของนักศึกษา ที่แท้จริงตัวพวกเขาพยายามแสดงออกให้สังคมได้เข้าใจ และมอบคุณค่าให้พวกเขาได้เท่าเทียมกับนักเรียนในระบบโรงเรียน และเปิดพื้นที่ให้พวกเขาแสดงออก ทางความสามารถที่ได้อย่างทัดเทียมกัน

ผลจากการศึกษาเรื่อง การต่อรองความหมายของนักศึกษาศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ล้วนมีนัยยะสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะหากการพัฒนาเหล่านั้นจะปล่อยให้มีความสำคัญกับเรื่องราวของความรู้ที่มีอยู่ในสังคมแล้ว ความรู้ซึ่งแฝงอยู่ด้วยการครอบงำเหล่านี้ ก็ยังคงมีอิทธิพลสำคัญในการพัฒนา และผู้ที่ไม่สามารถรู้เท่าทันต่อสิ่งเหล่านี้ก็จะยอมจำนนและตกอยู่ภายใต้การครอบงำต่อไป ดังนั้นการหันกลับมาทบทวนและให้ความสำคัญกับเรื่องราวเหล่านี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่จะเกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างเท่าเทียมและมีศักดิ์ศรีของคนกลุ่มต่างๆในสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ภายใต้ความจริงต่างๆในสังคม ล้วนมีอำนาจแฝงอยู่แทบทั้งสิ้น ดังนั้นเราควรมีการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมด้านอื่นๆที่เป็นเรื่องราวของอำนาจ ความรุนแรงที่แฝงอยู่ในทุกรูปแบบ ในสถานการณ์และบริบทที่แตกต่างหลากหลายกันไป เพื่อรู้เท่าทันต่ออำนาจที่แฝงอยู่ภายใต้ความรู้เหล่านั้น อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตได้โดยปราศจากการครอบงำของอำนาจ และเพื่อไม่ให้อำนาจเหล่านั้นกำหนดตัวเราให้ด้อยคุณค่าหรือมีคุณค่าตามที่อำนาจเหล่านั้นกำหนดให้เป็น

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ คงยก. (2554). *ตะกายดาว: ชีวิตต้องสู้ของผู้หญิงออฟฟิศ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2552. *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ การศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์การศาสนา
- เกียรติกัญญา พงพานิชย์. 2533. *แนวความคิดพื้นฐานการศึกษานอกแบบ*. กรุงเทพฯ:ในรวมบทความ การศึกษานอกโรงเรียน เล่มที่ 3
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2546. *ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไโนเต็ด โปรดักชั่น
- โกวิท วรพิพัฒน์. 2523. *การจัดการศึกษาตามแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พีระพัฒนา
- ขวัญฤทัย จ่างจำรัส. (2543). *การถอดทอนความเป็นมนุษย์และการโต้ตอบโดยการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของสาวคาราโอเกะ*. วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักงาน นายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์
- คณะทำงานปฏิรูปการศึกษานอกโรงเรียน กศน.พศ.2544-2545 *คิदनอกโรงเรียน เอกสารวิชาการรวบรวมแนวคิดพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในโลกยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: สำหรับงานการศึกษานอกโรงเรียนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ 2547
- คิदनอกโรงเรียน. 2547. *เอกสารวิชาการรวบรวมแนวคิดพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในโลกยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ:สำหรับงานการศึกษานอกโรงเรียนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ
- คู่มือการดำเนินงาน หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับศึกษาขั้นพื้นฐาน พศ.2551 กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินกลาง แขวงดุสิต กรุงเทพฯ 10300
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2550). *แนวโน้มการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยุคใหม่*.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จันทิมา ปัทมธรรม. (2550) *วิเคราะห์การสร้างวาทกรรมความงามของโฆษณาผลิตภัณฑ์บำรุงผิว*
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ
- จุฬากุล เรขาวิภาค 2552 *การศึกษานอกโรงเรียนของสตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในมุมมองความ*
เสมอภาคทางเพศ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษาวิทยาลัยสห
วิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และอมรมา ประสิทธิ์รัฐสินธ์. 2547. *รู้ทันภาษา รู้ทันการเมือง.* กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์
ขอคิดด้วยตน
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และ อมรวิรัช นาครทรรพ. (2540). *การปรับโครงสร้างการจัดการศึกษา โอกาส*
ก้าวสู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้. ใน. ปฏิรูปการศึกษา การสร้างสรรค์ภูมิปัญญา.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์วิชาการและมูลนิธิสตรี-สตรีศึกษาศาสตร์
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2555. *วาทกรรมการพัฒนา อำนาจ ความรู้ ความจริงและความเป็นอื่น*
(พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ฐิรวุฒิ เสนาคำ. 2549. *มานุษยวิทยาข้ามพรมแดน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาศาลา.
ตุลาคม 2550. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ทวีป อภิสสิทธิ์ *การศึกษาทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เอกสารวิชาการลำดับที่134/28 กอง*
พัฒนา
- ทวีป อภิสสิทธิ์. 2554. *การศึกษาตามอัธยาศัย:การศึกษาของโลกยุคปัจจุบันที่มาแรง.*กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศทาง กศน. ยุคใหม่ปี 2551. เอกสารการประชุมผู้บริหาร กศน.ทั่วประเทศ วันที่ 25
นธิ เอียวศรีวงศ์. 2531. *การศึกษาเพื่อฟื้นฟูศักยภาพของชุมชน.*กรุงเทพฯ:พัฒนาศพริ้นติ้งการพิมพ์
- นันทา วีรวิทยานุกุล. 2544. *สตรีศึกษา 2 ผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ. ใน ผู้หญิงกับอัตลักษณ์ สำนักงาน*
- นธิ เอียวศรีวงศ์. 2530. *คืนการศึกษาแก่ประชาชน.* กรุงเทพฯ:คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- นธิ เอียวศรีวงศ์. 2550. *สังเขปประวัติศาสตร์มลายูปัตตานี มลายูศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ*
ประชาชนมุสลิมในภาคใต้. กรุงเทพฯ:สายธุรกิจโรงพิมพ์
- นิลวดี พรหมพักพิง 2547 *การสร้างอัตลักษณ์ของชาวชุมชนแออัดในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์*
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิลวดี พรหมพักพิง. (2547). *การสร้างอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- นิตากร รพีพัฒน์. (2550). *การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางสังคมของคนในชุมชนแออัด:กรณีศึกษาชุมชนหัวฝาย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปฐม นิคมานนท์. 2528. *การศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ทิพย์อักษร
- ประเวศ วะศรี. 2544. *ปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษของ ศ.นพ. ประเวศ วะสี* กรุงเทพฯ:เพื่อนคิดพิมพ์
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. 2547. *วาทกรรมอัตลักษณ์ ใน การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- ปรีตดา เฉลิมเผ่า กออนันตกุล. 2545. *คนใน ประสบการณ์ภาคสนามของนักมานุษยวิทยาไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2509. กรุงเทพฯ:สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พศ. 2542. กรุงเทพฯ:บริษัทพริกหวานกราฟฟิคพัฒนา กิติอาษา. 2546. *ท้องถิ่นนิยม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ
- พิศิษฐ์ คุณวโรตม์ 2545 *อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV*. วิทยานิพนธ์เพ็ญทิพย์ สิมเชื้อ 2553 *ตัวตนของดาวยั่วในพื้นที่ออนไลน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, จังหวัดสงขลา
- เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ. 2538. *ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์*. เอกสารประกอบการสอนวิชา 415-710 ทฤษฎีสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, จังหวัดขอนแก่น
- รัตนา บุญมัธยะ. 2546. *อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ*. ใน พิธีมะเนากับตัวตน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยา สิรินทร (องค์การมหาชน)
- วิชัย กองอุดม. (2542). *ศึกษาแรงจูงใจการเข้าศึกษาสายสามัญของนักศึกษา ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสารคาม, จังหวัดสารคาม
- วิทย์ เทียงบูรณะธรรม. 2527. *พจนานุกรมภาษาไทย-อังกฤษ ฉบับ ราชบัณฑิตสถาน*. กรุงเทพฯ:ราชบัณฑิตสถาน.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิไลย์ ปัญญา. (2553). *ความต้องการของครูต่อการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มโซน 3 จังหวัดเชียงใหม่*. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, จังหวัดเชียงราย
- วิไลย์ ปัญญา. (2553). *ความต้องการของครูต่อการบริหารงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย อำเภอ กลุ่มโซน 3 จังหวัดเชียงใหม่*. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, จังหวัดเชียงราย
- วีไล ตั้งจิตสมคิด. 2531. *ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- สนิท กางจนประดิษฐ์. (2543). *การลาออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (ผู้อำนวยการกองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน) 22 ปี *กคน.สู่การศึกษาตลอดชีวิต*. 2544 กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สายใจ เบ็ญโธ๊ะ 2556 *การสร้างอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้การศึกษาในระบบโรงเรียน* วิทยานิพนธ์การศึกษาศาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา.
- สุเทพ สุนทรเกษม. 2540. *ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัยพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม*. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่
- สุนทร โคตรบรรเทา. 2524. *การศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์สยามการพิมพ์
- สุนทร สุนันชัย. 2529. *การศึกษานอกโรงเรียน-เส้นทางที่ไม่สิ้นสุด* กรุงเทพฯ:อมรินทร์การพิมพ์
- สุนทร สุนันชัย. 2530. *ความแตกต่างระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบ* ในบทความการศึกษา นอกระบบ เล่มที่ 6 กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์การศาสนา
- สุนทร สุนันชัย. 2542. *การศึกษานอกโรงเรียน เอกสารอัดสำเนา*
- สุภางค์ จันทวานิช. 2557. *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุภาวดี เหมือนใจ.(2547). *ความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของพนักงานแบกถุงไม้กอล์ฟสตรี* ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาอาชีวศึกษา, จังหวัดปทุมธานี
- สุมาลี สังข์ศรี. 2544. *การศึกษาดลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในทศวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์ 2550 *วัฒนธรรมการบริโภคในพื้นที่เมือง:บทวิเคราะห์วรรณกรรมไทยร่วมสมัยใน สู่พรมแดนความรู้ เรื่องวัฒนธรรมบริโภค*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. 2550. *วัฒนธรรมการบริโภคในพื้นที่เมือง: บทวิเคราะห์วรรณกรรมไทยร่วมสมัยใน สู่พรมแดนความรู้ เรื่องวัฒนธรรมบริโภค*. กรุงเทพฯ:ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. 2552. *ลับแล แก่งคอย:เรื่องเล่า อัตลักษณ์ ปิตาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: วารสารภาษาและหนังสือ
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล.(2543). *แนวความคิดหลักทางสังคมวิทยา เรื่อง อัตลักษณ์* (ฉบับร่าง). รายงานการประชุมทางวิชาการระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่1: สถานภาพผลงานวิจัยเกี่ยวกับพลวัตการปรับตัวของสังคมไทย,15-16 ธันวาคม 2543 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ.
- อมรรัตน์ ชินสรรเพชร. (2553). *วาทกรรมความงามและความเป็นตัวตนของพนักงานหญิงสายการบินแอร์ไชน่า* วิทยานิพนธ์ ปรินญาธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ
- อรรณณ กิมะพันธ์ ศษ.ม. 2542.(*การศึกษาผู้ใหญ่ต่อเนื่อง*)*การศึกษานอกระบบโรงเรียน:การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม*. กรุงเทพฯ
- อรัญญา ศิริผล 2544 *ฝันกับคนมั่ง:พลวัตความหลากหลายและความทับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชายขอบ*. วิทยานิพนธ์ปรินญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อัจฉรา พรมตาใกล้. (2549). *แนวโน้มของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศไทย* เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยสารคาม, จังหวัดสารคาม
- อานันท์ กาญจนพันธ์. 2555. *คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา* (พิมพ์ครั้งที่2). เชียงใหม่:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อุดม เขยกีวงศ์. 2551. การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แสงดาว

อุ้นตา นพคุณ. 2523. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: เจริญผล

อุ้นตา นพคุณ. 2535. การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและการศึกษาอรรูปนัย. กรุงเทพฯ: ปรีชาการพิมพ์

บุคลากรกรม (ต่อ)

ธรรารัตน์ ฤทธิฉิม, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559

สมมาตร มณีโรจน์, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

อนุรักษ์ โปคำ, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

พลีภาดา ไชยชนะ, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

เจษฎา โนนน้อย, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

นันทิยา มั่นส, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

ผกามศ แก้วหาญ, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

ปวีณ์กร บุญรัตน์, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

อาทิตย์ เพชรสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

กุลอนงค์ เรืองสุข, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559

วชิรวิทย์ พรหมเพชร, ผู้ให้สัมภาษณ์, ปริญญาตรี วิชาผู้สัมภาษณ์, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2559

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บทความในที่ประชุมวิชาการ

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน

1. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 4 ในหัวข้อ “การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” ระหว่างวันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558 ณ ศูนย์ประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เรื่องปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย กรณีศึกษา: ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา.

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 4: 2558
 "การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"
 "Development of New and Innovative Research for the AEC"

ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย
 กรณีศึกษา: ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ตำบลสะทอน
 อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

Factors influencing students choose to study non-formal education: A Case
 study of Learning Center outside the school system in Sathon, Amphoe Na
 Thawi, Changwat Songkhla

ปริญกร วิชัยอุทิศ สังขรัตน์²

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนมนุษยและสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
 หาดใหญ่, 088-7907775 E-mail: Guzaa_rakno@hotmail.com

² อาจารย์, ดร. สาขาวัฒนธรรมศึกษา, ภาควิชาสารพัดศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, E-
 mail: utit.s@psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย (กศน.) โดยการวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ผลจำนวน 15 คน นักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ ถอดรหัส ตีความและสร้างข้อสรุป นำข้อมูลมาข้อมูลโดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหลักที่สำคัญที่ทำให้นักศึกษาเลือกเข้ารับการศึกษาในระบบนั้นของประกอบกัน 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยส่วนตัวของนักศึกษา 2. ปัจจัยด้านครอบครัว 3. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน 4. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน

คำสำคัญ: การศึกษานอกระบบโรงเรียน, การตัดสินใจเลือกเรียน

Abstract

This research aims to identify the factors that caused the students to choose the Non-Formal Education (NFE). The non-formal learning centers. The study uses qualitative research methods with observation without participation, including in-depth interviews. From the data of 15 people. Students of non-formal education district reflect Na thawi District, Songkhla Province, and how to analyze the data by data classification categories. Decoding the interpretations and conclusion The data analyzed by descriptive analytical.

The results showed that the main factors that make students choose to study in a system that consists of 4 factors. 1 factors include the student's personal 2. Family factors 3 factors. Teaching 4. Economic factors. This factor results in a factor of 4 students to choose non-formal education than the school system.

Keyword: formal education, Select a school Decision Making

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การศึกษาช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตนาที่ถูกต้องในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ และรวมไปถึงการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (สมบัติ บุญเกิด 2550) และกล่าวได้ว่าการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดความรู้ ความสามารถที่จะปรับตัวให้อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนโดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติ ในการพัฒนารูปแบบบูรณาการที่มี คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาเจตนารมณ์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการศึกษาไทยทั้งระบบให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสามารถผลิตและพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับประชาคมโลกโดยกำหนดความหมายในการจัดการศึกษาตามมาตรา 6 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.2544) และเมื่อสังคมเริ่มได้รับการพัฒนาการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับความจำเป็นสังคมเริ่มสนใจและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษามากยิ่งขึ้นหากแต่ในปัจจุบันนี้การศึกษาในระบบโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบหรือข้อบังคับของการรับนักเรียนเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น ผนวกกับการศึกษาในระบบโรงเรียนในสังคมปัจจุบันได้มีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในการเรียนการสอนเท่ากับว่าผู้ที่เข้ารับการศึกษามีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ และอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอาจมองข้ามได้นั้นคือการพลาดโอกาสของนักเรียนที่ไม่สามารถเรียนในระบบได้ไม่เพียงแต่แค่ทุนทรัพย์ แต่อาจขาดในด้านของความรู้ความสามารถที่เพียงพอทำให้พลาดโอกาสที่จะศึกษาในระบบ หรือมีปัญหาคอขวดที่ในปัจจุบันนี้เป็นปัญหาที่ยังพยายามหาวิธีแก้ไข

จากบริบทการเปลี่ยนแปลงข้างต้นจึงส่งผลให้สังคมมองหาการศึกษาทางเลือกที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการได้รับการศึกษาของสังคมและการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีระบบเอื้ออำนวยต่อนักเรียนกลุ่มนี้ ในด้านของเวลา สถานที่หรือแม้แต่โครงสร้างหลักสูตรที่ยืดหยุ่นส่งผลให้ตัวนักเรียนเองสามารถเลือกศึกษาได้ตามความสะดวกของการดำรงชีวิตประจำวัน และหลักการสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนคือการที่ศึกษาที่เสมอภาคและสามารถศึกษาได้ตลอดชีวิตเปรียบเสมือนการเปิดโอกาสให้กับบุคคลในทุกระดับสามารถเข้ารับการศึกษาโดยไม่มีการแบ่งแยก อายุ เพศแต่อย่างใดนั่นคือสิ่งที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนส่งผลต่อความจำเป็นในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนยังส่งเสริมให้การศึกษาลดชีวิตสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในปัจจุบันความต้องการของประชากรในการเลือกรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจาก บริบทของสังคมและความต้องการในด้านต่างๆได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปอย่างยิ่ง ทำให้ปัจจัยในการเข้ารับการศึกษา

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 4: 2558

"การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"

"Development of New and Innovative Research for the AEC"

นอกโรงเรียนได้มีแนวโน้มและทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในปัจจุบันผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาถึงปัจจัยการเข้ารับการศึกษาของนักเรียนนอกโรงเรียนขั้นพื้นฐานเหตุปัจจัยใดที่มีผลให้นักศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความต้องการที่จะศึกษาต่อนอกระบบโรงเรียนมากกว่าที่จะเข้ารับการศึกษาในระบบตามแบบเดิมที่เคยเป็นมา

ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกที่จะศึกษาต่อการศึกษาออกนอกระบบเรียนว่าปัจจัยนี้ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนั้นเป็นไปในทิศทางใด และปัจจัยในด้านใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนการศึกษาออกนอกระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรกและรองลงมาสามารถเข้าใจถึงลักษณะของปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นและนำไปพัฒนาในระบบการศึกษาออกนอกระบบได้ในวาระต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษาออกนอกระบบโรงเรียน(กศน.)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษาออกนอกระบบเรียนและตามอัธยาศัย อำเภอทิวัง จังหวัดสงขลา ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนวิธีวิจัย กำหนดวิธีการเก็บตัวอย่างข้อมูลตลอดจนกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยดังต่อไปนี้

พื้นที่ที่ใช้ในวิจัย

การศึกษานี้ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาศูนย์การศึกษาการศึกษาการศึกษาออกนอกระบบเรียนอำเภอทิวัง จังหวัดสงขลา โดยการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่ในศูนย์การเรียนรู้ของตำบล สะท้อน อำเภอทิวัง จังหวัดสงขลา

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษาออกนอกระบบเรียนนักศึกษา นอกระบบโรงเรียน จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลในส่วนแรกผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ นอกระบบโรงเรียน ของตำบลสะท้อน อำเภอทิวังจังหวัดสงขลาเพื่อทราบข้อมูลทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้และทราบการเข้าการเรียนการสอนของนักศึกษาโดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ประกอบด้วย 2 ตำแหน่งหน้าที่โดยเข้ารับตำแหน่งประจำศูนย์มาแล้วมากกว่าเป็นระยะเวลา 20 ปี ซึ่งสามารถทราบถึงข้อมูลได้อย่างครอบคลุม

ผู้ให้ข้อมูลในส่วนที่ 2 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนจำนวน 13 คน แบ่งเป็นนักศึกษาที่เข้ารับการเรียนการสอนมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเข้าเรียนเริ่มต้นตั้งแต่ ม.1-ม.3 โดยเรียนการศึกษาออกนอกระบบมาอย่างต่อเนื่อง และรวมถึง นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้ารับการเรียนการสอนตั้งแต่ ม.4-ม.6 โดยเข้ารับการศึกษามาอย่างต่อเนื่องให้ได้ข้อมูลที่ตอบเจตจำนงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ในที่นี้จะทำการคัดเลือกมาสัมภาษณ์จากประธานห้อง รองประธาน

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ ๔: 2558

"การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"

"Development of New and Innovative Research for the AEC"

และนักศึกษาที่เข้าทำกิจกรรมรวมทั้งผู้ให้ความร่วมมือของทางศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านต่างๆอย่างชัดเจน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการซักถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย โดยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิธีนี้นักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ที่เป็นพื้นที่ศึกษาซึ่งได้สัมภาษณ์เรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามาศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ
- 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งวิธีการนี้ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเข้าไปยังพื้นที่ที่ใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อสังเกต ซักถาม และจดบันทึกเกี่ยวกับปัจจัยการเข้ามาศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง หลังจากนั้นก็จำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional Analysis) เพื่ออธิบายความหมายและปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบข้อมูลที่รับมาแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าเชิงทฤษฎี สามเส้าเชิงบุคคล สถานที่และสามเส้าโดยผู้วิจัยทำการลงพื้นที่ด้วยกันถึง 4 ครั้งโดยเลือกการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ในขณะที่นักศึกษาทำการเรียนการสอนและมีกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ได้ทำการสัมภาษณ์นักศึกษาและเจ้าหน้าที่บุคคลเดิมประกอบด้วยกัน 4 ครั้งและนำข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบดูในด้านต่างๆเพื่อวิเคราะห์หาข้อมูลที่เป็นจริงที่สุดนำมาเขียนผลการวิจัยเชิงเวลาและนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม และนำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ ถึงปัจจัยการเข้าศึกษาของนักศึกษาศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนและตามอรรถาธิบายปัญหาด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคเศรษฐกิจในปัจจุบันนั้นนับเป็นปัญหาที่กระทบต่อในหลายๆด้านของการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการช่วยเอื้ออำนวยในการดำรงชีวิตและหากมีความต้องการที่จะได้รับการศึกษาหากไม่มีเงินที่เพียงพอก็จะเป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนได้เพราะการศึกษาในระบบนั้นต้องมีค่าใช้จ่ายที่ในปัจจุบันนี้ที่สูงขึ้น ยิ่งมีการแข่งขันกันทางวิชาการกันมากขึ้นเพียงใดก็ย่อมเกิดค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ ๔: 2558
 "การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"
 "Development of New and Innovative Research for the AEC"

ตามลำดับนั้นคือปัญหาที่นักศึกษาได้รับผลกระทบมาและเนื่องจากในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่คนในพื้นที่ประชากร ประกอบอาชีพเกษตรกรรมสวนยางพาราและเมื่อไม่นานมานี้ราคายางพาราคดต่ำทำให้ส่งผลกระทบต่อรายได้ภายในครัวเรือนและเป็นผลให้บางครัวเรือนต้องนำลูกออกจากสถานศึกษา

"บ้านผมเองมีพี่น้องด้วยกัน5คนผลเป็นลูกคนโตแต่ก่อน(ก่อนหน้านั้น)ผมช่วยแม่เก็บยางเสาร-อาทิตย์ก็พอมีรายได้บ้างเพราะตอนนั้นราคายางแพงทำให้การจ้างเก็บยางเค้าจ้างให้เงินสูงแต่เมื่อราคายางตกต่ำลง คนส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยจ้างเก็บยางแล้วเพราะไม่คุ้มกับค่าจ้างเค้าก็จะเก็บกันเองทำให้รายได้รายอาทิตย์ของผมหายไป เมื่อหายไปผมก็ต้องไปขอแม่ทำให้แม่มีภาระที่เพิ่มขึ้นจากเดิมไม่ต้องส่งผมก็ต้องมาให้ผมเพิ่มอีก และน้องๆที่ยังหาเลี้ยงตัวเองไม่ได้อีก4คนก็ต้องมีค่าใช้จ่าย น้องผมนี้เพิ่งเข้าชั้นประถมศึกษาค่าใช้จ่ายก็เยอะไหนจะค่าชุดค่ากระเป๋าเพราะต้องแต่งตัวตามที่โรงเรียนกำหนดเมื่อเป็นแบบนี้ผมเลยต้องออกมาเพื่อลดค่าใช้จ่ายของบ้านมาเรียน กคน.เพราะไม่ต้องซื้อชุดใหม่และผมสามารถทำงานช่วยแม่ได้อีกด้วย"

(สุรศักดิ์ ยิ่งเจริญ, สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

"น้องมาอาศัยอยู่กับป้าเพราะว่าพ่อกับแม่แยกทางกันไม่มีใครเลี้ยงดูน้องเลยป้าเลยรับเลี้ยงมาอยู่ด้วยป้ามีอาชีพทำขนมขายตอนน้องเรียนชั้นประถมป้าขายขนมดีมากเพราะคนมีเงินจะซื้อยางราคาดีทุกอย่างก็ทำให้ขายดีไปหมดพอน้องเข้าชั้นมัธยมต้นได้2ปี ยางราคาคดต่ำมากป้าเริ่มขายขนมไม่ค่อยได้ทำให้ขาดรายได้ไม่มีเงินส่งให้น้องเรียนเหมือนแต่เดิม นี่ทุกวันนี้บ้านน้องเองยังไม่มีไฟฟ้าเลยเพราะมาอาศัยกับป้าบ้านอยู่เพราะไม่มีตังเช่าบ้านก็เลยต้องออกจากโรงเรียนมารับจ้างเพราะไม่มีวุฒิเลยเลือกมาเรียน กคน.เพราะอยากมีงานที่ดีกว่านี้และ กคน.เองก็ไม่ค่าใช้จ่ายที่สูงพร้อมกับสามารถทำงานเองได้ส่งตัวเองเรียน"

(วราพร สุชาเชิด, สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

ดังนั้นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาต้องเลือกเรียนการศึกษานอกโรงเรียนนั้นมาจากปัญหาเศรษฐกิจเนื่องจากในคนในพื้นที่ส่วนใหญ่แล้วจะมีอาชีพเป็นชาวสวนเกษตรกรรมสวนยางพาราและรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำสวนยางพาราเมื่อราคายางตกต่ำก็ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรและราคายางตกต่ำไม่เพียงแต่ผู้ประกอบการอาชีพทำสวนยางเท่านั้นที่จะได้รับผลกระทบการประกอบอาชีพอย่างอื่นก็พลอยได้รับผลกระทบไปด้วยเพราะเนื่องจากผู้คนไม่มีกำลังซื้อเหมือนตอนที่ราคายางสูงส่งผลให้อาชีพอื่นก็ได้รับผลกระทบไปตามๆกัน

"บ้านของน้องรายได้น้อยที่พ่อกับแม่อยากส่งให้เรียนหนังสือมากแต่ไม่มีกำลังจะส่งและการเรียนในระบบเองก็ค่าใช้จ่ายสูงมาก มีค่าชุด ค่าหนังสือ ค่าทำกิจกรรม ทุกอย่างต้องจ่ายและโรงเรียนก็พาไปทำกิจกรรมบ่อยเพราะน้องรับสายแต่ต้องออกค่าชุดค่าแต่งหน้าเองซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่สูง"

(สุกิมล รัตนบูล, สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

"เรียนในระบบนะที่ น้องจะบอกให้ค่าใช้จ่ายสูงมากที่ว่าฟรีก็ฟรีไม่หมด ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มอยู่ที่ พ่อกับแม่แค่ทำงาน จ้างส่งเรียนไม่ไหวแต่ทางครอบครัวก็ยังเห็นความสำคัญของการศึกษาอยู่เพราะเดี๋ยวนี้ถ้าไม่มีวุฒิทำอะไรแทบจะไม่ได้เลย แม้แต่สมัครงานร้านค้า น้องเป็นคนชอบเรียนอยู่แล้วด้วยเมื่อรู้ว่ามีระบบการศึกษานอกโรงเรียนที่

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ ๔: 2558
 "การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"
 * Development of New and Innovative Research for the AEC

สามารถทำงานไปด้วยเรียนด้วยแถมไม่มีค่าใช้จ่ายสูงมาก กศน.เลยตัดสินใจออกจากโรงเรียนโดยไม่ลังเลเพื่อมาสมัครเรียน.เพราะประหยัดกว่าเยอะไม่เป็นภาระพ่อแม่มากนัก"

(กัญทัย รัตนบุล, สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558)

และสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาระบบปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นผู้เรียนจึงไม่มีความสามารถพอที่จะเข้าเรียนได้ประกอบกับการศึกษาในหลักสูตรนั้นมีเวลาเรียนที่ตรงค่อนข้างเป็นระบบที่เคร่งครัดและไม่เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนที่ต้องประกอบอาชีพระหว่างเรียนทำให้นักศึกษาต้องเลือกระบบโรงเรียนที่มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าและสามารถทำงานเพื่อส่งตัวเองเรียนโดยที่ไม่เป็นภาระของครอบครัวและยังช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้อีกด้วย

2.ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกโรงเรียนปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน

การศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นมีกฎระเบียบข้อบังคับที่มีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมและเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นระบบระเบียบมากยิ่งขึ้นเพื่อตั้งเป็นข้อบังคับให้นักศึกษาได้ยึดถือปฏิบัติตามเพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความเรียบร้อยภายในรั้วโรงเรียนและนั่นหมายถึงอาจจะส่งผลให้กฎระเบียบพวกนั้นรู้สึกไม่เป็นธรรมหรืออาจจะส่งผลให้นักศึกษาบางคนไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าวที่ทางโรงเรียนได้วางไว้จึงเลือกเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริงไม่ได้มีกฎระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวดเสมือนในรั้วโรงเรียน

"หนูไม่ชอบกฎของโรงเรียนมีมากมาย ไม่รู้ตั้งไว้ทำไมไม่เห็นเกี่ยวกับการเรียนเลยสักนิด ต้องตัดผมสั้นกระโปรงยาวถึงข้อเท้า หรือต้องมาเรียน 8 โมงเช้ากลับ 4 โมงเย็นบางที่มาเรียนก็ไม่เห็นจะได้อะไรเลยคุณครูก็โหดพูดจาไม่เพราะเมื่อทำผิดก็โดนดุด่า ไม่มีการตักเตือนสอนสั่งแบบดี ๆ เลยไม่ชอบการมาโรงเรียนมาทุกวันน่าเบื่อ เลยออกจากโรงเรียน มาเรียน กศน.เรียนแค่ 1 วันใส่ชุดอะไรก็ได้ไม่มีกฎมากมายปล่อยให้เด็กอิสระและสอนวิชาชีพที่ไปประกอบอาชีพได้จริงเลยสนุกและชอบในการมาเรียน"

(สุรเชษ สุวรรณณิ, สัมภาษณ์วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2558)

"หนูเป็นคนหัวสมองเรียนไม่เก่งค่ะ จะเป็นคนเรียนช้ากว่าคนอื่น ๆ พอไปเรียนกับเพื่อน ๆ ในระบบโรงเรียนก็ตามไม่ทันคุณครูให้การบ้านก็ทำไม่ทัน สิ่งงานเยอะมากเลยทำไม่ทันเมื่อตามเพื่อน ๆ ไม่ทันทำให้หนูไม่อยากไปเรียนค่ะ เลยออกจากโรงเรียน แต่อยากรู้หนังสือเลยเลือกเรียน กศน.เป็นที่ที่การเรียนการสอนมีการฝึกวิชาชีพไม่วิชากรามากนักทำให้หนูเรียนทันเพื่อน ๆ และได้วิชาชีพไปประกอบอาชีพด้วยค่ะ เพื่อน ๆ นี้ก็ช่วยกันไม่แข่งกันเหมือนในโรงเรียน"

(สมจิตร เพชรดำ, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2558)

ปัจจัยในด้านนี้เนื่องจากในระบบโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เคร่งครัดทำให้นักศึกษาไม่อยากไปเรียนและหลักสูตรในระบบโรงเรียนที่เน้นตัววิชาการทำให้นักศึกษาที่อาจจะอ่อนในเรื่องวิชาการนั้นไม่สามารถเรียนตามได้ทัน

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ ๕: 2558

"การพัฒนาวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"

"Development of New and Innovative Research for the AEC"

ส่งผลให้เด็กที่เลือกที่จะมาเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนเนื่องจากไม่มีเพียงแต่วิชาการเท่านั้นยังมีวิชาชีพเสริมที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงไม่มีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียนส่งผลให้นักศึกษารู้สึกอิสระและรู้สึกเปิดกว้างทางความคิดมากยิ่งขึ้น

3.ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนและตามอัธยาศัยปัญหาทางด้านครอบครัว

อีกประเด็นสำคัญที่เป็นกฎระเบียบของการศึกษาในระบบที่ส่งผลให้นักศึกษาที่มีเหตุปัจจัยในรูปแบบนี้ต้องมารับการศึกษาออกโรงเรียนการศึกษานอกระบบนั้นมีกฎข้อบังคับในการกำหนดอายุของผู้เข้ารับการศึกษามีเกณฑ์อายุของผู้ที่จะศึกษาผู้ที่จะย้ายถิ่นฐานมาจากต่างที่ต่างถิ่นก็เกิดปัญหาที่จะเข้าเรียนเมื่อย้ายมาแล้วอาจจะไม่ได้เข้าเรียนต่อหรือโอนย้ายมาทำให้เมื่อไปเข้าเรียนในระบบในขนาดที่อายุเกินเกณฑ์กำหนดไปแล้วแต่ไม่สามารถศึกษาต่อได้ส่งผลให้นักศึกษาต้องมาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน

"ก่อนหน้านี้ก็เรียนในระบบโรงเรียนและพ่อแม่ย้ายบ้านมาจากจังหวัดอื่นเลยต้องหยุดเรียนเป็นเวลาหลายปีและเมื่อจะเข้าเรียนต่อในระบบก็ได้เกินเกณฑ์มาตรฐานการเข้ารับไปเสียแล้ว นาก็เลยต้องมาเรียน กศน.เพราะอยากมีความรู้ไปประกอบอาชีพให้แก่ตัวเองเพราะวุฒิการศึกษาสำคัญมาก"

(สุจิตรา ชูแก้ว, สัมภาษณ์วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2558)

"พี่ไม่ใช่คนที่ขี้เกียจ พี่เป็นคนขยันแต่ต้องย้ายกะทันหันตามพ่อแม่มาทำก่อสร้างที่นี้เนื่องจากย้ายมาโดยที่ไม่ได้เตรียมตัวเลยไม่ได้ทำเรื่องโอนหน่วยกิตมาเมื่อมาถึงที่นี้ก็ยังไม่รู้จักถนนหนทางหรือไม่ค่อยรู้จักใครยังไม่ลงตัวเลยทำให้ไม่ได้เข้าเรียนต่อหยุดเรียนมาสักพักพอจะเข้าเรียนตอนที่พร้อมก็ไม่ทันเกณฑ์อายุก็เกินไปแล้วเลยต้องมาเรียน กศน."

(พัลลี นามสมมุติ, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2558)

นั้นจะเห็นได้ว่านักศึกษาที่ย้ายถิ่นฐานมาจากภูมิลำเนาอื่น ๆ นั้นเมื่อย้ายมาก็ประสบกับปัญหาการเข้าเรียนเนื่องจากการศึกษาในระบบโรงเรียนมีการกำหนดกฎเกณฑ์ของอายุตามเกณฑ์มาตรฐานซึ่งทำให้นักศึกษาที่ประสบปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถเข้าเรียนต่อการศึกษาในระบบโรงเรียนได้ตามปกติ

4.ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนและตามอัธยาศัยปัจจัยเหตุผลส่วนตัว

ด้านเหตุผลส่วนตัวของนักศึกษาส่วนใหญ่แล้วเกิดจากที่ตัวของนักศึกษาได้มีครอบครัวและมีบุตรการมีบุตรนั้นตามกฎของโรงเรียนในระบบผู้เรียนจะต้องออกจากโรงเรียนเพื่อมาคลอดบุตรหรือเมื่อนักศึกษาทราบว่าท้องก็มักจะไม่กล้าที่จะกลับเรียนตามเดิมเพราะเนื่องจากอายุที่อ่อนกว่าและนักศึกษาที่ลาออกมาคลอดเมื่อจะกลับเข้าไปอาจจะไม่สามารถเข้าใจถึงเนื้อหาที่เพื่อนที่เรียนอยู่หรือไม่ทางโรงเรียนก็ไม่ให้การต้อนรับในการกลับไปเรียนทำให้นักศึกษามองหาทางเลือกในการศึกษาโดยต้องเลือกการศึกษานอกระบบที่เปิดกว้างให้กับนักศึกษาโดยไม่มีภาระแบ่งแยกว่านักศึกษา นั้นจะมาจากที่ใดหรือเคยมีครอบครัวก็ตาม

“ที่แต่งงานยังลูก(มีบุตร) ก็ต้องเลี้ยงลูกหลายปีก็เข้าไปเรียนไม่ได้แล้ว ถึงที่นี้ทำงานกันเรียนกันก็จะไปเรียนได้ยังในทุกๆวันไม่มีเวลาทำงานพอดีถึงให้แก่ไปสักปีสองปีไม่กล้าเข้าไปเรียนแล้วรุ่นน้องมันมองหน้าเอา”

(อິงเมณี ถาวร, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2558)

“ตัวที่เองต้องออกจากโรงเรียนในระบบเพราะที่มีลูกและออกมาแต่งงานและเมื่อลูกคลอดออกมาก็ไม่กล้าที่จะเข้าไปเรียนในระบบเพราะว่าอายุคนเพื่อนๆนั้นทำไม่ยอมรับ คุณครูก็ว่าดูถูกทำให้ที่ไม่กล้าเข้ากลับไปทั้งๆที่เหลือเรียนอีกไม่กี่วิชาปล่อยเวลาผ่านไปเลยเกณฑ์อายุก็เลยมาเรียน กคน.ที่เปิดกว้างเพื่อนๆหลายๆคนก็เคยมีลูกมีสามีพวกเราแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ไม้อายใคร”

(ศศิธร สีเหลี่ยม, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2558)

“หว่างนี้(ปัจจุบัน) การศึกษานอกระบบเปิดกว้างกว่าเมื่อก่อนมากรับได้ทุกเพศทุกวัยและทุกช่วงอายุคนมาเรียนก็สอนวิชาชีพลบ(กลับไปทํานาหากินได้ด้วยและส่วนมากแล้วนั้นใครๆที่หยุดเรียนมีบุตรก็มักจะหยุดไปก่อน2-3ปีค่อยกลับมาเรียนแล้วจะไปเรียนในระบบได้ยังใงอายุคนทั้งนี้(แบบนี้)”

(วราพร สุชาเชล, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2558)

และเหตุผลส่วนตัวในด้านนี้สืบเนื่องมาจากการศึกษาในระบบนั้นมีการกำหนดกฎเกณฑ์อายุของผู้เข้ารับการศึกษาจึงทำให้นักศึกษาในบางคนนั้นที่หยุดเรียนและอายุเกินเกณฑ์ไม่สามารถเข้าเรียนต่อได้ และอีกปัจจัยหนึ่ง นักศึกษามีบุตรและสังคมการศึกษาในระบบนั้นไม่ยอมรับแม้ว่าอายุจะไม่เกินเกณฑ์การศึกษาก็ตามแต่นักศึกษานั้นไม่กล้าเข้ากลับไปเรียนเพราะอายุเพื่อนสังคมในการศึกษาเองว่าคนเหล่านั้นทำให้เกิดการดูถูกก็ยิ่งส่งผลให้ไม่กล้าที่จะกลับไปเรียนในระบบโรงเรียน และที่สำคัญการศึกษาออกโรงเรียนนั้นเปิดกว้างและผู้เรียนรู้สึกว่ามีคนกลุ่มเดียวกัน นักศึกษาที่เคยมีบุตรมาก่อนทำให้ไม่รู้สึกอายและกล้าที่จะมาเรียนมีความสุขในการเข้ามาเรียนและตัวของผู้เรียนไม่รู้สึกว่าตนเองผิดแปลกไปจากคนอื่นเพราะในสังคมของการศึกษาออกโรงเรียนนั้นมีนักศึกษาที่ประสบกับปัญหาหลากหลายรูปแบบมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันไม่มีใครมองหรือดูถูกกัน

สรุปผลและอภิปรายผล

ด้านที่ 1 ปัจจัยในด้านปัญหาเศรษฐกิจ

ด้านที่ 1 นักศึกษาได้รับผลกระทบสืบเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจพบว่านักศึกษาแต่ละครอบครัวนั้นได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจทางครอบครัวไม่กำลังทางการเงินเพียงพอที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในการศึกษาในระบบได้เพราะอีกปัจจัยที่ผนวกกันนั้นคือการศึกษาในระบบมีค่าใช้จ่ายที่สูงมากกว่าการศึกษานอกระบบหลายเท่า ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนและรายได้ส่วนใหญ่มักจะถูกเก็บไว้กับราคาของอาหารเมื่อราคายางตกต่ำก็ส่งผลให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตามมาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี อารี2540:การตัดสินใจของนักศึกษาในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เป็นการตัดสินใจเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นได้มาจากปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนในระบบและมาศึกษาต่อ

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 4: 2558

"การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"

"Development of New and Innovative Research for the AEC"

การศึกษานอกโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา มะลิทอง 2540: เหตุผลในการตัดสินใจเข้าเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ในการวิจัยเรื่องนี้มุ่งเน้นที่จะหาปัจจัยหรือเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาที่มีอายุยังสามารถ เข้ารับการศึกษาในระบบได้แต่กลับมาเรียนการศึกษานอกระบบและพบว่าเหตุปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนการศึกษานอกระบบมาจากปัจจัยในด้านเดียวกันมากที่สุดนั่นคือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนสำคัญแม้ว่านักศึกษาส่วน เองอยากจะศึกษาต่อในระบบเพราะมีวิชาที่ชอบหรือมีความสามารถที่จะสามารถเรียนต่อได้แต่กลับต้องออกมาเรียน การศึกษานอกระบบเพราะมีค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่าและยังสามารถทำงานเพื่อส่งตัวเองเรียนได้ดีกว่าหยุดเรียนไปโดยที่ ทำงานเพียงอย่างเดียวกลับได้วุฒิการศึกษาเพื่อประกอบความรู้ให้ตนเอง

ด้านที่ 2 ปัจจัยในการจัดการเรียนการสอน

นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเหตุจำเป็นส่วนตัวของผู้เรียนที่ต้องออกจากการศึกษาในระบบเนื่องจากสภาพ ปัญหาสังคมภายในโรงเรียนปัจจุบันจำเป็นต้องออก มีปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ภายใน โรงเรียนหรือวิชาเรียนที่ในบางครั้งไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในขณะนั้นหรือเวลาเรียนที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการ ที่จะประกอบอาชีพไปด้วย นักศึกษาเหล่านั้นจึงเลือกเรียนการศึกษานอกโรงเรียนเพราะการศึกษานอกโรงเรียนมี นโยบายที่เปิดกว้างให้กับทุกเพศ ทุกวัย และยังมีบริการประกอบวิชาชีพสามารถทำไปพัฒนาอาชีพของตนเองได้และ สังคมในระบบการศึกษานอกโรงเรียนได้ต้อนรับบุคคลทุกกลุ่มไม่ว่าจะมาจากสถานที่ใดหรือมีเหตุจำเป็นใดต้อง ออกจากโรงเรียนการศึกษานอกระบบเปิดรับและให้โอกาสเท่าเทียมกันตั้งแต่ชั้นค่าของ โกวิท วรพิพัฒน์(2524) ให้แนวคิดว่าการศึกษานอกโรงเรียนเป็นตัวช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้เป็นอย่างดี โดยกล่าวว่าคนเราจะ มีความสุขที่สุด เมื่อบุคคลสังคม และสิ่งแวดล้อมผสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่น ทั้งทางด้านวัตถุ ร่างกาย และจิตใจ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสามารถดำเนินการเพื่อให้ตัวเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมผสมกลมกลืนกันเพื่อจะให้ตนเอง มีความสุขนั้นบุคคลนั้นจะต้องเป็นคนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นเพื่อที่จะปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อ สภาพการณ์ของบ้านเมือง และสิ่งแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา การที่ทำให้บุคคล คิดเป็น ทำ เป็น และแก้ปัญหาเป็นได้นั้นต้องได้รับความรู้ ข่าวสารข้อมูลต่างๆอย่างพอเพียงและทันต่อเหตุการณ์ดังนั้น การ จัดการศึกษาให้กับประชาชนจึงต้องจัดให้กับบุคคลทุกเพศทุกวัยและต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อเป็นเช่นนี้นักศึกษาที่พัก การเรียนไปเป็นเวลานานก็สามารถกลับเข้ามาเรียนได้โดยตรงตามหลักสูตรและไม่ว่าจะมีอายุเกินเกณฑ์เข้ารับ การศึกษาในระบบโรงเรียนแล้วตาม แต่การศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ยังเปิดรับเพื่อเปิดโอกาสให้กับคนทุกเพศ ทุก วัยเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้และนำไปใช้ประกอบการดำรงชีวิตประจำวันได้

ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านครอบครัว

เกิดจากการที่นักศึกษาย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านเกิดหรือภูมิลำเนาอื่นซึ่งการย้ายมาอาจจะมาโดยการที่ ผู้เรียนไม่เตรียมตัวมาก่อนจึงทำให้การโอนหน่วยกิตไม่ได้ทำเรื่องโอนมาเมื่อมาเข้าเรียนในการศึกษาในระบบในกลาง เเทมก็ทำได้ยากเพราะตามกฎระเบียบไม่สามารถทำได้หรือเนื่องจากว่าผู้ที่ย้ายมานั้นไม่ได้มาเข้าเรียนต่อภายใน

ระบบเลยปล่อยเวลาไว้เพราะอาจจะเตรียมตัวไม่ทันในสถานที่ใหม่จึงทำให้เมื่อผู้เรียนจะเข้าเรียนต่ออายุได้เกินเกณฑ์มาตรฐานของการศึกษาในระบบโรงเรียนไปแล้วผู้เรียนจึงไม่สามารถเรียนต่อได้จึงต้องมาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นทางเลือกหนึ่งเพราะตัวผู้เรียนเองนั้นยังสนใจในการเรียนและอยากจะทำเรียนต่อ

ด้านที่ 4 ปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัว

นักศึกษาที่มีครอบครัวต้องออกจากโรงเรียนในระบบโรงเรียนเพราะต้องมาดูแลบุตรหลังการคลอดบ้างก็ ไม่กล้ากลับเข้าไปเรียนในระบบโรงเรียนเพราะสังคมในระบบโรงเรียนนั้นไม่ค่อยยอมรับผู้ที่มีบุตรหรือมีครอบครัว เมื่อการกลับเข้าไปเรียนก็จะอายเพื่อนไม่กล้าที่จะเข้าไปเรียนนักศึกษาส่วนมากจะประกอบอาชีพไปพร้อมกับทำการเรียนมีความรับผิดชอบสูงความรู้ส่วนมากจะจบมัธยมต้นซึ่งไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพในสังคมปัจจุบัน จึงต้องศึกษาต่อแล้วจะได้วุฒิ เพื่อเป็นหลักฐานหรือหลักประกันว่าได้จบการศึกษาระมัธยมปลายแล้วเพื่อเป็นใบเบิกทางในการทำงานผู้ที่มีความสนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นก็สามารถไปสมัครเรียนในสาขาที่ตนเองสนใจได้ เมื่อนักศึกษาเรียนจบหลักสูตรแล้วนั้นได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้มีเกียรติ เป็นที่ยกย่อง นับถือเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทำให้ตัวเองและครอบครัววงศ์ตระกูลมีชื่อเสียง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ได้กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ว่าตนเองมีความรู้สึกว่าเป็นคนที่มีค่าซึ่งความต้องการนี้ประกอบด้วยความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จ มีความสามารถ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บัวขาว กมลศิลป์ 2540: ได้ศึกษาแรงจูงใจการเข้ารับการศึกษาโดยวิธีเรียนทางไกลของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ร้อยเอ็ดพบว่านักศึกษา ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ดมีแรงจูงใจในด้านเหตุผลส่วนตัวอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมัย เพียงไรสง 2537: ได้ศึกษาแรงจูงใจการเข้าศึกษาต่อโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีแรงจูงใจเข้าศึกษาในด้านเหตุผลส่วนตัวอยู่ในระดับมากเช่นกันและนักศึกษากการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประจำตำบลสะทอน อำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลาปัจจัยที่ส่งผลให้เข้ารับการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่แล้วก็มาจากเหตุผลส่วนตัวของนักศึกษาทั้งสิ้น โดยผลการวิจัยในครั้งนี้ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบควรที่จะจัดรูปแบบในด้านของการเรียนการสอนที่มีระบบไม่ซับซ้อนต่อการเรียนการสอนเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับนักศึกษาที่อาจจะมีข้อจำกัดในด้านเวลาที่ไม่สามารถเข้าเรียนในบางครั้งได้มีโอกาสเรียนเท่าทันบุคคลอื่น หรืออาจจะมีการเรียนการสอนผ่านอินเตอร์เน็ตเพื่อให้นักศึกษาที่ต้องการประกอบอาชีพได้มีทางเลือกเพิ่มขึ้น เพิ่มช่องทางให้กับนักศึกษาที่มีภูมิฐานะที่ยากต่อการเข้ารับการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาทุกประเภทอย่างเท่าเทียมกัน และการเพิ่มช่องทางเลือกอื่นๆข้างต้นนี้ก็สามารถลดต้นทุนในการใช้ในการศึกษาได้อีกทางหนึ่งซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อนักศึกษาที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจ

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ ๑: 2558
 "การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"
 "Development of New and Innovative Research for the AEC"

ข้อเสนอแนะ

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาเลือกเข้ารับการศึกษาออกโรงเรียนนั้นมาจากปัจจัยในด้านเหตุผลส่วนตัวมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยควรศึกษาถึงปัจจัยในด้านที่บุคคลที่มีปัญหาส่วนตัวแต่ไม่เลือกเข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียนเพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มคนที่ไม่ตัดสินใจเลือกเรียนมีเหตุผลใดที่ไม่เลือกเรียนต่อและควรทำการวิจัยในหัวข้อเดียวกันกับนักศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันอื่นๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและหาข้อแตกต่างหรือความเหมือนเพื่อที่จะได้พัฒนาระบบการศึกษาออกโรงเรียนให้ครอบคลุมต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นปัจจัยในอีกมุมมองของนักศึกษา เพื่อจะนำไปแก้ไขปัญหาการเข้าเรียนต่อในการศึกษานอกระบบเพื่อขยายโอกาสให้กับนักศึกษาที่พลาดโอกาสทางการเรียนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันทุกเพศและทุกวัยและนำไปปรับปรุงหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนและตามอัธยาศัยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาในสภาวะการณปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กชกร สังขชาติ. (2533). *การศึกษานอกระบบโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). *สรรสาระพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ:
- ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกียรติวรรณ อมาตกุล. (2526). *ปรัชญาทางการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ยูไนเตด โปรดักชั่น.
- โกวิทย์ วรพิพัฒน์. (2524). *แนวความคิดทางการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- ชูเกียรติ สีสุวรรณ. (2534). *ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ(เอกสารประกอบการสอน)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปฐม นิคมานนท์. (2558). *การศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- ลัดดา มะลิตทอง. (2540). *เหตุผลในการตัดสินใจเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ*
- วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2523). *การศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- อรุณี อารี. (2540). *การตัดสินใจของนักศึกษาในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษานอกโรงเรียน* จังหวัด
- นครราชสีมา ปริญญาวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(การศึกษาผู้ใหญ่).

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ ๔: 2558
 "การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน"
 "Development of New and Innovative Research for the AEC"

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวปริญกร วิชัย	
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักศึกษาปริญญาโทคณะศิลปศาสตร์ สาขา พัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่	
วัน เดือน ปี เกิด	26 พฤษภาคม 2535	
ที่อยู่ปัจจุบัน	57/1 หมู่ที่ 1 ตำบล นาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา 90160	
เบอร์โทรศัพท์	074-371994	
เบอร์โทรสาร	-	
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	0887907775	

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2556	ปริญญาตรี	รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
-	-	-

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

โครงการวิจัยเรื่อง: การมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

วิทยานิพนธ์เรื่อง: การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกโรงเรียน(กศน.)

ภาคผนวก ข
บทความในที่ประชุมวิชาการ

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน

2. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 7 ในหัวข้อ “พลวัตวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนอย่างยั่งยืน” ระหว่างวันที่ 12-13 พฤษภาคม 2559 ณ ศูนย์ประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เรื่องแรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

**แรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา:
 ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา**

The motivation for students to choose non-formal education organization. Case study: Natawee district Non-formal Education Centre.

ปริยกร วิชัย¹ ศรีสุพร ปิยรัตนวงศ์²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนมนุษยและสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 วิทยาเขตหาดใหญ่, 088-7907775 E-mail:Guzaa_raklno@hotmail.com

²อาจารย์, ดร. สาขาวัฒนธรรมศึกษา, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
 หาดใหญ่, srisonon.c@psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน(กศน.) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 คน

ผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจหลักสำคัญ ที่ทำให้นักศึกษาเลือกเข้ารับการศึกษานอกระบบนั้นประกอบกัน 3 ประการ 1.เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเอง 2.เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม 3.เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้ในแผนการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรการศึกษานอกระบบเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนให้ไปในทิศทางเดียวกัน
 คำสำคัญ: 1การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน, 2แรงจูงใจในการเข้ารับการศึกษานอกระบบ

Abstract

The purpose of this research was to study the motivation for students to choose non-formal education organization. The samples consisted of 15 students of the non-formal education organization.

The research instrument was qualitative research methods with non-participant observation and in-depth interviews. The results revealed that the motivation that caused the students to choose the non-formal education organization consists of 3 causes. 1) To develop their potential and abilities. 2) To be accepted by society. 3) To apply the knowledge to generate income for themselves and their families. The results of this study could be adjusted in the quality of the non-formal education curriculum development plan to meet the needs of students.

Keywords : 1The non-formal education organization ,2motivation

1. บทนำ

การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์เพื่อให้มีศักยภาพในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข หากแต่ว่าสังคมส่วนใหญ่มักเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่ความเป็นจริงการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความสำคัญมากในการพัฒนาคน โดยเฉพาะ คนส่วนใหญ่ของประเทศที่อาศัยอยู่ในชนบทและไม่มีโอกาสได้เรียนในระบบโรงเรียน การศึกษาในระบบโรงเรียนมีข้อจำกัดสำหรับบุคคลทั่วไปที่อาจมีคุณลักษณะไม่ตรงตามกฎระเบียบของการเข้ารับการศึกษาระบบ แต่การศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของทุกกลุ่มบุคคลพร้อมกับให้บริการแก่ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ(วิชชุตา หุ่นวิไล, 2532)

และกล่าวได้ว่าการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้มนุษย์เกิดความรู้ ความสามารถที่จะปรับตนเองให้อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10(พ.ศ.2550-2554)ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนโดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติ ในการพัฒนารูปแบบบูรณาการที่มี คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาเจตนารมณ์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการศึกษาไทยทั้งระบบให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสามารถผลิตและพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับประชาคมโลกโดยกำหนดความหมายในการจัดการศึกษาตามมาตรา6 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.2544)

เมื่อสังคมเริ่มได้รับการพัฒนา การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ได้ได้รับความจำเป็นสังคมเริ่มสนใจและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษามากยิ่งขึ้นหากแต่ในปัจจุบันนี้การศึกษาในระบบโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบหรือข้อบังคับของการรับนักเรียนเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น ผนวกกับการศึกษาในระบบโรงเรียนในสังคมปัจจุบันได้มีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในการเรียนการสอน เท่ากับว่าผู้ที่เข้ารับการศึกษามีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ และอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอาจมองข้ามได้นั้นคือการพลาดโอกาสของนักเรียนที่ไม่สามารถเรียนในระบบได้ไม่เพียงแต่แค่ทุนทรัพย์ แต่อาจขาดในด้านของความรู้ความสามารถที่เพียงพอทำให้พลาดโอกาสที่จะศึกษาในระบบ หรือมีปัญหาครอบครัวที่ในปัจจุบันนี้เป็นปัญหาที่ยังพยายามหาวิธีแก้ไข

การศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธี จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีอยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทักษะคติ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2542)

เมื่อเกิดข้อจำกัดหลากหลายประการที่เกิดขึ้นในการเข้ารับการศึกษานักศึกษากลุ่มที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาในระบบได้จึงหาทางเลือกให้กับตนเองเพื่อให้ตนเองได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานจึงเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับนักศึกษากลุ่มนี้ อันเนื่องมาจากการศึกษานอกระบบเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นแนวความคิดที่ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาต้องจัดอย่างหลากหลายรูปแบบ ให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเรียนได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ให้ผู้เรียนมีความสะดวก เลือกเรียนได้หลายวิธี ไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียนเหมือนในอดีต จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมานั้น การศึกษานอกระบบเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาระบบความรู้ความสามารถของตัวบุคคลได้อย่างมีเกณฑ์มาตรฐาน และเมื่อในสังคมปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วไปตามเทคโนโลยี ความสามารถของแต่ละบุคคลก็ย่อมจะได้รับการพัฒนาเช่นเดียวกัน โส่สถิติการเข้ารับการศึกษานอกระบบของศูนย์การเรียนรู้สะท้อน

จากสถิติการเข้ารับการศึกษานักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม ตำบลสะท้อน ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปีการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบและเล็งเห็นความสำคัญของประโยชน์ในการเข้ารับการศึกษานักศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอำเภอชัย ตำบลสะท้อน อำเภอท่าวี จังหวัดสงขลาเป็นไปตามความต้องการของนักศึกษา อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้สูงสุด

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอำเภอชัย ตำบลสะท้อน อำเภอท่าวี จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอำเภอชัย อำเภอท่าวี จังหวัดสงขลา ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนวิธีวิจัย กำหนดวิธีการเก็บตัวอย่างข้อมูลตลอดจนกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยดังต่อไปนี้

พื้นที่ที่ใช้วิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอำเภอชัย ตำบลสะท้อน อำเภอท่าวี จังหวัดสงขลา เนื่องจากศูนย์การศึกษาดังกล่าว มีอัตรานักศึกษาเข้ารับการเรียนการสอนเป็นอันดับหนึ่งของ อำเภอท่าวี และมีสถิติการจบ เป็นอันดับหนึ่งของอำเภอท่าวี โดยแรงจูงใจของนักศึกษาที่เข้ารับการเรียนการสอนนั้นมีความหลากหลายที่ต่างกันของจุดมุ่งหมายของผู้เข้าเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษาอกระบบโรงเรียน นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลในส่วนตัววิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ การเรียนรู้และนอกระบบโรงเรียน ของตำบลสะทอน อำเภอนาหว้าจังหวัดสกลาเพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไปของศูนย์การ เรียนรู้และนอกระบบโรงเรียน การเรียนการสอนของนักศึกษาโดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ประกอบด้วย 2 ตำแหน่งหน้าที่โดย เข้ารับตำแหน่งประจำศูนย์มาแล้วมากกว่าเป็นระยะเวลา 20 ปี ซึ่งสามารถทราบถึงข้อมูลได้อย่างครอบคลุม

ผู้ให้ข้อมูลในส่วนที่ 2 นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานจำนวน 13 คน แบ่งเป็นนักศึกษาที่เข้า รับการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้ารับการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ ม.1-ม.3 โดยเรียนการศึกษานอกระบบมาอย่างต่อเนื่อง และรวมถึงนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้ารับการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ ม.4-ม.6 โดยเข้ารับการศึกษา มาอย่างต่อเนื่องให้ได้ข้อมูลที่จะตอบใจหวัตุประสงค์ของงานวิจัย ในที่นี้จะทำการคัดเลือกมาสัมภาษณ์จาก ประธานหรือรองประธานและนักศึกษาที่เข้าทำกิจกรรมและให้ความร่วมมือของทางศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูล ในด้านต่างๆอย่างชัดเจน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการซักถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย โดยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ ไม่มีโครงสร้าง วิธีการนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของศูนย์การศึกษาอกระบบโรงเรียนตำบลสะทอน อำเภอนาหว้า จังหวัดสกลา ที่เป็นพื้นที่ศึกษาซึ่งได้สัมภาษณ์เรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามาศึกษาต่อใน การศึกษานอกระบบ

1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งวิธีการนี้ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นส่วนใหญ่อำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัย เข้าไปยังพื้นที่ที่ใช้เป็นการศึกษาเพื่อสังเกต ซักถาม และจดบันทึกเกี่ยวกับปัจจัยการเข้ามาศึกษาต่อในการศึกษา นอกระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความ ถูกต้อง หลังจากนั้นจึงจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ วิเคราะห์หน้าที่ (Functional Analysis) เพื่ออธิบายความหมายและแรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียน การศึกษานอกระบบ ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบข้อมูลที่รับมาแบบสามเหลี่ยม (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเหลี่ยมเชิงทฤษฎี สามเหลี่ยมเชิงบุคคล สถานที่และสามเหลี่ยมโดยผู้วิจัยทำการลงพื้นที่ด้วยทั้งสิ้น 6 ครั้งโดยเลือกการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ ในขณะที่นักศึกษาทำการเรียนการสอนและมีกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ได้ทำการสัมภาษณ์นักศึกษาและ เจ้าหน้าที่บุคคลเดิมประกอบด้วย 6 ครั้งและนำข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบดูในด้านต่างๆเพื่อวิเคราะห์หาข้อมูล ที่เป็นจริงที่สุดนำมาเขียนผลการวิจัยเชิงเวลาและนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

แรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน

1) นักศึกษาเข้ารับการศึกษเพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเอง ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการแข่งขัน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ช่วยพัฒนาในด้านสติปัญญา และความสามารถ เมื่อบุคคลต้องการที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถจึงใช้การศึกษาเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

"...เข้ามาเรียน กศน. เพราะพลาดโอกาสจากการเรียนในระบบ แต่น้องยังให้ความสำคัญต่อการเรียน เพราะน้องคิดว่าการศึกษาเป็นทางเลือกเดียวที่จะทำให้เรามีความรู้ และเมื่อเราได้รับความรู้ต่างๆแล้วก็ทำให้น้องมีศักยภาพในตัวเองเพิ่มมากขึ้น..." (สุรศักดิ์ ยิ่งเจริญ ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2559)

"...เหตุที่เข้ามาเรียนเพราะเชื่อว่า กศน. มีระบบการเรียนการสอนที่ดี สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของน้องให้เก่งขึ้นได้ ว่าว่าจะเป็นด้านวิชาการ และที่สำคัญในด้านวิชาชีพ ที่ส่งผลให้น้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถในหลายๆด้านในเวลาเดียวกันโดยการเลือกเรียนที่ กศน...." (วราพร สุขาเชล ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2559)

สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาที่เข้ามารับการศึกษานอกระบบ ให้ความสำคัญของการศึกษามองว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถ เมื่อตนเองต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพในตนเอง จึงเลือกเข้ารับการศึกษานอกระบบ เนื่องจากมองเห็นว่าหลักสูตรของทางการศึกษานอกระบบมีระเบียบแบบแผนที่ดี มีเกณฑ์มาตรฐานและส่งเสริมศักยภาพในหลากหลายด้านไปในเวลาเดียวกัน หากจบการศึกษาจากการศึกษานอกระบบก็จะเป็นผู้ที่มีศักยภาพที่ดีและอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

2) เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

การพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม การศึกษานับได้ว่าเป็นปัจจัยหลักที่เป็นเครื่องมือที่จะพัฒนามนุษย์ให้ได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และเมื่อบุคคลใดได้รับการศึกษาสังคมก็จะให้คุณค่าแก่บุคคลเหล่านั้น เพราะเชื่อว่าการได้รับการศึกษาจะช่วยพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพในสังคม เมื่อนักศึกษาต้องการที่จะให้สังคมยอมรับในตนเองจึงต้องเข้ารับการศึกษ เพื่อให้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้พวกเขาที่มีคุณค่าภายในสังคม

"...สิ่งแรกเลยที่คิดในการเข้ามาเรียน เพราะอยากให้สังคมยอมรับตนเอง และอยากให้สังคมมองว่าตัวของน้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถ เป็นคนเก่ง ไม่ใช่มองน้องว่าเป็นเด็กเหลือขอที่ไม่เรียนหนังสือและไม่มีความสามารถอะไรเลยเท่านั้น..." (ศศิธร สีเหลี่ยม ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 17 มกราคม 2559)

"...น้องอยู่บ้านมีอาชีพ กรีดยางพารา ช่วยครอบครัวไม่ได้รับการศึกษาเมื่อได้เรียนหนังสือและประกอบกับทำอาชีพนี้ ก็มีคนดูถูก มองว่าเป็นคนไม่มีความสามารถและถูกกดขี่ พูดดูถูกตัวเราเองว่าเราไม่มีความรู้อะไร อย่าวเวลาไปขายน้ำยางก็จะโดนกดขี่ราคา โกงราคาเพราะเห็นว่าเราคิดไม่รู้หนังสืออะไรมาขาย แต่เมื่อได้ไปเรียน กศน.ก็มี

ความรู้เพิ่มมากขึ้น หันต่อสถานการณ์รู้ราคาขายในแต่ละวัน เฒ่าแก่(คนรับซื้อน้ำยาง) ก็เกรงเราไม่กล้าที่จะโกง เพราะเห็นว่าเรามีความรู้...” (ยิ่งมณี ถาวร ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 17 มกราคม 2559)

สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาเข้ารับการศึกษานอกระบบ เพื่อต้องการมีที่ยืนในสังคมเพื่อให้สังคมมองพวกเขาว่ามีตัวตน เป็นที่ยอมรับของสังคมเป็นบุคคลหนึ่ง ซึ่งมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับคนอื่นในสังคม และเมื่อสังคมให้คุณค่าและเล็งเห็นความสำคัญของพวกเขาแล้ว ส่งผลให้สังคมไม่กดขี่และให้สิทธิอย่างเท่าเทียมกัน เมื่อนักศึกษามีสิทธิที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ถูกยอมรับจากคนในสังคม ในการเห็นคุณค่าภายในตัวพวกเขาเหล่านั้น สังคมก็ได้ปฏิบัติกับพวกเขา ที่ได้รับการแตกต่างไปจากเดิม เกิดการให้สิทธิ ไม่กดทับสิทธิต่างๆของพวกเขาที่พึงได้ และไม่ดูถูกหรือมองว่าพวกเขาไม่มีความรู้ความสามารถที่จะมาต่อรอง เกิดการไม่เอาเปรียบและปฏิบัติอย่างให้คุณค่าแก่นักศึกษา

3) เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบจัดการเรียนการสอนที่มีแบบแผนสาระการเรียนรู้ในทางวิชาการ และมีแบบแผนการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะทางวิชาชีพในหลักสูตร ฉะนั้นผู้ที่เข้ามาเรียนการศึกษานอกระบบจะได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ และการฝึกทักษะอาชีพเพื่อเป็นประโยชน์ในการไปต่อยอดในการสร้างอาชีพให้กับตนเอง

“...ก่อนหน้านี้อยู่ อาชีพหลักของน้องก็คือช่วย พ่อ แม่ เก็บยาง ไม่ได้มีรายได้เพิ่มเติมจากเดิมเลย เพราะไม่รู้จะไปรับจ้างอะไร วุฒิก็ไม่มี ความรู้ก็ไม่มี ไปสมัครที่ไหนก็ไม่มีคนรับเข้าทำงานเลยต้องอยู่บ้านช่วยงานที่บ้านแต่ไม่ช่วยไปรายได้เพิ่มเลย เลยอยากเข้ามาเรียนเพื่อที่จะได้มีความรู้ นำความรู้ในด้านการประกอบอาชีพ ตอนนี้ทำขนมขายก็ความรู้จากที่เรียนมา...” (สุกิมล รัตนกุล, สัมภาษณ์วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2559)

“...เข้ามาเรียนเพื่อที่จะได้วุฒิไปสมัครงาน งานสมัยนี้นะที่ส่วนใหญ่แล้วใช้วุฒิ ม.6 ทั้งนั้นน้องเลยอยากเข้ามาเรียนเพื่อที่จะได้วุฒิไปสมัครงานมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมเพื่อเลี้ยงครอบครัวได้...” (พัลลวี นามสมมุติ, สัมภาษณ์วันที่ 7 มกราคม 2559)

จากคำกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าแรงจูงใจในการเข้ารับการศึกษานอกระบบของนักศึกษานั้นคือการที่ได้รับความรู้ ที่สถานศึกษาถ่ายทอดในด้านทักษะการประกอบอาชีพ นำไปพัฒนาเพื่อสร้างเป็นอาชีพและเพิ่มพูนรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว และอีกประการหนึ่งคือ นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอกระบบนั้นต้องการที่จะได้รับวุฒิประกาศนียบัตรรับรองการจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำวุฒิไปใช้ในการสมัครงานที่ส่งผลให้มีความก้าวหน้าแก่ตนเองในอนาคตต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าแรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ประการ 1. เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเอง นักศึกษาเข้ารับการศึกษานอกระบบเนื่องจากต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพความรู้ความสามารถภายในตนเอง เพื่อต้องการให้ตนเองนั้นเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นความต้องการพัฒนาความรู้ในด้านวิชาการ และพัฒนาความสามารถในด้านการประกอบวิชาชีพ ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษานอกระบบที่จะช่วยเสริมสร้างและ

พัฒนาความรู้ความสามารถให้ได้รับ ความรู้ความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิด จรรยาพร
 ธรรม์ (2550) การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ
 ทักษะ และความรู้ซึ่งทำได้ดีกว่าการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอก
 ระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไขปัญหาขัดแย้ง การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
 การเป็นผู้นำการแก้ปัญหาด้วยกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัยการศึกษานอกระบบยุค
 ใหม่จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (learning and competency) ที่ทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความรู้พัฒนาตนเอง มี
 ทักษะใหม่เกิดขึ้นทำให้ต้องฝึกจึงจะมีประสิทธิภาพ หากมีความรู้ดีพอจะทำให้สร้างสรรค์งานใหม่ ผนวกกับในสังคม
 ปัจจุบันต้องแข่งขันเปรียบเทียบกับคนอื่น จึงต้องมีความรู้สูงขึ้น เพราะความสามารถของบุคคลในปัจจุบันมีการ
 พัฒนาที่ไม่หยุดนิ่งและการพัฒนาที่รวดเร็วกว่าในยุคนั้น บุคคลจึงต้องพัฒนาศักยภาพให้ทันกับสภาวะการณ
 ะปัจจุบัน และการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ได้มุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม
 ในทุกด้าน ตอบโจทย์ในโลกยุคปัจจุบัน

1. เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

นักศึกษาเข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากคนในสังคม เมื่อพวกเขา
 ออกจากการศึกษาในระบบ โดยกลายเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษา พวกเขาถูกสังคมมองว่าด้อย
 คุณค่าไม่มีความรู้ความสามารถ และศักยภาพที่ต่ำ เมื่อสังคมมองพวกเขาในทิศทางนั้น ส่งผลให้สังคม
 ปฏิบัติต่อพวกเขาที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ยอมรับในความรู้ความสามารถในตัวของพวกเขา นักศึกษา
 กลุ่มนี้จึงเลือกที่จะเข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน ทำให้สังคมเห็นว่าพวกเขามีความรู้
 ความสามารถและยอมรับ ความรู้ความสามารถในตัวของพวกเขาเหล่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี
 อารี 2540 การตัดสินใจของนักศึกษาในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักศึกษากลุ่มนี้ได้ออกจาก
 การศึกษาในระบบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจไม่มีเงินทุนเพียงพอ ที่จะเข้ารับการศึกษานอกระบบได้ เมื่อออก
 จากการศึกษาในระบบ ก็ไม่ถูกยอมรับจากคนในสังคม ไม่มีเอกลักษณ์ที่ตรงกับสังคมในเรื่องต่างๆ
 นักศึกษากลุ่มนี้จึงเลือกที่จะเข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเพื่อที่จะ พัฒนาศักยภาพในตนเอง และ
 มุ่งหวังให้สังคมยอมรับรับตนเอง และรับว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งในสังคม

3. เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

นักศึกษาเข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เพื่อนำความรู้ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากการเรียนการสอนการศึกษานอก
 ระบบขั้นพื้นฐาน ไปต่อยอดความรู้ความสามารถของตนเอง เมื่อมีความรู้ความสามารถที่เพียงพอก็
 สามารถนำไปพัฒนาการประกอบอาชีพของตนเองเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด
 ของ อรรถพรณ กิมะพันธุ์ (2542) ได้อธิบายว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีใช้เป็นการจัด
 การศึกษาเพียงเพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้อย่างเดียว แต่เป็นการให้บริการและให้โอกาสทางการ
 ศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต มีความรู้ทักษะใน
 การประกอบอาชีพ ในด้านต่างๆที่ตนเองสามารถนำไปต่อยอดได้และ ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อ

เหตุการณ์ มีเครื่องมือและรู้จักแสวงหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจเพื่อจะได้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามแก่ฐานะ เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ประชาชนรู้จักเสาะหาและเลือกสรรสิ่งที่ดีงาม นำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้น เมื่อได้รับการศึกษานอกระบบบุคคลเหล่านั้นก็จะได้ทักษะในการประกอบอาชีพที่ดี และนำไปพัฒนาปรับปรุงในอาชีพของตนให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น หรือนำไปเพื่อใช้และสร้างอาชีพใหม่ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

5. ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นปัจจัยในอีกมุมมองของนักศึกษาเพื่อจะนำไปแก้ไขปัญหาการเรียนต่อการศึกษานอกระบบเพื่อขยายโอกาสให้กับนักศึกษาที่พลาดโอกาสทางการเรียนได้รับโอกาสได้อย่างเท่าเทียมกันทุกเพศและทุกวัยและนำไปปรับปรุงหลักสูตรการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาในสภาวะการณปัจจุบัน

7. บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). สรรสาระพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2550) สรุปการบรรยาย ทิศทาง กคน. ในปี 2551 เรื่อง แนวโน้มการศึกษานอกระบบและการศึกษาคตามอัธยาศัย
- อรุณี อารี. (2540). การตัดสินใจของนักศึกษาในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษานอกระบบโรงเรียน จังหวัดนครราชสีมา ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(การศึกษาผู้ใหญ่).
- อรรวรรณ กิมะพันธุ์ ศษ.ม. 2542.(การศึกษาผู้ใหญ่ต่อเนื่อง)การศึกษานอกระบบโรงเรียน:การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม. กรุงเทพฯ
- กชกร สังขชาติ. (2533). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์.

การประจักษ์วิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 7: 2559
 "พลวัตวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนอย่างยั่งยืน"
 "Dynamic Researches for Sustainable Community Development"

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล นางสาวปริญกร วิชัย
 ตำแหน่งปัจจุบัน นักศึกษาปริญญาโทคณะ
 ศิลปศาสตร์ สาขาพัฒนา
 มนุษย์และสังคม
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 วิทยาเขตหาดใหญ่
 วัน เดือน ปี เกิด 26 พฤษภาคม 2535
 ที่อยู่ปัจจุบัน 57/1 หมู่ที่ 1 ตำบล นาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา 90160
 เบอร์โทรศัพท์ 074-371994
 เบอร์โทรสาร
 เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0887907775

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2557	ปริญญาตรี	รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
-	-	-

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

โครงการวิจัยเรื่อง: การมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การต่อรองความหมายของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ภาคผนวก ค

บทความตีพิมพ์ในวารสาร

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้ตีพิมพ์ผลงานวิชาการ

3. การตอบรับการได้รับบทความเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เรื่อง การนิยามความหมายของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University Social Research Institute

ที่ ศธ 0512.36/วสศ 59.48

28 มิถุนายน 2559

เรื่อง การพิจารณาตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิจัยสังคม
เรียน คุณปริยกร วิจัย

ตามที่ท่าน ได้เสนอให้กองบรรณาธิการ พิจารณาบทความเรื่อง "การนิยามความหมายของนักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา" เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยสังคมนั้น

บัดนี้ บรรณาธิการฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบทความดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาสังคม จึงเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยสังคม ทั้งนี้บทความของท่าน จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

Prasit Jongsri

(ดร.ศยามล เจริญรัตน์)
บรรณาธิการประจำฉบับ

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยสังคม
สถาบันวิจัยสังคม
โทรศัพท์ 0-2218-7387
โทรสาร 02-215-5523

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารวิจัย ชั้น 3 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0 2218 7396 โทรสาร 0 2215 5523
Chulalongkorn University Social Research Institute, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330, Thailand Tel : 0 2218 7396 Fax : 0 2215 5523
<http://www.cusri.chula.ac.th>, E-mail : cusri@chula.ac.th

การนิยามความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา
บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการนิยามความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ในพื้นที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน และผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 5 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ตีความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นำเสนอผลการวิจัย โดยการวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า สังคมได้มองนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ว่าเป็นคนที่ด้อยความสามารถทางการศึกษา เป็นกลุ่มคนที่มีปัญหาและเป็นที่ยกเว้นของคนที่พลาดโอกาส ไม่มีความสามารถพอที่จะเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้ โดยสังคมได้แบ่งแยกพวกเขาออกจากนักเรียนในระบบ มองว่าพวกเขานั้นมีคุณค่าน้อยกว่านักเรียนในระบบโรงเรียน ในขณะที่นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ได้พยายามนิยามความหมายของตนเองขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สังคมได้รับรู้ ว่าแท้จริงกลุ่มพวกเขาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการและวิชาชีพที่มีศักยภาพเทียบเท่ากับนักเรียนในระบบโรงเรียน เป็นผู้ที่สามารถนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดในระดับสูง และปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : การนิยามความหมาย, นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

Definitions of Non-formal Basic Education Students: A Case Study of Na Thawi
District Non-formal and Informal Education Center, Sathon Sub-district, Na Thawi
District, Songkhla Province

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine definitions given to non-formal basic education students of Na Thawi District Non-formal and Informal Education Center, Sathon Sub-district, Na Thawi District, Songkhla Province. The data for this qualitative study were collected from related documents and through in-depth interviews with 17 informants involved in non-formal and informal education consisting of students, teachers, and administrators. For data analysis, the data were interpreted corresponding with the objective, and the results were presented using descriptive analysis.

The study found that these students were considered by society as educationally unable, problematic, a group of people missing opportunities, and not having enough ability to study in the formal educational system. Society separates them from students in the formal educational system and sees them as having less value than formal education students. Nevertheless, non-formal education students attempt to give themselves a new definition for society to know that they have knowledge and ability academically and vocationally comparable to students in the formal educational system, and are able to use knowledge to continue their education and apply it efficiently enough to be successful in life.

Keywords: giving definitions, non-formal education students

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์เพื่อให้มีศักยภาพในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข หากแต่ว่าสังคมส่วนใหญ่มักเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่ความเป็นจริงการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญมากในการพัฒนาคน โดยเฉพาะคนส่วนใหญ่ของประเทศที่อาศัยอยู่ในชนบทและไม่มีโอกาสได้เรียนในระบบโรงเรียน และอีกประการหนึ่งการศึกษาในระบบโรงเรียนมีข้อจำกัดสำหรับบุคคลทั่วไปที่อาจมีคุณลักษณะไม่ตรงตามกฎระเบียบของการรับเข้าศึกษาในระบบ แต่การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของทุกกลุ่มบุคคล พร้อมกับให้บริการแก่ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิชชุดา หุ่นวิไล, 2532)

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานว่า จะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน กระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้น จึงพัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชน ทั้งในด้านความรู้ ความชำนาญ หรือวิชาชีพต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้นักศึกษานำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยอาจจะเพิ่มหรือลดหย่อนรูปแบบวิธีการเรียนให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันแต่ไม่ได้นอกเหนือจากหลักสูตร เพราะการศึกษานอกระบบมีหลักสูตรเป็นตัวควบคุมมาตรฐาน เพื่อให้นักเรียนที่รับการเรียนการสอนนั้นได้ประสิทธิภาพสูงสุด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เป็นทางเลือกหนึ่งให้กับกลุ่มคนอีกจำนวนมากไม่น้อย เป็นการจัดการศึกษาแบบเปิดโอกาสให้กับกลุ่มคนที่พลาดโอกาสทางการศึกษา กลุ่มคนที่เข้ามาศึกษาในการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานต่างล้วนมาจากหลากหลายสาเหตุ การออกจากสถานศึกษาในระบบก่อนครบหลักสูตร อาจเกิดจากความจำเป็นของนักศึกษาที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาต่อในระบบได้ เนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เพราะมีเหตุจำเป็นหลากหลายประการ เช่น การที่นักศึกษาต้องประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเรียน มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบภายในครอบครัว หรือแม้แต่นักศึกษากลุ่มนั้นได้ตั้งครุฑ เหตุนี้ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถศึกษาในระบบได้ เพราะมีกฎเกณฑ์ที่ต้องเข้าเรียนจันทร์-ศุกร์ ซึ่งไม่เอื้อต่อความจำเป็นของนักศึกษากลุ่มนี้ นักศึกษาเหล่านี้จึงเลือกเข้ารับการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน เพราะมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ไม่เคร่งครัด มีการจัดการศึกษาที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการเทียบเท่ากับการศึกษาในระบบ และยังสามารถนำวุฒิการศึกษาไปต่อยอดได้เช่นเดียวกับการศึกษาในระบบ เพื่อที่ได้รับความรู้ความสามารถที่นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคม

แต่คนในสังคมยังให้มุมมองแก่นักศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ว่าเป็นกลุ่มคนที่ด้อยคุณภาพกว่าในระบบโรงเรียน อันเนื่องมาจากสังคมได้รับชุดความรู้ชุดหนึ่ง ซึ่งเป็นชุดความรู้ที่มีมาช้านาน

และไม่มีใครนำความรู้ชุดใหม่มาเปลี่ยนแปลงทัศนคติดังกล่าวได้ สังคมให้คุณค่าการศึกษาในระบบโรงเรียน เพราะในประเทศไทยนั้นได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐได้มุ่งเน้นส่งเสริมหลักสูตรการศึกษาในระบบ เพื่อให้ประเทศพัฒนาสู่ความทันสมัย ทำให้ผู้เรียนได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือการพัฒนาที่ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐมาตั้งแต่อดีต เพื่อรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจให้เป็นไปตามแผนการพัฒนาตามกระแสยุคใหม่ ซึ่งหลักคิดเช่นนี้อยู่บนฐานความคิดและอุดมการณ์การพัฒนาแบบชาติตะวันตก ที่กำหนดให้โรงเรียนที่อยู่ในระบบ มีระบบ มีแบบแผนที่ชัดเจนและมีกำลังการผลิตที่สูง มีบุคคลากรที่เก่งและมีคุณภาพ เป็นสถานที่ผลิตกำลังคนที่ดี เพื่อตอบสนองการเป็นแรงงานในระบบเศรษฐกิจ ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนถูกจัดระบบภายใต้หลักสูตร ลักษณะของความรู้ก็เพื่อนำไปต่อยอดการศึกษาในระดับสูงขึ้น มิใช่การใ้ห้องค์ความรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (พจนี เทียมศักดิ์, 2543)

กล่าวได้ว่า รัฐยังใช้อำนาจดำเนินการสถาปนาว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นเป็นแบบแผนที่ดี และบุคคลทุกคนควรได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน และชุดความรู้ความจริงชุดนี้ได้กลืนกินสังคมให้สังคมตกอยู่ภายใต้วาทกรรมชุดนี้ เป็นผลให้บุคคลใดที่ไม่ได้เข้าเรียนในระบบโรงเรียนถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ไร้ซึ่งคุณภาพและศักยภาพที่ดี เพราะไม่ได้เป็นตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดขึ้น ความจริงชุดนี้ถูกสร้างขึ้นผ่านการสถาปนาของรัฐ โดยนำอำนาจที่ตนเองมี มอบความจริงและอภิสิทธิ์ที่เหนือกว่าให้กับการศึกษาในระบบ เพื่อที่จะมีอำนาจควบคุม เพื่อผลิตคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง เท่ากับว่าการศึกษาในรูปแบบอื่นมีความสำคัญรองลงมาหรือด้อยกว่าการศึกษาในระบบนั่นเอง เกิดการกดทับและเบียดขับกันในสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้คนในสังคม ตีค่าความสามารถของนักเรียนนอกกระบบว่าไม่มีความรู้ความสามารถที่ดีหรือเทียบเท่ากับนักเรียนในระบบ เมื่อเป็นเช่นนั้นนักเรียนนอกกระบบจึงเกิดตราประทับขึ้นโดยที่พวกเขาไม่ได้ประทับตราเหล่านั้นขึ้นมาเอง หากแต่เกิดขึ้นโดยสังคมประทับตราให้กับพวกเขา พร้อมกับนิยามความหมายให้กับพวกเขาและเมื่อสังคมได้นิยามสร้างความหมายให้กับพวกเขาเหล่านั้น ส่งผลให้สังคมมีเอกลักษณ์หลายประการที่จะกดทับและเบียดขับพวกเขาให้ด้อยกว่าและเกิดการไม่ยอมรับ ทำให้พวกเขาขึ้นอยู่กับสังคมที่ไม่เท่าเทียมกับนักเรียนในระบบ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในเบื้องต้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าตัวตนของนักเรียนนอกกระบบขั้นพื้นฐาน ในมุมมองของความรู้กระแสหลักได้นิยามความหมายและกำหนดภาพลักษณ์ให้แก่แก่นักเรียนนอกกระบบขั้นพื้นฐาน ตามเจตจำนงที่ความจริงเหล่านั้นอยากให้เป็น ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือมิได้เกิดขึ้นเองตามความจริงแต่อย่างใด หากแต่เกิดขึ้นโดยการทับซ้อนของอำนาจที่กดทับความจริงของตัวตนพวกเขาเหล่านั้นอยู่ ให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจเพียงเพราะว่ากลุ่มนักเรียนนอกกระบบขั้นพื้นฐานมีอำนาจน้อยกว่า จึงถูกกดทับให้อยู่ภายใต้ความหมายที่ผู้มีอำนาจมากกว่าเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงตัวตนของ

นักศึกษานอกระบบไม่ได้เป็นเหมือนดังที่ความรู้เหล่านั้นกำหนดให้ทั้งหมด เพราะสิ่งที่กำหนดให้มันเปรียบตั้งการมองภาพลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นไปตาม ความคิด ความเชื่ออันตกอยู่ภายใต้การครอบงำของวาทกรรมของความรู้กระแสหลัก ซึ่งมีการให้ความหมายแก่นักศึกษาว่า เป็นกลุ่มนักศึกษาที่ด้อยกว่านักเรียนในระบบ ไม่มีคุณค่าหรือศักดิ์ศรีเทียบเท่ากับนักเรียนในระบบโรงเรียน

เมื่อใดก็ตามที่ตัวตนของมนุษย์ถูกกดทับไว้ คือ การใช้อำนาจเข้าควบคุมด้วยวิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรงทางตรงต่อ แต่เป็นการใช้ความรุนแรงอย่างแยบยลทำร้ายเข้าไปถึงจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ แม้ว่าจะใช้ความรุนแรงมากเพียงใดก็ย่อมไม่สามารถกดทับปิดกั้นการแสดงออกความเป็นตัวตนของคุณคนนั้นได้อย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะตัวบุคคลนั้น มีความคิด มีความรู้สึกเป็นของตนเอง มีความต้องการและปรารถนาเป็นที่ยอมรับในสังคมเฉกเช่นเดียวกับบุคคลอื่นในสังคม พวกเขาต้องการสิทธิ การให้คุณค่าที่เท่าเทียมกันกับคนอื่นในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549).

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาการนิยามความหมายใหม่ให้กับนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน โดยมองจากตัวตนของนักศึกษานอกระบบ ณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ว่า พวกเขาเหล่านี้ก็มีความสามารถอยู่ในสถานะที่เทียบเท่ากับนักเรียนที่ได้รับการศึกษาในระบบ โดยนำตัวตนของนักศึกษานอกระบบเองมาสร้างความจริงชุดใหม่ขึ้นเพื่อนำเสนอมุมมองใหม่ให้แก่สังคมต่อนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานผ่านตัวตนและความสามารถที่แท้จริงของพวกเขา เพื่อนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้มีศักดิ์ศรีและพื้นที่ยืนในสังคมได้ทัดเทียมกับนักเรียนในระบบโรงเรียนเช่นกัน

บทความแบ่งการนำเสนอ เพื่อความเข้าใจถึงการนิยามความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา 3 ส่วน

1. สาเหตุที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา
2. ภาพลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่ถูกสังคมมอบความหมายให้
3. การนิยามความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนวิธีวิจัย กำหนดวิธีการเก็บตัวอย่างข้อมูลตลอดจนกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยดังต่อไปนี้

พื้นที่วิจัย

เพื่อศึกษาการนิยามความหมายของนักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาใน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบล สะท้อน อำเภอ นาทวี จังหวัดสงขลา เนื่องจาก เป็นศูนย์การศึกษานอกระบบฯ ที่มีความโดดเด่นหลายประการ คือ มีจำนวนนักเรียนมากเป็นอันดับหนึ่งใน อำเภอ นาทวี มีนักเรียนเข้าสอบคิดเป็นร้อยละ 98 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดเป็นอันดับหนึ่งของ อำเภอ นาทวี มีนักเรียนสำเร็จตรงตามหลักสูตรในแต่ละปีการศึกษาเป็นอันดับหนึ่งของอำเภอ นาทวี ประการสำคัญนักเรียนมีผลงานได้รับรางวัลดีเด่นประจำปีในระดับอำเภอ นอกจากนี้คณะครูประจำศูนย์ การศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานฯ ได้รับรางวัลครูดีเด่นจากกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษานอกระบบฯ จำนวน 2 คน ซึ่งปฏิบัติงานประจำศูนย์มาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งทราบข้อมูลทางได้หลักสูตรและกิจกรรมของนักเรียนเป็นอย่างดีและ นักเรียนนอกระบบ ชั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 4 คน และ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 4 คน เพื่อตอบคำถามการนิยามความหมายของ นักเรียนอย่างชัดเจน ส่วนผู้ให้ข้อมูลรอง คือ และประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน เพื่อให้ทราบถึงมุมมองที่ สังคมได้ให้ความหมายแก่นักเรียนนอกระบบชั้นพื้นฐานว่าเป็นเช่นไร

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่างๆ คือ บทความ งานวิจัย รายงานวิชาการ ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี ในการวิเคราะห์ ข้อมูล รวมไปถึงเอกสารของสำนักงานการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยของจังหวัดสงขลาหรือเอกสาร ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการซักถามข้อมูลจากผู้ให้ ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย โดยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิธีการนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ให้ข้อมูลของศูนย์การศึกษานอกระบบฯ ตำบลสะท้อน อำเภอ นาทวี จังหวัดสงขลา ซึ่งได้สัมภาษณ์ใน ประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยเข้าไปยังพื้นที่ที่ใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อสังเกต ซักถาม และจดบันทึกเกี่ยวกับการนิยามความหมายของนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง หลังจากนั้นจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional Analysis) เพื่ออธิบายความหมายและการนิยามความหมายของนักศึกษา ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบข้อมูลที่รับมาแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าเชิงทฤษฎี สามเส้าเชิงบุคคล สถานที่และสามเส้าเชิงเวลา และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

การเข้ารับการศึกษาของนักศึกษาการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีเหตุและปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับสภาพความจำเป็นของนักศึกษาแต่นักศึกษาทุกคนล้วนมีความมุ่งมั่นเดียว นั่นคือ การเข้ามาเพื่อได้รับความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการศึกษาของผู้วิจัยในกลุ่มนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานได้ข้อสรุปในการเข้ารับการศึกษา 2 ประเด็น นั่นคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาส่วนตัว ซึ่งมีส่วนทำให้นักศึกษากลุ่มนี้เลือกเรียนการศึกษานอกระบบเพราะไม่มีข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต

1. สาเหตุที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

1.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ด้วยสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสังคมไทยในปัจจุบันที่ก้าวเข้าสู่สังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตในหลาย ๆ ด้าน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นในขณะเดียวกัน เศรษฐกิจมีแนวโน้มต่ำลง ภาระหน้าที่ของแต่ละครอบครัวจึงเพิ่มขึ้น ด้วยในปัจจุบันการศึกษาที่มีการแข่งขันสูง ต้องมีความพร้อมในด้านทุนทรัพย์ในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบโรงเรียน นักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมในด้านทุนทรัพย์ จึงพลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ นักศึกษากลุ่มนี้จึงเลือกที่จะเข้ารับการศึกษานอกระบบ เพราะมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง และเอื้ออำนวยต่อกลุ่มนักศึกษาที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ

“...โอ้ยยยยที่เศรษฐกิจแบบนี้เรียนในระบบไม่ไหวหรอก ค่าเทอมก็แพง

ค่าใช้จ่ายต่างๆ อีกมากมาย แค่ออกไปโรงเรียนทุกวันก็ต้องมีค่ากินแล้ว ที่บ้านผมส่งเสียไม่

ไหวหรือ ราคาแพงมากแบบนี้ กศน.เป็นทางเลือกที่ผมชอบมาก เพราะมีเวลาให้ทำงาน แถมค่าเทอมถูก ไม่มีค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ให้สิ้นเปลือง...”

(สุกิมล รัตนบุล ผู้ให้สัมภาษณ์)

นักศึกษามองว่าการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเป็นส่วนช่วยให้พวกเขาได้รับการศึกษาที่ดีและไม่ส่งผลกระทบต่อตัวของนักศึกษาและครอบครัวที่จะต้องใช้จ่ายเงินสูงในการเข้ารับการศึกษา อีกทั้งยังช่วยลดภาระของครอบครัวให้น้อยลงเนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง และตัวของนักศึกษาเองยังประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเข้ารับการศึกษาได้อย่างไม่มีข้อจำกัดใดๆ เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ารับศึกษานั้น มีภาระหน้าที่ประกอบอาชีพของตนเองในครอบครัว ทำให้เวลาในการเรียนลดน้อยลง ไม่สามารถไปเรียนตามกฎของการศึกษาในระบบที่ต้องเรียน จันทร์-ศุกร์ เมื่อพวกเขาต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อแบ่งเบาภาระในครอบครัวจึงไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ตามปกติ ทั้งที่เขาเองก็มีความสามารถทางด้านวิชาการที่มีคุณภาพ

“...ตอนก็เรียนในโรงเรียนที่ ก็เป็นตัวแค้นแข่งขันวิชาการทุกๆปีเลย แต่ก็ต้องช่วยที่บ้านทำงานไม่สามารถไปเรียนจันทร์-ศุกร์ได้ ก็ถูกหักคะแนน การเข้าเรียนผู้ปกครองต้องเข้าประชุม หากขาดต้องโดนตัดคะแนน ทางบ้านไม่สะดวกจึงจำเป็นต้องลาออก และเลือก (กศน.) เพราะไม่กระทบต่ออาชีพในชีวิตประจำวัน

(วรภาพร สุขาเจิล, สัมภาษณ์)

จากข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของนักศึกษากลุ่มนี้ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ ที่ทำให้ครอบครัวไม่สามารถส่งเข้าเรียนในระบบได้และนักศึกษาต้องหารายได้ด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้รับการศึกษา นักศึกษากลุ่มนี้จึงไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของการศึกษาในระบบที่กำหนดให้เข้าเรียน จันทร์-ศุกร์ และมีค่าใช้จ่ายอาทิ ชื้อชุดยูนิฟอร์ม แบบเรียนและอีกหลากหลายประการที่กำหนดขึ้นเมื่อนักศึกษาเข้าเรียนในระบบ จึงเป็นเหตุผลักดันให้นักศึกษาต้องออกจากการศึกษาในระบบที่มากไปด้วยข้อจำกัดในด้านเวลาเข้าเรียน ด้วยกฎระเบียบข้อบังคับของการศึกษาในระบบนานับประการ ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มนี้ต้องเลือกรับการศึกษานอกระบบ เพราะการศึกษานอกระบบนี้มีระบบการเรียนการสอนเพียง 1 วันต่อสัปดาห์ ส่งผลให้นักศึกษาที่มีความจำเป็นสามารถเลือกที่จะเรียนได้โดยไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพและภาระของตนเอง

1.2 ปัญหาส่วนตัว

การเข้ารับการศึกษาระบบมีกฎข้อบังคับหลากหลายประการที่กำหนดขึ้น เพื่อที่จะจัดระเบียบของนักเรียนที่เข้ารับการศึกษาระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่เพียงแต่กฎข้อบังคับที่ต้องเข้าเรียน จันทร์-ศุกร์เท่านั้น ยังมีกฎอีกประการที่ส่งผลให้นักเรียนหลายคนต้องออกจากโรงเรียนในระบบ คือ หากนักเรียนตั้งครรภ์ในขณะที่เข้ารับการศึกษ ต้องพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน เหตุนี้จึงส่งผลให้นักศึกษาต้องออกจากโรงเรียนในระบบ และมาศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน มีหลักสูตรที่เทียบเคียงกับการศึกษาในระบบและสามารถนำวุฒิการศึกษาไปต่อในระบบที่สูงกว่าได้เหมือนกับการจบการศึกษาในระบบเช่นกัน

“...หนูท้องตอนเรียนพี ครูจับได้ก็ไล่ออกเลย เพราะถือว่าผิดกฎระเบียบของทางโรงเรียน หนูไม่มีสิทธิที่จะเรียนต่อในโรงเรียนได้ ทั้งๆที่ผลการเรียนดี และไม่เคยโดนหักคะแนนด้านอื่นๆเลย หนูก็ต้องออกกลางคัน ทั้งๆที่ยังไม่จบการศึกษา หยุดเรียนไปอายุก็เกินเข้ารับการศึกษาระบบด้วย เพื่อนเลยแนะนำมาเรียน กศน. เพราะรับนักศึกษาทุกประเภทไม่จำกัด ท้องก็มาเรียนได้นะพี่แกมไม่ต้องเรียนทุกวันได้มีเวลาดูแลตัวเองด้วย...”

(ศศิธร สีเหลี่ยม ผู้ให้สัมภาษณ์)

และเหตุผลส่วนตัวในด้านนี้สืบเนื่องมาจากการศึกษาระบบ มีการกำหนดกฎเกณฑ์อายุของผู้เข้ารับการศึกษาก็ทำให้นักศึกษาในบางคนนั้นที่หยุดเรียนและอายุเกินเกณฑ์ไม่สามารถเข้าเรียนต่อได้ และอีกปัจจัยหนึ่งนักศึกษามีบุตรและสังคมการศึกษาในระบบนั้นไม่ยอมรับแม้ว่าอายุจะไม่เกินเกณฑ์การศึกษาก็ตาม แต่นักศึกษานั้นไม่กล้าเข้าไปเรียน การศึกษาในระบบมองว่าคนเหล่านี้ทำผิด เกิดการดูถูกก็ยิ่งส่งผลให้ไม่กล้าที่จะกลับไปในระบบโรงเรียน และที่สำคัญการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเปิดกว้างและผู้เรียนรู้สึกว่ามีคนกลุ่มเดียวกัน นักศึกษาที่เคยมีบุตรมาก่อนทำให้ไม่รู้สึกรายและกล้าที่จะมาเรียนมีความสุขในการเข้ามาเรียนและตัวของผู้เรียนไม่รู้สึกรว่าตนเองผิดแปลกไปจากคนอื่น เพราะในสังคมของการศึกษานอกระบบนั้น มีนักศึกษาที่ประสบกับปัญหามาหลากหลายรูปแบบ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันไม่มีใครมองหรือดูถูกกัน

จากข้อมูลข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาที่ต้องออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียน เพราะความจำเป็นบางประการ สำหรับเหตุผลที่ต้องออกมากกลางคันและตัวของพวกเขานั้นไม่ได้นิ่งเฉยหรือ

มองว่าการศึกษาไม่สำคัญ นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาและล้วนแต่มีความต้องการที่จะทำการศึกษาต่อทั้งสิ้น นักศึกษามองว่า การศึกษาสามารถเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่นได้ จึงเลือกการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานเป็นทางเลือกให้กับกลุ่มพวกเขา และอีกประการที่ปรากฏให้เห็นจากคำสัมภาษณ์ข้างต้น นั่นคือ นักศึกษาที่เข้ามาเรียนต่างก็มีความรู้ความสามารถเฉกเช่นเดียวกันกับนักศึกษาในระบบโรงเรียน มีความพยายาม มีความตั้งใจในการที่จะศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และนักศึกษากลุ่มนี้ยินดีที่จะทำตามกฎระเบียบของการศึกษานอกระบบ เพราะเป็นกฎระเบียบเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแต่ก็ยังเอื้ออำนวยให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง กฎระเบียบเหล่านี้จึงไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของพวกเขา อย่างไรก็ตามแม้ว่ามีหลากหลายสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเรียนต่อในระบบโรงเรียนได้ แต่การเข้ามาเรียนการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานพวกเขาทุกคนต่างล้วนมีจุดหมายเดียวกัน คือ เพื่อให้ตนเองมีวิชาความรู้อันเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป

2. ภาพลักษณ์ของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานที่ถูกสังคมมอบความหมายให้

ในมุมมองของสังคมต่อนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน ผ่านค่านิยมที่สังคมไทยนั้นมักจะมีค่านิยมที่เชื่อสืบมาเป็นเวลาช้านานว่า นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอกระบบนั้นล้วนแต่เป็นคนที่ทำตัวผิดกฎระเบียบโรงเรียนจึงโดนไล่ออก ต่างเป็นบุคคลที่ผิดพลาดในชีวิตหรือด้อยความสามารถทางการศึกษาทางด้านวิชาการ จึงไม่สามารถที่จะเรียนต่อภายในระบบโรงเรียนได้ สังคมให้ความหมายกับนักศึกษากลุ่มนี้ผ่านสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมาช้านาน โดยไม่มีกลุ่มคนกลุ่มใดมองหาความจริงภายใต้ตัวตนของนักเรียนนอกระบบแต่อย่างใด สิ่งที่สังคมมองว่านักเรียนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบเป็นบุคคลที่ด้อยการพัฒนาทางการศึกษากว่าในระบบ ไม่มีความรู้ความสามารถที่เทียบเท่ากับนักเรียนในระบบ และนั่นเป็นเพียงความจริงที่ถูกสร้างขึ้น แต่สังคมก็ยึดถือความจริงนี้มาช้านานโดยไม่มีผู้ใดมาเปลี่ยนแปลงความจริงชุดนี้ จนกลายเป็นความจริงผู้ที่ได้รับอำนาจมากกว่าก็นำอำนาจนั้นมากดทับผู้ที่ด้อยอำนาจกว่าเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เปรียบเหมือนการใช้อำนาจโดยการแฝงไม่ได้ใช้อำนาจกดขี่กดทับกันโดยตรงเพื่อให้อีกฝ่ายด้อยคุณค่า แต่กลับใช้อำนาจโดยทางอ้อมเพื่อให้ตนเองมีคุณค่ามากกว่าและมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่าย

“...พวกเราทุกคนต่างก็ถูกมองว่าเกเร เป็นเด็กที่ไม่เอาไหนเพราะถูกไล่ออกมาจากในโรงเรียน คนข้างๆบ้านมีลูกเรียนโรงเรียนในตัวอำเภอก็ชอบมาพูดเปรียบเทียบกับลูกของเขาว่าต่อไปลูกเขาจะต้องสอบได้มหาลัยที่ดี แต่เราเองเรียน กศน.คงไม่มีทางที่จะมีความรู้เพียงพอที่จะไปสอบเข้าหรอก...”

(สุกิมล รัตนบูล.)

“...เมื่อ 3 เดือนที่ผ่านมาเพื่อนของฟ้าได้ไปสมัครงาน อบต.ประจำหมู่บ้านคนสมัคร 2 คน เขารับวุฒิ ม.6 เขาเลือกอีกคนหนึ่ง ซึ่งจบจากการศึกษาในระบบและไม่เลือกเพื่อนของฟ้า ทั้งๆที่ประสบการณ์การลงพื้นที่เพื่อนของฟ้าก็มีมากกว่าด้วย ไม่มีแม้แต่ข้อสอบให้วัดระดับความรู้ มีเพียงดูทรานสคลิปเพียงอย่างเดียว ว่าจบมาจากที่ไหนอย่างไรเขาก็วัดเลยว่าเพื่อนของฟ้ามีความสามารถน้อยกว่าจึงไม่รับเพื่อนของฟ้า...”

(พัศรี นามสมมุติ, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นในภาพรวมที่ว่าสังคมยังไม่เปิดกว้างและยังคงยึดติดกับการตีความตามความหมายเดิมที่ติดตัวพวกเขามาเป็นเวลานาน สิ่งที่สังคมมอบให้พวกเขาเหล่านั้น คือ การมองว่านักศึกษากลุ่มนี้ไม่ได้มีคุณค่าหรือมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับการศึกษาในระบบแต่อย่างใด สังคมยังให้การแบ่งแยกนักศึกษาเหล่านี้ว่าอยู่ในกลุ่มนักเรียนที่ความสามารถน้อยกว่าปกติ เกิดการเบียดขับออกจากสังคมและวางตัวไม่เสมอภาคกับพวกเขา ไม่ว่าจะเป็สนิสิตในการเข้าทำงานหรือการให้โอกาสในด้านอื่นๆ สังคมพยายามใช้อำนาจในการเบียดขับพวกเขาออกไปให้มีที่ยืนที่ไม่เท่าเทียมกับนักเรียนกลุ่มอื่นในสังคม

3. การนิยามความหมายของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน

ท่ามกลางสิ่งที่สังคมได้มอบความหมายให้กับนักศึกษาผ่านคำนิยาม และทัศนคติที่สังคมเป็นผู้สร้างความหมายให้กับกลุ่มคนเหล่านี้มาตลอดกาลนั้น เมื่อเขาเองได้รับรู้ว่าสังคมไม่ยกย่องและดูถูกความเป็นนักศึกษานอกระบบ และใช้อำนาจความจริงเหล่านั้นมาเบียดขับพวกเขาออกจากสังคมพื้นที่ที่พวกเขาจะมีสิทธิที่จะเข้าไปได้ พวกเขาจึงพยายามที่จะต่อสู้ต่อรองกับความหมายในด้านลบที่สังคมตีตราให้ โดยการเปิดเผยบางแง่มุมที่สังคมมีอาจรับรู้หรือเข้าใจมาก่อน พวกเขาพยายามที่จะประกาศต่อสังคมว่า การศึกษานอกระบบนั้นเปรียบเหมือนทางเลือกหนึ่งให้กับผู้ที่พลาดโอกาสและต้องการที่จะศึกษาต่อ เป็นเหมือนใบเบิกทางให้กับพวกเขาเหล่านั้นได้ก้าวไปตามความฝันที่เคยสร้างไว้ แต่อาจจะไม่สามารถที่จะรับการศึกษาในโรงเรียนได้ และพวกเขาเองยังชี้ให้เห็นอีกว่า บุคคลที่จบการศึกษานอกโรงเรียนนั้นก็มีความรู้ความสามารถเทียบเท่ากับการศึกษาในระบบ บุคคลเหล่านี้เมื่อจบไปได้ไปประกอบอาชีพที่ดีมีเกียรติมีศักดิ์ศรี ไม่ได้แตกต่างไปจากนักเรียนในระบบแต่อย่างใด ไม่ว่าจะไปเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย ไปสอบเป็นพนักงานของรัฐหรือสมัครรับเลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือไปเป็น อบต.ของหมู่บ้าน อีกทั้งบุคคลเหล่านี้ยังมีสำนึกรักบ้านเกิดในระดับที่สูง เพราะพวกเขาเองอยู่ในพื้นมาตลอดไม่ได้ออกนอกพื้นที่ไปศึกษาที่อื่น ทำให้ใน

หลายบุคคลที่จบไปก็ไปพัฒนาหมู่บ้านตำบลของตนเองให้มีการพัฒนายิ่งขึ้น ตบโจทย์การพัฒนาในปัจจุบันที่เน้นคนให้กลับมาพัฒนาบ้านเกิดไม่ออกไปหางานไกลจากบ้านเกิดของตนเอง

3.1 นักศึกษานิยามตนเองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถโดยการสอบเข้ามหาวิทยาลัย

การสอบเข้ามหาวิทยาลัยนั้นเป็นอีกทางหนึ่งที่เป็นพื้นที่ให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ความสามารถให้สังคมได้รับรู้ การเข้ามหาวิทยาลัยนั้นจึงถือเป็นพื้นที่ที่สำคัญ ที่ทำให้นักศึกษาการศึกษา นอกระบบได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง ปล่อยศกยภาพภายในตนเอง ว่าตนเองนั้นมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ เสมือนกับนักเรียนในระบบโรงเรียน ทำให้สังคมได้เห็นศกยภาพภายในตัวตนของพวกเขา โดยใช้การสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นจุดแสดงความสามารถให้กับสังคมได้รับรู้

“...ในปีที่ผ่านมา มีรุ่นพี่หลายๆ คนเลยคะที่เขาเข้าไปเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ตามความชอบหรือความถนัดของตัวเอง บ้างก็สอบตรง บางส่วนก็เอ็นทรานแบบนักเรียนในระบบเลยคะ เพราะตอนนี้การศึกษานอกโรงเรียนนั้นมีการสอบ o-net แบบในระบบด้วยคะ รุ่นพี่บอกว่าพวกเขาก็ต้องอ่านหนังสือเพื่อที่จะทำคะแนนสอบให้ได้ดี เพื่อนำไปเข้ามหาลัยที่เขาต้องการคะ...”

(สุจิตรา ชูแก้ว, สัมภาษณ์)

การสอบเข้ามหาวิทยาลัยนั้น เป็นเรื่องที่ทำทลายความสามารถของนักศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยในเรื่องความพร้อมของเวลาที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบไม่ได้มีเวลาเท่ากับกลุ่มนักเรียนในระบบ นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานจึงพยายามที่จะหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อไร้พรมแดน ทางอินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหามากมายให้ค้นคว้า พยายามฝึกฝนตนเองให้มีความรู้เพียงพอที่จะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ เพื่อพิสูจน์ความสามารถของตนเองและเพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงความสามารถของพวกเขา อีกประการหนึ่งทางศูนย์การศึกษานอกระบบฯ ได้มีการจัดรายวิชาเสริมให้กับนักศึกษาระดับมัธยมปลายที่กำลังจะจบการศึกษา เป็นรายวิชาที่ได้เชิญอาจารย์พิเศษมาติวเตอรในการสอบ o-net ซึ่งเป็นคะแนนสำคัญในการใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นส่วนช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้เพิ่มเติมและส่งผลให้นักศึกษาสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ในแต่ละปีการศึกษาที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และกลุ่มนักศึกษาที่มีทุนทรัพย์เพียงพอจากครอบครัวหรือจากการหารายได้ด้วยตนเองก็ได้ลงเรียนในโรงเรียนกวดวิชาเพื่อได้รับความรู้ที่เท่าเทียมกับนักเรียนในระบบ

“...หนูเก็บตังจากการทำงานไปลงเรียนพิเศษในที่ที่นักเรียนในระบบเรียนกันค่ะ พี่ หนูคิดว่าเป็นวิธีที่สามารถทำให้หนูได้รับความรู้เท่ากับพวกเขาเพราะได้รับความรู้จากที่เดียวกันเมื่อก่อนตอนเรียนในระบบนั้นไม่มีโอกาสได้เรียนพิเศษหรือค่ะเพราะจนเมื่อมาเรียน กศน.หาเงินเองได้ก็เลยมีตังไปเรียนเพื่อที่จะได้รับความรู้ไปแข่งขันกับนักเรียนในระบบได้เพราะหนูเชื่อว่าสมองหนูกับเค้าเราก็เท่ากัน...”

(ธิดา นามสมมุติ, สัมภาษณ์)

จากข้อความข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นถึงว่านักศึกษานอกระบบ พยายามที่จะนิยามตนเองให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวของพวกเขาเองนั้นก็มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการไม่ได้น้อยกว่านักเรียนที่เรียนในระบบ พวกเขาแสดงความสามารถให้สังคมได้รับรู้ว่าในขณะที่นักศึกษานอกระบบก็สามารถที่สอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับนักเรียนในระบบมีความสามารถเพียงพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โดยความพยายามของพวกเขาและความสามารถของพวกเขา แม้ว่าพวกเขาจะเรียนการศึกษานอกระบบก็ตาม แต่มีได้ทำให้พวกเขานั้นมีความรู้ที่แตกต่างกับนักเรียนในระบบโรงเรียนแต่อย่างใดเลย นั่นคือสิ่งที่พวกเขาพยายามแสดงออกและถ่ายทอดให้เห็นถึงความสามารถของพวกเขาที่แท้จริง

3.2 นิยามตนเองว่าเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีศักยภาพในตนเอง

นักศึกษาพยายามแสดงออกให้สังคมได้รับรู้ว่า พวกเขาเองมีความสามารถและศักยภาพภายในตนเอง แม้ว่าเวลาในการเข้าเรียนของพวกเขาจะน้อยกว่า นักเรียนในระบบแต่นั้นไม่เป็นผลให้ลดความสามารถภายในตัวของเขาแต่อย่างใด กลับกลายเป็นสิ่งเหล่าเอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้าที่นักเรียนในระบบไม่สามารถที่จะทำได้และไม่เพียงแต่เท่านั้นผลงานทางด้านวิชาการของนักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานก็ยังได้ถูกให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น นักศึกษาได้มีการประกวดผลงานทางด้านวิชาการระดับจังหวัด และได้เข้าร่วมงานวิชาการร่วมกับนักเรียนในระบบโรงเรียน อีกทั้งในทุกทุกภาคเรียนนักศึกษาได้มีการจัดประกวดโครงงานและได้รับรางวัลโครงงานดีเด่น อาทิรางวัลชนะเลิศ การประกวดโครงงาน ระดับอำเภอ ในโครงงานเรื่องการทำผ้ามัดย้อมและโครงงานการทำวิชาชีฟเพิ่มเติมในการสร้างเสริมอาชีพการทำขนมพื้นบ้าน ผลงานของนักศึกษาได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรายวิชาที่เพิ่มเติมจากความรู้ทางด้านวิชาการ คือรายวิชาความรู้เบื้องต้นในประกอบอาชีพ นักศึกษาได้เรียนรู้การประกอบอาชีพและ

สามารถนำไปถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้มีทักษะในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประโยชน์ นั้นแสดงให้เห็น ศักยภาพของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานที่ไม่ได้ด้อยความสามารถกว่าแต่อย่างใดดังกล่าว

“...การที่พวกเราไม่ได้เรียนในห้องครบ 5 วันวันละ 8 ชม.นั้นนอกจากจะ เอื้ออำนวยต่อการทำงานในชีวิตประจำวันแล้ว พวกเรายังมีเวลาค้นคว้าหาความรู้นอก ห้องได้มากยิ่งขึ้นด้วย เทคโนโลยีก็เข้าถึงทุกๆ ที่แล้ว พี่มีอะไรก็ค้นคว้าได้ง่ายการเรียนรู้อยู่ ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ดีกว่าในห้องสี่เหลี่ยมเสียอีก...”

(สุรศักดิ์ ยิ่งเจริญ, สัมภาษณ์)

คำกล่าวของนักศึกษาทำให้รู้ได้ว่า การเรียนรู้ไม่เป็นเพียงแต่การเรียนรู้ภายในห้องเรียนมี กระดานสี่เหลี่ยมหน้าห้องเป็นเครื่องถ่ายทอดหรือหนังสือที่ทางโรงเรียนให้มา เพื่อเป็นคู่มือในการศึกษาใน แต่ละเทอมเป็นเครื่องกำหนดความรู้ว่า ในแต่ละชั้นปีนักเรียนต้องเรียนเนื้อหาเพียงใดและคุณครูเป็นผู้ที่ต้อง ถูกเสมอในการให้ความรู้ แต่เขาได้ถ่ายทอดให้รู้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองนั่นสิ่งที่สำคัญ มันสามารถเพิ่มพูน ประสบการณ์ตรงและความรู้ต่าง ๆ ที่อาจจะไม่สามารถได้รับจากในห้องเรียน หรือกล่าวว่ามันนักเรียนในระบบ ไม่มีทางที่จะได้รับความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้เท่ากับพวกเขาเพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียน เปิดกว้างทางการเรียนรู้ให้กับพวกเขาเป็นอย่างดี การศึกษานอกระบบฝึกฝนให้ใช้ความรู้ความสามารถใน การปฏิบัติจริง ซึ่งจะมีวิชาเรียนที่เป็นวิชาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงในตำบลหรือหมู่บ้านของ ตนเอง นักเรียนบางคนก็มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นพื้นฐานอยู่แล้วเพราะส่วนใหญ่ นักศึกษานอกระบบจะประกอบอาชีพไปพร้อมๆ กับการเรียน เหตุนี้ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ จริงไม่เพียงแต่อ่านในตำราและสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในห้องเรียน พวกเขาพยายามเสนอให้ เห็นในอีกมิติหนึ่งว่า แท้ที่จริงแล้วการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเป็นทางเลือกที่ดีและสามารถสร้างคนให้มี ศักยภาพไม่ได้ต่างไปจากการศึกษาในระบบ แต่เพียงเพราะสังคมยังยึดติดกับความหมายแบบเดิมที่ถูกสร้าง ขึ้นมาให้พวกเขานั้นด้อยกว่า เพื่อที่จะมีอำนาจกดทับพวกเขาเท่านั้นเอง

สรุปผล

การศึกษาการนิยามความหมายของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน พบว่า นักเรียนพยายามที่จะแสดงความสามารถและศักยภาพในกลุ่มของตนเองเพื่อที่จะนิยามความหมายใหม่ ให้กับตนเอง เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของพวกเขา และได้รับคำนิยามใหม่ว่าเป็นกลุ่มนักศึกษาที่ มีความรู้ความสามารถและเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศเช่นกัน

1. โดยการสอบเข้ามหาวิทยาลัย นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานแสดงศักยภาพภายในตนเองให้สังคมได้เห็น ว่า กลุ่มของพวกเขาที่มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในด้านวิชาการเช่นกัน โดยชี้ให้เห็นว่าหลายปีที่ผ่านมา มีรุ่นพี่สอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐได้จำนวนหนึ่ง หรือสามารถนำความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพไปต่อยอดในระดับ ปวส. ที่สามารถให้ความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพได้โดยตรงและจบออกมาประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างสำเร็จ และในตัวของพวกเขาเองนั้นก็ได้พยายามค้นคว้าหาความรู้และฝึกทำข้อสอบเพื่อที่จะเอ็นทรานเข้ามหาวิทยาลัยตามความตั้งใจของตนเอง และเดินตามรอยรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ ไว้เป็นแบบอย่างที่ดีเช่นกัน ตัวพวกเขาเองมีแนวคิดหากพวกเขาสร้างชื่อเสียงและสร้างแบบอย่างที่ดีไว้ให้กับ ศูนย์การเรียนการศึกษานอกระบบฯ แห่งนั้นนอกจากจะเป็นแบบอย่างให้นักศึกษารุ่นต่อไป ได้ตระหนักในการที่จะศึกษาต่อแล้วนั้น อีกประการหนึ่งก็เพื่อเปิดเผยให้สังคมได้รู้ว่าการศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐาน สร้างคนให้มีศักยภาพและความสามารถเช่นกัน ไม่ได้เป็นสถานที่รองรับผู้ที่ด้อยความสามารถเหมือนที่แล้วมา นักศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากนักศึกษามองว่าหากตนเองสามารถสอบเข้าระดับอุดมศึกษาได้นั้น เท่ากับว่าความรู้ความสามารถของนักศึกษาศึกษานอกระบบก็ทัดเทียมกับ นักศึกษาในระบบทั่วไป อีกทั้งตัวพวกเขายังได้รับวิชาความรู้ในด้านการประกอบอาชีพที่นอกเหนือกว่านักศึกษาในระบบอีกด้วย นักศึกษานอกระบบชั้นพื้นฐานพยายามแสดงให้เห็นว่า พวกเขาเองมีความรู้ความชำนาญในด้านการประกอบวิชาชีพ เพราะในขณะที่เข้ารับการศึกษาพวกเขาได้ประกอบอาชีพไปพร้อมๆ กัน ส่งผลให้เขามีประสบการณ์โดยตรง เท่ากับว่านอกจากจะได้ความรู้ทางด้านวิชาการแล้ว ในการประกอบวิชาชีพพวกเขาเองก็มีความชำนาญเช่นกัน ซึ่งเขากลับมองอีกมุมหนึ่งว่า นั่นคือใบเบิกทางให้พวกเขามีงานทำที่เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้พร้อมไปกับการเรียน

2. นิยามตนเองว่าเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีศักยภาพในตนเอง

นักศึกษาพยายามที่จะแสดงศักยภาพให้สังคมได้รับรู้ผ่านเวทีต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้กับนักศึกษากลุ่มนี้ ตัวพวกเขาได้ชี้ให้เห็นว่าเขาได้สร้างผลงานทางด้านวิชาการ การประกวดโครงงานและเข้าร่วมการจัดอบรมทางด้านวิชาการ และแสดงความสามารถโดยการจัดทำผลงานของตนเองและได้รับรางวัลเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงความสามารถของนักศึกษา ที่มีทั้งความสามารถทางด้านวิชาการ ไม่ด้อยไปกว่านักเรียนในระบบ กลุ่มนักศึกษาพยายามที่จะใช้ความสามารถภายในตัวของพวกเขาแสดงออกให้สังคมได้รับรู้ เขาพยายามที่จะนำความรู้ความสามารถไปเผยแพร่ให้สังคมได้เห็นในความสามารถในตัวพวกเขาพยายามสร้างสรรค์ผลงานที่ได้ออกมาสู่สังคมและพัฒนาความสามารถของตนเอง โดยไม่หยุดนิ่ง และที่สำคัญพวกเขาได้นำความรู้ความสามารถนั้นไปใช้พัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้ได้รับประโยชน์อีกด้วยเช่นกัน

อภิปรายผล

ถึงแม้ว่าสังคมจะสร้างความหมายให้กับกลุ่มนักศึกษา มาเป็นเวลาช้านานด้วยองค์ประกอบหลากหลายอย่างที่ทำให้สังคมมองภาพและนิยามความหมายให้พวกเขา และในอดีตนั้น นักศึกษายอมรับกับความหมายที่สังคมสร้างขึ้นให้กับตัวเอง จึงถูกกดทับให้อยู่ภายใต้อำนาจไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับนักเรียนในระบบในเรื่องต่าง ๆ ที่นักศึกษาควรจะได้รับและในด้านสิทธิความเป็นมนุษย์ แต่ในปัจจุบันนี้นักศึกษานอกระบบได้นิยามความหมายของตนเองขึ้นมาใหม่เพื่อให้สังคมได้รับรู้ โดยวิธีการที่ตัวของนักศึกษาได้พัฒนาตนเอง เพื่อที่จะสามารถเทียบเท่ากับนักเรียนในระบบนำการศึกษาที่มีเหมือนกันนั้น ผลักดันในการสร้างความหมายใหม่ให้กับตนเอง นักศึกษานอกระบบเองผู้ซึ่งอยู่ภายใต้คำนิยามของสังคมได้วาทกรรมหลักที่กดทับมาเป็นเวลาช้านาน พยายามขัดขืนต่อสู้โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เปิดเผยตัวตนของตนเอง เพื่อช่วงชิงความหมายและให้หลุดพ้นจากการถูกกดทับเหล่านั้น การกดทับเหล่านั้นเกิดขึ้นโดยอำนาจของวาทกรรมที่อำนาจ กายจนพันธ์ุ (2555) ได้อธิบายว่า วาทกรรมแปลมาจาก discourse ซึ่งเป็นของมิเชล ฟูโกต์ ที่พยายามโยงเรื่องสำคัญ 2 เรื่องเข้าด้วยกัน นั่นคือ ความรู้ อำนาจและความจริง กล่าวโดยรวมๆ ได้ว่าวาทกรรมเป็นการสร้างความรู้ การผลิตความรู้ หรือการนิยามความรู้บางอย่างขึ้นมา เพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดความจริง ที่มาของแนวคิดเรื่อง วาทกรรมในงานของฟูโกต์ เกิดจากความพยายามที่จะอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งฟูโกต์มองว่าการสร้างหลักเหตุผลต่างๆ นานาขึ้นนั้น แท้จริงแล้วมีลักษณะของ การครอบงำความคิด เพราะความคิดเหล่านี้มาควบคุมตัวเรา และแนวทางปฏิบัติของเรา กล่าวได้ว่าวาทกรรมนั้นเป็นชุมชนความจริงบางอย่าง ที่มีผู้ถูกสร้างขึ้น ผ่านความรู้ ความจริง และอำนาจ หากเรามองเหตุการณ์หรือความจริงต่างๆที่เกิดขึ้น นำเอาวาทกรรมเข้ามาวิเคราะห์ก็将会เห็นได้ว่าความจริงที่เกิดขึ้นนั้น มาจากการก่อรูปของวาทกรรมทั้งสิ้น ที่ผู้มีอำนาจได้สรรสร้างขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง ต่อตนเองหรือกลุ่มบุคคล หากเราไม่ได้ทำการศึกษาเรื่องวาทกรรมให้เห็นความจริงที่ประจักษ์ก็จะมีหลากหลายความเชื่อที่เรายึดถือและปฏิบัติ โดยไม่มีข้อกังขาใดใดทั้งที่ความจริงเหล่านั้นมิได้ส่งผลดีกับบุคคลในบางกลุ่ม และเมื่อกลุ่มคนเหล่านั้นไม่รับเอาความหมายผ่านกระบวนการทางวาทกรรมที่สังคมสร้างขึ้นจึงนิยามความหมายของตนเองขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สังคมได้เข้าใจความหมายภายใต้ตัวตนอย่างหนึ่งที่ศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานได้นิยามความหมายของตน

โดยการหยิบยกด้านดีหรือข้อดีที่เหนือกว่าของการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเปิดเผยตัวตนของเขา แสดงอัตลักษณ์และจุดยืนที่มาจากภายในตัวตนของเขาอย่างแท้จริง ให้สังคมได้เปลี่ยนความคิดมุมมองใหม่และให้สังคมได้มอบความหมายใหม่ให้กับนักศึกษากลุ่มนี้ โดยนิยามความหมายของนักศึกษากลุ่มนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การต่อรองความหมายของนักร้องหญิงกลางคืนของ นวลปราง

อรุณจิต (2556) กล่าวว่า นักร้องหญิงก็เช่นเดียวกัน ที่ต่างก็ตกอยู่ในค่านิยมบางประการของสังคมค่านิยมที่สังคมไทยมองว่า หากเป็นผู้หญิงแล้วต้องทำงานกลางคืนก็จะกลายเป็นคนที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องตามจารีตประเพณี ดีความผู้หญิงเหล่านั้นในเชิงลบและกดทับกดขี่พวกเขาด้วยการที่มองว่า เขาต้องกว่าจึงกดทับต่าง ๆ นา ๆ และการกดทับดังกล่าวนี้ภายใต้วาทกรรมที่สังคมมอบให้ ทำให้นักร้องหญิงต้องลุกขึ้นพลิกมุมมองของสังคมและนักร้องหญิงได้นำเสนอด้านดีของกลุ่มนักร้องว่า การดำเนินชีวิตของพวกเขานั้นเป็นอย่างไร และเปิดเผยตัวตนของพวกเขาว่าแท้จริงแล้วตัวตนของพวกเขาเป็นอย่างไรมีความรู้ความสามารถเช่นกัน ไม่ได้ด้อยคุณค่าเหมือนกับที่สังคมมอบความหมายให้ พวกเขาพยายามที่จะตอบโต้ต่อรอง โดยนำปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบริบทของพื้นที่ เวลา ความเป็นหญิงที่ในสังคมยังมารับรู้ ซึ่งนั่นถ่ายทอดทัศนคติมุมมองใหม่ให้สังคมได้รับรู้สิ่งต่างๆ เหล่านั้นล้วนออกมาจากตัวตนของเขาเช่นเดียวกับที่นักศึกษาได้ถ่ายทอดด้านดีต่างๆ ออกมาให้สังคมได้รับรู้ผ่านตัวตนของพวกเขา และการนิยามความหมายใหม่ก็เกิดขึ้นมาจากการสร้างความหมายใหม่ที่มองจากคุณค่าภายในตัวตนของเขาขึ้นมา เพื่อปกคลุมความหมายเดิมที่กดทับตัวเขามาเป็นเวลานานเพื่อให้นักร้องหญิงได้มีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

จากบทความดังกล่าวสามารถชี้ให้เห็นภาพชัดว่า สังคมได้มองการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานเป็นเพียงที่ที่คนด้อยความสามารถทางการศึกษาหรือพื้นที่ที่คนมีปัญหาได้ก้าวเข้าไปเรียน เป็นที่รวมตัวของคนที่พลาดโอกาสและไม่มีความสามารถที่จะเข้าเรียนในระบบได้ แบ่งแยกพวกเขาออกจากนักเรียนในระบบ มองว่าพวกเขานั้นด้อยคุณค่า มีความสามารถทางด้านวิชาการน้อยกว่า ไม่เทียบเท่ากับการศึกษาในระบบ แต่ในทางกลับกันผู้ที่เข้าไปรับการศึกษาในระบบนั้นกลับมองว่าการศึกษานอกระบบ เปิดโอกาสให้พวกเขาได้พัฒนาศักยภาพความสามารถของพวกเขาให้พัฒนายิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้โอกาส คนที่พลาดโอกาสในการเรียนในระบบที่อาจจะมีความจำเป็นหลากหลายประการส่งผลให้เขาไม่สามารถทำการศึกษาภายในระบบได้ และยังเพิ่มพูนโลกทัศน์ใหม่ให้พวกเขาได้มีวิชาความรู้ติดตัวไปประกอบอาชีพหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ หรือมีความสามารถมากหรือน้อยอย่างใดก็สามารถเข้าเรียนในการศึกษานอกระบบได้ทั้งสิ้น นั่นก็ชี้ให้เห็นว่าการศึกษานอกระบบเปิดโอกาสให้กับคนทุก ๆ คนชั้นได้เข้ามามีโอกาสได้รับการศึกษาเท่าเทียมกันหมดทั้งสิ้น และในการสร้างความหมายไม่ว่าจะเป็นที่สังคมได้ให้ความหมายหรือที่ตัวนักศึกษาเองได้มอบความหมายให้กับตนเอง การนิยามความหมายเช่นนี้จึงไม่มีที่สิ้นสุดและนั่นก็แสดงให้เห็นว่าชุดความจริงทั้ง 2 ชุดดังกล่าวนี้ล้วนต่างก็เป็นวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมามีทั้งสิ้นและไม่มีใครถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับว่าใครจะเลือกใช้วาทกรรมชุดใดและขึ้นอยู่กับว่าในห้วงเวลานั้นความจริงชุดใดมีอำนาจมากกว่ากันหากความจริงใดมีอำนาจมากกว่าก็เท่ากับว่าได้กดทับเบียดขับความจริงอีกชุดหนึ่งให้ด้อยคุณค่ามากกว่าเช่นกัน และเมื่อกดทับจนความจริงอีกชุดหนึ่งอยู่ภายใต้อำนาจแล้วนั้น ก็จะทำให้สังคมเชื่อว่าที่ปรากฏขึ้นนั้นคือ

หลักความจริงที่ถูกต้องเที่ยงแท้ปราศจากข้อกังขาใด ที่สังคมอาจจะไม่ทราบว่ามันเป็นเพียงความจริงที่ถูกสร้างขึ้นเพียงเท่านั้น การนิยามความหมายของนักศึกษานอกกระบบ จึงเป็นการสร้างตัวตนขึ้นมาเพื่อต่อสู้เบียดขับว่าด้วยวาทกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนนั่นเอง หากแต่ในอนาคตวาทกรรมชุดนี้ถูกเผยแพร่และกลับมีอำนาจมากกว่าวาทกรรมอีกชุดหนึ่ง การศึกษานอกกระบบขั้นพื้นฐานอาจจะมีอำนาจและมีคุณค่ามากกว่าการศึกษาในระบบก็เป็นได้

รายการอ้างอิง

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2554). *วาทกรรมการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

นवलปราง อรุณจิต. (2556). *การต่อรองความหมายของนักเรียนหญิงกลางคืน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษย์และพัฒนาสังคม คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สงขลา.

พจนี เทียมศักดิ์.2543. *ปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด (พัฒน
ศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์

วิษชุดา หุ่นวิไล. (2532). *หนังสือการศึกษานอกกระบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์বারมีการพิมพ์.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2555. *คิดอย่างมีเซล ฟู้โก้ด คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยน
บุคคลานุกรม*

นางสุนี วิชัย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2558

นางสาวดารารวรรณ ศรีใส ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2558

นางสาวพชรา ทับทิมทอง ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2558

ศศิธร สีเหลี่ยม ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558

พัลลรี นามสมมุติ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558

สุจิตรา ชูแก้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558

สุกิมล รัตนบูล ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558

สุรศักดิ์ ยิ่งเจริญ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2558

นายอภิกร แยมรัตน์ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2559

เชียว ปานทอง ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2559

นายวีระพงศ์ ราชนุ้ย ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2559

นายศราวุธ เพ็งทอง ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2559

วรภาพร สุขาเชิด ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559

นายวรวิทย์ หนูแก้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล นางสาวปริญกร วิชัย

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5711120010

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2557

ทุนการศึกษา

- ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ทุนสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ คณะศิลปศาสตร์

การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงาน

ปริญกร วิชัย และอุทิศ สังขรัตน์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย กรณีศึกษา: ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 4 ในหัวข้อ “การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” ระหว่างวันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558 ณ ศูนย์ประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

ปริญกร วิชัย และศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์. (2559). แรงจูงใจที่ส่งผลให้นักศึกษาเลือกเรียนการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 7 ในหัวข้อ “พลวัตวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนอย่างยั่งยืน” ระหว่างวันที่ 12-13 พฤษภาคม 2559 ณ ศูนย์ประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

ปริญกร วิชัย และศรีสุพร ปิยรัตน์วงศ์. (2559, พฤษภาคม-สิงหาคม). การนิยามความหมายของนักศึกษาการศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา อยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในวารสารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย